

The Project Gutenberg eBook of Jeri: Erään koiran seikkailuja Etelämerellä, by Jack London

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Jeri: Erään koiran seikkailuja Etelämerellä

Author: Jack London

Release date: July 8, 2013 [EBook #43161]

Language: Finnish

Credits: Produced by Tapio Riikonen

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JERI: ERÄÄN KOIRAN SEIKKAILUJA
ETELÄMERELLÄ ***

JERI

Erään koiran seikkailuja Etelämerellä

Kirj.

Jack London

Suomennos

Otava, Helsinki

1922.

ESIPUHE

Monen romaanikirjoittajan onnettomuudeksi runous ja epätosi yleisesti merkitsevät ihmisille samaa. Useita vuosia sitten julkaisin erään kertomuksen Etelämereltä. Salomonin saaret olivat tapahtumapaikkana. Arvostelijat ja kirjallisuuskatsausten kirjoittajat kiittivät kertomusta sangen kunnioitettavaksi mielikuvituksen tuotteeksi. Mutta todellisuutta, he sanoivat, siinä ei ollut siteiksikään. Tiesihän jokainen toki, ettei kähärätukkaisia ihmisryöjiä enää ollut olemassa maan päällä, vielä vähemmän ne vaeltelivat alastomina ja hakkasivat poikki toistensa ja tilaisuuden sattuessa myöskin valkoihoisten päitä.

Kuulkaahan nyt. Kirjoitan näitä rivejä Honoluluissa, Hawaijilla. Eilen jouduin Waikikin rannalla puheisiin erään muukalaisen kanssa. Hän kertoi yhteisestä ystävästämme kapteeni Kellarista. Kun olin värväyslaiva Minotalla ja jouduin haaksirikoon Salomonin saaristossa, pelasti minut samainen kapteeni Kellar, värväyslaiva Eugenien päällikkö. Mustaihoiset olivat katkaisseet kapteeni Kellarin kaulan, kertoi eräs muukalainen minulle. Hän tiesi sen, sillä hän oli edustanut kapteeni Kellarin äitiä pesänselvityksessä.

Kuulkaapa lisäksi. Toissapäivänä sain kirjeen herra C.M. Woodfordilta, brittiläiseltä hallituksen asiamieheltä Salomonin saarilta. Hän oli jälleen ryhtynyt hoitamaan virkaansa oltuaan pitkäaikaisella lomalla Englannissa, missä hän oli saman tien vienyt poikansa Oxfordiin. Jos tutkii minkä yleisen kirjaston hyllyjä tahansa, niin löytää melkein varmasti kirjan, jonka nimi on

»Luonnontutkija pääkallonmetsästäjään parissa». Herra C.M. Woodford on tuo luonnontutkija. Hän on kirjoittanut kirjan.

Palatkaamme kirjeeseen. Kertoessaan itsestään hän sivumennen mainitsi eräästä erikoistehtävästä, jonka hän juuri oli saanut suoritetuksi ja jota hänen Englannissa olonsa oli viivästyttänyt. Hänen oli näet ollut määrä tehdä rankaisuretki eräälle naapurisaarelle ja samalla koettaa löytää muutamien yhteisten ystäviemme, erään valkoisen kauppiaan, hänen vaimonsa ja lastensa sekä valkoisen apulaisensa päät. Retki oli onnistunut hyvin, ja herra Woodford lopetti selontekonsa tapahtumasta seuraavasti: »Minua erikoisesti hämmästytti heidän kasvojensa tuskaton ja kauhuton ilme, joka näytti päinvastoin kuvastavan rauhaa ja levollisuutta.» On huomattava, että hän sanoi tämän oman rotunsa miehistä ja naisista, jotka hän hyvin tunsu ja jotka olivat olleet päivällisillä hänen kodissaan.

Monet muut ystävät, joiden kanssa olen syönyt päivällistä monina ihanina, iloisina päivinä Salomonin saarilla, ovat sen jälkeen kadonneet samalla tavalla. Ajatelkaahan. Purjehdin teakpuisella Minota-laivalla värväämään villejä Malaitalta ja otin vaimoni mukaan. Pienoisen hyttimme ovesta oli vielä verokset kirveenjäljet muistuttamassa muutama kuukausi sitten sattuneesta tapauksesta, jolloin vietiin Minota-laivan silloisen päällikön, kapteeni Mackenziin päälle. Kun purjehdimme Langa-Langaan, höyrysi sieltä ulapalle englantilainen risteilijä Cambrian, joka oli ollut pommittamassa erästä kylää.

Ei ole tarpeen puuttua tässä kertomukseni johdannossa enempiin yksityisseikkoihin, joita tiedän totisesti paljon. Toivon saaneeni teidät vakuuttuneiksi siitä, että koira-sankarini seikkailut tässä romaanissa ovat tosia seikkailuja aivan oikeassa ihmissyöjien maassa. Sillä ajatelkaahan, tuolla Minotan retkellä vaimoni ja minä tapasimme laivassa ihastuttavan villienvartijan, irlantilaisen terrierinpennun, joka oli sileäkarvainen niin kuin Jeri ja jonka nimi oli Piku. Ilman Pikua tätä kirjaa ei olisi koskaan kirjoitettu. Koira oli Minotan kelpo kapteenin omaisuutta. Niin voimakkaasti vaimoni ja minä kiinnnyimme siihen, että vaimoni Minotan haaksirikon jälkeen häikäilemättä varasti sen Minotan kapteenilta. Lisään vielä, että minä häikäilemättä hyväksyin vaimoni rikoksen. Niin paljon me rakastimme Pikua, tuota pikku koira, jonka hauta nyt on meressä kaukana Australian itärannikolla.

Minun on lisättävä, että Piku niin kuin Jerikin oli syntynyt Meringen plantaasilla Ysabelilla, joka on ensimmäinen saari pohjoiseen Floridasta, missä hallitusvirasto sijaitsee ja missä hallituksen asiamies herra C.M. Woodford asuu. Vielä lisäksi ja lopuksi: minä tunsin hyvin Pikun isän ja äidin, ja usein on lämmin aalto läikähtänyt sydämessäni, kun olen nähnyt tuon uskollisen parin juoksevan vierekkäin pitkin rantaa. Isän oikea nimi oli Panu, äidin Timi.

JACK LONDON

Waikiki Beach, Honolulu, Oahu, T.H.

5 p:nä kesäk. 1915

ENSIMMÄINEN LUKU

Siihen hetkeen asti, jolloin mister Haggin äkkiä pisti Jerin kainaloonsa ja astui odottavan valaanpyyntiveneen perään, ei Jeri ollut uneksinutkaan, että sille saattaisi tapahtua mitään ikävää. Mister Haggin oli ollut Jerin rakas isäntä sen kuusi kuukautta kestäneen elämän ajan. Jeri ei tiennyt mister Hagginia isännäkseen, sillä isäntä-sanaa ei ollut sen sanavarastossa. Jeri oli näet sileäkarvainen, kullanuske irlannin terrieri.

Mutta Jerin sanastossa mister Haggin merkitsi kaikkea sitä, mitä sana isäntä tarkoitti ihmisten ja koirien välisistä suhteista puhuttaessa. Mister Haggin oli sana, jonka Jeri aina oli kuullut kirjanpitäjä Bobin ja plantaasin työnjohtajan Derbyn sanovan, kun he puhuttelivat hänen isäntäänsä. Jeri oli myös kuullut niiden muutamien kaksijalkaisten vieraitten, joita silloin tällöin saapui Arangilla, puhuttelevan aina sen isäntää mister Hagginiksi.

Mutta koirat ovat koiria, ja ne ajattelevat ja rakastavat isäntäänsä enemmän kuin siihen oikeastaan on aihetta, koska ne arvostelevat omalla himmeällä jumaloivalla tavallaan ihmisiä väärin. »Isäntä» merkitsee heille, kuten »mister Haggin» merkitsi Jerille, sangen paljon enemmän, jopa hyvinkin paljon enemmän kuin mitä se merkitsee ihmisille. Ihminen pitää itseään koiransa »isäntänä», mutta koira pitää isäntäänsä jumalana.

Sanaa »jumala» ei kuitenkaan ollut Jerin sanavarastossa, mutta »mister Haggin» merkitsi sille samaa kuin sana »jumala» ihmisille. Lyhyesti: mister Haggin oli Jerin jumala.

Kun mister Haggin eli jumala, sieppasi Jerin äkkiä maasta, pisti sen kainaloonsa ja astui valaanpyyntiveneeseen, jonka mustaihoinen miehistö heti kumartui airoihin, Jeri siis ymmärsi silmänräpäyksessä, että jotakin tavatonta oli alkanut tapahtua ja tunsu levottomuutta. Koskaan ennen se ei ollut käynyt Arangilla, jonka se saattoi nähdä kasvavan ja lähestyvän mustaihoisten jokaisella aironvedolla.

Vain tunti sitten Jeri oli tullut plantaasilta rantaan katsomaan Arangin lähtöä. Kaksi kertaa puolivuotisen elämänsä aikana se oli ennen saanut nauttia siitä ihastuttavasta elämyksestä. Oli totisesti riemullista juoksennella edestakaisin valkoisella hietikoksi murenneella korallirannalla Panun ja Timin huolehtivan valvonnan alaisena ja ottaa osaa rannan hyörintään, vieläpä itse vilkastuttaa sitä.

Ennen kaikkea siellä sai hätyyttellä mustaihoisia. Jeri oli kasvatettu vihaamaan näitä. Sen ensimmäiset havainnot maailmassa, jotka se oli tehnyt pienenä vikisevänä penikkana, olivat opettaneet sille, että Timi, sen äiti, ja sen isä Panu vihasivat mustaihoisia. Mustaihoinen oli jokin, jolle täytyi murista. Mustaihoinen, ellei se ollut talon väkeä, oli jokin, johon täytyi tarrata hampain ja jota piti purra ja raastaa, jos se uskalsi tulla asuinrakennusten piiriin. Timi teki niin. Panu teki samoin. Ja siten ne palvelivat jumalaansa mister Hagginia. Mustat olivat kaksijalkaisia alamaisolentoja, jotka ahersivat ja raatoivat kaksijalkaisten valkoisten herrojensa hyväksi, asuivat syrjässä työläisparakeissa ja olivat niin alhaisia, etteivät saaneet yrittääkään herrojensa asunnon lähelle.

Mustien metsästäminen oli seikkailua. Sen Jeri oli päässyt käsittämään kohta kun oli oppinut pysyttelemään jaloillaan. Jokainen koetteli onneaan. Niin kauan kuin mister Haggin tai Derby tai Bob oli lähellä, pysyttelivät mustat pakosalla. Mutta oli aikoja, jolloin valkoiset herrat eivät olleet lähettyvillä. Silloin oli parasta varoa mustia. Metsästää uskalsi vain erikoisen varovaisesti. Sillä valkoisten herrojen silmän välttämällä mustat eivät ainoastaan luoneet tuimia katseita ja murisseet, vaan jopa ahdistivat nelijalkaisia koiria kivillä ja puukalikoilla. Sillä tavoin Jeri oli nähnyt äitiään pahoinpideltävän, ja ennen kuin se oli oppinut varomaan, myöskin sitä oli korkeassa ruohikossa, kun kukaan ei nähnyt, mukiloinut musta Godarmy, jonka rinnalla riippui kookoskuitunauhalla kaulaan sidottu pyöreä posliininen pallo. Enemmänkin. Jeri muisti toisenkin ruohikkoseikkailun, jolloin se ja sen veli Miksi olivat tapelleet Owomin, erään toisen mustan miehen kanssa, jonka tunki rinnalla riippuvasta herätyskellon hammaslaitaisesta rattaasta. Miksi oli saanut niin ankaran iskun päähänsä, että sen vasen korvalehti oli näivettynyt ja kuihtunut ylöspäin kääntyneeksi tötteröksi.

Vieläkin enemmän. Sillä oli ollut Tupu-niminen veli ja Kati-niminen sisar, jotka olivat kadonneet kaksi kuukautta sitten ja lakanneet olemasta. Suuri jumala mister Haggin oli kääntänyt plantaasin ylösalaisin. Viidakko oli tutkittu. Puolta kymmentä mustaihoista oli ruoskittu. Ja kuitenkin mister Hagginin ei ollut onnistunut selvittämään Tupun ja Katin katoamisen salaisuutta. Mutta Panu ja Timi tiesivät sen, ja Miksi ja Jeri myöskin. Neljän kuukauden ikäisinä Tupu ja Kati olivat joutuneet parakin keittopataan, ja niiden nuoruuttaan pehmeän nahkan oli tuli tuhonnut. Jeri tiesi tämän ja samoin sen isä, äiti ja veli, sillä ne olivat tunteneet epäilyttävää palaneen katkua, ja siitä raivostunut Panu oli hyökännyt Magonin, asiapojan, kimppuun, niin että mister Haggin oli sitä nuhdellut ja kurittanut, sillä mister Haggin ei ollut hajua tuntenut eikä ymmärtänyt, ja hänenhän täytyi aina pitää kuria talonsa asukkaitten keskuudessa.

Mutta mustaihoisten vainoaminen rannalla ei ollut vaarallista silloin, kun mustaihoiset, joiden palveluaika oli päättynyt, tulivat sinne tavaralaatikot pään päällä mennäkseen Arangille. Vanhat velat voitiin silloin maksaa, ja se olikin viimeinen tilaisuus, sillä Arangilla lähteneet mustaihoiset eivät milloinkaan palanneet. Vähän aikaisemmin tänä samana aamuna Timi oli kostanut erään Lerumielta saamansa salaisen selkäsauvan: Se oli iskenyt hampaansa tämän paljaaseen pohkeeseen ja laahannut hänet potkuista huolimatta tavaralaatikkoineen päivineen veteen ja nauranut sitten hänelle varmana mister Hagginin suojeluksesta, sillä mister Haggin vain irvisteli välikohtaukselle.

Arangilla oli myöskin tavallisesti vähintään yksi viidakkokoira, jolle Jeri ja Miksi saattoivat rannalta käsin haukkua kurkkunsa käheiksi. Panu, joka oli melkein airedalenterrierin kokoinen ja aivan yhtä rohkea — Tom Haggin nimittikin sitä Panu Väkeväksi — oli kerran ottanut kiinni sellaisen luvattomasti rannalle tunkeutuneen viidakkokoiran ja antanut sille verrattoman löylytyksen, johon Jeri ja Miksi sekä Tupu ja Kati, jotka silloin vielä elivät, olivat ottaneet osaa kimakasti haukkuen ja kipeästi pureskellen. Jeri muisti aina koiran karvojen huumaavan hajun, joka oli täyttänyt sen suun, kun se kerran oli saanut oikein kunnolla puraistuksi. Viidakkokoirat olivat koiria — Jeri tunki ne sukulaiksikseen — mutta ne eivät olleet sen omaa ylhäistä rotua vaan huonompia ja halvempia, aivan niin kuin mustaihoiset olivat mister Hagginiin, Derbyyn ja Bobiin verrattuina.

Jeri ei enää katsellut lähestyvää Arangia. Timi, joka ennenkin oli menettänyt lapsiaan, istui rantahietikolla etukäpäälät vedessä ja ulvoi surusta. Jeri tiesi, että se suri häntä; siksi emon suru koski kipeästi vaikka epämääräisesti sen tunteelliseen, intohimoiseen sydämeen. Mitä kaikki tämä ennusti, siitä se ei tietänyt muuta, kuin että sitä oli kohdannut onnettomuus, suuri onnettomuus. Kun se katsoi karkeakarvaista ja surunmurtamaa äitiään takanaan, se saattoi nähdä Panun liehuvan huolestuneena tämän ympärillä. Sekin oli karkeakarvainen, niin kuin Miksi ja niin kuin Tupu ja Kati olivat olleet; Jeri oli ainoa sileäkarvainen koko perheestä.

Tom Haggin tiesi, vaikkei Jeri sitä tiennyt, että Panu oli kuninkaallinen rakastaja ja verrattoman hyvä aviomies. Jeri saattoi ensimmäisinä elämyksinään muistaa, kuinka Panu ja Timi juoksivat vieretysten mailimääriä pitkin rantoja tai kookospalmukujanteita, molemmat naurussa suin ja pelkkänä riemuna. Kun ne olivat ainoat koirat sen veljien ja sisaren sekä muutamien vieraitten viidakkokoirien ohella, jotka se tunki, ei sen mieleen juolahtanutkaan muuta mahdollisuutta, kuin että sellainen oli yleensä koira-aviopuolisojen tapa. Mutta Tom Haggin tiesi, ettei sellainen ollut tavallista. »Jalon rodun tuntomerkki», hän selitteli selittämistään innostuneena ja silmät ihailusta kosteina. »Tuo Panu on ritari, se on nelijalkainen ritari, ihminen eikä koira, niin neljä jalkaa kuin sillä onkin. Ja siinä on voimaa! Sen suku ei sammu tuhannessa polvessa — siitä menen vaikka valalle... Entä sen selvää järkeä ja ystävällistä, rohkeaa sydäntä!»

Panu ei ilmaissut ääneen suruaan, mikäli se sellaista tunki, mutta sen liehuminen Timin ympärillä osoitti, miten se otti osaa tämän tuskaan. Miksiin taas äidin suru oli tarttunut, ja se istui äitinsä vieressä haukkuen vihaisesti kasvavan välimatkan yli, ikään kuin se olisi haukkunut jotain viidakossa hiipivää vaaraa. Sekin sattui Jerin sydämeen vahvistaen sen aavistusta, että tuntematon kolkko kohtalo odotti sitä. Kuuden kuukauden ikäiseksi Jeri tiesi sangen paljon ja

sentään hyvin vähän. Se käsitti, miksi Timi, joka oli viisas ja urhoollinen koira, ei noudattanutkaan sydämensä kehoitusta, juossut veteen ja uinut sen luokse. Timi oli suojellut Jeriä niin kuin naarasleijona silloin, kun iso *puarka*, mikä Jerin sanastossa edusti vinkumisen ja röhkinän ohella sanaa sika, oli koettanut syödä sen korkeapaaluisen asuinrakennuksen nurkan alta, missä se oli kyyröttänyt. Naarasleijonan tavoin Timi oli hyökännyt kokkipojan kimppuun, joka oli lyönyt Jeriä kepillä karkottaakseen sen keittiöstä. Se oli värähtämättä ja valittamatta ottanut vastaan napakan kepiniskun ja sitten löylyttänyt mustaihoisen pahanpäiväisesti keittiön patojen ja pannujen keskellä, kunnes mister Haggin laahasi sen pois moitittuaan sitä ennen kokkipoikaa siitä, että tämä oli uskaltanut nostaa kätensä jumalan omaa nelijalkaista koira vastaan.

Varmuus siitä, ettei ollut ainoastaan sopimatonta vaan myöskin vaarallista mennä veteen, missä liukui ja meloi äänettömästi milloin vedenpinnalla, milloin sukeltaen esiin syvyyksistä suunnattomia, suomuisia hirviöitä, isokitaisia ja hirmuhampaisia, jotka olisivat nielaisseet koiran silmänräpäyksessä ja yhtä helposti kuin mister Hagginin kanat nielivät jyviä.

Jeri oli usein kuullut isänsä ja äitinsä haukkuvan turvallisella hietikolla raivoaan noita hirmuisia veden eläviä kohtaan, kun ne huomasivat lähellä rantaa vedenpinnalla ajelehtivan puunrungon näköisen esineen. Krokotiili-sanaa ei ollut Jerin sanastossa. Se oli kuva, kuva ajelehtivasta puunrungosta, joka oli erilainen kuin muut puunrungot sikäli, että se oli elävä.

Jeri tiesi todellisuudessa enemmän krokotiileista kuin ihmiset yleensä. Se saattoi vainuta krokotiilin kauempaa ja tarkemmin kuin yksikään ihminen, tarkemmin kuin suolaisen veden äärellä tai viidakossa asuva villi. Se tiesi, milloin laguunista noussut krokotiili makasi hiljaa ja liikkumatta, kenties uneen vaipuneena sadan jalan päässä viidakon pehmeässä ruohikossa.

Ja kuitenkin oli niin paljon sellaista, mitä Jeri ei tietänyt. Se ei tietänyt, kuinka suuri maailma oli. Se ei tietänyt, että Meringen laguuni, jonka takana oli korkeita, metsäisiä vuoria ja jota edestä suojasivat korallisaaret, ei ollut koko maailma. Se ei tietänyt, että Meringe oli vain pieni murto-osa isoa Ysabelin saarta, ja tämä taas vain eräs tuhansista muista Salomonin saarten saarista, joista monet olivat sitä isompia ja jotka ihmiset merkitsivät kartoillaan vain joukoksi pilkkuja äärettömän Tyynen valtameren läntisellä ulapalla.

Tosin oli olemassa jokin toinenkin paikka jossakin muualla, tuolla kaukana, jota Jeri himmeästi aavisteli. Sieltä tuli olentoja, joita ennen ei ollut olemassa. Oli tavallista, että Meringen plantaasille äkkiä ilmestyi kananpoikia, sikoja ja kissoja, joita se ei ollut koskaan ennen nähnyt. Kerran oli sinne ilmestynyt myös outoja, nelijalkaisia, sarvekkaita ja pitkävillaisia eläimiä, joita ihmiset nimittivät vuohiksi.

Samoin ilmestyivät mustaihoisetkin jostakin tuntemattomasta paikasta — Jerin oli mahdollon tietää mistä — täysikasvuisina aivan yhtäkkiä Meringen plantaasille, jossa ne kuljeskelivat lannevaatteet vyötäisillään ja luuneula pistettynä nenän läpi, ja mister Haggin ja Derby ja Bob panivat ne töihin. Äkkiä ne taas katosivat. Jeri ymmärsi että niiden tulo ja katoaminen liittyivät jotenkin Arangin tuloon ja lähtöön.

Ja Arangille meni Jeri tänä hehkuvan kuumana tropiikin aamuna valaanpyyntiveneellä mister Hagginin kainalossa sillä välin kuin rannalla Timi valitti tuskaansa ja lapsellisen tietämätön Miksi haukkui nuoruuden ikuista taisteluvaatimusta Tuntemattomalle.

TOINEN LUKU

Valaanpyyntiveneestä pääsi Arangin teakpuiselle kannelle vain yhtä porrasta myöten alahangan puolelta, ja Tom Haggin nousi sitä myöten kevyesti Jeri kainalossa. Kannella hälsi outo väkijoukko. Tom Hagginille ja kapteeni Van Hornille se oli kuitenkin aivan jokapäiväinen näky.

Arangi oli pieni, ja siksi sen kannella oli hyvin vähän tilaa. Se oli alunperin rakennettu huvipurreksi, ja siksi sen pienoisosat olivat messinkiä, naulat kuparia, nostoköli pronssia ja helat raudoitettut, ja se oli vesirajaan saakka päällystetty kuparilevyillä. Nyt se oli myyty Salomonin saarille mustien orjien hankkimista varten. Laissa tätä ammattia kuitenkin kunnioitettiin nimityksellä »työvään värväys».

Arangi oli värväyslaiva, joka kuljetti mustaihoisia ihmissyöjiä kaukaisilta saarilta työhön uusille plantaaseille, missä valkoiset miehet muuttivat kosteaa ja ruttoista suota ja viidakkoa hedelmällisiksi ja uljaiksi kookospalmupuistikokoiksi. Molemmat Arangin mastot olivat Oregonin seetriä, kuumalla parafiinillä kiilloitettut ja niin sileiksi hangatut, että ne auringon hehkussa loistivat kellanruskeitten opaalien tavoin. Tavattoman isojen purjeittensa avulla se kykeni purjehtimaan kuin aavelaiva ja antoi tilaisuuden tullen kapteeni Van Hornille, tämän valkoiselle perämiehelle ja viidelletoista mustaihoiselle laivamiehelle yllin kyllin tehtävää. Sen pituus oli kuusikymmentä jalkaa, eikä sen yläkannen poikittaisia alushirsiä oltu heikonnettu kansihyteillä. Ainoina aukkoina — yhtään hirttä ei kuitenkaan oltu katkaistu niitä varten — olivat ison kajuutan kansi-ikkuna ja porrasaukko, skanssiluukku keulassa ja pieni varastohuoneen luukku peräkannella.

Ja tällä pienellä kannella oli paitsi laivan miehistöä kolmelta kaukaiselta plantaasilta palaavat mustaihoiset. »Palaavilla» tarkoitettiin niitä, joiden kolmivuotinen työsopimus oli päättynyt ja jotka nyt, sopimuksen mukaan, olivat matkalla kotikyliinsä Malaitan villille saarelle. Kaksikymmentä heistä — kaikki Jerin tuttuja — oli Meringestä, kolmekymmentä tuli Tuhannen

laivan lahdesta, Russellin saarilta, ja loput kaksitoista olivat Pennduffrystä Guadalcanarin itärannikolta. Paitsi kaikkia näitä — he olivat kaikki kannella ja jaarittelivat omituisella, lintujen piipitystä muistuttavalla falsettiäänellä — oli siellä kaksi valkoista miestä, kapteeni Van Horn ja hänen tanskalainen perämiehensä Borckman. Kaikkiaan väkeä oli seitsemänkymmentäyhdeksän henkeä.

»Luulin jo, että sydämenne petti viime hetkessä», tervehti kapteeni Van Horn, ja mielihyvän välke loisti hänen silmissään, kun hän katseli Jeriä.

»Vähällä oli niin käydäkin», vastasi Tom Haggin. »Joka tapauksessa olen sen tehnyt vain teidän tähtenne. Jeri on pentueen paras, tietysti lukuunottamatta Miksiä. Ne kaksihan ovatkin vain jäljellä, ja ne ovat aivan yhtä hyviä kuin kadonneet. Sillä Kati oli suloinen koira, josta olisi tullut toinen Timi, jos se olisi saanut elää. — Kas tässä, ottakaa.»

Väkinäisellä liikkeellä hän laski Jerin Van Hornin käsivarrelle ja kääntyi pois päin kulkeakseen kannen poikki.

»Jos sille tapahtuu jotakin, en anna sitä koskaan teille anteeksi, kapteeni», urahti hän yrmeästi olkansa yli.

»Ensin niiden on otettava minun pääni», nauroi kapteeni.

»Se tapahtuu hyvin todennäköisesti, ukkoseni», murahti Haggin. »Meringe on Somolle velkaa neljä päätä, kolme kuoli punatautiin, neljännen murskasi kaatuva puu kaksi viikkoa sitten. Hän oli vielä päällikön poika.»

»Ja niiden lisäksi Arangi on kaksi päätä Somolle velkaa», lisäsi Van Horn. »Muistattehan, kuinka viime vuonna eräs Hawkis-niminen kaupustelija tuhoutui etelässä kulkiessaan valaanpyyntiveneellään Arlin salmen läpi?» — Haggin tuli takaisin kannen poikki ja nyökkäsi. — »Kaksi hänen laivamiehistään oli Somon poikia. Olin värvännyt ne Ugin plantaasille. Kun otetaan lukuun teidän poikanne, on Arangi sinne velkaa kuusi päätä. Mutta mitäs tuo nyt! Tuolla tuulenpuolella on merenrantakylä, johon Arangi on velkaa kahdeksantoista päätä. Minä värväsin ne Aoloa varten, ja kun ne olivat merenrannan miehiä, pantiin ne miehistöksi Sandflylle, joka joutui haaksirikkoon matkalla Santa Cruzeihin. Olen määrättömästi velkaa sinne tuulenpuoleiselle rannalle, niin että tuhat tulimmaista veijarista, joka saisi siepatuksi pääni, tulisi toinen Carnegie! Kylä on koonnut sataviisikymmentä sikaa ja helmiäisrahaa kokonaisia vuoria miehelle, joka saa minut kiinni ja luovuttaa heille.»

»Leikki ei ole vielä loppunut», myhäili Haggin.

»Turha surra puolestani», kuului iloinen vastaus.

»Te puhutte kuin Arbuckle aikoinaan», moitti Haggin. »En kuullut vain yhden kerran hänen tuolla tavoin ylvästelevän. Vanha Arbuckle-poloinen. Pystyvin ja varovaisin veitikka, joka milloinkaan on ollut ihmissyöjien kanssa tekemisissä. Hän ei koskaan mennyt nukkumaan levittämättä sitä ennen lattialle laatikollista nauvoja tai niiden puutteessa rutistettuja sanomalehtiä. Muistan aivan hyvin niiltä ajoilta, kun asuin hänen kanssaan saman katon alla Floridassa, kuinka kerran iso kissa ajoi russakan papereihiin. Mutta heti kuuluikin poks, puks, poks, kuusi ja heti perään kaksi hänen suuren ratsupistoolinsa laukausta, ja talo tuli reikiä täyteen kuin seula. Sitä paitsi siellä oli kuollut kissa. Hän osasi ampua pimeässä ollenkaan tähtäämättä, painoi vain liipasinta keskisormellaan ja varmisti piipun suunnan ojennetulla etusormellaan.»

»Tosiaan, veikkoseni. Hän oli aika kerskailija. Sitä villiä ei muka ollut syntynyt, joka olisi päässyt käsiksi hänen päähänsä. Mutta kuitenkin ne saivat hänet. Todellakin ne saivat hänet. Tosin hän kesti neljätoista vuotta. Sen teki hänen kokkipoikansa. Napsautti häntä kirveellä ennen aamiaista. Muistan hyvin retkemme, jonka teimme viidakkoon tutkiaksemme, mitä hänestä oli jäänyt jäljelle.»

»Näin hänen päänsä sen jälkeen kun olitte lähettäneet sen hallituksen asiamiehelle Tulagiin», pisti Van Horn väliin.

»Ja hänen rauhalliset, tyynät kasvonsa, jotka olivat kuin mitään ei olisi tapahtunut, ja niillä melkein sama vanha hymy, jonka olin nähnyt tuhansia kertoja. Se oli jäykistynyt kasvoille, kun suun kohtaa oli savustettu. Ne saivat hänet, joskin siihen meni neljätoista vuotta. Moni on käynyt Malaitalla menettämättä päätään, mutta ennemmin tai myöhemmin heidän käy kuin saviruukun, joka kerran kaivotiellä särkyä.»

»Mutta minulla on taikasana», vakuutti kapteeni. »Kun paha paikka tulee, menen päätäpätkää niiden keskelle ja lausun sen. Ne eivät ymmärrä siitä tuon taivaallista, mutta se tepsii.»

Tom Haggin ojensi nopeasti kätensä hyvästiksi, pitäen päättävästi katseensa poissa toisen käsivarrella olevasta Jeristä.

»Pitäkää silmillä palaavia poikiani», varoitti hän laskeutuessaan laivasta, »kunnes olette saattanut maihin viimeisenkin veijarin. Niillä ei ole mitään syytä rakastaa Jeriä tai sen sukua, ja pelkään, että sen käy hullusti villien käsissä. Yön pimeydessä se saattaa helposti tehdä retken yli laidan. Älkää päästäkö sitä näkyvistänne, ennen kuin olette päässeet viimeisestäkin.»

Nähdessään mister Haggininsa hylkäävän hänet ja poistuvan valaanpyyntiveneessä Jeri alkoi kiemurrella ja ilmaisi tuskaansa hiljaisella, vaikeroivalla nyhkytyksellä. Kapteeni Van Horn puristi sen lujemmin käsivarrelleen ja hyväili sitä vapaalla kädellään. »Älkää unohtako sopimusta», huusi Tom Haggin etenevästä venheestä. »Jos teille jotakin tapahtuu, on Jerin päästävä takaisin luokseni.»

»Kirjoitan siitä paperin, jonka panen laivan asiakirjojen joukkoon», kuului Van Hornin vastaus.

Niiden sanojen joukossa, jotka Jeri tajusi, oli sen oma nimi, ja molempain miesten puheesta se oli sen ehtimiseen erottanut. Se tajusi hämäästi, että puhe koski sitä selittämättömästi, salaperäistä, hirveää seikkaa, joka oli tapahtunut sille. Se kiemurteli voimakkaammin, ja Van Horn laski sen kannelle. Se hypähti reunaan vasten vikkelämmin kuin olisi voinut odottaa kuuden kuukauden vanhalta, kömpelöltä pennulta, eikä Van Hornin nopea estämisyritys olisi onnistunut. Mutta aava Arangin kylkeä vasten loiskiva vesi sai sen ponnahtamaan takaisin. Tabu vaikutti siihen. Sen aivoissa oleva selvä kuva ajalehtivasta puunrungosta, joka ei ollut puunrunko, vaan joka eli, pysäytti sen. Se ei ollut järkeä, vaan varjelevaa vaistoa.

Se putosi jälleen istualleen, kohotti kultaisen kuononsa kohti taivasta ja päästi pitkän, kauhua ja surua ilmaisevan valituksen. »Kaikki on hyvin, Jeri-poikaseni, rohkaise mielesi ja ole mies», rauhoitteli Van Horn sitä.

Mutta Jeriä ei voitu lohduttaa. Puhuja oli epäilemättömästi valkoinen jumala, mutta ei sen jumala. Mister Haggin oli Jerin jumala ja korkeampi jumala kuin tämä. Se tunsu sen, ajattelematta sitä. Mister Hagginilla oli housut ja kengät. Tämä laivan kannella oleva jumala muistutti mustaihoista. Hänhän oli paljasjalkainen ja paljassäärinen sekä housuton, vyötäröllään aivan samoin kuin jokaisella mustaihoisella kirjava lannevaate, joka ulottui melkein hänen auringonpahtamiin polviinsa.

Kapteeni Van Horn oli kaunis mies, vaikkei Jeri sitä tiennyt. Kun Rembrandt on maalauksissaan kuvannut hollantilaista, on hänellä ollut mallina kapteeni Van Horn huolimatta siitä, että tämä oli syntynyt New Yorkissa, samoin kuin hänen New Yorkissa syntyneet hollantilaiset esi-isänsä ennen häntä aina siitä ajasta asti, jolloin New Yorkin nimi vielä oli New-Amsterdam. Hänen pukuaan täydensivät selvästi rembrandtilainen huopahattu, jonka reunat oli käännetty alaspäin, painettuna viistoon toiselle korvalliselle, huokea pumpulinen, valkea paita, joka peitti hänen yläruumiinsa, vyöstä riippuva tupakkapussi, tuppipuukko, patruunavyö ja nahkakotelossa oleva iso automaattipistooli.

Rannalle jäänyt Timi oli vaientanut surunsa, mutta päästi sen jälleen ilmoille kuullessaan Jerin valituksen. Ja Jeri, joka taukosi hetkeksi kuuntelemaan, kuuli Miksin äitinsä vieressä haukkuvan uhmaansa ja oli näkevinään Miksin kuivettuneen korvan itsepintaisine, ylöspäin kääntyneine käppyröineen. Kun sitten kapteeni Van Horn ja hänen perämiehensä Borckman antoivat määräyksiä, ja kun Arangin isopurje ja mesaanipurje alkoivat kohota mastoihin, kadotti Jeri kaiken rohkeutensa ja aloitti jälleen valituksensa, joka — niin kertoi Bob rannalla Derbylle — oli »suurin äänellinen saavutus», minkä hän koskaan oli kuullut koiralta: »Se veti hyvin vertoja Caruson äänelle, vaikka olikin hiukan heikompi.» Mutta se laulu oli liikaa Hagginille, joka heti maihin saavuttuaan vihelsi Timin luokseen ja harppoi kiireesti pois rannalta.

Nähdessään äitinsä katoavan Jeri ansioitui vielä suuremmilla laulusaavutuksilla, jotka tuottivat ääretöntä iloa eräälle sen vieressä seisovalle Pennduffryltä palaavalle villille. Tämä nauroi ja pilkkasi Jeriä kimeillä kikatuksilla, jotka eivät muistuttaneet ihmisen ääntä, vielä vähemmän jumalan, vaan viidakon puissa elävien eläinten ääniä, puolittain linnun, puolittain ihmisen. Se oli oivallinen sodan aihe. Suuttumus siitä, että mustaihoinen nauroi sille, valtasi Jerin, ja seuraavassa silmänräpäyksessä sen pennunhampaat, jotka olivat teräväkärkiset kuin neulat, olivat viiltäneet hämmästyneen mustaihoisen paljaaseen pohkeeseen pitkiä yhdensuuntaisia naarmuja, joista jokaisesta heti pursui verta. Mustaihoinen hypähti kauhistuneena syrjään, mutta Jerissä oli Panu Väkevän verta, ja isänsä tavoin se seurasi perässä ja viilti mustaihoisen toiseenkin pohkeeseen punertavan kuvion.

Nyt ankkurin noustua ja isonpurjeen kohotessa mastoon kapteeni Van Horn, jonka tarkka katse ei ollut kadottanut ainoaakaan yksityisseikkaa tästä tapahtumasta, antoi määräykset mustalle ruorimiehelle ja kääntyi sitten osoittamaan Jerille hyväksymistään.

»Käy päälle, Jeri!» rohkaisi hän. »Anna sille! Iske! Pure! Näytä sille! näytä sille!»

Puolustautuessaan mustaihoinen suuntasi potkun Jeriin, joka sen sijaan että olisi pötkinyt pakoon — toinen Panulta peritty ominaisuus — väisti paljaan jalan ja painoi uuden sarjan punaisia, yhdensuuntaisia viiruja tummaan sääreeseen. Tämä oli liikaa, ja mustaihoinen, joka pelkäsi enemmän Van Hornia kuin Jeriä, kääntyi pakoon keulan puolelle juosten turvaan kajuutan kattoikkunalle, jossa oli kahdeksan lee-enfield-kivääriä laivamiehen vartioimina. Jeri hyökkäsi kajuutan ikkunan luo, hypähteli sitä kohti ja kierähteli kannella, kunnes kapteeni Van Horn kutsui sen luokseen.

»Kyllä tämä pitää villit kurissa, tämä mies!» vakuutti Van Horn Borckmanille kumartuessaan taputtamaan Jeriä antaakseen sille siten hyvin ansaitun palkkion.

Ja Jeri unohti joksikin aikaa kolkon kohtalonsa, kun jumala, jolla tosin ei ollut housuja, kosketti sitä hyväilevästi kädellään.

»Se on leijona koiraksi — paremminkin airedale kuin irlantilainen terrieri», jatkoi Van Horn perämiehelleen yhä Jeriä hyväillen. »Katsohan, kuinka iso se jo on. Katso sen luita. Tuollainen rinta. Se kestää. Siitä tulee mainio koira, kunhan sille kasvaa noita jalkoja vastaava ruumis.»

Jeri oli juuri muistanut surunsa ja oli hyökkäämisillään kannen poikki laidalle katsomaan, kuinka Meringe joka hetki pieneni etäisyydessä, kun kaakkoinen tuulenpuuska sattui purjeisiin ja kallisti Arangia. Jeri liukui pitkin kantta, joka sillä hetkellä oli neljäkymmentäviisi astetta kallellaan, turhaan raapien kynsillään sileätä pintaa saadakseen siitä kiinni. Se tarrautui mesaanimaston juureen, sillä aikaa kun kapteeni Van Horn, merimiehenkatseensa tähdättyinä keulan edessä olevaan koralliriuttaan, antoi määräyksen: »Tarkasti alahangan puolelle.» Borckman ja mustaihoinen ruorimies toistivat hänen sanansa, ja kun ruoriratas pyörähti alaspäin, kääntyi

Arangi nopeasti kuin noiduttu tuuleen ja saavutti hetkiseksi pystysuoran kölin, jolloin isopurje lepatti ja jalusnuoria löysättiin.

Jeri, jonka huomio yhä oli kiintyneenä Meringeen, käytti hyväkseen kannen vaakasuoraa asentoa päästäkseen jaloilleen ja ryömiäkseen reunaa kohti. Mutta sen käännutti takaisin jalusnuorain väkipyörien räiske mastorenkaassa, ja isopurje, tyhjänä, mutta tuntien tuulta toisella puolellaan, heilahti veltosti kannen poikki sen ylitse. Nopealla hyppäyksellä se selviytyi jalusnuorien taholta uhkaavasta vaarasta — Van Hornin hyppäys sitä pelastamaan oli yhtä nopea — ja tapasi itsensä isonpuomin alta, jossa suunnaton purje häämötti sen yllä ja näytti olevan putoamaisillaan ja musertamaisillaan sen.

Se oli Jerin ensimmäinen kokemus purjeista. Se ei tuntenut petoja, vielä vähemmän niiden tapoja, mutta sen aivoissa oli niiltä ajoilta, jolloin se oli ottanut ensimmäisiä askeleitaan, eloisa muistikuva haukasta, joka keskellä pihamaata oli taivaalta iskenyt sen kimppuun. Se kyyristyi kantta vasten. Sen yläpuolella viuhui siivekäs haukka, joka tuossa tuokiossa ampui sen kimppuun kuin salama pilvistä; tämä haukka vain oli tavattoman paljon isompi kuin se, jonka se ennen oli tavannut. Mutta se ei etsinyt pelokkaasti suojaa kyyristyessään. Se päinvastoin vetäytyi kokoon jännittääkseen kaikki ruumiinsa osat ja hypätäkseen uhkaavaa hirviötä vastaan.

Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä oli isopurje heilahtanut ohi räiskyvin väkipyörien ja pullistunut tuulessa, ja Jeri kadotti hypätessään näkyvistään sen varjonkin.

Van Hornilta ei ollut jäänyt huomaamatta pieninkään yksityisseikka. Monesti ennen hän oli nähnyt nuorten koirien pelästyksestä saavan suorastaan kouristuskohtauksia ensimmäisen kerran nähdessään taivaantäyttävät, pilviäpimittävät purjeet, jotka uhkasivat suistua päälle. Tämä oli ensimmäinen koira, jonka hän oli nähnyt kauhistumatta ja paljastetuin hampain hyökkäävän suuren tuntemattoman kimppuun.

Ihastuksissaan Van Horn sieppasi Jerin kannelta syliinsä.

KOLMAS LUKU

Jeri unohti nyt hetkeksi kokonaan Meringin. Se muisti hyvin, että haukalla oli ollut terävät kynnet ja yhtä terävä nokka. Tuota ilmaapieksävää, ukkosen lailla jyrisevää hirviötä täytyi pitää silmällä. Ja Jeri kyyristyi hyppyä varten ja ponnisteli pysyäkseen pystyssä liukkaalla, kaltevalla kannella, katsoi jäykästi isonpurjeeseen ja murisi matalalla äänellä sen vähänkin liikahtaessa.

Arangi luovaili kapean salmen koralliriuttojen välitse virkeää pasaatituulta vastaan. Vähän päästä oli tehtävä käännöksiä, niin että isopurje syöksähteli alituisesti Jerin yli kannen toiselta puolelta toiselle äännellen siipien havinaa muistuttavasti, samalla kuin reiviköydet kitisivät ja jalusnuorien väkipyörät räiskivät korviahuumaavasti. Puolikymmentä kertaa Jeri hyppäsi sitä kohti, kun se syöksähti yli kannen, suu avoinna tarttumaan kiinni, ikenet irvissä ja hohtavat pennunhampaat loistaen auringonpaisteessa kuin norsunluuhelmet.

Epäonnistuttuaan jokaisella hyppäyksellä Jeri teki erään johtopäätöksen. Ohimennen on sanottava, että se pääsi siihen vain todellisilla päättelyillä. Jeri oli huomannut isonpurjeen uudistuneista hyökkäyksistä, että vaikka vaara oli sitä monesti uhannut, ei »haukka» sentään ollut voinut vahingoittaa sitä, eipä edes hipaista. Sen tähden, Jeri ajatteli taas tietämättään, se ei ollutkaan niin vaarallinen, kuin miltä aluksi oli tuntunut. Silti oli varmintä varoa sitä, vaikka se olikin jo lajiteltu niiden ilmiöiden joukkoon, jotka näyttivät hirmuisilta, mutta eivät sellaisia olleet. Jeri oli oppinut olemaan pelkäämättä tuulen huminaa palmupuissa maatessaan mukavasti plantaasirakennuksen kuistikolla ja hyökkäileviä aaltoja, jotka kohisten muuttuivat viattomaksi vaahdoksi rannalla sen jalkojen juuressa.

Monta kertaa päivän pitkään Jeri ylvään huolettomasti, miltei pilkallisesti nosti päänsä isoapurjetta kohti, kun se teki äkillisiä syöksyjään vinkuvien jalusnuoriensa höltyessä tai kiristyessä. Mutta se ei enää kyyristynyt hypätäkseen sen kimppuun. Se oli heti ottanut oppia uudesta kokemuksestaan.

Selviydyttyään isostapurjeesta Jeri palasi ajatuksineen Meringeen. Mutta enää ei näkynyt Meringeä, ei Timiä, Panua eikä Miksiä; ei mister Hagginia, Derbyä eikä Bobia; ei rantaa eikä maata palmupuineen ja vihreitä rinteitään ikuisesti kohti taivasta kohottavine kaukaisine vuorineen. Katoipa se laivan oikealta tai vasemmalta puolelta, keulasta tai perältä se aina, kun se hypähti laitaa vasten seisomaan, näki vain kuohuvan ja kohisevan valtameren, joka vyörytti valkoharjaisia laineitaan tuulen suuntaan.

Jos Jerillä olisi ollut silmät kuten ihmisellä lähes pari yardia kantta korkeammalla, ja jos ne lisäksi olisivat olleet merimiehen harjaantuneet silmät, se olisi nähnyt pohjoisessa Ysabelin kapeana juovana ja etelässä sangen selvästi Floridan joka kerta, kun Arangi kaakkoissuunnassa kallistui tuulen alle. Ja jos se olisi voinut käyttää apuna kaukoputkea, jolla kapteeni Van Horn pidensi silmiensä kantomatkaa, se olisi nähnyt idässä Malaitan kaukaiset huiput, joista tuprahteli vaaleanpunaisia pilviä yli taivaanrannan.

Mutta nykyhetkestä Jeri oli aivan selvillä. Se oli varhain oppinut hetken rautaisen lain ja ottamaan mielummin vastaan sen, mikä silloin oli kuin tavoittelemaan aivan muita, kaukaisia päämääriä. Meri oli. Maata ei enää ollut. Arangi oli ja se elämä, mikä myllersi sen kannella. Ja Jeri ryhtyi ottamaan selkoa siitä, mikä oli, toisin sanoen: tutkimaan uutta ympäristöään sopeutuakseen siihen.

Sen ensimmäinen löytö oli ihastuttava — ysabelilainen viidakkokoiran pentu, jonka eräs Meringeltä palaava villi oli ottanut mukaansa Malaitalle. Ne olivat samanikäisiä, mutta ne olivat saaneet erilaisen kasvatuksen. Villikoira oli se, mikä oli: villi koira. Sillä oli aina korvat luimussa ja häntä koipien välissä, se pelkäsi alituisesti onnettomuuksia ja pahoinpitelyä, oli aina arka ja ärtynyt, irvisteli iskun uhatessa, niin että nuoret kulmahampaat välkkyivät, mutta mateli lyönnin saatuessa, ulvoi pelkoaan ja tuskaansa ja oli aina valmis petolliseen hyökkäykseen, kun vain saattoi toivoa menestyvänsä ja säästävänsä nahkansa.

Villikoira oli varttuneempi kuin Jeri, kookkaampi ja ilkeydessään ovelampi, mutta Jeri oli aatelismies, jalorotuisen ja urhoollinen. Villikoira oli yhtä ankaran valinnan tulos, mutta valinta ei ollut samanlainen. Viidakkoesi-isät, joista se polveutui, olivat jääneet elämään arkuutensa ansiosta. Ne eivät olleet koskaan ehdoin tahdoin tapelleet ylivoimaa vastaan. Avoimesti ne eivät olleet koskaan hyökänneet, ellei saalis ollut heikko ja avuton. Sen sijaan, että olisivat osoittaneet rohkeutta, ne olivat aina pelänneet, pakoilleet ja varoneet vaaraa. Luonto oli valinnut ne sokeasti julmassa ja kurjassa ympäristössä, missä elämän voittopalkinto oli saavutettavissa pääasiassa viekkaalla varovaisuudella ja äärimmäisen vaaran sattuessa epätoivoisella puolustautumisella.

Mutta Jeri oli rakkauden ja rohkeuden valitsema. Ihmiset, jotka kerran hämärässä muinaisuudessa olivat ottaneet villin koiran ja tehneet sen sellaiseksi, että se vastasi heidän tarkoituksiaan, ihannettaan ja toiveitaan, olivat harkitusti ja tietoisesti valinneet senkin esivanhemmat. Valittu koira ei saanut koskaan taistella niin kuin rotta nurkassa, sillä se ei saanut milloinkaan rotan tavoin piiloutua nurkkaan. Pakenemista ei saanut ajatella. Ihmiset olivat muinaisuudessa hylänneet sellaiset koirat, jotka olivat paenneet. Ne eivät olleet päässeet Jerin esivanhemmiksi. Koirat, jotka oli valittu Jerin esivanhemmiksi, olivat olleet luonteeltaan urhoollisia, pystypäisiä ja hyökkäviä. Ne syöksyivät epäröimättä kohti vaaraa, taistelivat ja kuolivat, mutta eivät koskaan väistyneet. Ja lajin jatkuvuuden kautta Jeri oli sellainen kuin Panu oli ollut ennen häntä ja Panun esi-isät olivat olleet ammoisista ajoista alkaen.

Niinpä Jeri kohdattuaan villikoiran, joka oli arasti ahtautunut isonmaston ja kajuutan kattoikkunan muodostamaan tuulensuojaiseen sopukkaan, ei huolinut harkita, oliko toinen isompi ja voimakkaampi kuin se itse. Se tiesi ainoastaan, että se oli vanha vihollinen, villikoira, joka ei ollut päässyt ihmisen lieden ääreen. Päästäen rajun ilonulvahduksen, mikä herätti kapteeni Van Hornin kaikkikuulevain korvain ja kaikkinäkevään silmäin huomion, Jeri teki hyökkäyksen. Villi penikka ponnahti jaloilleen ja yritti pakoon hämmästyttävän nopeasti, mutta Jeri oli ennättänyt tavoittaa sen, ja ne kieriskelivät yhdessä kaltevalla kannella. Ja vaikka villipenikka kieriskellessään tunsu terävien hampaiden pistoksia, se vastaan panematta vain murisi vuoroin ja vuoroin nyhkytti ja vikisi pelosta, tuskasta ja alistuvasta nöyryydestä.

Ja Jeri oli ritari, mikä tahtoo sanoa, että se oli hieno koira. Se oli niin valittu. Koska toinen ei vastustellut, oli surkea, vaikeroi ja heittäytyi avuttomaksi sen edessä, se luopui hyökkäyksestä ja kömpi pois suojapuolen valureiästä, johon oli vihollisineen vierinyt kaikenlaisen kaman sekamelskaan. Se ei tehnyt sitä ajatellen. Se menetteli niin, koska oli sellainen kuin oli. Se kapusi ylös keinuevaa kantta ja oli erinomaisen tyytyväinen tuntiessaan villikoiran turkin hajun suussa ja kuullessaan kapteeni Van Hornin ylistyshuudot, joiden tarkoituksen se tajusi: »Hyvin tehty, Jeri! Sinä olet aarre, Jeri! Siinä vasta koira!» Kun Jeri hitaasti jatkoi matkaansa, täytyi myöntää, että se näytti tuntevan oman arvonsa. Sen käynti oli hiukan jäykkää, ja sen yliolkaiset silmäykset vikisevään villikoiraan puhuivat selvästi: »Hyvä, olenpa antanut sinulle kylliksi tällä kertaa. Osaat varmaankin pysyä poissa tieltäni tämän jälkeen.»

Jeri jatkoi tutkimuksiaan uudessa pienessä maailmassaan, joka ei ollut milloinkaan levossa, vaan aina kohoili, kallisteli ja keikkui meren aaltoilevalla pinnalla. Siellä olivat Meringeltä palaavat mustaihoiset. Se tunnusteli niitä kaikkia ja sai osakseen vihaisia silmäyksiä ja mutinaa, mihin se vastasi uhkaavalla murinalla. Se oli tottunut kulkemaan neljällä jalallaan ylpeästi niiden ohitse, vaikka ne olivat kaksijalkaisia, sillä se oli elänyt ja liikkunut aina suuren kaksijalkaisen, kaksilahkeisen jumalan, mister Hagginin suojeluksessa.

Lisäksi siellä oli outoja mustaihoisia, jotka palasivat Pennduffrylta ja »Tuhannen laivan lahdelta». Se koetti oppia tuntemaan ne kaikki. Sille saattoi joskus tulevaisuudessa olla tarpeellista tuntea ne. Tosin se ei ajatellut sitä. Se vain keräsi tietoja ympäristöstään eikä ollenkaan huolehtinut huomisesta.

Keräten omalla tavallaan tietoa se nopeasti käsitti, että aivan samoin kuin plantaasin päärakennuksessa palvelevat mustaihoiset olivat erilaisia kuin peltotöissä olevat, oli Arangillakin ryhmä mustaihoisia, jotka olivat erilaisia kuin paluumatkalla olevat. Se oli laivan miehistö. Ne viisitoista mustaihoista, jotka kuuluivat siihen, liittyivät lähemmin kapteeni Van Horniin kuin toiset. Ne tuntuivat välittömämmin kuuluvan hänelle ja Arangiin. Ne työskentelivät hänen käskyjensä alaisina, ohjasivat laivaa, vetivät ja hinasivat köysiä, nostivat ylähangon puolelta vettä kannelle ja hankasivat sitä luudilla.

Aivan samoin kuin Jeri oli oppinut mister Hagginilta, että sen täytyi olla suvaitsevaisempi talossa asuvia mustaihoisia kuin niitä peltotöissä olevia kohtaan, jotka tunkeutuivat piha-aitaukseen sisäpuolelle, se oppi kapteeni Van Hornilta, että sen täytyi olla suvaitsevaisempi laivan miehistöä kuin palaavia mustaihoisia kohtaan. Näitä se saattoi kohdella kovemmin kuin ensinmainituita. Niin kauan kuin kapteeni Van Horn ei tahtonut laivansa miehistöä hätyytettävän, oli Jerin velvollisuus jättää se tekemättä. Toiselta puolen se ei hetkeksikään unohtanut olevansa valkoisen jumalan koira. Vaikka se ei saanut hätyyttää erikoisasemassa olevia mustaihoisia, se kieltäytyi kuitenkin ystävyydestä niiden kanssa. Se piti niitä silmillä. Yhtä etuoikeutettuja mustaihoisia kuin nämä se oli nähnyt mister Hagginin asettavan riviin ja ruoskivan. Niillä oli oma tärkeä tehtävänsä, ja oli pidettävä huolta siitä, että ne tekivät kunnolla työnsä. Se myönsi niille olemisen

oikeuden, mutta ei tunnustanut niitä vertaisikseen. Se saattoi korkeintaan osoittaa niille alentuvaa kohteliaisuutta.

Jeri tutki läpikotaisin laivan keittiön, mikä olikin yksinkertainen tehtävä, sillä se käsitti vain avoimella kannella olevan pienen liesipahasen, joka oli alttiina tuulelle, sateelle ja myrskylle ja jonka ääressä keskellä sakeaa savua kaksi mustaihoista kalisteli kattiloita ja valmisti ruokaa laivan kahdeksallekymmenelle hengelle.

Sitten sen huomio kiintyi laivamiehistön omituiseen puuhaan. Arangin laitaan ruuvattiin pystysuoria tankoja ja niihin kiinnitettiin piikkilankoja ympäri laivan. Vain viidentoista tuuman levyinen kulkuaukko jätettiin erääseen kohtaan. Jeri käsitti kiinnittämättä siihen ohimenevääkään ajatusta, että ne olivat varovaisuustoimenpiteitä. Niin kauan kuin se muisti, se oli aina elänyt mustaihoisten puolelta vaanivan vaaran varjossa. Meringen plantaasilla vähälukuiset valkoiset miehet olivat katsoneet karsaasti monilukuisiin mustaihoisiin, jotka ahersivat heidän hyväkseen ja olivat heidän omaisuuttaan. Arkihuoneessa, missä oli ruokapöytä, biljardipöytä ja fonografi, seisoi pyssyteline, ja jokaisessa makuuhuoneessa, jokaisen vuoteen vieressä oli helposti saatavissa revolvereja ja pyssyjä. Niin ikään mister Hagginilla, Derbyllä ja Bobilla oli aina ollut revolveri vyössä, kun he lähtivät talosta mustaihoisten joukkoon.

Jeri tiesi, että ne kovaääniset esineet olivat hävityksen ja kuoleman välikappaleita. Se oli nähnyt niillä surmattavan eläviä olentoja, kuten villisikoja, vuohia, lintuja ja krokotiileja. Sellaisten esineiden avulla valkoiset jumalat surmasivat eläviä olentoja paikallaan seisten niin kaukaa kuin halusivat. Jos se tahtoi surmata jonkun, sen itsensä täytyi kulkea välimatka päästäkseen uhrinsa luo. Se oli erilainen. Se oli rajoitettu. Rajoittamattomille, kaksijalkaisille, valkoisille jumalille kaikki mahdottomatkin asiat olivat mahdollisia. Kaukaa surmatessaan he osasivat jollakin tavoin pidentää kynsiään ja hampaitaan. Jeri hyväksyi sen miettimättä ja olematta tietoinen hyväksymisestään, aivan samoin kuin se hyväksyi kaiken muun salaperäisen sitä ympäröivässä maailmassa.

Jeri oli kerran nähnyt mister Hagginin kylvävän kuolemaa kaukaa toisellakin kovaäänisellä tavalla. Jeri oli nähnyt hänen kuistilta heittävän räjähtäviä dynamiittiputkia mustaihoisten kirkuvaan parveen. Nämä olivat tulleet jostakin muualta pitkillä, mustilla sotakanoteilla, joiden terävät keulat olivat koristellut leikkauksilla ja simpukankuorilla, ja vetäneet veneensä rantaan aivan plantaasin päärakennuksen alle.

Jeri oli nähnyt valkoisten jumalien käyttävän niin monia varokeinoja, että siitä asiaa ajattelematta oli luonnollista, että tämän uivan maailman piikkilanka-aita oli merkinä aina uhkaavasta vaarasta. Onnettomuus ja kuolema häilyi alituisesti pään päällä ja vaani tilaisuutta hyökätäkseen elämän kimppuun ja tuhotakseen sen. Elämän piti olla hyvin varuillaan säilyäkseen — sen lain Jeri oli oppinut siitä vähäisestä, minkä se elämästä tiesi.

Tarkastellessaan piikkilangan kiinnittämistä Jerille sattui uusi seikkailu: se tapasi Lerumien, Meringeltä palaavan mustaihoisen, jonka Timi oli tänä aamuna kaatanut kantamuksineen veteen venheen vierelle. Tapaaminen sattui kattoikkunan oikealla puolella, jonka sivulla Lerumie seisoi, katseli halpahintaiseen taskupeiliin ja kampasi kähäräistä tukkaansa omatekoisella puukammalla.

Jeri tuskin vilkaisikaan Lerumieen juosta paapertaessaan perämies Borckmanin luo, joka laivan perällä valvoi piikkilangan kiinnittämistä tukitankoihin. Mutta Lerumie otettuaan syrjäsilmäyksellä selville, ettei hänen jalkansa tekoa huomata, potkaisi nelijalkaisen vihollisensa poikaa. Hänen paljas jalkansa osui Jerin vastaleikatun hännän arkaan päähän, ja tuskallinen häväistys sai Jerin silmänräpäyksessä pois suunniltaan.

Peräkannen vasemmalla puolella seisova kapteeni Van Horn, joka tarkkasi tuulen voimaa purjeissa ja mustan ruorimiehen taitamatonta ohjaamista, ei ollut nähnyt Jeriä välissä olevan kattoikkunan tähden. Mutta hänen katseensa havaitsi Lerumien olkapään liikkeen, joka osoitti villin pysyttelevän yhdellä jalalla, sillä aikaa kuin toinen jalka potkaisi. Ja siitä, mitä sitten tapahtui, hän sai tukea johtopäätökselleen.

Jerin kiljunta sen sätkytellessä selällään, hyökätessä ja iskiessä hampaillaan sokeasti ympärilleen ilmaisi todellista kiukustuneen koiranpennun raivoa. Se naarmutti mustaihoisen jalkaa ja nilkkaa, mutta sai kesken hyppyään toisen potkun ja luisui kallistunutta kantta myöten valureikiä kohti jätettyään mustaihoisen nahkaan neulanterävien penikanhampaittensa piirtämän koristeen. Yhä parkuen raivosta se kiipesi takaisin jyrkkää puista mäkeä.

Lerumie havaitsi jälleen syrjään vilkaistuaan, että hänet oli huomattu ja ettei hänen ollut hyvä mennä äärimmäisyyksiin. Hän pakeni pitkin ikkunan sivua pujahtaakseen alas kajuutan ovesta, mutta Jerin terävät hampaat tarttuivat hänen pohkeeseensa. Jeri piti otteestaan kiinni kuin sokea, mustaihoinen kompasteli ja kaatui, ja kun tuulenpuuska samassa purjeita pingoittaen kallisti laivaa, paiskautui Lerumie, joka turhaan koetti päästä jaloilleen, piikkilanka-aitaa vasten alahangan puolelle. Kannella kihisevä villijoukko kirkui ilosta, mutta Jeri, jonka raivo ei ollut taltunut, vaikka varsinainen vastustaja oli lyöty, luuli olevansa mustaihoisten naurun esineenä, hyökkäsi näiden kimppuun ja iski hampaineen minkä ennätti pakenevien jalkojen vilinä. Mustaihoiset syöksyivät päistikkaa alas kajuutan ja skanssin portaita, juoksivat kokkapuulle tai kiipesivät köysiin, minne jäivät kyyhöttämään kuin jättiläislinnut. Lopuksi kannella ei ollut muita kuin Jeri ja laivamiehistö, sillä siihen kuuluvat se oli jo oppinut tuntemaan. Kapteeni Van Horn osoitti haltioituneena suosiotaan, kutsui Jerin luokseen ja taputteli sitä ihastellen. Sitten kapteeni kääntyi matkustajiensa puoleen:

»Hei lurjukset! Teroittakaa nyt korvianne! Tämä koira on minun. Eräs teistä, mustat roistot, pahoinpiteli tätä kelpo koiraa, mutta tuhat tulimmaista se mies joutuu tekemisiin minun kanssani. Pitäkää huoli jaloistanne ja varokaa koskemasta minun koiraani! Ymmärrättekö?»

Ja matkustajat, jotka yhä kiikkuivat orsillaan ja köysissä mustia silmiään pyöritellen ja tirskuttaen toisilleen, hyväksyivät valkoisen miehen lain. Ei Lerumiekaan, jota piikkilanka oli pahanlaisesti raadellut, uhkaillut edes silmillään, saati sanoillaan. Sen sijaan hän hieroi toveriensa täyttä kurkkua nauraessa ja kapteenin silmien ilveilevästi välkkyessä hellävaroen sormillaan naarmujaan ja mutisi: »Sepä olla piru koira!«

Jeri ei ollut lainkaan ilkeä. Timin ja Panun tapaan se oli kiukkuinen ja peloton, ne olivat sen perinnöllisiä ominaisuuksia. Ja kuten Timistä ja Panusta, oli mustaihoisten metsästäminen siitä ihastuttavaa, mikä taas johtui kasvatuksesta. Varhaisimmasta lapsuudestaan asti se oli siihen totutettu. Mustaihoiset olivat mustaihoisia, mutta valkoiset miehet olivat jumalia, ja juuri valkoiset jumalat olivat opettaneet sen häytyttämään mustaihoisia ja pitämään näitä alhaisina. Koko maailmaa ohjasi valkoisen miehen käsi. Mustaihoiset — eikö se aina ollut nähnyt niiden olevan pakotettuja pysymään alhaisessa asemassaan? Sehän oli nähnyt valkoisten jumalien useita kertoja köyttävän niitä palmupuihin Meringen pihamaalla ja suomivan niiden selät verisiksi. Ei ollut siis ihme, että jalorotuinen irlantilainen terrieri, joka itse eli valkoisen jumalan hellässä hoivassa, katseli alkuasukkaita valkoisen jumalan silmillä ja käyttäytyi näitä kohtaan tavalla, mikä ansaitsi valkoisen jumalan kiitoksen.

Sinä päivänä ei Jeri levännyt. Kaikki Arangilla oli uutta ja outoa, ja se oli niin täpö täynnä, että siinä lakkaamatta sattui kiihoittavia tapauksia. Jerillä oli toinenkin kahakka villikoiran kanssa, joka väijyksistä hyökkäsi petollisesti sivusta sen kimppuun. Mustaihoisten tavaralaatikat oli pinottu niin säännöttömästi, että kahden alimpana olevan laatikon väliin oli jäänyt pieni rako. Kun Jeri kapteenin kutsumana kulki siitä ohi, hyppäsi villikoira raosta, raapaisi terävillä pennunhampaillaan Jerin keltaista, samettista nahkaa ja loikkasi takaisin koloonsa.

Jerin kiukku kuohahti uudelleen. Se hyväksyi kyllä sivustahyökkäyksen. Miksi ja se olivat usein leikkineet sitä, tosin vain leikkineet. Mutta taistelusta peräytyminen soti Jerin tapoja ja luonnetta vastaan. Pyhän vihan vallassa se hyökkäsi koloon vihollisen perässä. Mutta villikoira olikin tällä kertaa nurkassa, missä sillä oli kaikki edut puolellaan. Koloon tunkeutuessaan Jeri löi päänsä yläpuolella olevaan laatikkoon ja tunsu seuraavassa silmänräpäyksessä kuonossaan ärisevän villikoiran hampaat.

Siellä ei saattanut päästä kiinni villikoiraan, ei ollut tilaisuutta syökyä koko sydämellään ja koko painollaan sen kimppuun. Jeri saattoi vain ryömiä ja kiemurrella eteenpäin, ja terävät hampaat tekivät joka hetki tenää. Se olisi sittenkin lopulta löylyttänyt vihollisensa, ellei Borckman ohikulkiessaan olisi vetänyt sitä takajalasta pois. Taas kuului kapteeni Van Hornin kutsu, ja Jeri juosta hölkytteli tottelevaisesti peräkannelle.

Ateria oli juuri katettu kannelle mesaanipurjeen suojaan, ja Jeri, joka istui molempien valkoisten miesten välissä, sai sekin osuutensa. Se oli jo pannut merkille, että näistä kahdesta kapteeni oli korkeampi jumala ja antoi määräyksiä, joita toinen totteli. Perämies taas antoi määräyksiä mustaihoisille, mutta ei koskaan kapteenille. Kun Jerissä sen lisäksi oli kehittymässä mieltymys kapteenia kohtaan, niin se kyyristyi lähelle tätä. Kun se pisti kuononsa kapteenin lautaselle, nuhdeltiin sitä lempeästi. Mutta kerran, kun se vain nuuski perämiehen höyryvää teekuppia, se sai tämän likaisesta etusormesta näpsäyksen kuonoonsa. Perämies ei myöskään antanut sille ruokaa.

Kapteeni Van Horn antoi sille ensin kulhollisen säilykekermaan keitettyä kauraryynivelliä, johon oli sirotellut kukkurapäälusikallisen sokeria. Sen jälkeen hän tuon tuostakin antoi voileivänpalasia ja paistettua kalaa, jonka hän ensin huolellisesti puhdisti ruodoista.

Jerin rakastama mister Haggin ei ollut milloinkaan syöttänyt sitä pöydästä ruoka-aikoina, ja Jeri oli suunniltaan ilosta tämän ihastuttavan elämyksen johdosta. Ja nuori kun oli, se salli kiihkon saada itsessään vallan, niin että se pian aivan ahdisti kapteenia saadakseen lisää kala- ja voileipämurusia. Kerran se haukahtikin vaatimuksensa. Tämä antoi kapteenille aatteen ryhtyä heti opettamaan sille »puhetaitoa».

Viidessä minuutissa se oli oppinut puhumaan hillitysti ja äännähtämään vain kerran — hiljaisen, pehmeän, kulkusen kilahdusta muistuttavan yksitavuisen haukahduksen. Näinä viitenä ensimmäisenä kouluminuuttina se oppi selvästi erottamaan käskyn »istu» käskystä »pane maata», ja senkin se oppi, että sen täytyi aina istua puhuessaan, puhua hypähtämättä tai liikahtamatta istuvasta asennostaan ja sitten odottaa, kunnes ruokapala sille annettiin.

Edelleen: sen sanasto oli kasvanut kolmella sanalla. Aina tästä alkaen »puhua» merkitsi sille puhumista ja »istu» merkitsi »istu» eikä »pane maata». Kolmas lisä sen sanastoon oli »kapteeni». Tällä nimellä se oli kuullut perämiehen aina puhuttelevan kapteeni Van Hornia. Ja samoin kuin Jeri tietää, että nimi »Miksi» tarkoitti Miksiä eikä Timiä, Panua tai sitä itseään, se tiesi myös, että kapteeni oli tämän uivan, uuden maailman kaksijalkaisen, valkoisen isännän nimi.

»Se ei ole pelkkä koira», sanoi Van Horn perämiehelle. »Noiden ruskeiden silmien takana on aivan varmasti ihmisen aivot. Se on kuusi kuukautta vanha. Jos kuuden vuoden ikäinen poika oppisi viidessä minuutissa kaiken sen, minkä Jeri äsken, hän olisi ihmelapsi. Mutta mitäpä eroa, Herra paratkoon, lieneekään ihmisen ja koiran aivojen välillä. Jos koira menettelee ihmisen tavoin, täytyy sen ajatellakin ihmisen lailla.»

Isoon kajuuttaan vei jyrkät portaat, ja niitä myöten kapteeni kantoi aterian jälkeen Jerin kannen alle. Kajuutta oli pitkä huone, joka täytti Arangin koko leveyden perällä olevasta sairashuoneesta pieneen keulahyttiin asti. Hytin etupuolella, siitä vankalla väliseinällä erotettuna, oli skanssi, missä miehistö asui. Pienen keulahytin jakoivat keskenään Van Horn ja Borckman, ja palaavat villit, joita oli seitsemättäkymmentä, asustivat isossa kajuutassa. Ne istuivat kyyryssä, tai makasivat lattialla ja pitkillä, matalilla penkeillä, jotka kiersivät kajuutan molempia seinämiä.

Nurkkaan pienen hytin lattialle kapteeni heitti huovan, ja oli helppo saada Jeri ymmärtämään, että se oli sen vuode. Ja helppo oli Jerin kylläisenä ja monien mielenliikutusten uuvuttamana vaipua kohta uneen.

Tuntia myöhemmin se heräsi siihen, että Borckman astui sisään. Kun se heilutti häntätöpykkäänsä ja hymyili ystävällisesti silmillään, rypisti perämies sille silmäkulmiaan ja murisi jotakin vihaisesti. Jeri ei silloin jatkanut ystävydenhierontaa, vaan makasi hiljaa vahtien. Perämies oli tullut ottamaan ryppyä. Hän aikoi varastaa ryypyn Van Hornin varastosta. Sitä ei Jeri tietänyt. Hän oli plantaasilla nähnyt valkoisten miesten useinkin ottavan ryppyjä. Mutta siinä tavassa, millä Borckman otti ryypyn, oli sittenkin jotakin outoa. Jeri huomasi, että siinä oli jotakin salakähmäistä. Se ei tosin tietänyt, mikä siinä oli kieroä, mutta se vaistosi vääryyden ja vartioi epäluuloisesti.

Perämiehen mentyä Jeri olisi nukkunut uudelleen, ellei huolimattomasti kiinnisysätty ovi olisi paukahtaen lentänyt auki. Se avasi silmänsä valmistuneena tuntemattomasta tulevaa hyökkäystä vastaan ja alkoi tarkata isoa russakkaa, joka ryömi seinää alaspäin. Kun Jeri nousi jaloilleen ja hiipi varovaisesti russakkaa kohti, kiisi tämä pakoon ja katosi hiljaa rasahtaen seinän rakoon. Jeri oli tuntenut russakat koko elämänsä ajan, mutta se sai vielä oppia niistä uusia asioita sen erikoislajin perusteella, joka asui Arangilla.

Nopeasti tutkittuaan hytin se meni kajuuttaan. Mustaihoiset olivat levittäytyneet kaikkialle, mutta käsittäen sen velvollisuudekseen kapteeniaan kohtaan se tunnusteli jokaista tunteakseen ne. Ne mulkoilivat sille vihaisesti ja mutisivat uhkauksiaan, kun se nuuski niitä. Yksi uskalsi kohottaa kätensäkin lyödäkseen sitä, mutta Jeri, sen sijaan että olisi pujahtanut pakoon, näytti hampaitaan ja valmistautui hyökkäykseen. Villi lasi nopeasti pahennusta herättäneen kätensä koiran kupeelle ja äänteli lepyttäen ja katuvasti toisten nauraa kihittäessä. Ja Jeri jatkoi matkaansa. Se ei ollut mitään uutta. Saattoi aina odottaa mustaihoiselta iskua, kun valkoisia jumalia ei ollut lähettyvillä. Sekä kapteeni että perämies olivat kannella, ja Jeri, vaikkei pelännytkään, jatkoi tutkistelujaan varovaisemmin.

Mutta perällä olevan sairashuoneen ovettoman sisäänkäytävän luona se viis veisasi varovaisuudesta ja riensi sisään uuden sieraimiinsa tunkeutuvan hajun houkuttelemana. Matalassa, pimeässä huoneessa oli tuntematon olento, jota se ei ollut milloinkaan nuuskinut. Vain paitaan puettuna makasi siellä nuori mustaihoinen tyttö karkealla ruohomatolla, joka oli levitetty tupakkalaatikoista ja viidenkymmenen naulan peltisistä jauhorasioista muodostetulle pinolle.

Jeri oli heti havaitsevinaan, että työssä oli jotakin petollista ja väijyvää, ja se tiesi vanhastaan, että asiat eivät olleet oikealla tolalla silloin, kun joku mustaihoinen väijyi ja piileskeli. Tyttö kirkaisi pelosta, kun Jeri haukahti hälyytyksen ja iski häneen kiinni. Vaikkakin Jerin hampaat raapivat tytön paljasta käsivartta, ei tämä lyönyt. Eikä se enää huutanutkaan. Se kyyristyi vavisten kokoon panematta lainkaan vastaan. Pitäen hampaillaan kiinni tytön ohkaisesta paidasta Jeri pudisteli tyttöä, murisi tälle koko ajan ja haukahteli täyttä kurkkua saadakseen kapteenin tai perämiehen paikalle.

Mellakan kestäessä olivat laatikot siirtyneet paikoiltaan, ja koko pino luhistui vihdoin. Siitä Jeri yltyi haukkumaan entistä vimmatumman hälyytyksen, samalla kuin kajuutasta katselevat mustaihoiset miehet nauroivat tytölle vahingoniloisesti.

Kapteenin saavuttua Jeri heilutti häntätöpykkäänsä ja kiskoi korvat luimussa entistä rajummin tytön ohkaisesta pumpulipaidasta. Se odotti kiitosta teostaan, mutta kun kapteeni vain käskei sen päästää irti tytön, se totteli samalla todeten, että tämä väijyvä arka olento oli jollakin tavoin erilainen kuin muut, joten sitä oli kohdeltavakin toisin kuin muita.

Harvat ihmiset saattavat olla henkeään menettämättä siihen määrin säikähtäneitä kuin tyttö. Van Horn nimitti tyttöä kiusallisimmaksi rahtitavarakseen, josta hän olisi mielellään vapautunut tahtomatta kuitenkaan sen tuhoa. Sillä hän oli pelastanut tytön tuhosta lihavan sian hinnalla.

Tyttö oli arvottomana ja sairaana kotikylänsä nuorten miesten halveksima, ja sen takia hänen tyytymättömät vanhempansa olivat määränneet hänet tuskin kaksitoistavuotiaana keittopataan. Kun kapteeni Van Horn tapasi tytön ensimmäisen kerran Balebuli-joen rannalla, oli tämä kammottavan kulkueen keskipisteenä.

Kaikkea muuta kuin kaunotar, oli ollut kapteenin arvostelu, kun hän pysäytti kulkueen. Sairauden laihduttama tyttö, jonka syyhyinen iho hilseili, riippui käsistään ja jaloistaan vankkaan seipäaseen sidottuna niin kuin sika, ja villit, jotka kantoivat seivästä olkapäillään, aikoivat syödä hänet. Osaamatta odottaa armoa tyttö ei pyytänytäkään apua, mutta hänet vallannut kauhea pelko loisti avunpyyntönä hänen villisti tuijottavista silmistään. Etelämeren englanninkielellä kapteeni Van Hornille oli selitetty, että tytön seuralaiset eivät pitäneet häntä hyvänmakuisena ja että he sen tähden olivat matkalla Balebuli-joelle, jonka virtaavaan veteen he aikoivat hänet seipäällä kaulaa myöten kiinnittää. Mutta ennen sitä he suunnittelivat hänen nivelensä sijoiltaan kiskomista ja hänen käsivarsiensa ja sääriensä luiden murtamista. Se ei ollut mikään uskonnollinen juhlameno julmien viidakkojumalien lepyttämiseksi. Sillä oli pelkkä herkuttelun tarkoitus. Elävä liha tehtiin siten mureaksi ja maukkaaksi, ja oli välttämätöntä käsitellä tyttöä niin, huomauttivat hänen saattajansa. Kahden päivän vedessä-olo tekisi tehtävänsä, he selittivät kapteenille. Sitten he

surmaisivat tytön, laatisivat nuotion ja kutsuisivat joitakuuta ystäviä pitoihin.

Hierottuaan puoli tuntia kauppaa todistellen tavaran arvottomuutta kapteeni Van Horn oli ostanut viidellä dollarilla lihavan sian ja vaihtanut sen tyttöön. Koska hän maksoi siasta kauppatavaraa ja otti sadan prosentin voiton, oli tyttö hänelle todellisuudessa maksanut kaksi dollaria viisikymmentä senttiä.

Sen jälkeen kapteeni Van Hornin vastukset olivat alkaneet. Hän ei voinut päästä työstä eroon. Hän tunsu liian hyvin Malaitan asukkaat: oli mahdotonta jättää tyttöä minnekään sille saarelle. Su'un päällikkö Ishikola oli tarjonnut työstä kuuttakymmentä kookospähkinää ja Bau, eräs viidakkopäällikkö Malun rantamalla, kahta kananpoikaa. Tätä jälkimmäistä tarjousta oli seurannut irvistely, jolla vanha lurjus ivasi tytön laihuutta. Kun ei ollut onnistunut kohtaamaan lähetyspriki Western Crossia, jolla tyttöä ei olisi syöty, kapteeni Van Hornin oli pakko pitää tyttö Arangin ahtaissa suojissa epämääräiseen tulevaisuuteen asti, kunnes saisi hänet annetuksi lähetysaarnajille.

Mutta tyttö ei osoittanut hänelle minkäänlaista kiitollisuutta, koska ei tuntenut sellaista. Hänet oli vaihdettu lihavaan sikaan, ja hän arveli, ettei hänen surkea osansa maailmassa saattaisi muuttua. Ruokatavaraa hän oli ollut, ruokatavarana hän pysyi. Vain paikka, jossa hänet syötäisiin, oli muuttunut, ja tämä suuri valkoinen Arangin herra olisi hänen kohtalonsa, kun hän oli riittävästi lihonnut. Valkoisen herran suunnitelmat olivat olleet hänelle selvillä alusta alkaen, kun häntä oli koetettu syöttää. Mutta hän oli puijannut valkoista herraa syömällä vain senverran, minkä tarvitsi hengentipimikseen.

Seurauksena oli, että tyttö, joka koko ikänsä oli asunut viidakossa astumatta jalallaankaan kanoottiin, keiui nyt valtameren ulapalla ikuisen kauhun vallassa. Etelämeren englanninkielellä, jota tuhannet saarten villit puhuivat kymmenintuhansin murtein, Arangin muut mustaihoiset matkustajat vakuuttivat hänelle, että keittopata olisi hänen päivänsä päättäjäksi. »Usko minu, tyttö», saattoi joku sanoa sille, »pieni aika, ja iso valkoinen herra kai-kai sinu». Tai joku toinen: »Iso valkoinen herra kai-kai sinu aivan varma, sen taki hän niin paljo katso sinu.»

Kai-kai merkitsee etelämeren englanninkielellä »syödä». Sen tiesi Jerikin. »Syödä» sanaa ei ollut sen sanastossa, mutta kai-kai oli, ja se merkitsi kaikkea, mitä »syödä» merkitsee, ja enemmänkin, sillä sitä käytettiin sekä substantiivina että verbinä.

Mutta tyttö ei hiiskahtanutkaan muiden kiusoitellessa. Hän ei puhunut milloinkaan, ei edes kapteeni Van Hornille, joka ei tietänyt hänen nimeäänkään.

Vasta myöhään iltapäivällä, sen jälkeen kun oli löytänyt tytön sairashuoneesta, Jeri palasi kannelle. Tuskin kapteeni, joka oli kantanut sen jyrkistä portaista, oli laskenut sen kannelle, kun se keksi uuden ilmiön — maan. Se ei nähnyt sitä, mutta se vainusi sen läheisyyden. Sen kuono kohosi ja nuuski tuulta, joka oli tuonut sanoman, ja se luki ilmaa nenällään niin kuin ihminen lukee sanomalehteä silmillään: suolaisia höyryjä merenrannalta ja pakoveden aikaan paljastuneilta mutaisilta mangrovesoilta, trooppillisen kasvillisuuden sulotuoksua ja savujen hajua, joka tuli kaukaa, hyvin kaukaa.

Pasaatituuli, joka oli kuljettanut Arangin erään Malaitan esiinpistävän niemen suojaan, heikkeni, ja Arangi keinahteli kevyessä aallokossa jalusnuorat narahdellen ja purjeet lepattaen. Jeri heitti vain halveksivan, pilkallisen katseen isoonpurjeeseen, joka läiskähteli sen yläpuolella. Se tiesi jo, että sen uhkaukset olivat tyhjiä, mutta se osasi varoa jalusnuorain väkipyöriä ja kiersi mastorenkkaan.

Sillä aikaa kuin kapteeni Van Horn, joka tahtoi tyynen kestäessä harjoittaa miehistönsä ampumaseittien käyttöä ja hoitoa, otti lee-enfield-kivääreitä kattoikkunalta, Jeri kyyristyi yhtäkkiä ja alkoi hiipiä jäykin jaloin. Mutta kolmen askeleen päähän tavaralaatikoiden alla olevasta piilopaikastaan uskaltanut villikoira piti myöskin varansa. Se murisi uhkaavasti. Sen murina ei ollut kaunista. Se oli yhtä kolkkoa ja pahansuopaa kuin sen koko elämä oli ollut. Sellainen murina sai useimmat pienet eläimet säikkymään, mutta se ei tehonnut lainkaan Jeriin. Tämä jatkoi varmana etenemistään ja syöksähti, kun villikoira loikkasi koloonsa laatikkojen alle, sen perään jääden vain muutaman tuuman jälkeen.

Kapteeni Van Horn viskeli mereen puupalasia, pulloja ja tyhjiä säilykerasioita ja komensi kahdeksaa innokasta laivamiestä ampumaan niitä. Jeriä kiihotti ja ihastutti pyssyjen pauke, ja se lisäsi melua kimeillä haukahuksillaan. Palaavat neekerit keräilivät kilvan kannelle putoilevia messinkihylsyjä, jotka heistä olivat suurenmoisia aarteita, ja pistivät niitä korviensa tyhjiin reikiin. Heidän korvissaan oli monta sellaista reikää, joista pienimpiin mahtui patruuna ja suurimmissa oli savipiippuja ja tupakkarullia, vieläpä tulitikkulaatikoltakin. Muutamilla korvalehden reiät olivat niin suunnattomat, että ne oli tukittu kolmen tuuman läpimittaisilla vuolluilla puupalikoilla.

Perämiehellä ja kapteenilla oli aina vyöllä automaattipistooli, ja niitä he paukuttivat nyt vuorotellen mustaihoisten henkeään pidättäen ihaillessa niin ihmeellistä pikatulta. Laivamiehet olivat kaikkea muuta kuin mestariampujia, mutta Van Horn tiesi yhtä hyvin kuin jokainen kapteeni Salomonin saarilla, että viidakon ja merenrannan alkuasukkaat ampuivat vielä huonommin ja että hänen laivamiehistönsä ampumataitton saattoi luottaa, mikäli vain miehistö ei hädän hetkellä kääntyisi omaa laivaa vastaan. Borckmanin pistooli joutui epäkuntoon, ja hän sai Van Hornilta muistutuksen aseiden huolimattomasta hoidosta. Borckmanilta kysyttiin yrmeällä äänellä, montako ryyppyä hän oli ottanut ja siitkö johtui, että hän ampui niin huonosti. Borckman selitti, että hänellä oli vähän kuumetta, eikä Van Horn huolinut ilmaista epäilyksiään, ennen kuin hetkistä myöhemmin kyyristyi Jeri sylissänsä mesaanipurjeen suojaan ja kertoi kaiken uudelle pikkuystävälleen.

»Syynä kaikkeen on hänen ryyppiskelynsä, Jeri», selitti hän. »Se pakottaa minut, Herra paratkoon, hoitamaan paitsi omia vahtivuorojani puolet hänenkin vuoroistaan. Mutta hän sanoo sitä kuumeeksi. Älä usko sitä milloinkaan, Jeri. Sen aiheuttavat ryyppyt, aivan yksinkertaisesti r-y-y-p-y-t. Hän on hyvä merimies selvänä ollessaan, Jeri. Mutta juovuspäissään hän on aivan mieleton. Silloin hänen päänsä on aivan pyörällä ja hän on ihan järjiltään, ja hän saattaa kuorsata myrskyssä, mutta kärsii unettomuutta rasvatyynellä. Jeri, sinä joka parhaillaan aloittelet ensimmäisiä askeleitasi maailmassa neljällä pienellä, pehmeällä jalallasi, noudata kokeneen miehen neuvoa ja jätä ryyppyt sikseen. Usko minua, Jeri-poikani, kuuntele isääsi, ryyppystä ei sinulle koskaan koidu hyvää.»

Sen jälkeen Van Horn jätti Jerin kannelle villikoiraa väijymään, meni alas hyttiin ja otti pitkän kulauksen samasta pullosta, jota Borckman oli äskettäin tullannut.

Villikoiran ja Jerin välinen sota tuli huvitukseksi ainakin Jerille, joka ei käynyt sitä ilkeydestä, vaan sydämensä riemuksi. Se antoi sille ihanaa voiman tuntoa, sillä villikoira pakeni aina sen edestä. Jeri oli ainakin heidän koirain kesken Arangin herra. Sen mieleenkään ei johtunut mieltä, miltä villikoirasta tuntui sen menettely, kun se pakotti toisen viettämään vihoviimeisen kurjaa elämää. Vain silloin, kun Jeri oli kannen alla, villikoira uskalsi muutamaa askelta kauemmas turvapaikastaan, ja silloinkin se kulki peläten ja vavisten pientä, lihavaa penikannappulaa, joka ei säikkynyt sen murinaa.

Myöhään iltapäivällä Jeri, joka oli jälleen löylyttänyt villikoiraa, meni laivan perälle ja tapasi kapteenin istumassa kannella matalaan laitaan nojaten polvet koukussa ja hajamielinen katse suojanpuolelle suunnattuna. Jeri nuuski hänen paljasta jalkaansa, ei siksi, että sen olisi tarvinnut tunnustella, vaan koska sen muuten teki mieli niin tehdä ja ystävällisen tervehdyksen tarkoituksessa. Mutta Van Horn ei huomannut sitä, vaan tuijotti yhä merelle. Hän ei huomannut edes pennun läsnäoloa.

Jeri laski kuononsa kapteenin polvelle ja katsoi pitkään ja vakavasti tämän kasvoihin. Tällä kertaa kapteeni huomasi, ja miellyttävä väristys kulki hänen lävitseen, mutta hän ei nytkään hievahtanut. Jeri koetti uutta keinoa. Kapteenin käsi riippui velttona, puoleksi avoimena, kyynärvarren levätessä polvella. Jeri pisti pehmeän, kultaisen kuononsa silmiä myöten puoliavoimeen käteen ja pysyi aivan hiljaa. Jos se olisi voinut nähdä, se olisi havainnut säteilyn kapteenin silmissä, jotka olivat kääntyneet pois mereltä ja katsoivat siihen. Mutta Jeri ei voinut nähdä. Se pysyi hiljaa vielä vähän aikaa ja päästi sitten syvän, nyyhkyttävän huokauksen.

Se oli liikaa kapteenille, joka puhkesi niin sydämelliseen nauruun, että Jerin silkinhienot korvat painuivat luimuun kuin anteeksipyytäen sitä, että se rakasti ja kaipasi jumalan hymyn päivänpaistetta. Kapteenin nauru pani Jerin häntätöpykän rajusti heilumaan. Puoliavoin käsi sulkeutui lujaan puserrukseen, joka kokosi pehmeän nahkan poimuihin toiselle puolen Jerin päätä. Sitten käsi alkoi pudistella Jeriä puoleen ja toiseen niin voimakkaasti, että Jerillä oli työ ja tuska pysytellessään jaloillaan.

Se oli suloista Jeristä. Enemminkin: se oli hurmiota sille. Sillä sehän tiesi, että pudistus ei ollut vihamielinen eikä vaarallinen vaan se oli samanlaista kuin sen ja Miksin väliset leikit. Toisinaan se oli leikkinyt sillä tavoin Timin kanssa antaen hellyytensä purkautua melkein väkivaltaisena. Ja joskus, tosin hyvin harvoin, mister Hagginkin oli Jeriä rakastavasti riepottellut. Se oli Jerille puhetta, jonka merkityksestä se ei voinut erehtyä.

Leikin kiihtyessä Jeri päästi raivokkaimman murinansa, joka yltyi sitä mukaa kuin pudistuksen rajuus. Mutta sekin oli leikkiä, uskottelua sen uhkaamisesta, jota tahtoi kaikkein vähimmin uhata. Jeri ponnisteli ja riuhtoili koettaen vääntää poskensa höllän nahkan poimun niin, että olisi ylettänyt puremaan.

Kun kapteeni päästi sen irti ja sysäsi sen nopeasti luotaan, se palasi hampaat irvissä ja muristen, mutta joutui uudelleen puristukseen. Leikki jatkui, ja Jeri kiihtyi kiihtymistään. Kerran, kun kapteeni ei kyllin nopeasti ennättänyt väistää, Jeri sieppasi hänen kätensä hampaittensa väliin, mutta ne eivät pureetkaan. Ne pusersivat ystävällisesti, jättäen jäljen ihoon, mutta eivät pureet.

Leikki kiihtyi edelleen, ja Jeri menetti siinä malttinsa. Se innostui niin, että se, mikä oli ollut teeskenneltyä, muuttui todelliseksi. Se oli taistelua, kamppailua kättä vastaan, joka otti kiinni, pudisteli ja sysäsi pois. Uskoteltua raivoa ei ollut enää Jerin murinassa, raivo oli todellista. Kun se sysättiin pois ja hyökkäsi uudelleen, se haukkui kimakasti pennunraivoa kiehuen. Ja kapteeni Van Horn, joka ymmärsi tilanteen, ei tarttunut enää kiinni, vaan ojensi kätensä aivan avoimena rauhan merkiksi, mikä tapa on yhtä vanha kuin ihmiskäsi. Samalla hän lausui yhden ainoan sanan: »Jeri!» Siihen sisältyi yhtäaikaa nuhtelu, käsky ja rakastava huolenpito.

Jeri ymmärsi ja palasi järkiinsä. Se katui heti, nöyrytyi täydelleen ja luimisti korviaan anteeksipyytäen ja vakuuttaen sydämensä lämpöistä rakkautta. Se muuttui hampaat irvissä täydellä todella hyökkäävästä koirasta silmänräpäyksessä pehmeäksi, silkikiseksi kääröksi, joka lähestyi avointa kättä ja suuteli sitä kielellään, kielellä, joka valkoisten, hohtavien hampaiden välissä loisti kuin ruusunpunainen jalokivi. Ja seuraavassa hetkessä se oli kapteenin sylissä, poski poskea vasten, ja kieli nuoli nuolemistaan mykän olennon kaikella hellyydellä. Se oli todellinen rakkauden juhla, yhtä ihana heille kummallekin.

»Jumalan kiitos!» hymähti kapteeni Van Horn. »Sinä olet pelkkää suurta tunnetta, jonka keskellä on kultainen sydän ja jonka ympärille on kääritty kultainen verho. Jumalan kiitos, Jeri, sinä olet kultaa, puhdasta kultaa, sisältä ja päältä, eikä koko maailmassa ole toista veroistasi koiraa. Sinä olet jalointa kultaa, sinä kultainen koira. Ole sinä hyvä minulle ja rakasta minua, niin kuin minä aina olen hyvä sinulle ja rakastan sinua iankaikkisesta iankaikkiseen.»

Ja kapteeni Van Horn, Arangin paljassäärinen, lannevaatteeseen ja halpaan pumpulipaitaan puettu herra, joka päivästä päivään kuljetti laivallaan mustia ihmissyöjiä, jolla oli automaattipistooli vyössä valveilla ja nukkuessa, jonka päästä merenranta- ja viidakkokylät olivat luvanneet palkintoja ja jota kunnioitettiin voimakkaimpana kapteenina Salomonin saarilla, missä vain voimakkaat miehet saattoivat säilyttää henkensä: hän räpytti äkkiä kostuneita silmiään eikä saattanut hetkiseen nähdä pentua, jonka koko ruumisi värisi rakkautta hänen sylissään ja joka suuteli pois hänen silmiensä suolaisen hempeyden.

VIIDES LUKU

Ja nopea tropiikin yö yllätti Arangin sen vuoroin keinuessa tyynessä, vuoroin kallistellessa tuulenpuuskissa Malaitan, ihmissyöjäin saaren, suojanpuoleisella rannikolla. Kaakkoispasaatin lakkaaminen aiheutti epävakaisen ilman, mikä teki ruoanvalmistamisen kannelle sijoitetussa »keittiössä» synninrangaistukseksi ja lennätti palaavat villit, vaikkei näillä ollut muuta kastuvaa kuin ihonsa, kiireesti kannen alle.

Ensimmäinen vahtivuoro, kahdeksasta kahteentoista, oli perämiehen, ja kapteeni Van Horn, jonka rankka sadekuuro pakotti alas hyttiin, otti Jerin mukaansa nukkumaan. Jeri oli väsynyt elämänsä vaiherikkaimman päivän monista kiihoituksista ja potki ja murisi unissaan. Kapteeni katseli sitä hymyillen ennen kuin pienensi lampun liekkiä, ja mutisi ääneen: »Jeri, näytä sille villikoiralle! Anna sille! Pölytä sitä! Pölytä sitä kuin riepua!»

Jeri nukkui niin sikeästi, ettei tiennyt mitään, kun kapteeni ilmaa haukkoen, lannevaate ja paita hiestä läpimärkänä nousi, kääri peitteen ja tyynyn kainaloonsa ja meni kannelle sen jälkeen kun sade, joka haihdutti ilmapiiristä viimeisenkin tuulenhenkäyksen, oli lakannut ja muuttanut hytin tukahduttavaksi höyrykaapiksi.

Jeri heräsi vasta siihen, että iso, kolme tuumaa pitkä russakka pureskeli sen varpaitten välistä arkaa, karvaton nahkaa. Se heräsi sätkyttäen kihelmöivää jalkaansa ja katseli russakkaa, joka ei juossut, vaan asteli arvokkaasti tiehensä. Se näki sen yhtyvän lattialla kihisevään russakkalaumaan. Jeri ei ollut milloinkaan nähnyt niitä niin paljon yhdessä joukossa eikä niin isoja. Ne olivat kaikki samankokoisia, ja niitä oli kaikkialla. Pitkinä riveinä niitä valui seinänraoista ja laskeutui lattialle tovereittensa joukkoon.

Tämä oli sopimatonta, Jerin mielestä se oli sopimatonta. Mister Haggin, Derby ja Bob eivät koskaan olleet sietäneet russakoita, ja heidän sääntönsä olivat Jerinkin sääntöjä. Russakka oli ikuinen vihollinen. Jeri hyppäsi lähimmän luo ja koetti musertaa sen lattiaa vasten kypälällään. Mutta silloin russakka teki tempun, jollaista Jeri ei milloinkaan ollut niiden nähnyt tekevän. Se nousi lentoon voimakkailla siivilleen kuin lintu. Ja kuin merkin saatuaan koko russakajoukko pyrähti siivilleen ja täytti hytin surinallaan ja kuhinallaan.

Jeri hyökkäsi siivekkään parven kimppuun, tavoitteli hypähdellen lentäviä syöpäläisiä ja koetti iskeä niitä kypälällään lattialle. Toisinaan se onnistuikin tuhoamaan jonkun, eikä taistelu lakannut, ennen kuin kaikki russakat ikään kuin uuden merkin saatuaan hävisivät moniin rakoihin ja jättivät Jerin hytin valtiaaksi.

Sen ensimmäinen ajatus oli: Missä on kapteeni? Se tiesi, ettei tämä ollut huoneessa, mutta siitä huolimatta se nousi takajaloilleen ja tutki matalan lavitsan, ja sen pienet, herkäät sieraimet värisivät ihastuksesta, kun se tunsi äskenpoistuneen kapteenin hajun. Ja se sama voima, mikä sai sen nuuskimaan ja sen sieraimet värisemään, pani myöskin sen häntätöpykän heilumaan.

Mutta missä oli kapteeni? Se ajatus oli sen aivoissa yhtä selvänä ja määrättyinä kuin samanlainen ajatus olisi ollut ihmisaivoissa. Ja samoin sitä seurasi toiminta. Ovi oli pantu haalla raolleen, ja Jeri meni kajuuttaan, missä puolisansataa mustaihoista voivotteli, huokaili ja kuorsasi unissaan. Ne täyttivät tiheänä rykelmänä sekä lattian että pitkät kaarevat penkit, niin että Jerin täytyi ryömiä niiden paljaiden jalkojen yli. Eikä siellä ollut valkoista, suojelevaa jumalaa. Se tiesi sen, mutta ei pelännyt.

Varmistuttuaan kumminkin siitä, ettei kapteeni ollut kajuutassa, Jeri valmistautui juuri vaaralliseen kiipeämiseen ylös jyrkkiä, tikapuiden kaltaisia portaita, kun se muisti sairashuoneen. Se meni sinne ja nuuski nukkuvaa pumpulipaitaan puettua tyttöä, joka uskoi Van Hornin syövän hänet, jos onnistui lihottamisyrityksissään.

Sitten se palasi portaiden juurelle, katseli ylös ja odotti toivoen kapteenin ilmestyvän ylhäältä sitä noutamaan. Jeri tiesi kahdestakin seikasta, että kapteeni oli kulkenut tätä tietä. Se oli ainoa tie, jota hän oli voinut kulkea, ja Jerin nenä kertoi, että hän oli siitä kulkenut. Jerin ensimmäinen kiipeämisyritys alkoi lupaavasti. Mutta kolmannelta askelmalta se luiskahti Arangin keikahtaessa aallokossa ja putosi. Pari kolme villiä heräsi ja alkoi katsella sitä ryhtyen pureskelemaan kostutetulla kalkilla siveltyihin lehtiin käärittyjä betelpähkinöitä.

Kaksi kertaa Jeri näin jo aivan alussa luisui portailta, ja useita villejä nousi tovereittensa herättäminä istumaan ja ilkkumaan sen ponnistuksille. Neljännellä kerralla sen onnistui nousta puoliväliin ennen kuin luiskahti ja putosi raskaasti kyljelleen. Tapausta tervehdittiin hiljaisella naurulla ja kuikuttavilla kirskumisilla, jotka olisivat hyvin saattaneet lähteä isojen lintujen kurkuista. Se pääsi jaloilleen, pörhisti niskaansa ja murisi syvää halveksumistaan ympärillään oleville kaksijalkaisille alhaisille olennoille, jotka tulivat ja menivät suurten, valkoisten kaksijalkaisten jumalien, kapteenin ja mister Hagginin tahdon mukaan ja tottelivat heidän

käskeyään.

Lannistumatta putoamisestaan lähti Jeri uudelleen kapuamaan portaita. Arangin hetkeksi hiljentynyt heiluminen auttoi sitä, niin että sen etukäpäälät olivat portaiden yläreunalla, kun seuraava hyökylaine tuli. Se piteli kaikin voimin kiinni koukistetuilla etukäpäälillään ja ponnistautui sitten kannelle.

Keskikannella kajuutanikkunan vierellä se näki kyykkysillään useita laivamiehiä ja Lerumien. Se tunnusteli niitä epäluuloisesti ja pysähtyi äkkiä jäykin jaloin, kun Lerumie sihahti hiljaisen uhkauksen. Eräs laivamies oli pitämässä perää, ja perämies seisoi lähellä ruoria vahdissa. Juuri kun perämies puhutteli ja kumartui silittämään Jeriä, tämä vainusi kapteenin olevan läheisyydessä. Heilautettuaan anteeksipyytäen häntätöpykkäänsä Jeri kipaisi vastatuuleen ja löysi kapteenin makaamasta raskaassa unessa kannella peitteeseen kääriytyneenä, niin että pää vain oli näkyvissä.

Aivan ensiksi Jerin oli välttämättä iloisesti nuuskittava kapteenia ja heilutettava häntäänsä. Mutta kapteeni ei herännyt, ja hieno sumun tapainen sadesuihku sai Jerin kiertymään kokoon ja painautumaan kapteenin pään ja olan väliin. Silloin kapteeni heräsi ja sanoi: »Jeri!» matalalla, kuiskaavalla äänellä, ja Jeri vastasi koskettamalla viileällä, kostealla kuonollaan hänen poskeaan. Sitten kapteeni nukahti uudelleen. Mutta Jeri ei. Se nosti kuonollaan peitteen reunaa ja ryömi yli olkapään kokonaan peitteen sisälle. Kapteeni havahtui jälleen ja auttoi puolivalveilla sitä vierelleen.

Jeri ei vielääkään ollut tyytyväinen, vaan kiemurteli siksi, kunnes pääsi kapteenin kainaloon, jossa painoi päänsä kapteenin olkaa vasten. Silloin se syvään tyytyväisyydestä huoaten vaipui uneen.

Useita kertoja laivamiehet, jotka laskivat ja kiristivät jalusnuoria tuulen vaihtelun mukaan, herättivät huudoillaan Van Hornin, ja joka kerta tämä muisti pennun ja puristi sitä käsivarrellaan hyväilevästi puoleensa. Ja joka kerta silloin Jeri liikahteli unissaan ja painautui entistä lujemmin häneen.

Vaikka Jeri olikin epätavallinen koiranpentu, oli sillä rajoituksensa, eikä se lainkaan aavistanut, minkä vaikutuksen sen samettisen ruumiin pehmeä, lämmin kosketus teki kovia kokeneeseen kapteeniin. Se sai kapteenin muistelemaan menneitä, kaukaisia vuosia, jolloin hänen oma pieni tyttärensä nukkui hänen käsivarrellaan. Ja niin selvästi hän muisti kaiken sen, että uni kaikkosi, ja mielikuvat, joiden sarjan pikku tyttö aloitti, kiduttivat polttavina hänen aivojaan. Ei kukaan toinen tietänyt, mitä hänen mielessään liikkui ja juuri näiden mielikuvien tähden hän oli tullut Salomonin saarille turhaan koettaen saada niitä pois mielestään.

Kun hänen käsivarrellaan lepäävä pehmeä koiranpentu oli herättänyt hänen muistonsa, näki hän ensin tytön ja äidin pienessä asunnossa Harlemissa. Se oli tosiaankin pieni, mutta se oli heidän kolmen onnellinen koti.

Hän muisti tytön pellavaisen tukan, joka vähitellen tummui äidin kultaisen tukan kaltaiseksi, yhtä runsaaksi ja kiharaiseksi. Hän muisti entisen ammattinsa, pelastusvaunun ja sen miehistön, joka oli työskennellyt hänen johdollaan. Sitten tuli mieleen se päivä, jolloin hänet herätettiin kolmen aikaan aamulla irrottamaan raitiovaunua erään apteekin murskautuneesta näyteikkunasta ja siirtämään sitä takaisin raiteilleen. He raatoivat koko päivän puolessa kymmenessä raitiotieonnettomuudessa ja palasivat vaunutalliin yhdeksän aikaan illalla parahiksi saadakseen uuden hälytyksen.

»Luojan lykky!» sanoi Clancey, joka asui hänen naapurinaan parin talon päässä. Van Horn oli vieläkin kuulevinaan hänen sanansa ja näkevinään hänen pyyhkivän hiekiä likaisilta kasvoiltaan. »Luojan lykky, se on vain pikkutapaus, ja aivan meidän naapurissamme kymmenkunnan korttelin päässä. Niin pian kuin olemme siitä selviytyneet, voimme lähteä kotiin ja antaa esikaupungin poikain palauttaa vaunun talleille.»

»Meidän ei tarvitse tehdä muuta kuin nostaa hetkinen», oli hän itse vastannut.

»Mitähän siellä on tapahtunut?» kysyi Billy Joffers, toinen vaunumies.

»Joitakuita ajettu yli — eikä heitä saada vaunun alta», ilmoitti hän, kun he hypähtivät pelastusvaunuun ja lähtivät liikkeelle.

Van Horn näki jälleen pitkän matkan kaikki yksityiskohdat unohtamatta edes erästä pikku viivytystä, mikä aiheutui paloruiskujen ja -tikkaiden kuljettamisesta radan poikki: sen aikana Clancey ja hän olivat kiusoitelleet Joffersia, joka muka oli sopinut kohtauksista useiden tyttöjen kanssa, mutta ylimääräisen tehtävän vuoksi ei voinutkaan niihin mennä.

Perillä oli pitkä jono raitiovaunuja, ihmisjoukko, poliisiketju sitä pidättämässä, kaksi ambulanssia ja vahtivuorossa oleva nuori konstaapeli, joka tervehti häntä kalpeana ja järkytettynä: »Kauhea tapaus. Aivan mieltäkääntävä. Niitä on kaksi. Emme saa heitä pois. Olen koettanut. Luulen toisen vielä olleen hengissä.»

Mutta hän oli voimakas ja karaistunut, sellaiseen työhön tottunut mies. Vaikka hän oli väsynyt ankarasta työpäivästä ja ikävöi pieneen, viihtyisään kotiinsa, joka odotti häntä kymmenen talokorttelin päässä tehtävän päätyttyä, hän puhui iloisesti ja luottavaisesti sanoen kyllä saavansa onnettomat esiin kädenkäänteessä ja ryömi vaunun alle.

Hän näki jälleen itsensä katselemassa ympärilleen sähkölyhdyn joustinta puristaen. Hän näki kaksi kultaista, paksua hiuspalmikkoa, ennen kuin hänen peukalonsa herposi joustimesta ja hän jäi pimeyteen.

»Eläkö toinen vielä?» kysyi kauhistunut konstaapeli.

Ja kysymys toistettiin, sillä aikaa kun hän koetti ponnistaa tahdonvoimaansa kyetäkseen jälleen sytyttämään lampun.

Hän kuuli itsensä vastaavan: »Hetken perästä sanon.»

Sitten hän näki itsensä taas katselevan. Hän katsoi kauan.

»Molemmat ovat kuolleet», vastasi hän rauhallisesti. »Clancey, anna minulle kolmen numeron väkivipu ja ota itse samanlainen vaunun toiseen päähän.»

Hän makasi selällään tuijottaen yksinäiseen tähteen yläpuolellaan, joka tuikahteli himmeänä ohuen pilviverhon takaa. Tuon menneen hetken tuska oli hänen kurkussaan, silloinen karvas kuivuus hänen suussaan ja silmissään. Ja hän tiesi — kukaan muu ei sitä tietänyt — sen, minkä tähden hän oli Salomonin saarilla, tiikpuisen huvipurren Arangin kapteenina, rahtasi viljejä, pani alttiiksi henkensä ja joi skotlantilaista whiskyä enemmän kuin on terveellistä.

Sen yön jälkeen hän ei ollut katsonut lämpimästi yhteenkään naiseen. Mutta Salomonin saarten valkoiset miehet pitivät häntä paatuneena naisvihaajana, olivatpa kyseessä valkoiset tai mustat sulottaret.

Muistojensa äärimmäiseen kauhunkuvaan päästyään hän sai taas unen päästä kiinni ja nukahti mielihyvän vallassa tuntiessaan Jerin pään painon olkapäällään. Kerran, kun Jeri uneksien Meringesta ja mister Hagginista, Timistä, Panusta ja Miksistä nyyhkytti hiljaa, Van Horn havahtui, puristi sitä rauhoittavasti ja mutisi uhkauksen: »Varjele sitä villiä, joka uskaltaa tähän pentuun koskea!...»

Kun perämies keskiyön tienoissa kosketti Van Hornia olkapäähän, teki tämä herätessään vaistomaisesti kaksi tekoa, ennen kuin oli täysin valveillakaan. Hän laski nopeasti oikean kätensä vyössään olevalle pistoolille ja mutisi: »Varjele sitä villiä, joka uskaltaa tähän pentuun koskea!...»

»Olemme Kopo-niemen kohdalla», selitti Borckman, kun molemmat miehet tuijottivat ylähangon puolella häämöttävään korkeaan maahan. »Matkaa ei ole tehty enempää kuin kymmenen mailia, eikä ole tietoaakaan paremmasta vauhdista.»

»Tuonne ylhäälle kokoontuu paljon tavaraa, milloin sitten alas tulee», virkkoi Van Horn, ja kumpikin katseli pilviä, jotka ajelehtivat hajanaisina joukkoina himmeiden tähtien alla.

Tuskin perämies oli noutanut peitteensä hytistä ja laskeutunut kannelle, kun virkeä, voimakas tuulenhenkäys syöksähti maalta päin ja alkoi kiidättää Arangia tynnessä vedessä yhdeksän solmun nopeudella. Hetkisen Jeri koetti seisoa vahdissa kapteenin kanssa, mutta pian se kääriytyi kokoon ja nukahti puoleksi kannelle, puoleksi kapteenin paljaalle jalalle.

Kun kapteeni kantoi sen peitteelle ja kääri sen siihen, se nukkui pian uudelleen, mutta ei aikaakaan, kun se oli jälleen hereillä, poissa peitteestä ja kapteenin kävelykumppanina kannella. Silloin aloitettiin toinen koulutunti, ja viiden minuutin kuluttua Jeri tiesi, että sen oli pysyteltävä peitteen suojassa, että kaikki oli hyvin ja että kapteeni kulkisi koko ajan sen lähellä.

Neljän aikaan alkoi taas perämiehen vahtivuoro.

»Mentiin kolmekymmentä mailia», kertoi Van Horn. »Mutta tuuli muuttui epävakaiseksi. Pidä silmällä maanpuoleisia tuulenpuuskia. On parasta laskea nostoköydet kannelle vahtimiesten selviteltäviksi. Tietysti ne eivät pysy hereillä, mutta nukkukoot edes köysillä.»

Jeri heräsi kapteenin asettuessa peitteen alle ja ryömi kuin vanhasta tottumuksesta hänen kainaloonsa vaipuen uneen kerran onnellisena niiskautettuaan ja pienellä viileällä kielellään suudeltuaan kapteenin poskea, jota vasten sitä hellästi painettiin.

Puolta tuntia myöhemmin tuntui maailmanloppu olevan käsissä, mikäli Jeri saattoi sellaista käsittää. Sen herätti kapteenin nopea hypähdys, joka vieräytti peitteen ja sen syrjään. Arangin kansi oli muuttunut seinäksi, jota myöten Jeri luisui ärjyvässä pimeydessä. Jok'ainoa köysi naukui ja vinkui tuulispäitten rajusta voimasta.

»Isonpurjeen köydet selviksi! Joutuin!» kuuli Jeri kapteenin huutavan kovalla äänellä, se kuuli myös nuorien vinkuvan väkipyörissä, kun Van Horn kiristi pimeässä voimakkaasti kääntököysiä ja päästi kiireesti jalusnuoran juoksemaan polttavien kämmentensä läpi yhdellä ainoalla kiinnitysnaappulan väännöllä.

Kaikki tämä ja monet muut äänet, laivamiesten huudot ja Borckmanin ärjyntä, tunkeutuivat Jerin korviin, kun se liukui uuden, epävakaisen maailmansa jyrkkää pintaa pitkin. Mutta se ei singahtanut laitaa vasten, jolloin sen hennot kylkiluut olisivat murtuneet. Sen sijaan lämmin vesi, joka virtasi merenpinnan alle vajonneen laidan yli himmeänä fosforitulena, otti sen pehmeään syliinsä. Siinä se sotkeutui ajelehtivaan nuoravyihteen aikoessaan uida.

Ja se ui, ei henkeään pelastaakseen eikä kuoleman pelosta. Sen mielessä oli vain yksi ajatus: Missä oli kapteeni? Ei se ajatellut kapteenin pelastamista eikä voitansa olla hänelle avuksi. Sitä vain johdatti rakkaus, joka aina vetää sydäntä rakkaan olennon luo. Samoin kuin äiti vaaran hetkellä koettaa päästä lapsensa luo, samoin kuin kreikkalainen kuollessaan muisti suloista Argosta, samoin kuin sotilaat taistelukentällä vetävät viimeisen henkäyksensä vaimonsa nimi huulillaan, niin Jeri tässä maailmanlopussa kaipasi kapteenia.

Tuulispää lakkasi yhtä äkkiä kuin oli alkanut. Nytkähtäen Arangi saavutti pystysuoran kölin, ja Jeri jäi räpiköimään ylähangon valureikään. Se paapersi tasaisen kannen poikki kapteenin luo, joka seisoj hajasäärin jalusnuoran silmukka yhä kädessään ja lausui:

»Jumalan kiitos! Vihuri meni ohi! Sadetta ei tule!»

Hän tunsu Jerin viileän kuonon paljaalla pohkeellaan, kuuli sen iloisen niiskauksen ja kumartui

sitä hyväilemään. Pimeässä hän ei saattanut sitä nähdä, mutta hänen sydämensä lämpeni varmuudesta, että Jerin häntä heilui.

Kannelle oli kokoontunut useita säikähtyneitä palaavia villedä, ja näiden valittavat, kimeät äänet muistuttivat lintujen unista piipitystä. Borckman tuli aivan Van Hornin viereen, ja molemmat miehet koettivat jännityksestä väristen lävistää katseillaan ympäröivän pimeyden ja kuuntelivat meren ja ilman alkuaineitten ääniä.

»Missä on sade?» virkkoi Borckman äreästi. »Aina ensin on tuuli ja sitten sade, joka tappaa tuulen. Nyt ei sada!»

Van Horn tähysti ja kuunteli eikä vastannut. Jeri tunsu kumpaisenkin miehen levottomuuden, ja sekin oli jännittynyt. Se painoi viileällä kuonollaan kapteenin säärtä, ja lipaistessaan sitä ruusunpunaisella kielellään se sai suuhunsa meriveden suolaista makua.

Kapteeni kumartui äkkiä, kääräisi Jerin nopeasti peitteeseen ja asetti sen kahden kannelle mesaanimaston taakse sidotun jamssisäkin väliin. Varuuden vuoksi hän vielä kietaisi köyden peitteen ympäri solmuun, niin että Jeri oli kuin kapalossa.

Tuskin se oli tehty, kun mesaanipurje läiskähti Jerin ylitse, tuuli täytti jyristen keularurjeet ja isopurje häilähti Van Hornin löysentäessä jalusnuoraa kannen poikki sellaisella tempauksella, että laiva vapisi ja kallistui rajusti tuulen alle. Tämä uusi hyökkäys tuli vastakkaiselta suunnalta ja oli edellistä voimakkaampi.

Jeri kuuli kapteenin huutavan — ensin perämiehelle: »Pidä huolta isonpurjeen jalusnuorista! Sotkut selviksi! Minä hoidan taljat!» — ja sitten laivamiehille: »Batto! Höllennä mesaanitaljaa! — Ranga! Laske mesaanijalusta! Joutuin, joutuin!»

Samassa Van Hornin pyyhkäisi jaloiltaan luisuva joukko palaavia villedä, jotka olivat keikahtaneet kannelle yhdeksi sekamelskaksi ensimmäisestä tuulenpuuskasta. Sätkivä rykelmä, johon hänkin oli joutunut, kieri suojan puolen piikkilankoja vasten ja vajosi siellä veden alle.

Jeri oli niin lujasti sopukassaan, ettei se vierinyt pois. Mutta kun se huomasi kapteenin komennusten keskeytyvän ja hetkeä myöhemmin kuuli hänen kiroilevan piikkilangoissa, se päästi kimeän haukunnan ja alkoi raastaa ja repiä raivokkaasti peitettä päästäkseen irti. Jotakin oli tapahtunut kapteenille. Se tiesi sen. Muuta se ei tietänytkään, sillä se ei ajatellut ollenkaan itseään keskellä tätä maailmanlopun kaaosta.

Se lakkasi haukkumasta kuunnellakseen uutta ääntä, ukkosentapaista purjeenlajähtelyä, jota huudot ja kirkuminen säestivät. Se ymmärsi, mutta ymmärsi väärin sen ennustavan pahaa, sillä se ei tietänyt, että se oli laskeutuva isopurje, jonka puomiköyden kapteeni oli katkaissut puukollaan.

Helvetillisen metelin yltyessä Jeri lisäsi sitä haukunnallaan, kunnes tunsu käden hapuilevan peitettä. Se rauhoittui ja nuuski. Mutta käsi ei ollutkaan kapteenin. Se nuuski uudelleen ja tunsu henkilön. Se oli Lerumie, mustaihoinen, jota se vasta eilisaamuna oli nähnyt Timin kierittelevän rannalla, joka oli potkaissut sitä hännännipukkaan ja jonka se viikko sitten oli nähnyt heittävän Panua kivellä.

Köydenpätkä oli poissa, ja Lerumien sormet etsivät Jeriä peitteen sisästä. Jeri päästi kiukkuisimman murinansa. Tämä oli pyhydenloukkaus. Se oli valkoisen jumalan koira ja sentähden tabu jokaiselle mustaihoiselle. Se oli varhain oppinut lain, ettei mustaihoinen saanut koskea valkoisen jumalan koiraan. Kuitenkin Lerumie, joka oli itse pahuus, julkeni koskea siihen, vieläpä maailman tehdessä loppuaan.

Ja kun sormet koskettivat sitä, se tarrautui hampain niihin. Mutta sitten mustaihoisen toinen käsi löi sitä niin kovasti, että sen hampaat heltisivät sormista.

Raivoten kuin pikku piru Jeri tunsu, kuinka sitä napattiin niskasta, niin että se oli tukehtua, ja kuinka se lingottiin läpi ilman. Ja lentäessään se jatkoi raivonsa purkamista. Se putosi mereen ja vajosi suolaiseen veteen, jota tunkeutui suuntäysi sen keuhkoihin, kohosi pinnalle, oli läkähtyä, mutta ui. Uiminen oli itsestään selvää, sitä sen ei tarvinnut ajatella. Se ei ollut milloinkaan opetellut uimaan sen enempiä kuin hengittämäänsäkään. Sen oli ollut pakko opetella kävelemään, mutta se ui luonnostaan.

Tuuli ulvoi sen ympärillä. Ryöppyävä vaahto, jota tuuli kuohutti, täytti sen suun ja sieraimet ja löi sitä silmiin pistävänä ja sokaisevana. Ponnistellessaan ilmaa saadakseen se tuntematta veden ominaisuuksia kurkotti kuonoaan mahdollisimman korkealle päästäkseen tukahduttavasta vedestä. Seurauksena oli, että se, kadotettuaan vaakasuoran asentonsa ja räpisteleväin jalkojen lakattua kannattamasta, vajosi kohtisuorasti veden alle. Mutta se kohosi pinnalle läkähtymäisillään henkitorveensa tunkeutuneesta vedestä. Tällä kertaa se vaistomaisesti pyrki sinne päin, minne oli helpointa päästä, ojentautui vaakasuoraksi ja jatkoi uimistaan. Tuulenpuuskan vaimetessa se kuuli pimeyden läpi puoleksilasketun isonpurjeen läjähtelyn, laivamiesten kimeät huudot, Borckmanin kiroukset ja kapteenin voimakkaan äänen, joka huusi:

»Tarttukaa helmanuoraan, pojat! Lappakaa ravakasti! Kiskokaa, kiskokaa! Jalustakaa, kaksi väkipyörää! Pitäkää kiirettä, kirotut!»

Kun Jeri kuuli kapteenin äänen räpiköidessään karehtivissa pikkulaineissa, joiksi kuohuva aallokko tuulenpuuskan vaimennuttua vaihtui, päästi se kiihkeän, kaipaavan ulvonnan ja valoi kaiken uutta isäntäänsä kohtaan tuntemansa rakkauden kurkkunsa ääniin. Mutta kaikki äänet häipyivät pian, kun Arangi loitto. Ja sitten yön yksinäisyydessä, meren kuohuvalla pinnalla, jonka se tunsu uudeksi ikuiseksi viholliseksi, se alkoi uikuttaa ja huutaa valittaen kuin eksynyt lapsi.

Sen himmeä, heikko vaisto sanoi sille, että oli liian heikko uhmaamaan armotonta merta, jolla ei ollut lämmintä sydäntä ja joka uhkasi jollakin salaperäisellä, hirveällä: kuoleamalla. Se ei ymmärtänyt kuolemaa. Yhtä vähän kuin sillä oli aavistusta ajasta, jolloin se ei ollut vielä elossa, se saattoi kuvitella aikaa, jolloin se lakkaisi olemasta elossa.

Kuitenkin sen jokaisessa solussa, hermovärähdyksessä ja aistimuksessa eli tunne elämän äärimmäisestä lopusta, josta se ei tietänyt mitään, mutta jonka se siitä huolimatta tunsu olevan suurin ratkaiseva onnettomuus. Vaikkei se sitä käsittänyt, se pelkäsi sitä yhtä voimakkaasti kuin ihmiset, jotka tietävät enemmän ja osaavat ajatella syvällisemmin kuin nelijalkaiset koirat.

Niin kuin ihminen taistelee unissaan painajaista vastaan, niin Jeri kamppaili julmaa, tukehduttavaa suolaista merta vastaan. Ja se valitti ja nyyhkytti ... eksynyt koiranpentu, joka oli elänyt vain puoli vuotta maailman ihmeiden, sen ilojen ja surujen keskellä. Ja se kaipasi kapteenin luo. Sillä kapteeni oli jumala.

Isonpurjeen laskeminen oli helpottanut Arangin tilaa, ja tuulen raivo talttui trooppisen sadekuuron alkaessa valua pilvistä. Van Horn ja Borckman seisovat vieretysten pimeässä laivan kannella.

»Kaksoisvihuri», sanoi Van Horn. »Löi meitä oikealle ja vasemmalle.»

»Se oli varmasti revennyt kahtia juuri ennen kuin tapasi meidät», yhtyi perämies.

»Ja piti kaiken sateen toisella puoliskolla...»

Van Horn keskeytti lauseensa.

»Paholainenko sinua riivaa, poika?» hän huusi ruorissa seisovalle mustaihoiselle.

Sillä alus oli juuri kireäksi vedetyn mesaanipurjeen avulla päässyt tuuleen, joka täytti keulapurjeet, samalla kuin peräpurje tyhjentyi, ja Arangi oli pyörähtänyt melkein äskeille jäljilleen. Tämä merkitsi, että se oli palaamassa meressä räpiköivää Jeriä kohti. Siten elämän vaakakuppi kallistui Jerin eduksi mustan peränpitäjän erehdyksen takia.

Van Horn antoi Arangin purjehtia uuteen suuntaan ja pani Borckmanin selvittelemään kannella olevia sotkeutuneita köysiä. Itse hän kyyristyi sateessa punomaan yhteen katkaisemaansa taljaköyttä. Sateen heiketessä, jolloin sen lotina kannella hiljeni, hänen huomionsa kiintyi mereltä kuuluvaan ääneen. Hän jätti työn käsistään kuunnellakseen, ja kun hän erotti Jerin vaikerruksen, hän hyppäsi pystyyn kiihkosta suunniltaan.

»Pentu on meressä!» huusi hän Borckmanille. »Viistopurjeen avulla vastatuuleen!»

Hän juoksi perälle hajoittaen tiellään olevan ryhmän palaavia villejä.

»Hei te siellä! Mesaanipurjetta jalustamaan! Kiristäkää, kiristäkää!»

Hän heitti silmäyksen kompassiin ja määräsi nopeasti suunnan, josta Jerin ääni kuului.

»Vilauksessa ruori tuulen alle!» komensi hän ruorimiestä, hyppäsi sitten ruorin luo ja käänsi sen itse hokien herkeämättä ääneensä: »Neljännes itäkoilliseen, neljännes itäkoilliseen!»

Van Horn kiiruhti kompassia katsomaan ja kuunteli turhaan Jerin toista valitusta voidakseen varmistaa ensimmäisen kiireessä määrätyn suunnan. Mutta kauan hän ei odottanut. Vaikka hän oli pannut Arangin vastatuuleen, hän tiesi, että tuuli ja merenkäynti kuljettaisi sen pian pois uivan pennun luota. Hän huusi Borckmanin perälle hinaamaan valaanpyyntivenettä, samalla kun hän itse kiiruhti alas noutamaan sähkölyhtyään ja venekompassiaan.

Alus oli niin pieni, että sen täytyi hinata ainoaa valaanpyyntivenettään pitkillä kaksinkertaisilla kiinnitysköysillä. Tuskin perämies oli ennättänyt saada veneen laivan perään, kun Van Horn jo palasi. Hän ei säikkynyt piikkilanka-aitausta, vaan nosti laivamiehen toisensa jälkeen sen yli ja pudotti veneeseen, minkä jälkeen hän itse ponnahti sinne huutaen viimeiset määräyksensä, kun kiinnitysköydet irrotettiin.

»Lyhty kannelle, Borckman! Pidä laiva vastatuuleen! Älä nosta isoapurjetta! Anna puhdistaa kansi ja selvittelä köydet.»

Hän tarttui peräsintankoon ja komensi soutajia: »Washee — washee — washee — washee!» — mikä etelämeren englanninkielellä merkitsee: »Soutakaa, soutakaa.»

Ohjatessaan hän valaisi kompassia sähkölampullaan, niin että hän saattoi pitää suunnan neljänneksen itäkoilliseen. Sitten hän muisti, että venekompassi poikkesi kaksi kokonaista astetta Arangin kompassista, ja hän muutti sen mukaan suuntaa.

Välillä hän käski miesten lakata soutamasta, kuunteli ja huuteli Jeriä. Hän soudatti kierroksia, soudatti edestakaisin, vastatuuleen ja myötätuuleen sillä merenpinnan alalla, jolla arvioi pennun olevan.

»Höristä korviasi nyt, poika», sanoi hän lähinnäolevalle. »Sille, joka kuulee pikkukoiran äänen, annan viisi syltä karttuunia ja kaksikymmentä tupakkatankoa.»

Puolen tunnin kuluttua palkinto oli kaksikymmentä syltä karttuunia ja sata tupakkatankoa pojalle,

joka ensimmäiseksi kuulee pikkukoiran äänen.

Jeri oli kurjassa tilassa. Tottumattomana uimarina, tukehtumaisillaan suolaiseen veteen, joka huuhteli sen avointa kurkkua, se oli jo kangistumaisillaan, kun ensimmäisen kerran sattui huomaamaan kapteenin lampun tuikkeen. Sitä se ei kuitenkaan yhdistänyt kapteeniin eikä niin ollen pitänyt siitä sen suurempaa lukua kuin tähdistä, joita alkoi syttyä taivaalle. Sen mieleenkään ei juolahtanut, että se oli tähti tai että se ei ollut tähti. Se vain jatkoi uikutustaan ja suolaisen veden syljeskelyään. Mutta kun se vihdoinkin kuuli kapteenin äänen, se virkistyi silmänräpäyksessä. Se koetti nousta pystyyn ja haparoi etukäpäällään kapteenin ääntä kohti, samoin kuin olisi haparoinut kapteenin jalkaa, jos se olisi ollut lähellä. Tulos oli tuhoisa. Jouduttuaan pois vaakasuorasta asennostaan se painui veden alle ja sai päästessään pinnalle uuden suonenvetomaisen tukehtumiskohtauksen.

Tämän kestäessä se ei kyennyt vastaamaan kapteenin huuteluun, jonka se edelleen kuuli. Mutta kun se sai jälleen vedetyksi henkeä, se puhkesi iloiseen haukuntaan. Kapteeni oli tulossa nostamaan sitä pistävästä, purevasta merestä, joka sokaisi sen silmät ja esti sen hengittämästä! Kapteeni oli varmasti jumala, sen jumala, jolla oli jumalallinen pelastusvoima.

Pian se kuuli airojen tahdikkaan natinan hankaimissa, ja sen haukunna riemun kohotti kaksinkertaiseksi riemu, joka soi kapteenin äänestä, kun hän herkeämättä rohkaisi Jeriä ja antoi määräyksiä soutajille.

»Ei mitään hätää, Jeri-poikaseni. Ei mitään hätää, Jeri. Ei mitään hätää. — Washee — washee, pojat! — Minä tulen, Jeri, minä tulen. Älä hellitä, poikaseni. Kestä vielä hetkinen. — Washee — washee, sen viettävä! — Kas tässä me nyt olemme, Jeri. Kestä vielä hetkinen. Älä hellitä, poikaseni, apu on lähellä. — Varovasti, varovasti, washee — washee.»

Sitten Jeri näki valaanpyyntiveneen epäselvän hahmon yhtäkkiä sukeltavan esiin pimeydestä, se huikaistui silmiinsä sattuvan valokimpun pistoksesta, ja kesken ilonhaukuntaansa se tunsikin kapteenin käden tarttuvan sen niskanahkaan ja kohoavansa ilmaan.

Se painautui likomärkänä kapteenin sateesta kastunutta rintaa vasten, sen häntätöpykkä räpsi vimmatusti kapteenin käsivartta, joka piteli sitä, sen ruumis kiemurteli ja sen kieli nuoli nuolemistaan kapteenin leukaa ja suuta, poskia ja nenää. Eikä kapteeni tietänyt, että hän itse oli likomärkä ja että hänellä oli ensimmäinen aste ajoittaista malariaa, joka oli äkkiä puhjennut kosteuden ja jännityksen vaikutuksesta. Hän tunsikin vain, että hänen vasta eilisaamuna saamansa koiranpentu oli jälleen turvassa hänen sylissään.

Miesten soutuessa hän ohjasi venettä peräsintanko kinalossa voidakseen pidellä Jeriä toisella kädellään.

»Voi sinua pikku riepua», leperteli hän itsekseen. »Voi sinua pikku riepua.»

Ja Jeri vastasi kielensä lipaisuilla, nyyhkyttäen ja itkien, niin kuin eksyneet lapset tekevät, kun heidät on löydetty. Se vapisi ja värisi, mutta ei kylmästä, vaan äärimmäisestä kiihoituksesta.

Laivalle palattuaan Van Horn lausui perämiehelle arvelunsa tapahtumasta.

»Pentu ei ole itsestään pudonnut laivasta, eivätkä laineetkaan ole huuhtoneet sitä laidan yli. Sidoin sen peitteeseen köydellä.»

Hän meni kannen poikki mesaanimaston luona koolla olevien laivamiesten ja kuudenkymmenen palaavan villin joukkoon ja valaisi lyhdyllään peitettä, joka yhä oli jamssisäkkien päällä.

»Tuo sen todistaa. Köysi on katkaistu. Solmu on siinä vielä. Kuka heittiö on syyllinen?»

Hän tutki mustien kasvojen muodostamaa kehää suunnaten siihen lyhtynsä valosuihkun, ja sellainen syyttävä suuttumus leimusi hänen katseestaan, että kaikkien silmät painuivat alas tai kääntyivät pois päin.

»Kunpa pentu osaisi puhua», pahoitteli hän. »Se sanoisi, kuka teki ilkityön.»

Kapteeni kumartui äkkiä Jerin puoleen, joka seisoi aivan hänen jalkojensa juuressa, niin lähellä, että sen märät etukäpäälät olivat hänen paljaalla jalallaan.

»Tunnethan sinä sen, Jeri, tunnethan sinä sen vintiön», puheli hän usuttaen, ja hänen kätensä osoitti merkitsevästi mustaihoisten piiriä.

Jeri vilkastui silmänräpäyksessä, hyppeli sinne tänne ja päästeli lyhyitä, innostuneita haukauksia.

»Luulen, että koira voi osoittaa minulle syyllisen», arveli Van Horn perämiehelle. »Tule, Jeri, etsi se, pure sitä, kaada kannelle. Kuka se on, Jeri? Etsi se. Etsi se.»

Jeri ymmärsi vain sen, että kapteeni tahtoi jotakin. Sen täytyi löytää jotakin, jota kapteeni kaipasi, ja se paloi palvelushalusta. Se hyppeli kotvan puoleen ja toiseen tietämättä minne lähteä, ja kapteenin usuttavat huudahdukset lisäsivät sen kiihkoa. Sitten sen mieleen johtui eräs ajatus. Sitä kapteeni tietysti tarkoitti! Mustaihoisten kehä murtui päästääkseen sen läpi, kun se pinkaisi pitkin laivan oikeata sivua tiheään sullotun tavaralaatikopin luo. Se työnsi kuononsa aukkoon, missä villikoira piileskeli, ja nuuski. Niin, villikoira oli siellä sisällä. Jeri ei ainoastaan tuntenut sen hajua, vaan kuuli myös sen uhkaavan murinan.

Jeri katsoi kysyvästi kapteeniin. Halusiko kapteeni, että se meni villikoira löylyttämään? Mutta kapteeni nauroi ja pudisti kättään osoittaakseen, että hän tahtoi Jerin etsivän muualta ja jotakin muuta.

Jeri jatkoi touhuamistaan ja nuuski sellaisia paikkoja, joissa kokemuksestaan tiesi olevan

russakoita ja rottia. Kuitenkin sille pian selveni, ettei kapteeni halunnut niitä. Sen sydän oli pakahtua palvelusinnosta, ja sen tähden se ilman selvää tarkoitusta alkoi nuuskia mustaihoisten jalkoja.

Tämä yllytti kapteenia usuttamaan ja kehoittamaan, ja Jeri joutui miltei suunniltaan. Tätä se oli. Sen oli tunnettava laivan miehistö ja palaavat mustaihoiset heidän jaloistaan. Se piti kiirettä siirtyen nopeasti villistä toiseen, kunnes tuli Lerumien kohdalle.

Silloin se unohti, että kapteeni oli antanut sille jonkin tehtävän. Se muisti vain, että Lerumie oli loukannut sen pyhää persoonaa koskettamalla sitä käsillään ja että juuri Lerumie oli heittänyt sen yli laidan.

Raivosta ulvahtaen, hampaat irvissä ja lyhyet niskakarvat pörrössä se hyökkäsi mustaihoisen kimppuun. Lerumie pakeni pitkin kantta Jeri kintereillä, ja muut mustaihoiset olivat pakahtua nauruun. Heidän kierrellessään kannella Jerin onnistui useita kertoja raapia hampaillaan pakenevia pohkeita. Sitten Lerumie kiipesi isonmaston puomille, ja Jeri jäi voimattomana raivoamaan kannelle.

Mustaihoiset ryhmittäytyivät puoliympyrään kunnioittavan välimatkan päähän Van Hornista, joka seisoi Jerin vieressä. Van Horn suuntasi sähkölyhtynsä valon puomilla istuvaan mustaihoiseen ja näki pitkiä, yhdensuuntaisia naarmuja Jerin peitteen avanneissa sormissa. Hän osoitti niitä merkitsevästi Borckmanille, joka seisoi piirin ulkopuolella, jottei ainoatakaan mustaihoista olisi hänen selkensä takana. Kapteeni nosti Jerin syliinsä ja lauhdutti sen vihaa puhellen:

»Sinä olet kelpo poika, Jeri. Sinä merkitsit ja leimasit hänet. Sellainen koira! Sinä olet iso mies!»

Hän kääntyi jälleen valaisemaan puomilla ratsastavaa Lerumieta, ja hänen äänensä oli ankara ja tyly, kun hän puhutteli mustaihoista.

»Mikä sinun nimesi on, lurjus?» hän kysyi.

»Minu olla Lerumie», kuului kirskuva, vapiseva vastaus.

»Sinä tulet Penduffryltä?»

»Minu Meringeltä.»

Kapteeni Van Horn mietti hetkisen ja hyväili käsivarrellaan olevaa pentua. Se oli ollut sittenkin palaava villi. Päivän tai korkeintaan kahden päästä hän laskisi miehen maihin ja pääsisi siitä eroon.

»Tuhat tulimmaista», jyrisi hän, »olen sinulle vihainen. Olen sinulle hyvin vihainen. Minkä tähden sinä viskasit minun pikkukoiraani mereen?»

Lerumie ei kyennyt vastaamaan. Hän pyöritteli avuttomana silmiään, valmistuen hirmuiseen selkäsaunaan, jollaisia hän katkerasta kokemuksesta tiesi valkoisten herrojen tavallisesti antavan.

Kapteeni Van Horn toisti kysymyksen, ja mustaihoinen pyöritteli jälleen avuttomana silmiään.

»Tupakan sijasta saat rangaistuksen», ärjyi kapteeni. »Saat ankaran rangaistuksen. Jos katsahdatkaan vielä minun pieneen koiraani, saat selkäsaunan ja seisoa vahdissa koko yön ylähangon puolella. Kuuletko?»

»Minu kuulla», vastasi Lerumie surkealla äänellä, ja välikohtaus päättyi siihen.

Palaavat villit menivät kajuuttaan nukkumaan. Borckman ja laivamiehistö nostivat isonpurjeen ja ohjasivat Arangin oikeaan suuntaan. Ja kapteeni nouti hytistä kuivan peitteen ja paneutui nukkumaan puristaen kainaloonsa Jeriä, joka nojasi päätään hänen olkaansa.

SEITSEMÄS LUKU

Seitsemän aikaan aamulla, kun kapteeni päästi Jerin peitteestä ja nousi makuulta, Jeri aloitti uuden päivän ajamalla villikoiran koloonsa ja houkuttelemalla kannella olevat mustaihoiset nauraa hihittämään, kun se muristen ja hampaitaan näyttäen pakotti Lerumien väistymään kauas sen tieltä kannella.

Se sai osansa kapteenin aamiaisesta, mutta kapteeni ei syönytäkään, vaan ainoastaan huuhtoi kahvikupillisella kurkkuunsa viisikymmentä paperossipaperiin käärittyä kiniiniä ja valitti perämiehelle, että hänen oli kietouduttava peitteeseen ja hikoiltava pois kuume, joka oli tarttumassa häneen. Välittämättä väristyksestä, välittämättä siitäkään, että hänen hampaansa jo alkoivat kalista, vaikka polttava aurinko haihdutti kosteuden luikertelevina usvakiemuroina kansilaudoista, Van Horn hyväili Jeriä sylissään ja nimitti sitä pikku prinssiksi, kuninkaaksi ja kuninkaiden pojaksi.

Sillä Van Horn oli usein kuunnellut Tom Hagginin kertomuksia Jerin sukuluettelosta whisky-lasin ääressä, kun tukahduttava kuumuus oli estänyt heitä nukkumasta. Ja sukuluettelo oli niin kuninkaallinen kuin mahdollista irlantilaiselle terrierille, jonka rodun ihminen oli muinaisesta irlantilaisesta susikoirasta muovailut ja kehittänyt vajaan kahden miespolven aikana.

Ensin oli Panu Väkevä, joka polveutui, kuten Van Horn muisteli, Amerikassa syntyneestä Droleenin Penusta, Antrimin kreivikunnan kuningattaren Muddlerin Millen jälkeläisestä. Tämä viimeksimainittu kuninkaallinen narttu, kuten jokainen kantakirjan tuntija tietää, polveutuu melkein tarumaisista spudeista, jotka eivät ole milloinkaan seurustelleet mustanruskeiden

killency-koirien ja kantakirjaan merkitsemättömien walesilaisten kanssa. Ja eikö Timin sukuluettelo johtanut monien Mixerin Millen jälkeläisten kautta Eriniin, rodun kantaäitiin ja tähteen, joka itse oli Muddlerin Millen esiäiti? Myöhäisempien ylhäisen ylhäisten kantaäitien joukossa oli myös välttämättä mainittava Doolenin Moi.

Jeri tunsu jumalansa sylissä rakastamisen ja rakastettuna olemisen hurman, vaikkei se ymmärtänyt sellaisista sanoista kuin »prinssi» ja »kuningasten poika» muuta, kuin että ne merkitsivät rakkautta sitä kohtaan, samalla tavalla kuin Lerumien sihisevä ääni merkitsi vihaa. Yhden asian Jeri tietämättään tiesi, nimittäin että siinä lyhyessä ajassa, minkä se oli ollut kapteenin seurassa, se oli ruvennut rakastamaan tätä enemmän kuin oli rakastanut Derbyä ja Bobia, jotka mister Hagginia lukuunottamatta olivat ainoat sen ennen kapteenia tuntemat valkoiset jumalat. Se ei ollut siitä tietoinen. Se vain rakasti, toimi ainoastaan niistä vaikuttimista, joiden lähteenä oli sen sydän tai pää, tai mikä elin se lie ollutkaan, joka aiheutti siinä salaperäisen, suloisen ja sammuttamattoman nälän, rakkauden.

Kapteeni lähti kannelta. Hän ei huomannut, miten Jeri paapersi aivan hänen kantapäillään kajuutan portaille asti. Kapteeni ei huomannut Jeriä kuumeeltaan, joka kidutti hänen lihaansa ja värisytti hänen luitaan, joka sai hänen päänsä tuntumaan jäättiläiskokoiselta, joka himmensi maailman hänen sumeissa silmissään ja teki hänen käyntinsä heikoksi ja horjuvaksi kuin juopuneen tai vanhuksen. Ja Jeri ymmärsi, että kapteenin laita oli hullusti.

Kapteeni oli jo siinä tilassa, että hän vuoroin oli tajuissaan, vuoroin houraili. Hän laskeutui portaita mennäkseen hyttiinsä vuoteeseen, ja Jeri pakottautui innostaan ja kaipauksestaan huolimatta olemaan vaiti ja katseli isäntänsä hiljaista laskeutumista toivoen, että kapteeni päästyään kajuuttaan ojentaisi kätensä ja nostaisi senkin sinne. Mutta kapteenin tila oli liian huono, jotta hän olisi muistanut Jerin. Hän hoiperteli kajuutan poikki pieneen hyttiin kädet ojossa ettei olisi kaatunut.

Jeri oli todellakin kuninkaallista sukua. Sen teki mieli huutaa ääneen ja pyrkiä mukaan. Mutta se ei tehnyt niin. Se hillitsi itsensä, tietämättä miksi, mutta sitä vallitsi jonkinlainen epäselvä tietoisuus siitä, että kapteenia täytyi kunnioittaa jumalana ja ettei nyt ollut sopivaa tunkeutua kapteenin seuraan. Kaipaus raastoi sen sydäntä, mutta se ei äännähtänytkään, se vain kurkotti käytävän suulta mahdollisimman alas kuunnellen, miten kapteeni kulki keulaa kohti.

Mutta myös kuninkailla ja heidän jälkeläisillään on rajoituksensa, ja neljännestantonin kuluttua Jeri oli kypsä luopumaan vaitiolostaan. Kun kapteeni poistui kannelta, vieläpä ilmeisesti kurjassa kunnossa, pimenei päivä Jeriltä. Se olisi saattanut ryhtyä villikoiraan ahdistamaan, mutta se ei huvittanut sitä. Lerumie kulki ohi, mutta oli Jerille pelkkää ilmaa, vaikka Jeri tiesi voivansa tyrannisoida mustaihoista ja saavansa tämän pötkimään pakoon. Lukemattomia maan tuoksujia tunkeutui Jerin sieraimiin, mutta se ei välittänyt niistä. Ei isopurjekaakaan, joka lepatti ja pullisteli sen yläpuolella Arangin keinuessa mainingeilla, saanut osakseen edes salaista syrjäsilmyästä.

Juuri kun sille tuli välttämätön pakko kyyristyä istumaan, nostaa kuononsa kohti taivasta ja päästää ilmoille sydäntäsärkevä tuskansa, se sai ajatuksen. On mahdotonta selittää, mistä tämä ajatus sai alkunsa. Sitä ei voi selittää sen paremmin kuin ihminen voi selittää, miksi hän tänään ruokapöydässä ottaa herneitä ja hylkää ranskalaiset pavut, kun hän vasta eilen otti ranskalaisia papuja ja hylkäsi herneet. Sitä ei voi selittää sen paremmin kuin tuomari tuomitessaan rikolliselle kahdeksan vuotta vankeutta viiden tai yhdeksän sijasta, jotka myöskin samaan aikaan ovat hänen mieheensä, saattaa selittää, minkä vuoksi hänestä juuri kahdeksan vuotta oli sopiva ja riittävä rangaistusajaka. Koska ihmisetkään, jotka ovat melkein puolijumalia, eivät voineet ymmärtää ajatusten syntymisen salaisuutta ja niitä vaikutteita, jotka ilmestyvät heidän tietoisuuteensa ajatuksina, niin eihän voi vaatia koiran tietävän, mistä tulevat ne ajatukset jotka kiihottavat sitä määrättyyn toimintaan määrättyine tarkoituksineen.

Niin oli Jerin laita. Juuri kun sen piti aloittaa ulvontansa, se tunsu, että pohjimpana sen tietoisuudessa olikin toinen, kokonaan erilainen ja pakottavan voimakas ajatus. Se totteli sitä kuin marionetti tottelee nyörejänsä ja porhalsi peräkannelle etsimään perämiestä.

Sen oli turvaututtava Borckmaniin. Borckmankin oli kaksijalkainen, valkoinen jumala. Borckman saattoi helposti nostaa sen alas äkkijyrkkiä portaita, jotka sille ilman apua olivat tabu, jonka rikkomista seurasi onnettomuus. Mutta Borckmanilla oli niukasti senlaatuista rakkautta, jota sanotaan ymmärtämykseksi, ja Borckmanilla oli kiire. Sen ohessa, että hän valvoi töitä: purjeiden hoitoa ja ruorimiestä, miehistön kannen pesua ja metalliosien kiilloitusta, hän kävi aina vähän väliä kallistelemaan kapteenin whiskyvarastosta puhaltamaansa pulloa, jonka oli kätkenyt mesaanimaston takana olevien säkkien väliin.

Borckman oli juuri menossa ottamaan jälleen naukkua uhattuaan ankarasti rangaista ruorissa olevaa mustaihoista, jos tämä ohjaisi väärään, kun Jeri ilmestyi hänen eteensä ja sulki häneltä tien kaihottuun päämäärään. Mutta Jeri ei sulkenut hänen tietänsä samalla tavalla kuin esimerkiksi Lerumien. Se ei näyttänyt hampaitaan eikä pörhistänyt niskakarvojaan. Se oli pelkkää lempeyttä ja sävyisyyttä, ja vaikka siltä puuttui tavallinen puhekyky, se puhui koko ruumiillaan, liehuvasta häntätöpykästä ja kiemurtelevista kyljistä alkaen niskalle painuneisiin korviin ja inhimillistä tunnetta ja ymmärrystä loistaviin silmiin asti, jotka pyysivät ja anoivat.

Mutta Borckman näki edessään ainoastaan nelijalkaisen eläimen, järjettömän maailman edustajan, jota hän häikäilemättömässä raakuudessaan piti itseään eläimellisempänä. Hän ei kyennyt iloitsemaan kauniista näystä: sievästä koiranpennusta, joka palaa halusta saada huomiota ja on pakahtua hartaihin pyyntöihinsä. Hän näki ainoastaan nelijalkaisen eläimen, joka oli potkaistava syrjään, jotta hän itse saattoi jatkaa ylhäistä, kaksijalkaista kulkuaan kohti pulloa, joka täytti hänen aivonsa ihmeellisillä mielikuvilla ja sai hänet uneksimaan, että hän oli prinssi

eikä talonpoika, aineen herra eikä sen orja.

Ja Jeri potkaistiin syrjään paljaalla jalalla yhtä tylysti ja tunteettomasti kuin eloton tyrsky lyö tunteettomaan rantakallioon. Jeri kompasteli liukkaalla kannella, pääsi taas tasapainoon ja jäi hiljaa seisomaan katsellen valkoista jumalaa, joka oli kohdellut sitä niin häikäilemättömästi. Mutta tämä halpamielinen vääräys ei saanut Jeriä murisemaan uhkaavaa kostoa, niin kuin se olisi tehnyt Lerumielle tai jollekin toiselle mustaihoiselle. Sen aivoissa ei ollut edes koston ajatustakaan. Tämä ei ollut Lerumie. Tämä oli mahtava jumala, kaksijalkainen ja valkoihoinen niin kuin kapteeni ja mister Haggin ja ne molemmat muut mahtavat jumalat, jotka se oli tuntenut. Mutta se tunsikin katkeruutta kuin lapsi, jota kovasydäminen äiti aiheuttaa kurittaa.

Ja tähän tunteeseen sekoittui vastenmielisyyttä. Se vaistosi, että oli olemassa kahdenlaista rajuutta. Oli rakkauden ystävällistä rajuutta, sellaista kuin kapteenin, kun tämä puristi sitä kuonosta ja pudisti niin, että sen hampaat ratisivat, ja tuuppasi sen pois samalla, selvästi kutsuen uudelleen pudisteltavaksi. Sellainen rajuus oli Jeristä ihanaa. Se oli rakastetun jumalan puolelta ystävän kosketus, jolla jumala tahtoi ilmaista keskinäistä rakkautta.

Mutta Borckmanin rajuus oli toisenlaista. Se oli rajuutta, jossa ei ollut lämmintä kiintymystä eikä rakkauden tunnetta. Jeri ei oikein ymmärtänyt, mutta se tunsikin näiden rajuuden osoitusten eron ja paheksui jälkimmäisen väärämielisyyttä ja epäoikeudenmukaisuutta ilmaisematta sitä sentään teossa. Niin se seisoi paikoillaan päästyään taas tasapainoon koettaen turhaan ymmärtää ja katseli vakavasti perämiestä, jonka huulilla oli pullon suu, niin että sen pohja tähtäsi taivasta, ja jonka kurkku kävi ja kulisi. Ja vakavasti se yhä katseli perämiestä, kun tämä meni perälle vanhojen laulattavansa »Korkean veisun» ja koko Vanhan Testamentin mustaihoisella ruorimiehellä, jonka hampaiden hymy oli yhtä nöyrän altis ja lepyttelevä kuin Jerin hetkeä aikaisemmin.

Jättäen tämän jumalan, jota ei saattanut rakastaa eikä ymmärtää, Jeri meni surullisena takaisin kajuutankäytävän suulle ja kurkotti siihen suuntaan, mihin oli nähnyt kapteenin katoavan. Se kaipasi kapteenin luo, joka ei ollut entisellään ja varmasti oli hädässä. Se tahtoi kapteenin luo. Se halusi olla tämän luona ensiksi — ja selvästi sen tuntien — siksi, että rakasti tätä, toiseksi — hämähästi tuntien — siksi, että luuli voivansa auttaa tätä. Ja kaivatessaan kapteenia se avuttomana ja maailman menoon tottumattomana nyyhkytti ja itki sydämensä haikeutta käytävän suulla, ja sen suru oli liian lapsellinen ja todellinen, jotta se olisi voinut sen kestäessä osoittaa suuttumustaan kannella ja kajuutassa oleville mustaihoisille, jotka nauraa kikattivat ja pilkkasivat sitä.

Käytävän kynnykseltä kajuutan lattialle oli seitsemän jalkaa. Jeri oli vasta muutama tunti sitten kiivennyt ylös samoja jyrkkiä portaita, mutta se tiesi, että oli mahdotonta laskeutua niitä alas. Ja kuitenkin se lopulta uskalsi yrittää. Sen sydämen halu päästä kapteenin luo millä hinnalla hyvänsä oli niin voimakas. Mutta niin selvästi se käsitti mahdottomaksi pää alas päin kiipeämisen ja kiinnipitelemisen säärillään, kättilillään ja lihaksillaan samalla tavalla kuin ylösnoustessa, ettei se koettanutkaan niin tehdä. Se hyppäsi alas suuremmoisesti ja sankarillisesti. Se tiesi siten loukkaavansa elämän tabua, aivan samalla tavalla kuin se olisi loukannut tabua, jos se olisi hypännyt Meringen laguuniin, missä ui hirvittäviä krokotiileja. Suuri rakkaus kykenee aina uhraukseen. Ja vain rakkaudesta, ei mistään vähemmästä syystä, Jeri uskalsi hypätä.

Se pauskautui kyljelleen ja päälleen. Ensimmäinen sysäys salpasi siltä hengityksen, toinen huumasi sen. Tajuttomana kyljellään maataksaan ja valittaessaan se teki nopeita, suonenvedontapaisia liikkeitä jaloillaan, ikään kuin olisi juossut kapteenin luo. Mustaihoiset katselivat ja nauroivat, ja vielä sittenkin, kun se ei enää sätkinyt jaloillaan eikä valittanut, ne nauroivat. Kun ne olivat syntyneet villiin ja raakaan elämään eivätkä olleet oppineet mitään muuta, oli niiden huumorintajukin sen mukainen. Niistä tajuttoman, mahdollisesti kuolleen koiranpennun näkeminen oli pakahduttavan hupainen tapaus.

Vasta kolmen minuutin kuluttua Jeri palasi tajuihinsa, niin että se kykeni nousemaan hajasäärin jaloilleen ja huimauksesta huolimatta mukautumaan Arangin kiikuntaan. Jo ensimmäisten pilkahdusten aikana siinä eli voimakkaana ajatus, että sen täytyi päästä kapteenin luo. Entä mustaihoiset? Sen tuskan, huolen ja rakkauden rinnalla ne eivät merkinneet sille mitään. Se ei ollut tietävinäänkään kikattavista ja irvistelevistä villoista, jotka tunkeilivat sen ympärillä ja jotka, ellei se olisi ollut pelottavan valkoisen herran mahtavassa suojeluksessa, olisivat riemumielin tappaneet ja syöneet pennun. Kääntämättä päätään ja vilkaisemattakaan mustaihoisiin ja siten itsetietoisesti osoittaen, että nämä olivat sille pelkkää ilmaa, se riensi kajuutan permannon poikki hyttiin, missä kapteeni lepäsi hourailien vuoteessaan.

Jeri, joka ei koskaan ollut sairastanut malariaa, ei sitä ymmärtänyt. Mutta sydämessään se tunsikin suurta ahdistusta sen tähden, että kapteenin laita oli huonosti. Kapteeni ei tuntenut sitä, vaikka se hyppäsi vuoteeseen, kulki yli hänen huohottavan rintansa ja nuoli kuumeen kitkerää hikeä hänen kasvoiltaan. Päinvastoin kapteenin rajusti liikahtelevat käsivarret huitaisivat sen pois ja pauskasivat ankarasti vuoteen reunaa vasten.

Tämä rajuus ei ollut rakkauden aiheuttamaa. Ei se myöskään ollut samanlaista kuin Borckmanin potkaiseminen. Se oli osa kapteenin tilaa. Jeri ei tehnyt tätä johtopäätelmää. Mutta se toimi aivan kuin olisi tehnyt sen. Kielen ilmaisukeinojen puutteellisuuden takia voi vain sanoa, että Jeri vaistosi tämän rajuudenilmauksen erikoisuuden.

Se istuutui niin kauaksi, että oli juuri ja juuri levottomana huitovan käden ulottumattomissa, ja kaipasi lähemmäksi saadakseen taas nuolla jumalan kasvoja, jumalan joka ei sitä tuntenut, mutta — sen Jeri tiesi — rakasti sitä. Ja sydän pakahtumaisillaan Jeri jakoi ja kärsi kaikki kapteenin vaivat.

»Hoi, Clancey», houraili kapteeni. »Tänään meillä on kaunis tehtävä, emmekä nyt kaivakaan tavallisia autonkuljettajia... Ota kolmen numeron väkivipu, Clancey. Aseta se etuosan alle.» Ja painajaiset vaihtuivat: »Hiljaa, lemmikkini, älä puhu tuolla tavoin isällesi, joka kampa sinun kaunista, kultaista tukkaasi. Minäkö en muka osaisi. Olenhan kammannut sen näinä seitsemänä vuotena — paremmin kuin äitisi, lemmikkini, paremmin kuin äitisi. Minä olen ainoa, joka on saanut kultaisen mitalin suloisen tyttönsä kauniin tukan kampaamisesta. — Nyt joudutaan pois suunnasta! Ole hereillä, siellä ruorissa! Jalustakaa viistopurje ja keulapurje! Kohti tuulta, siellä! Suoraan tuuleen!... Nähkääs nyt, miten mennään! Yrittäköötppä kilpailla muut! — Nostan heti paikalla ... se on varma — rajaa, kun maksat yhtä paljon nähdäksesi korttini kuin minä nähdäkseni sinun. Saat varmasti nähdä kortit!»

Ja hajanaisten muistumien sekamelska muuttui kapteenin huulilla herkeämättä sanoiksi, joilla hän säesti ruumiinsa liikkeitä ja käsiensä huitoilua sillä aikaa kun Jeri kyyristyneenä vuoteen laitaa vasten suri ja murehti sitä, ettei kyennyt mitenkään auttamaan. Kaikki, mitä kapteenin mieleen johtui, oli Jerille käsittämätöntä. Se tiesi yhtä vähän pokerikorteista kuin laivan ohjaamisesta, raitiovaunun pirstaleitten kaivamisesta New Yorkissa tai rakkaan tyttären pitkien, keltaisten hiusten kampaamisesta kotona Harlemissa.

»Molemmat kuolleet», sanoi kapteeni hourekuvien jälleen vaihtuessa. Hän sanoi sen rauhallisesti, aivan kuin ilmoittaen, paljonko kello oli, mutta valitti sitten: »Voi hänen kauniita, kauniita kultaisia hiuspalmikoitaan!»

Kapteeni makasi hetkisen liikkumattomana ja nyyhkytti sydän pakahtumaisillaan. Silloin Jeri piti varansa. Se ryömi kapteenin kainaloon vavahtelevan käsivarren alle, painautui mahdollisimman lähelle, asetti päänsä poskelle ja tunsi käsivarren koukistuvan ympärilleen ja puristavan. Käsi taipui ranteesta ja hyväili Jeriä suojelevasti, ja tämän samettisen ruumiin lämmin kosketus sai kapteenin sairaat unet taas vaihtamaan uraansa, sillä hän alkoi mutista katkeran pahaenteisesti: »Varjele sitä villiä, joka pahalla silmällä vilkaiseekaan tähän pentuun!...»

KAHDEKSAS LUKU

Kun Van Horn puolen tunnin kuluttua alkoi tavattoman ankarasti hikoilla, oli se merkinä malariakuumeen pikaisesta hellittämisestä. Hän tunsi suurta ruumiillista helpotusta, ja viimeisetkin kuumehoureet haihtuivat hänen aivoistaan. Mutta hän oli yhä väsynyt ja heikko, ja viskattuaan peitteet päältään ja tunnettuaan jälleen Jerin hän vaipui virkistävään, luonnolliseen uneen.

Hän heräsi vasta kahden tunnin kuluttua ja nousi ylös mennäkseen kannelle. Portaitten puolitiestä hän nosti Jerin kannelle ja palasi hyttiin noutamaan unohtamaansa kiniinipulloa. Mutta hän ei heti palannut Jerin luo. Borckmanin makuulavitsan alla oleva pitkä laatikko antoi hänelle tehtävää. Sitä kiinnipitävä puulinkku oli irroittunut, ja laatikko oli luisunut pitkälti esille riippuen yhden nurkkansa varassa, joka kannatti sitä ja esti putoamasta lattialle. Asia oli vakava. Hän oli varma siitä, että jos laatikko olisi viimeöisen tuulen aikana pudonnut lattialle, olisi Arangi ja jok'ainoa laivan kahdeksastakymmenestä hengestä mennyt mereen. Sillä laatikko oli täpö täynnä dynamiittiputkia, nallikoteloita, sytytyslankakeriä, lyijypainoja, rautaisia työkaluja ja kiväärin- ja pistoolinpatruunoita. Hän lajitteli ja järjesteli eri tavarat ja kiinnitti linkun jälleen paikoilleen taltalla ja pitkällä ruuvilla.

Sillä aikaa Jeri oli joutunut uuteen, epämiellyttävään seikkailuun. Odottaessaan kapteenia Jeri sattui näkemään villikoiran häpeämättömästi makaavan kannella kahdentoista jalan päässä laatikoiden välisestä piilopaikastaan. Tuokiossa Jeri kyyristyi ja alkoi hiipiä sitä kohti. Onnistumista saattoi pitää varmana, sillä villikoira makasi silmät ummessa ja näytti nukkuvan.

Juuri samalla hetkellä perämies ponnisteli ylämäkeen keulasta kannen poikki jamssisäkkien välissä olevaa pullon säilytyspaikkaa kohti ja huusi Jeriä käheällä äänellä. Jeri luimisti kolmikulmaisia korviaan ja heilutti häntätöpykkäänsä osoittaakseen kuulleensa, mutta antoi ymmärtää aikovansa jatkaa vihollisensa jahtaamista. Mutta perämiehen äänen kuullessaan villakoira avasi silmänsä, havaitsi Jerin ja syöksähti koloonsa, mistä se pisti päänsä näkyviin hampaat irvissä ja murisi voitonvarmana ja uhmaavasti.

Kun perämiehen ajattelemattomuus oli tehnyt tyhjäksi Jerin saaliintoiveet, palasi Jeri käytävän suulle odottamaan kapteenia. Mutta Borckman, jonka päässä lukuisat naukut kihisivät, tarrasi juopuneen miehen tavoin kiinni tarkoituksettomaan ajatukseen. Hän kutsui Jeriä vielä kaksi kertaa luokseen, ja kaksi kertaa Jeri ilmaisi haluttomuutensa korvat sävyisästi luimussa ja häntäänsä heiluttaen. Sitten se kurkottautui porrasaukkoon nähdäkseen, eikö kapteeni jo tule.

Borckman muisti ensimmäisen ajatuksensa ja jatkoi kulkuaan pullon luo, ja kumosi sen uljaasti taivasta kohti. Mutta toinenkin ajatus, niin tarkoitukseton kuin se olikin, palasi itsepintaisesti, ja jonkun aikaa kallisteltuaan pulloa ja supistuaan itsekseen muka tutkien virkeää, raitista tuulta, joka täytti Arangin purjeet ja kallisti sen kantta, ja typerästi kehuttuaan ruorimiehelle humalan sumentamien silmiensä näkevän kotkaa tarkemmin hän hoiperteli pitkin keskilaivaa Jeriä kohti.

Ensimmäisenä merkinä Borckmanin saapumisesta Jeri tunsi kyljissään ja nivuksissaan raa'an ja tuskallisen puristuksen, mikä pakotti sen ulvomaan tuskasta ja kiemurtelemaan. Sitten, niin kuin perämies oli nähnyt kapteenin tekevän leikillä, siepattiin Jerin posket hampaita natisuttavaan puserrukseen, joka kumminkin oli aivan erilainen kuin kapteenin raju rakkaudenosoitus. Sen päätä ja ruumista pudisteltiin, niin että sen hampaihin koski, ja miehen täydellä voimalla se

lingottiin pitkin liukasta, viettävää kantta.

Mutta Jeri oli ritari. Sekä vertaisilleen että ylempilleen se oli ritarillinen koko sielultaan. Eikä se alempiaankaan, kuten villikoiraa, vartavasten tahtonut voittaa ylivalloillaan, ja milloinkaan se ei mennyt äärimmäisyyksiin. Ahdistessaan villikoiraa se halusi pikemminkin toimia ja »elää» kuin sortaa. Mutta korkeamman olennon, Borckmanin tapaisen kaksijalkaisen valkoisen jumalan edessä oli hillittävä intohimonsa purkauksia. Se ei halunnut leikkiä perämiehen kanssa samaa leikkiä, jota se kapteenin kanssa oli riemuissaan leikkinyt, sillä se ei tuntenut samanlaista mieltymystä perämiestä kohtaan, niin kaksijalkainen, valkoinen jumala kuin tämä olikin.

Ja silti Jeri oli täynnä kohteliaisuutta. Se tuli takaisin laimeasti jäljitellen sitä innostunutta hyökkäystä, jonka se aina teki kapteenia vastaan. Se todellakin näytteli, koetti tehdä sellaista, mihin se ei tuntenut vähintäkään halua. Se oli leikkivinä ja päästi teeskenneltyjä murahduksia, jotka eivät kuitenkaan tuntuneet todellisilta.

Se heilutti häntäänsä hyväntahtoisen ystävällisesti ja murisi leikillisen raivoisesti, mutta perämies ei ollut niin juovuksissa, ettei kyennyt käsittämään eroa, ja tunsu hämärästi olevansa teeskentelyn ja petoksen kohteena. Jeri petti häntä, säälistä. Borckman suhtautui petokseen juopuneen tavoin, osaamatta laskea sitä hyvän sydämen ansioksi. Yhtäkkiä hän raivostui Jeriin. Unohtaen olevansa itse melkein elukka hän otaksui, ettei toinen ollut mitään muuta kuin eläin, jonka kanssa hänellä oli yhtä hyvä oikeus leikkiä kuin kapteenilla.

Sota oli välttämätön — ei Jerille, vaan Borckmanille. Borckmanissa heräsi eläimen alhainen vietti näyttää olevansa tuon nelijalkaisen eläimen herra. Jeri tunsu poskiansa ja kuonoansa puristettavan entistä raaemmin ja kovemmin, ja entistä väkivaltaisemmin se lingottiin pitkin kantta, joka tuulen kiihtyessä oli muuttunut jyrkäksi ja liukkaaksi mäeksi.

Se palasi ponnistellen ankarasti ylös kaltevaa kantta, jolla sen oli vaikea saada kypälänsijaa. Se tuli takaisin, mutta ei enää taitamattomasti raivoa jäljitellen, vaan todellisen, puhkeamassa olevan raivon ajamana. Se ei tietänyt sitä. Jos se ollenkaan ajatteli, niin sillä oli tunne, että se leikki samaan tapaan kuin kapteenin kanssa oli leikkinyt. Se alkoi innostua leikkiin, vaikkakin innostus oli perin pohjin erilaista kuin se, mitä se oli tuntenut kapteenin kanssa leikkiessään.

Tällä kertaa sen hampaat välähtivät sen kuonoon tarraavaa kättä kohti nopeammin ja tahallisemmin kuin edellisillä kerroilla, ja kun se epäonnistui, se heitettiin pitkin liukasta kantta voimakkaammin ja raaemmin ja kauemmas kuin ennen. Takaisin noustessaan se alkoi suuttua, vaikei tiedostanut sitä. Mutta ihmisenä, joka on ihminen juopuneenakin, perämies tunsu eron Jerin hyökkäämistävassa, ennen kuin Jeri itse aavistikaan, että se oli muuttunut. Eikä Borckman ainoastaan tuntenut sitä, vaan se kiihotti häntä yhä alkeellisempaan eläimellisyyteen, kiihotti häntä taistelulla alistamaan pennun, samoin kuin alkuaikojen mies olisi samantapaisista vaikuttimista taistellut ensimmäisen louhikkoluolasta ryöstämänsä sudenpennun kanssa.

Jerikin saattoi palata yhtä kaukaiseen muinaisuuteen. Sen vanhimmat esi-isät olivat olleet irlantilaisia susikoiria, ja kauan sitä ennen olivat susikoirien esi-isät olleet susia. Jerin murinan sävy muuttui. Sen hampaat välähtelivät ilmaisten raivoisaa halua painua niin syvälle miehen käteen kuin suinkin. Sillä tällä hetkellä Jeri oli pelkkää intohimoa. Melkein yhtä nopeasti kuin Borckman se oli siirtynyt takaisin muinaisen maailman synkkään, villiin raakuuteen. Ja tällä kertaa sen hampaat jättivät jälkiä repien sekä ihoa että lihaa Borckmanin oikeasta kämmenestä. Jerin hampaat olivat neulanterävät, ja päästyään irti Jerin leukojen puserruksesta Borckman nakkasi sen menemään sellaisella vimmallalla, että se muksahti Arangin matalaan laitaan, ennen kuin sen vastaanharaavat kypälät pysähdyttivät sen.

Lopetettuaan perämiehen vuoteen alla olevan räjähdysainelaatikon järjestämisen ja korjaamisen Van Horn kiipesi portaita, näki taistelun ja jäi rauhallisena katselemaan. Jerin ja perämiehen välinen taistelu oli susikoiran ja villi-ihmisen taistelua. Ei kumpikaan nähnyt Van Hornia, joka seisoi portailla, silmät käytävän kynnyksen tasalla.

Jerille Borckman oli nyt yhtä vähän jumala kuin se itselleen oli sileäkarvainen irlantilainen terrieri. Molemmat olivat unohtaneet sen miljoonan vuoden jakson, joka oli jättänyt heille kestävämmän ja pinnallisemmän perinnön kuin niiden edellinen aika. Jeri ei tuntenut juopumusta, mutta se tunsu vääryyden, ja se yllytti sen raivoon. Borckman vastasi epävarmasti Jerin uuteen hyökkäykseen, epäonnistui, ja hänen molemmat kätensä olivat verillä, ennen kuin hänen onnistui lingota pentu pitkin kantta.

Ja Jeri palasi jälleen. Kuin karjuva viidakon peto se ulvoi raivoaan. Mutta se ei vaikeroinut. Ei se myöskään pakoillut eikä väistänyt iskuja. Se kävi suoraan vihollisensa kimppuun koettaen ottaa lyönnin hampaillaan vastaan. Niin väkivaltaisesti pauskattiin sitä viimeisen kerran menemään, että sen kylki kimmahti kovasti laita vasten, ja Van Horn huudahti:

»Lopeta jo tuo, Borckman! Jätä pentu rauhaan!»

Perämies käännähti hämmästyneenä siitä, että joku näki kamppailun. Borckmanin vihan väärillä kasvoille levisi kömpelö anteeksipyyntö virnistys, ja hän mutisi: »Mehän vain leikimme», kun Jeri palasi, hypähti ja upotti hampaansa vihollisensa käteen.

Silmänräpäyksessä, kaiken unohtaen Borckman palasi miljoonien vuosien takaiseen aikaan. Yrittäessään potkaista hän sai nilkkansa täyteen verisiä merkkejä. Hän karjahti, kumartui ja antoi Jerille hirvittävän iskun päähän ja niskaan. Jeri oli juuri hypännyt iskun saadessaan ja pyöri ilmassa sen vaikutuksesta ja pauskautui sitten selälleen kannelle. Niin nopeasti kuin saattoi, se kömpi jaloilleen ja lähti liikkeelle uudelleen hyökätäkseen, mutta kapteenin sanat pysähdyttivät sen:

»Jeri! Lopeta! Tule tänne!»

Se totteli, mutta totteleminen kysyi tavattomia ponnistuksia, ja niskaansa pörhistellen ja ikeniään irvistellen se sivuutti perämiehen. Sen kurkusta pääsi nyt ensimmäinen nyyhkytys, mutta se ei johtunut pelosta eikä kivusta, vaan vihasta ja taistelun jatkamisen halusta, mikä sen täytyi hillitä kapteenin käskystä.

Kapteeni nousi kannelle, sieppasi Jerin syliinsä ja taputteli ja hyväili sitä, samalla kun ilmaisi ajatuksensa perämiehelle:

»Borckman, sinun sietää hävetä. Pitäisi ampua sinut tai katkaista kaulasi. Tällainen pentu, pieni pentu, joka on tuskin vieraantunut äidistään. Sormiani syyhytä sinulle mitä tahansa. Ajattelehan toki! Pieni pentu, äsken vieroitettu pieni pentu! Ole iloinen, että kätesi ovat verillä. Ansaitsit sen. Toivon, että saat niihin verenmyrkytyksen. Kaiken kukkuraksi olet juovuksissa. Mene alas ja paneudu maata ja varo nousemasta kannelle, ennen kuin olet selvä. Kuuletko?»

Ja Jeri, joka juuri oli tehnyt mittaamattoman matkan läpi elämän, läpi koko maailman elämän, Jeri ponnisteli pois esihistoriallisen ajan kuiluista rakkauden avulla, joka oli vähitellen kehittynyt ja tullut sen perusolemuksiksi pitkien ajanjaksojen kuluessa, vaikka sen alkuluonteen raivo humisi vielä häipyvän ukkosen tavoin heikosti sen kurkussa. Jeri tajusi suurella, hehkuvalla tunteellaan kapteenin ylevyyden ja oikeamielisyyden. Kapteeni oli todellakin jumala: hän ei tehnyt vääryyttä, hän oli vilpiton, hän suojeli, ja hän komensi mahtisanallaan tuota toista alhaisempaa jumalaa, joka luikki hänen vihaansa pakoon.

YHDEKSÄS LUKU

Jeri ja kapteeni olivat yhdessä koko pitkän iltapäivävahdin ajan, ja kapteeni puhkesi tuon tuostakin naurun hohotukseen ja huudahteli: »Tuhannen tulimmaista, Jeri, usko minua, sinä olet suuri sankari ja koirien koirala!» Tai: »Sinä olet miesten mies, Jeri, oikea leijona. Lyön vetoa, ettei ole leijonaa, joka pystyisi pehmittämään sinut.»

Ja siitä huolimatta, ettei Jeri omaa nimeään lukuunottamatta ymmärtänyt ainoatakaan sanaa, Jeri tunsikin, että kapteenin lausumat äänet uhkuivat ylistystä ja lämmintä rakkautta. Ja kun kapteeni kumartui ja raapi sen korvallista, otti vastaan ruusuisen suudelman ojennettuihin sormiinsa tai nosti sen syliinsä, oli Jerin sydän pakahtua. Sillä saattaako kenenkään osaksi tulla suurempaa onnea kuin se, että hän on jumalan rakastama? Juuri sellainen onni tuli Jerin osaksi. Kapteenihan oli jumala, joka eli ja oli lihaa ja verta, todellinen, kolmiulotteinen jumala, joka kulki minne tahtoi ja hallitsi maailmaansa lannevaatteessa ja paljasjalkaisena ja helli Jeriä puheillaan ja kahdella hyväilevällä käsivarrellaan.

Neljän aikaan Van Horn katsahti iltapäiväaurinkoon, mittasi Arangin vauhdin, koska lähestyttiin Su'ua, ja meni kajuuttaan herättämään perämiestä. Jeri oli yksin kannella siihen asti, kunnes molemmat tulivat takaisin. Elleivät valkoiset jumalat olisi olleet siellä alhaalla ja ellei heidän varmasti tiedetty palaavan hetken perästä, ei Jeri olisi montakaan minuuttia ollut kannen herrana, sillä jokainen kuljettu maili palaavien villien ja Malaitan välillä nostatti näiden mieliä, ja muistellen entistä vapauttaan Lerumie, kuten muutkin, katseli Jeriä suurella ruokahalulla ja vesi suussa haluten syödä sen ja kosta sille, mitkä seikat merkitsivät samaa.

Navakassa tuulessa Arangi läheni nopeasti maata. Ilmaa nuuskien Jeri tirkisteli piikkilankojen lomitse, samalla kuin kapteeni sen vierellä seisten antoi määräyksiä perämiehelle ja ruorissa olevalle mustaihoiselle. Tavaralaatikkopino oli nyt purettu ja villit alkoivat availa ja sulkea laatikoitaan. Erikoista riemua herätti niissä tiuku, jollainen oli jokaisessa laatikossa ja joka soi kantta liikuttaessa. Ne iloitsivat leikkikalustaan kuin lapset, ja jokainen palasi uudelleen ja uudelleen avaamaan laatikkoaan saadakseen tiu'un soimaan.

Viisitoista villiä oli jätettävä Su'uun, ja rajuin elein ja huudoin nämä alkoivat osoitella aivan vähäpätöisiä yksityiskohtia siitä ainoasta paikasta, jonka he olivat tunteneet, ennen kuin eräänä päivänä kolme vuotta sitten heidän isänsä, setänsä ja päällikkönsä olivat myyneet heidät orjuuteen.

Kapean tuskin sadan yardin levyisen salmen kautta päästiin pitkään ja kapeaan lahteen. Rantaa saartoi mangrove-puitten ja tiheän trooppillisen kasvullisuuden muodostama muuri. Ei merkkiäkään näkynyt ihmisasutuksesta, vaikka Van Horn tiheää viidakkoa katsellessaan tiesi aivan varmasti, että kymmenet, kenties sadat silmäparit tähtäsivät häneen.

»Vainua niitä, Jeri, vainua niitä», usutti hän.

Ja Jeri pörhisti korvansa ja haukkui mangrovemuuria, sillä sen tarkka vainu sanoi todellakin sille, että siellä piileskeli villejä.

»Kunpa minullakin olisi noin hieno vainu», sanoi kapteeni perämiehelle, »niin pääni ei olisi milloinkaan vaarassa.»

Mutta Borckman ei vastannut mitään, vaan meni äreänä työhönsä. Lahdessa tuuli heikosti, ja Arangi liukui hiljaa eteenpäin ja laski ankkurin kolmenkymmenen sylen syvyyteen. Sataman pohja vietti rannasta niin jyrkästi, että Arangin perä keinui näin tavattoman syvyyden yllä vain sadan jalan päässä mangrove-puista.

Van Horn heitti yhä huolestuneita silmäyksiä metsäiselle rannalle. Sillä Su'un oli huonossa maineessa. Sen jälkeen kun alkuasukkaat viisitoista vuotta sitten olivat vallanneet kuunari Fair Hathawayn, joka värväsi työmiehiä Queenslandin plantaaseille, ja tappaneet sen koko miehistön,

ei yksikään laiva lukuunottamatta Arangia ollut uskaltanut käydä Su'ussa. Ja useimmat valkoiset miehet moittivat Van Hornia tyhmän rohkeudesta, kun hän sen teki.

Etäisillä vuorilla, joiden huiput kohosivat tuhansia jalkoja korkeina pasaatituulipilviin, suitsusi merkkisavuja, jotka levittivät uutisia laivan tulosta. Lähellä ja kaukana tiedettiin Arangin läsnäolo, mutta läheisestä viidakosta kuului vain papukaijojen huutoja ja kakadujen jaarittelua.

Valaanpyyntivene, jota souti kuusi laivamiestä, tuli Arangin sivulle, ja viisitoista Su'un villiä lastattiin tavaralaatikkoineen siihen. Soututeljoilla purjekangaskaistaleiden alla oli viisi leenfield-kivääriä soutajien käden ulottuvilla. Kannella eräs laivamies vartioi pyssy kädessä jäljelle jääneitä aseita. Borckman oli noutanut hytistä oman pyssynsä kaiken varalta. Van Horn seisoi veneen perässä, ja hänen pyssynsä oli perätuhdolla. Lähellä häntä Tambi-niminen laivamies ohjasi venettä pitkällä melalla. Jeri päästi haikean ulvonnin ja kurkotti laidan yli kapteenia kohti, joka myöntyi ja otti sen mukaan.

Vaaran paikka oli veneessä, sillä oli hyvin vähän todennäköistä, että Arangilla olevat palaavat villit olisivat nyt nousseet kapinaan. Kun he olivat kotoisin Somosta, No-olasta, Langa-Langasta ja kaukaisesta Malusta, oli heillä täysi syy pelätä, että su'ulaiset söisivät heidät, jos he menettäisivät valkoisten herrojensa suojeluksen, aivan samoin kuin su'ulaiset olisivat pelänneet somolaisten, langa-langalaisten ja no-olalaisten tekemän, jos oli oltu näiden rannikolla.

Veneen vaarallisuutta lisäsi sekin, ettei ollut toista venettä suojaamassa sitä. Suurten värväysalusten tapa oli lähettää aina kaksi venettä maihin. Sillä aikaa kun toinen oli maissa, oli toinen vähän matkan päässä turvaamassa rantaretkikunnan paluun, jos jotain sattuisi. Kun Arangi oli niin pieni, ettei kannella voitu sijoittaa yhtään venettä eikä perässäkään voitu hinata kahta, ei Van Hornilla, joka oli Salomonin saarten rohkein värväääjä, ollut tätä tärkeää varokeinoa.

Tambi ohjasi venettä pitkin rantaa Van Hornin matalalla äänellä antamien määräysten mukaan. Mangrovemetsän laidassa oli korkea rinne, jota myöten tallattu polku laskeutui vesirajaan asti. Van Horn viittasi siinä soutajia lakkaamaan. Korkeat palmut ja mahtavat, rehevät puut kohosivat sillä kohtaa muun viidakon yläpuolelle, ja polku oli kuin kaivosaukko, joka johti trooppisen kasvillisuuden vihreään vuoreen.

Van Horn tutki rantaa nähdäkseen jonkin elonmerkin, sytytti sikarin ja pisti toisen kätensä lannevaatteeseensa varmistuakseen siitä, että kankaan ja ihon väliin pistetty dynamiittiputki oli todella tallella. Hän sytytti sikarin voidakseen sillä tarpeen sattuessa panna tulen dynamiittiputkeen. Ja putki, jonka pää oli halkaistu, jotta tulitikun kärki siihen helposti sopisi, oli niin lyhyt, että palavalla sikarilla koskettamisesta räjähdykseen kuluisi ainoastaan kolme sekuntia. Van Hornin oli siis toimittava nopeasti ja kylmäverisesti hädän hetkellä. Kolmessa sekunnissa hänen oli sytytettävä putki ja heitettävä sähisevä »pommi» maaliin. Hän arveli kuitenkin, ettei hänen tarvitsisi sitä käyttää, ja piti sitä valmiina ainoastaan varovaisuussyistä.

Viisi minuuttia oli jo kulunut, ja edelleen oli rannalla kuolemanhiljaista. Jeri nuuski kapteenin paljasta jalkaa ikään kuin vakuuttaakseen isännälleen, että hän, Jeri, oli hänen vierellään, uhkasipa maan vihamielisestä hiljaisuudesta mikä tahansa. Sitten se nousi etukäpälin veneen reunaa vasten ja nuuski ilmaa innokkaasti ja kuuluvasti, pörhisteli niskakarvojaan ja murahti matalalla äänellä.

»Olet oikeassa, siellä ne ovat», vakuutti kapteeni ja Jeri katsahdettuaan rakkautta loistavin silmin kapteeniin, heilautettuaan häntänsä ja luimistettuaan korviaan käänsi kuononsa jälleen rantaa kohti ja alkoi uudelleen lukea viidakon uutisia, joita tukahduttava, melkein seisova ilma kertoi sille.

»Hei!» huudahti Van Horn äkkiä. »Hei, pistähän vain pääsi päivänvaloon, poikaseni!»

Aivan kuin näyttämönmuutoksessa heräsi näennäisesti kuollut viidakko eloon. Silmänräpäyksessä ilmestyi satakunta voimakasta villiä näkövälille. Niitä tunkeutui esiin kaikkialta kasvillisuusmuurista. Joka ainoa oli aseistettu, muutamat snider-kivääreillä ja vanhoilla ratsupistooleilla, muut jousilla ja nuolilla, pitkällä heittokeihäillä, sotanuijilla ja pitkävartisilla kirveillä. Yhtäkkiä hypähti eräs auringonpaisteseen aukiolle, polun ja veden rajaan. Koristeitta mies olisi ollut yhtä alaston kuin Aatami ennen syntiinlankeemusta. Yksi ainoa valkoinen höyhen törroitti hänen kiharaisesta kiiltävän mustasta tukastaan. Valkeasta simpukankuorikivettymästä hiottu teräväpäinen piikki, joka oli pistetty miehen sieraimien väliseinämään, ulottui viiden tuuman päähän hänen poskistaan. Hänen kaulassaan riippui kookospähkinänkuiduista punotussa nauhassa ketju norsunluunvalkeita villisianhampaita. Valkoisista simpukankuorista koottu »sukkanauha» ympäröi toista säärtä aivan polven alapuolella. Liekehtivän tulipunainen kukka oli keimailevasti pistetty toisen korvan taakse, ja toisen korvan reikään oli pujotettu vielä vertavuotava sianhäntä.

Auringonpaisteseen loikatessaan tämä melaneesialainen keikari asetti snider-kiväärinsä lonkkaansa vasten ja ojensi sen avaran suun suoraan Van Hornia kohti. Mutta Van Horn ei ollut hitaampi. Yhtä nopeasti hän oli siepannut pyssynsä ja suunnannut sen keikaria kohti. Niin he seisivat ja katsoivat toisiaan kuolema sormenpäissään, neljäkymmentä askelta välillään. Raakalaisuus ja sivistys, joita miljoonan vuoden välimatka erotti toisistaan, uhkasivat toinen toistaan tämän kapean, nelikymmenaskelisen syväänteen poikki. Vaikeinta nykyaikaiselle, kehittyneelle ihmiselle on unohtaa alkukantainen olemuksensa. On hyvin helppoa unohtaa nykyisyys ja luisua kautta aikojen takaisin villiin ikäkauteen. Huulten valhe, isku kasvovihin, mustasukkaisuuden pisto sydämeen saattaa silmänräpäyksen murto-osassa muuttaa kahdennenkymmenennen vuosisadan filosofin apinankaltaiseksi puun asukkaaksi, joka raastaa rintaansa, kiristelee hampaitaan ja huohottaa punaisena.

Niin Van Hornkin. Mutta oli pieni ero. Hän oli vain toisella jalallaan astunut raakalaisuuden aikakauteen. Samalla kertaa hän oli sekä täysin nykyaikainen että aivan raakalaisasteella oleva ihminen, joka oli valmis taistelemaan verisin kynsin ja hampain, mutta halusi pysyä nykyaikaisena niin kauan kun saattoi tahdollaan hallita vastassaan seisovaa ebenpuunmustan ihon ja häikäisevän valkoisten koristusten yhdistelmää.

Hiljaisuutta kesti kymmenen pitkää sekuntia. Tietämättä miksi Jerikin vaiensi kurkkunsa murinan. Sata pääkallonmetsästäjä-ihmissyöjää viidakon liepeellä, viisitoista palaavaa villiä veneessä, seitsemän mustaa venemiestä ja yksinäinen valkoinen mies sikari suussa, kivääri lanteillaan ja karvojaan pörhistelevä irlantilainen terrieri vierellään — kaikki he olivat kuin sopimuksesta vaihtokymmenen juhlistusta sekuntia, eikä ainoakaan aavistanut, mitä seuraava hetki toisi tullessaan.

Eräs palaava villi, joka seisoj valaanpyyntiveneen keulassa, teki rauhanmerkin kohottamalla aseeton kättään ja alkoi kirskuuttaa oudolla Su'un murteella. Van Horn piti kivääriään yhä ojennettuna ja odotti. Keikari laskei alas sniderinsä, ja kaikki kuvaan kuuluvat hengähtivät helpotuksesta.

»Minu olla hyvä mies», piipitti keikari puolittain linnun, puolittain kääpiön äänellä.

»Sinä olet maailman suurin hupsu», vastasi Van Horn tukeasti, asetti pyssyn perätuhdolle samalla viitaten soutajia ja peränpitäjiä kääntämään veneen ja puhalteli savuja sikaristaan niin huolettoman levollisena, kuin ei hetki sitten olisikaan ollut kysymys elämästä ja kuolemasta.

»Tuhat tulimmaista», jatkoi hän vihaisesti ja mahtavasti. »Minkä vuoksi sinä ojennat pyssyn minua kohti? Minä en kai-kai sinua. Jos minä kai-kain sinut, saan vatsanväänneitä. Jos sinä kai-kait minut, kuolet sinä vatsanväänneisiin. Etkä sinä tahdo kai-kaida Su'un poikia! Su'un pojathan ovat veljiäsi. Kauan aikaa, kolme monsuunituulta sitten, puhuin sinulle totta. Sanoin, että kolmen monsuunituulen puhallettua pojat tulevat takaisin. Tuhat tulimmaista, kolme monsuunituulta on nyt puhaltanut, ja pojat palaavat.»

Tälläväläin veneen perä oli pyörtänyt maata kohden, ja Van Horn teki täyskäännöksen nähdäkseen sniderillä varustetun keikarin silmästä silmään. Saatuaan toisen merkin Van Hornilta soutajat huopasivat veneen perä edellä polun kohdalle rantaan. Ja jokainen soutaja pitäen airoaan pystyssä hyökkäyksen varalta tunnusteli salaa kangaskaistaletta varmistuakseen lee-enfieldinsä paikasta. »Lasketaanko teidän poikanne maihin?» kysyi Van Horn keikarilta, joka ilmaisi myöntymyksensä Salomonsaarilla vallitsevan tavan mukaan sulkemalla puoliksi silmänsä ja nakkaamalla niskojaan, tietenkin keikarin tavoin. »Onko kai-kai-Su'u-miehiä joukossanne?»

»Pelko tyhjä», vastasi keikari. »Kaikki Su'u-mies hyvä mies. Ei yksi Su'u-mies nosta meteli. Ishikola, tämän paikan suuri musta päällikkö, sanoa minulle minu puhua teidän kanssa. Hän sanoa, että suuri valkea herra ei nousta maihin. Hän sanoa, että oikein hyvä, suuri valkea herra jääpi laivalle.»

Van Horn nyökkäsi huolettomasti, ikään kuin tiedonanto olisi ollut tuiki mitätön, vaikka hän siitä tiesi, ettei hän tällä kertaa saisi Su'usta uusia nostokkaita. Hän komensi villeistä yhden kerrallaan perään ja rannalle, samalla muiden oli pysyttävä paikoillaan. Sellainen tapa oli välttämätöntä Salomonin saarilla. Ryhmittäminen oli vaarallista. Villejä ei koskaan saanut päästää ryhmittymään joukoiksi. Ja Van Horn, joka poltteli sikariaan ylhäisen huolettomasti, piti näennäisen välinpitämättömästi, mutta valppaasti silmällä jokaista villiä, joka kömpi laatikko olallaan veneen perään ja astui maihin. Yksitellen ne katosivat polkutunneliin, ja kun viimeinen oli maissa, hän käski soutaa takaisin laivalle.

»Tällä matkalla emme kostu täältä mitään», kertoi hän perämiehelle. »Aamulla nostamme ankkurin ja lähdemme.»

Tropiikin lyhyt hämärä sulatti nopeasti päivänvalon ja pimeyden toisiinsa. Ylhäällä loistivat kirkkaat tähdet. Ei tuulenhenkäyskään värähdyttänyt vedenpintaa, ja kostea kuumeisuus sai kummankin valkoisen miehen kasvot ja ruumiin tulvimaan hikeä. He söivät kannelle katetun illallisensa hitaasti ja pyyhkivät vähän väliä kirvelevää hikeä silmistään.

»Minkä vuoksi ihmisen on tultava Salomonin saarille, helvettiin!» vaikeroi perämies.

»Ja jäätävä sinne», lisäsi kapteeni.

»Minä olen läpikotaisin kuumeen myrkyttämä», murahteli perämies. »Minä kuolisin, jos lähtisin täältä pois. Muistattehan, että yritin sitä kaksi vuotta sitten. Kylmä ilma saa kuumeen puhkeamaan esiin. Saavuin Sydneyhin vuoteen omana. Minut täytyi viedä sairausvaunuilla sairaalaan. Huononin huononemistani. Lääkärit selittivät minulle, että ainoa pelastuskeino oli lähteä takaisin sinne, mistä olin kuumeen saanut. Niin tekemällä saattaisin elää vielä kauan. Jos jäisin Sydneyhin, tulisi loppu hyvin pian. Minut lähetettiin sairausvaunuilla takaisin laivalle. Ja siinä on kaikki, mitä näin Australiasta lomallani. En tahdo jäädä Salomonin saarille. Ne ovat oikea helveti. Mutta minun täytyy täällä pysyä tai räjähtää.»

Hän kääri kolmisenkymmentä kiniinjyvää paperossipaperiin, katseli lääkettä äreänä hetken aikaa ja ahmaisi sen sitten yhdellä nieläisellä. Silloin Van Hornkin muisti kurkottaa käteensä kiniinipullon ja ottaa samanlaisen annoksen.

»On parasta asettaa suojaverho», huomautti hän.

Borckman määräsi joukon laivamiehiä ripustamaan ohutta öljykangasta varjostimeksi Arangin rannanpuoleiselle sivulle. Tämä oli varovaisuustoimenpide vain sadan jalan päässä olevan mangrovemetsän tiheiköstä mahdollisesti tulevien kuulien tähden.

Van Horn lähetti Tambin noutamaan kannen alta pientä fonografia ja antoi soittaa kaikki kymmenkunta raapiintunutta ja kirkuvaa levyä, jotka olivat olleet neulan alla jo tuhansia kertoja. Fonografin soidessa Van Horn muisti tytön ja haetti tämän pimeästä sairashuoneesta kuuntelemaan musiikkia. Tyttö tuli peloissaan, varmana, että hänen hetkensä oli nyt lyönyt. Hän tuijotti kauhon levittämällä silmillään suureen valkoiseen herraan, ja hän vapisi vielä kauan aikaa senkin jälkeen kun hänet oli pantu kannelle makuulle. Fonografista hän ei välittänyt vähääkään. Hän tunsi vain pelkoa, pelkoa tuota hirmuista valkoista herraa kohtaan, joka varmasti söisi hänet.

Jeri jätti hetkeksi kapteenin hyväilevän käden mennäkseen nuuskimaan tyttöä. Se oli sen velvollisuus. Se tunsi tytön. Tapahtuipa mitä tahansa, kuluipa kuukausia tai vuosia, se tunsi tytön aina. Jeri palasi kapteenin vapaan käden hyväiltäväksi. Toinen käsi piteli sikaria, jota Van Horn poltteli.

Kostea, tukahduttava kuumuus kävi yhä rasittavammaksi. Ilman teki ellottavaksi mangrove-suosta kohoava mädänleimuinen höyry. Kirkuva musiikki kiihotti Borckmania muistelemaan vanhan maailman satamia ja muita paikkoja, ja hän makasi kasvoillaan kuumalla laudoituksella, rummutti tahtia paljailla varpaillaan ja mutisi loppumatonta kirousyksinpuheluaan. Mutta Van Horn jatkoi läähättävää Jeriä silitellen polttamistaan filosofin tyyneydellä ja sytytti uuden sikarin, kohta kun edellinen loppui.

Hän säpsähti äkkiä hiljaista melanloisketta, jonka hän ensimmäisenä laivalla kuuli. Jerin matala murina ja niskakarvojen pörhistys oli herättänyt hänen huomionsa. Vetäen dynamiittiputken lannevaatteensa poimuista ja vilkaisten sikariinsa varmistuakseen sen palamisesta hän nousi pystyyn nopeasti, mutta levollisesti ja meni laidalle.

»Kuka siellä?» huusi hän pimeyteen.

»Minu Ishikola», tuli vastaukseksi visertävällä ukonfalsetilla.

Ennen kuin puhui enempää Van Horn irroitti automaattipistoolinsa puoleksi kotelosta ja kiersi kotelon kupeeltaan eteensä, niin että pistooli oli helposti saatavissa.

»Montako miestä sinulla on mukanasini?» kysyi hän.

»Kaiken kaikki kymmenen poikaa», vastasi ukonääni, »ja yksi vielä».

»Laskekaa sitten laivan kupeelle.» Kääntämättä päätään, oikea käsi vaistomaisesti pistoolin perällä, Van Horn komensi: »Tambi! Hae lyhty. Mutta älä tuo sitä tänne. Laske se perälle mesaanimaston kohdalle ja pidä silmäsi auki.»

Tambi totteli ja asetti lyhdyn kahdenkymmenen jalan päähän kapteenista. Tämän toimenpiteen kautta Van Horn oli edullisemmassa asemassa kuin lähestyvät kanoottimiehet, sillä piikkilanka-aidan alapuolella riippuen lyhty valaisi selvästi kanootissa olijat, samalla kun hän jäi puolipimeään varjoon.

»Washee — washee!» kiiruhti hän käskevästi, kun näkymättömässä kanootissa olijat yhä viivytelivät.

Kuului melan loisketta, ja sitten lyhdyn valokehään sukelsi sotakanootin korkea, musta kokka, joka oli kaareva kuin gondolin kaula ja hopeanhohtavilla raakunkuorilla koristettu, pitkä kapea kanootti, jossa ei ollut hankaimia. Venheen pohjalla meloi polvillaan rotevia, kiilusilmäisiä, kiiltävänmustia viljejä. Ishikola, vanha päällikkö, kyyrötti keskellä venettä ilman melaa, sytyttämätön tyhjäkoppainen, lyhytvarsinen savipiippu ylösalaisin hampaattomissa ikenissä, ja perämiehenä keikari, yhdistelmä mustaa alastomuutta ja valkeita koruja, lukuunottamatta sianhäntää toisessa ja tulipunaista, yhä helottavaa kukkaa toisessa korvassa.

Oli sattunut tapauksia, jolloin vähemmän kuin kymmenen mustaihoista on vallannut värväyslaivaan, jossa oli kaksi valkoihoista, ja Van Hornin käsi piteli automaattipistoolin perää, mutta hän ei vetänyt sitä kokonaan ulos kotelosta, vaan vei vasemmalla kädellä sikarin suuhunsa ja imaisi siihen voimakkaan tulen.

»Halloo, Ishikola, iänikuinen kirottu pahanilmanlintu», tervehti Van Horn vanhaa päällikköä, kun keikari painamalla melan syvään veteen käänsi kanootin Arangin viereen, niin että laiva ja kanootti olivat kyljitysten.

Ishikola tähyisi hymyillen ylös lyhdyn valossa. Hän hymyili oikealla silmällään, sillä vasemman oli nuoli sokaissut jossakin nuoruudenaikaisessa viidakkokahakassa.

»Tuhat tulimaine!» vastasi hän tervehdykseen. »Siitä iso aika, kun me näki.»

Van Horn laski helppotajuista leikkiä hänen viimeksi hankkimistaan vaimoista ja hinnasta, minkä hän oli niistä sioista maksanut.

»Tuhat tulimmaista», lopetti hän, »sinä olet aivan liian rikas.»

»Minu tahtoa tulla laivalle — kuulla sinun pilapuhe», sutkaisi Ishikola.

»Nyt on yö», epäsi kapteeni, mutta myöntyi sitten vastoin tunnettua sääntöä, ettei vieraiden sallita nousta laivaan yön tultua: »Sinä nouse laivaan, mutta pojat jäävät venheeseen.»

Van Horn auttoi kohteliaasti vanhaa miestä kiipeämään laidalle ja nousemaan piikkilanka-aidan yli kannelle. Ishikola oli likainen vanha villi. Eräs hänen tamboistaan (tambo merkitsee melaneesian ja etelämeren englanninkielellä tabu) oli, ettei vesi saanut milloinkaan koskettaa hänen ihoaan. Hän, joka eli meren rannalla trooppisten sadekuurojen maassa, pelkäsi hurskaalla kauhulla veden kosketusta. Hän ei milloinkaan uinut eikä kahlannut vedessä ja pakeni aina suojaan sadekuuroa. Muut heimon jäsenet eivät tehneet niin. Poppamiehet olivat määränneet hänelle tämän erikoisen tambon. Kullekin heimon miehelle poppamiehet määräsivät oman tabun:

kenen oli syötävä haikalanlihaa, kenen pidettävä merikilpikonnia, kenen kosketettava krokotiileja tai niiden kivettyneitä jäännöksiä, kenen vältettävä naisen saastaista kosketusta tai naisen varjoakin.

Niinpä Ishikola, jonka tambo oli vesi, oli vuosia vanhan likakerroksen peitossa. Hän oli hilseinen kuin spitaalitautilinen, laihakasvoinen, iän kutistama ja ontui kauheasti vanhan reiteen saamansa keihäänhaavan takia, joka pakotti hänet kulkemaan kovasti etukumarassa. Mutta hänen ainoa silmänsä vilkkui kirkkaasti ja ilkeästi, ja Van Horn tiesi, että se huomasi yhtä paljon kuin hänen kaksi silmäänsä.

Van Horn pudisti ukon kättä — kunnianosoitus, minkä hän soi vain päälliköille — ja viittasi häntä kyykistymään kannelle lähelle pelästynyttä tyttöä, joka alkoi uudelleen vapista muistaessaan Ishikolan kerran tarjonnan sata mehukasta kookospähkinää saadakseen syödä hänet päivälliseksi.

Jerin täytyi välttämättä nuuskia vastaista tunnistamista varten epämiellyttävää ontuvaa, alastonta, yksisilmäistä vanhaa miestä. Ja kun Jeri oli nuuskinut ja painanut mieleensä miehen erikoisen hajun, täytyi sen murista pelottavasti, jolloin se sai kapteenilta nopean hyväksyvän silmäyksen.

»Tuhat tulimaine, hyvä koira kai-kai», sanoi Ishikola. »Minu antaa siitä koirasta puoli syltä helmiäisrahaa.»

Tämä oli runsas tarjous pelkästä koiranpennusta, sillä puoli syltä kookoskuitunauhaan pujotettua helmiäisrahaa vastasi puolta Englannin puntaa, kahta ja puolta Amerikan dollaria tai melkoisen ison lihavan sian puoliskoa.

»Koko syli helmiäisrahaa tästä koirasta», oikaisi Van Horn, vaikka ajatteli, ettei hän möisi Jeriä sadastakaan sylestä eikä mistään hinnasta mustaihoiselle, mutta hän määräsi varta vasten niin pienen summan, etteivät mustaihoiset aavistaisi, kuinka kalliiksi hän todellisuudessa arvioi Timin ja Panun kultakarvaisen pojan.

Sitten Ishikola vakuutti, että tyttö oli paljon laihtunut ja että hän, liha-asioiden erikoistuntijana, ei tällä hetkellä saattanut tarjota työstä enempää kuin kuusikymmentä mehukasta kookospähkinää.

Tämän herttaisen ajatustenvaihdon jälkeen valkoinen herra ja mustaihoinen keskustelivat monista asioista, edellinen loistaen valkoisen miehen järjen ja tietojen etevämmyydellä, jälkimmäinen, niin alkeellinen valtiomies kuin olikin, koetellen tunnustella ja arvailla, monetko viholliset olivat iskeneet silmänsä hänen kymmenen neliömailin laajuiseen Su'un alueeseensa, jonka rajoina olivat meri ja maanpuolella alituiset, Su'un vanhimpia muinaistarujakin vanhemmat heimosodat. Kautta aikojen oli päitä lyöty poikki ja ruumiita syöty, lyöjät ja syöjät vain vaihtelivat sen mukaan, mitkä heimot kulloinkin olivat voitolla. Rajat olivat pysyneet samoina. Ishikola koetti etelämeren englantia mongertaen saada selon Salomonin saarten yleisestä suhteesta Su'uun, eikä Van Horn mielestään voinut olla pelaamatta epärehellistä diplomaattipeliä, jota niin kunniantomasti pelataan maailmanvaltojen kaikissa virastoissa.

»Totta totisesti», lopetti Van Horn, »täällä on liian paljon pahoja miehiä. Te katkotte liian paljon päitä ja kai-kaitte liian paljon long-pigiä.» — (Long-pig merkitsee kypsäksi paistettua ihmislihaa.)

»Mitä ihme, Su'u-mies ei olla pitkä aika katkoa päitä ja syödä long-pig», teeskenteli Ishikola.

»Tuhat tulimmaista», vastasi Van Horn, »liian paljon tällä seudulla. Suuri sotalaiva risteilee lähellä Su'ua, aivan lähellä, ja se tulee rankaisemaan Su'ua ankarasti.»

»Mikä olla suuren sotalaivan nimi, joka risteillä lähellä Su'ua?» kysyi Ishikola.

»Cambrian on laivan nimi», valehteli Van Horn hyvin tietäen, ettei ainoatakaan brittiläistä risteilijää ollut käynyt Salomonin saarilla kahteen vuoteen.

Keskustelu oli muuttumassa melkein hassunkuriseksi tutkielmaksi suhteista, joiden tulisi vallita valtioitten välillä suuruudesta riippumatta, kun sen katkaisi Tambin huuto, sillä hän oli tehnyt erään havainnon ojennettuaan toisen lyhdyn yli laidan.

»Kapteeni, pyssy olla kanootissa!» huudahti hän.

Van Horn hypähti laidan ääreen ja tähysteli kanoottiin piikkilanka-aidan yli. Raajarikkoisesta ruumiistaan huolimatta Ishikola jäi vain muutaman sekunnin hänen jälkeensä.

»Mitä varten nuo pyssyt ovat veneen pohjalla?» kysyi Van Horn tuikeasti.

Katsahtaen huolettomasti ylöspäin koetti perässä oleva keikari jalallaan sysien peittää vihreillä lehdistä kiväärien esiinpistäviä periä, mutta pahensi vain asiaa paljastamalla niitä entistä enemmän. Hän kumartui levittelemään lehtiä kädellään, mutta ojentautui nopeasti pystyyn, kun Van Horn ärjäisi hänelle:

»Pysy pystyssä! Pidä kätesi kaukana pyssyistä!»

Van Horn kääntyi Ishikolan puoleen ja teeskenteli vihaa, jota hän ei tuntenut vanhasta, aina uudistuvasta kepposesta.

»Mitä varten sinä tulet laivalle, kun sinulla on pyssyjä kanootissa?» kysyi hän.

Vanha päällikkö pyöritytti ainoaa silmäänsä koettaen näyttää tyhmältä ja viattomalta.

»Tuhat tulimmaista, olen sinulle vihainen», jatkoi Van Horn. »Ishikola, sinä olet hirveän huono ihminen. Pääset helvettiin yli laidan.»

Vanha veijari linkutti paljon nopeammin kuin laivaan tullessaan, harppasi ilman apua piikkilanka-

aidan yli ja hyppäsi samoin ilman apua kanoottiin ottaen ruumiinsa painon taitavasti vastaan terveellä jalallaan. Hän heitti ylös anteeksipyyttävän ja viattomuutta vakuuttavan silmäyksen. Van Horn käänsi päänsä sivulle salatakseen hymyään, mutta nauroi sitten peittelemättä, kun vanha veijari näyttäen tyhjää piippuaan pyysi makeilevasti:

»Sinu ehkä anta minu viisi rulla tupakka?»

Sillä aikaa kuin Borckman meni tupakkaa kannen alta noutamaan, puhui Van Horn Ishikolalle totuudesta ja lupausten velvoituksesta. Sitten hän kumartui piikkilanka-aidan yli ja ojensi alas viisi tupakkatankoa.

»Tuhat tulimmaista», uhkasi hän. »Jonakin päivänä teen lopun sinusta. Sinä et ole hyvä ystävä suolaisen veden rannalla. Ja olet suuri hupsu viidakossa.»

Kun Ishikola koetti tenätä vastaan, keskeytti Van Horn hänet tiuskaisten: »Tuhat tulimmaista! Olet jo puhunut kylliksi tuhmuuksia!»

Kanootti pysyi paikoillaan. Keikarin varvas tunnusteli salaa sniderien peria lehtien alta, eikä Ishikola pitänyt kiirettä.

»Washee — washee!» huudahti Van Horn yhtäkkiä käskävästi.

Melojat tottelivat vaistomaisesti odottamatta päällikkönsä tai keikarin käskyä, ja kanootti sukelsi syvien, voimakkaitten vetojen viemänä ympäröivään pimeyteen. Aivan yhtä nopeasti Van Horn siirtyi kannella kymmenkunta yardia sivulle välttääkseen mahdollista umpimähkäistä kuulaa. Hän istuutui ja kuunteli melanloiskinan häipymistä etäisyyteen.

»Hyvin tehty, Tambi», sanoi hän rauhallisesti. »Annahan musiikin soida jälleen.»

Ja sillä aikaa kuin fonografi kirkui »Punaisen siiven» halpahintaista, sievää säveltä, Van Horn nojasi kyynärpäillään kanteen, poltti sikariaan ja puristi Jeriä hyväillen puoleensa.

Polttaessaan hän näki tähtien äkkiä sumenevan: sadekuuro kulki vastatuuleen eli suuntaan, mistä saattoi arvioida tuntumattoman tuulen tulevan. Päätellessään, kuinka kauan suunnilleen kuluisi, ennen kuin hänen täytyisi käskää Tambi viemään fonografi ja levyt kannelta, Van Horn huomasi viidakkotyön katsovan häneen mykällä kauhulla. Hän nyökkäsi suostumuksensa silmät puoleksi ummessa, katse ylöspäin suunnattuna ja vahvisti sen viittaamalla kajuutankäytävää kohti. Tyttö totteli kuin piesty koira olisi totellut, nousi vaivalloisesti jaloilleen, alkoi jälleen vapista ja vilkuili joka hetki taakseen täynnä ainaista pelkoa suurta, valkoista herraa kohtaan, joka hänen vakaumuksensa mukaan jonakin päivänä söisi hänet. Van Horn suri jälleen sitä, ettei kyennyt ilmaisemaan työlle hyvää tahtoaan heitä erottavan aikakausien kuilun yli. Tyttö hiipi kajuutan aukolle ja ryömi siitä alas jalat edellä muistuttaen isopäistä jättiläistoukkaa.

Lähetettyään Tambin tytön jälkeen kallisarvoista fonografia viemään Van Horn jatkoi sikarinpoltteluaan neulanhienon sadesuihkun vilvoittaen valellessa hänen kuumaa ruumistaan.

Satoi vain viitisen minuuttia. Sitten tähdet taas ilmestyivät näkyviin taivaalla. Kannelta ja mangrove-suosta nousi ellottavia höyryjä, ja tukahduttava kuumuus uhoi kaikkialla.

Van Horn ei ollut milloinkaan sairastanut muuta kuin kuumetta, ja hän luotti luontaiseen terveyteensä. Sen tähden hän ei vaivautunut hakemaan peitettä suojakseen.

»Ensimmäinen vahtivuoro on sinun», sanoi hän Borckmanille. »Sitten en herätä sinua ennen kuin aamulla varhain lähtiessämme.»

Hän laski päänsä oikealle käsivarrelleen, puristi vasemmalla Jeriä rintaansa vasten ja vaipui uneen.

Siten valkoiset miehet ja mustat alkuasukkaat elivät päivästä päivään Salomonin saarilla kiistellen ja käyden kauppaa, valkoiset koettaen säilyttää päänsä harteillaan ja mustaihoiset yhtä hartaasti koettaen pudottaa valkoisten pään heidän harteiltaan, mutta samalla säilyttää oma henkensä.

Ja Jeri, joka tunsikin ainoastaan Meringen laguunimaailman, alkoi aavistella, että nämä uudet Arangilaivan ja Malakan saaren maailmat olivat suunnilleen samanlaisia kuin se, ja katseli valkoisten ja mustaihoisten ikuista taistelua tietyllä ymmärtämyksellä.

KYMMENES LUKU

Päivänsarastus näki Arangin lähdön, sen purjeitten riippuvan raskaina tyynessä ilmassa ja miehistön ponnistelevan valaanpyyntiveneen airoissa hinatakseen laivan kapean salmen läpi.

Kun alus kerran harhailevan tuulenpuuskauksen voimasta painui lähelle rantaa, vetäytyivät kannella olevat mustaihoiset säikähdyksestä liki toisiaan kuin lampaat tarhassaan, kun ryöstöretkellä oleva julma susi ulvoo ulkopuolella. Ja Van Hornin huudot valaanpyyntiveneeseen: »Washee — washee! Muuten helvetti perii teidät!» oli tarpeeton. Laivamiehet nousivat koholle teljoilta ja kiskoivat koko painollaan jokaisen aironvedon. He tiesivät, mikä hirveä kohtalo heillä olisi edessään, jos Arangin köli tarttuisi koralliseen salakariin. Ja he tunsivat aivan samaa pelkoa kuin kauhunvaltaama tyttö varastohuoneessa. Monen monet Langa-Langan ja Somon pojat olivat joutuneet su'ulaisten juhlapaisteiksi, aivan samoin kuin Su'un pojat olivat höystäneet lukuisia juhlia Langa-Langassa ja Somossa.

»Tuhat tulimaine», sanoi ruoriratasta hoitava Tambi Van Hornille, kun jännityksen hetki oli ohi ja Arangi päässyt selville vesille. »Minu isän veli tulla pitkä aika sitte laivamies tänne. Hän olla suuren kuunarin mies. Kaikki hävitä täällä Su'ussa. Su'un pojat kai-kai he kaikki.»

Van Horn muisti Fair Hathawayn, jonka su'ulaiset olivat viisitoista vuotta sitten ryöstäneet ja polttaneet surmattuaan sitä ennen laivan koko miehistön. Salomonin saarten-asukkaat olivat vielä kahdennenkymmenen vuosisadan alussa täysin villedä, ja iso Malaita oli saarista villein.

Hän antoi mietteissään katseensa kiivetä saaren rinteiden merenkulkijain maamerkkiin, Koloratin vuoreen, joka vihreämetsäisenä aina pilvien peittämään huippuun asti kohosi neljäntuhannen metrin korkeuteen. Ohuita savupatsaita tuprusi rinteillä ja matalammilla huipuilla, ja uusia ilmaantui jatkuvasti. »Tuhat tulimaine», virnisteli Tambi. »Viitakossa moni villi katselee teitä.»

Van Horn hymyili hyväksyvästi. Hän tiesi, että vanhalla merkkisavusähkötöksellä lähetettiin kylästä kylään ja heimosta heimoon tieto, että värväyslaiva purjehti pitkin rannikkoa.

Koko aamupäivän Arangi lensi pohjoiseen virkeässä laitatuudessa, joka oli alkanut puhalttaa auringon noustessa, ja sen matkasuunta tiedotettiin leviämistään leviävällä savukielellä, joka kertoi siitä pitkin vihreitä huippuja. Puolenpäivän aikaan Van Hornin seisoessa keulassa tähystelemässä Jeri vierellään Arangi kääntyi vastatuuleen kulkeakseen kahden palmusaaren välisen salmen läpi. Siinä täytyi pitää silmänsä auki. Koralliriuttoja kohosi kaikkialla turkoosinsinisestä syvyydestä kaikissa vihreän värvivahduksissa tummimmasta nefriitistä vaaleimpaan turmaliiniin, ja meri monisti nämä värvivahdukset laiskasti läikähdellen tai särkyen valkoisiksi pärskeiksi, joiden vihmassa välkkyi sateenkaari.

Savupatsaat kukkuloilla kävivät suulaiksi, ja paljon ennen kuin Arangi oli ennättänyt salmen läpi, tiesi koko suojanpuoleinen rannikko, merenrannasta aina takaviidakkojen asukkaihin asti, että värväyslaiva oli menossa Langa-Langaan. Kun laguuni, jonka muodosti ketju pieniä saaria, aukeni eteen, alkoi Jeri vainuta kylien tuoksua. Kanootteja, paljon kanootteja viiletti melojen kuljettamina tai palmunlehtipurjein yltyvässä kaakkoispasaatituudessa pitkin laguunin sileää pintaa. Jeri haukkui uhkaavasti lähimmäksi tuleville, pörhisteli niskaansa ja osoitti peloittavasti olevansa vierellään seisovan valkoisen jumalan voimallinen suojelija. Ja jokaisen sellaisen varoituksen jälkeen se hyväili viileällä, kostealla kuonollaan kapteenin auringonpahtamaa jalkaa.

Päästyään laguuniin Arangi alkoi kiittää laitatuudessa. Nopeasti kuljettuaan puoli mailia se kääntyi vastatuuleen, keulapurjeet vedettiin alas isonpurjeen ja mesaanipurjeen kovasti läiskyttäessä, ja ankkuri laskettiin viidenkymmenen jalan syvyyteen niin kirkkaaseen veteen, että saattoi erottaa jok'ainoa ison raakunkuoren uurteekin korallipohjalta. Valaanpyyntiveneen ei tarvinnut viedä Langa-Langan palaavia villedä rannalle. Satoja kanootteja Arangin molemmilla sivuilla, ja jokaista villiä laatikkoineen ja tiukuineen tervehtivät huudoilla kymmenet sukulaiset ja ystävät.

Niin kiihkeän mielialan vallitessa Van Horn ei sallinut kenenkään nousta laivaan.

Melaneesialaiset eroavat näet sikäli karjasta, että ovat yhtä kärkkäitä hyökkäykseen kuin pakoon. Kaksi laivamiestä seisoi kajuutanikkunalla olevien lee-enfieldiläisten vierellä. Borckman hoiti puolen miehistön kanssa tarpeellisia laivatehtäviä. Van Horn valvoi Jeri vierellään Langa-Langaan palaavien lähtöä ja varoi valppaasti, ettei kukaan päässyt hänen selkensä taakse. Hän piti myös tarkasti silmällä miehistön toista osaa, joka vartioi piikkilanka-aitauksella varustettua laitaa. Ja jokainen Samon villi istui tavaraalatikollaan estääkseen Langa-Langan miehiä heittävästä sitä odottaviin kanootteihin.

Puolen tunnin kuluttua meluava joukko palasi rannalle. Vain muutamia kanootteja jäi, ja eräästä Van Horn viittasi laivalle Nau-haun, Langa-Langan heimon suurpäällikön. Päinvastoin kuin useimmat suurpäälliköt Nau-hau oli nuori, ja päinvastoin kuin useimmat melaneesialaiset hän oli miellyttävän näköinen, jopa kaunis.

»Haloo, Babylonin kuningas», tervehti Van Horn, sillä sen nimen hän oli antanut päällikölle tämän muka seemiläisen ulkomuodon ja kasvojen ja käytöksen raa'an majesteetillisuuden vuoksi.

Koko ikänsä alastomuuteen tottuneena Nau-hau astui kannelle rohkeasti ja häpeilemättä. Hänen ainoa vaatekappaleensa oli palanen matka-arkun hihnaa, joka oli soljella kiinnitetty hänen vyötäisilleen. Tämän hihnan ja paljaan ihon väliin oli pistetty kymmentuumainen puukko terä paljaana. Hänen ainoana koristuksenaan oli valkoinen posliinilautanen, joka riippui kookoskuitunauhasta ja puolittain peitti voimakkaat rintalihakset. Se oli äärettömän arvokas aarre. Hän ei ollut kuullut ainoankaan toisen malaitalaisen omistavan ehyttä liemilautasta.

Mutta liemilautanen ei tehnyt häntä vähääkään naurettavaksi, kuten ei hänen alastomuutensaakaan. Hän oli kuninkaallinen. Hänen isänsä oli ollut kuningas ennen häntä, ja hän oli osoittautunut isänsä suuremmaksi. Elämää ja kuolemaa hän kantoi käsissään ja päässään. Hän oli usein jakanut niitä alamaisilleen kirskuen Langa-Langan kielellä: »Tapa tämä» ja »Tapa tuo» — »Sinun on kuoltava» ja »Sinä saat elää». Hänen isänsä halusi vielä vuoden kuninkuudesta luopumisensa jälkeen sekaantua poikansa hallitusasioihin. Siksi hän oli kutsunut kaksi miestä ja käskenyt näiden sitoa kookoskuitunauhan isänsä kaulaan, eikä vanhus sen jälkeen enää hengittänyt. Kun hänen lempivaimonsa, hänen esikoisensa äiti, oli rakkaudenpuuskassaan uskaltanut loukata yhtä hänen kuninkaallista tamboaan, hän oli surmauttanut tämän ja syönyt sen jälkeen kokonaan antamatta muruakaan edes parhaimmille ystävilleen.

Kuninkaallinen hän oli sekä syntyperältään että teoiltaan. Ja hän käyttäytyi tietoisena tästä. Hän näytti kuninkaalliselta samoin kuin komea ori näyttää kuninkaalliselta ja samoin kuin leijona erämaassa näyttää kuninkaalliselta. Hän oli uljas peto.

Rohkeudessakin hän oli tällä hetkellä kuninkaallinen, vaikka hän Arangin kannella tiesi seisovansa dynamiitilla. Hän oli kauan sitten katkerasti oppinut tietämään, että jokainen

valkoinen mies oli samanlaista dynamiittia kuin se salaperäinen, kuolemaa tuottava heittoase, jota hän toisinaan käytti. Nuorena poikana hän oli ottanut osaa kanoottihyökkäykseen santelipuu-kutteria vastaan, joka oli vielä pienempi kuin Arangi. Hän oli nähnyt kolmesta valkoisesta miehestä kaksi lyötävän kuoliaaksi ja heidän päänsä vierivän kannelle. Kolmas, joka taisteli yhä, oli vain hetkistä aikaisemmin vetäytynyt kannen alle. Sitten oli kutteri kaikkine vannerauta-, tupakka-, puukko- ja karttuunirikkauksineen lentänyt ilmaan ja putoillut takaisin mereen pieninä, hajallisina sirpaleina. Se oli ollut dynamiittia. Ja hän, jonka ihmeellinen onni oli loukkaantumattomana lingonnut läpi ilman, oli silloin saanut tietää, että valkoiset miehet itsekkin olivat dynamiittia, samasta salaperäisestä aineesta kokoonpantuja, jolla he ampuivat nopeita sähkökalan piikkejä tai äärimmäisessä hädässä puhalsivat ilmaan itsensä ja laivansa, joilla matkasivat yli merenulapoiden jostakin hyvin kaukaa. Ja kuitenkin hän uhmasi sitä epävakasta ja kuolemaa aiheuttavaa ainetta, jota hän varmasti tiesi Van Horninkin olevan, koko uljaalla olemuksellaan ja ikäänkuin härnäsi sitä häikäilemättömyydellään, räjähtämisvaaran uhallakin.

»Tuhat tulimaine», alkoi hän, »mistä syy sinu pitää minun pojat liian iso aika?» — Se oli oikeutettu ja aiheellinen syytös, sillä Van Hornin äsken palauttamat miehet olivat kolmen vuoden asemasta viipyneet kolme ja puoli vuotta.

»Minä suutun tuollaisesta puheesta», tuimistui Van Horn puolestaan ja lisäsi sitten diplomaattisesti samalla kun hän työnsi kätensä avattuun, puolillaan olevaan tupakkalaatikkoon ja tarjosi kourallisen tankotupakkaa: »On paljon parempi, että poltteleet ja puhelet ystävällisesti.» Mutta Nau-hau työnsi suurenmoisesti syrjään lahjan, jota hänen teki kovasti mielensä.

»Minulla olla paljo tupakkaa kotona», valehteli hän. »Mitä merkitä, että yksi poika mennä, mutta ei tulla takaisin?»

Van Horn veti pitkän, ohuen tilikirjan lannevaatteensa laskoksesta, ja hänen sitä lehteillessä Nau-hau varmistui uskossaan valkoisen miehen mahtaviin dynamiittivoimiin, joiden avulla tämä saattoi sijoittaa muistettavat asiansa kirjan töherreltyihin paperilehtiin sen sijasta, että olisi painanut ne päähänsä.

»Sati», luki Van Horn ja osoitti sormellaan paikkaa samalla kertaa katsoen sekä kirjaan että mustaan päällikköön, joka laski, oliko mahdollista päästä kapteenin taakse ja yhdellä ainoalla puukoniskulla, joita hän oli mestari antamaan, katkaista häneltä selkäydin niskan kohdalta.

»Sati», luki Van Horn. »Viimeisen monsuunituulen alkaessa tuli Satin vatsa hyvin kipeäksi, ja vähitellen Sati loppui kokonaan», selitti hän etelämerenenglanninkielellä muistiinmerkinnän: »Kuoli punatautiin neljäntenä heinäkuuta 1901».

»Sati tehdä paljo työ ja pitkä aika», ahdisteli Nau-hau yhä edelleen. »Kuinka paljon hänestä tulla rahaa?»

Van Horn laski päässään kirjaanpanojen mukaan.

»Hänestä piti tulla kaikkiaan kuusikymmentä puntaa ja kaksi puntaa kultarahaa», tulkitsi hän kuudenkymmenen kahden punnan palkan. »Maksoin etukäteen hänen isälleen kymmenen puntaa ja viisi puntaa. Jäljellä on kaikkiaan neljäkymmentä puntaa ja seitsemän puntaa.»

»Mistä syy ei olla enempi kuin neljäkymmenen puntaa ja seitsemän puntaa?» kysyi Nau-hau kyeten mahdollittamaan niin tavattoman suuren summan vain kielelleen, mutta ei aivoihinsa.

Van Horn piti kättään koholla.

»Sinä hätiköit liikaa, Nau-hau. Sati osti plantaasilla vaatelatikon kahdellakymmenellä punnalla ja yhdellä punnalla. Satille jää kaikkiaan kaksikymmentä puntaa ja kuusi puntaa.»

»Mistä syy jää kaksikymmenen puntaa ja kuusi puntaa?» jatkoi Nau-hau taipumattomana.

»Koska niin paljon jää», vastasi kapteeni lyhyesti.

»Sinu antaa minulle kaksikymmenen puntaa ja kuusi puntaa.»

»Sinulle annan helvettiä», tiuskaisi Van Horn, ja musta päällikkö oli näkevinään hänen sinisissä silmissään välähdyksen dynamiittia, josta valkoiset miehet olivat luodut, ja hänen aivoissaan heräsivät jälleen sen verisen päivän muistot, jolloin hän ensimmäisen kerran oppi tuntemaan dynamiittiräjähdyksen ja linkoutui ilmaan.

»Minkä vuoksi tuo vanha mies odottaa kanootissa?» kysyi Van Horn osoittaen vanhusta laivan vierellä olevassa kanootissa. »Onko hän Satin isä?»

»Hän olla Satin isä», vahvisti Nau-hau.

Van Horn viittasi vanhuksen tulemaan laivalle, jätti Borckmanin vartioimaan kantta ja Nau-hauta ja meni noutamaan rahaa kassakirstustaan. Palattuaan hän ei katsahnutkaan päällikköön, vaan kääntyi vanhuksen puoleen.

»Mikä on nimesi?»

»Minu olla Nino», kuului visertävä vastaus. »Sati olla minu poika.»

Van Horn katsoi kysyvästi Nau-hauhun, joka antoi vahvistuksen salomoninsaarelaisten tapaan nakkaamalla niskojaan. Sen jälkeen Van Horn laski kaksikymmentäkuusi kultapuntaa Satin isän käteen.

Heti tämän tapahduttua Nau-hau ojensi kätensä ja sai rahat. Kaksikymmentä kultarahaa päällikkö piti itse ja antoi vanhukselle takaisin kuusi. Se ei kuulunut Van Hornille. Hän oli täyttänyt velvollisuutensa ja maksanut maksettavansa asianomaiselle. Päällikön alamaistaan kohtaan

harjoittama sortovalta ei liikuttanut häntä.

Molemmat herrat, valkoinen ja mustaihoinen, olivat kutakuinkin tyytyväisiä. Van Horn oli maksanut rahat oikeudenomistajalle. Nau-hau oli kuninkuutensa nojalla ryöstänyt Satin isältä Satin työpalkan Van Hornin silmien edessä. Nau-hau ei ollut vapaa pöyhkeilystä. Hän oli hylännyt tarjotun tupakkalahjan, mutta osti nyt Van Hornilta laatikollisen tupakkaa maksaen siitä viisi puntaa ja vaati sahaamaan laatikon auki voidakseen täyttää piippunsa.

»Onko Langa-Langassa paljon kunnan poikia?» kysyi Van Horn kohteliaasti saadakseen aikaan keskustelun ja osoittaakseen välinpitämättömyyttään pikkutapahtumasta.

»Babylonin kuningas» virnisteli, mutta ei suvainnut vastata.

»Ehkäpä menen maihin katsastelemaan», härnäsi Van Horn tahallisen painokkaasti.

»Ehkä siitä olla liika paljo mielipahaa sinulle», vastasi Nau-hau yhtä härnäävästi. »Ehkä paljo paha mies kai-kai sinu.»

Van Horn tiesi sen aivan hyvin, mutta silti hän uhkauksen kuullessaan tunsu samanlaista kiihoitusta hiusjuurissaan kuin Jeri niskaansa pörhistäessään.

»Hei, Borckman», käski hän. »Miehet valaanpyyntiveneeseen.»

Valaanpyyntiveneen tultua laivan vierelle kapteeni laskeutui siihen ylhäisesti edellä ja kutsui sitten Nau-haun seuraamaan itseään.

»Tuhat tulimmaista, Babylonin kuningas», mutisi hän päällikön korvaan, kun veneen miehistö kumartui airoihin, »jos syntyy pieninkään meteli, ammun sinut heti helvettiin. Sitten ammun sinne koko Langa-Langan. Maissa kuljet koko ajan mukana. Kohta kun ryhdyt vastustelemaan, on lorusi lopussa.»

Ja rannalla kulki yksinäinen valkoinen mies seurassaan irlantilaisen terrierin pentu, jonka sydän oli tulvillaan rakkautta, ja musta kuningas, joka uhmastaan huolimatta kammosi kovasti valkoisen miehen dynamiittia. Van Horn kulki paljasjaloin ja ylväsryhtisenä linnoituksen läpi, samaan aikaan kuin hänen valkoinen ryyppyihinmenevä perämiehensä vartioi pientä, vähän matkan päässä rannasta ankkurissa olevaa alusta. Hänen veneensä musta miehistö odotti aivot käsissä veneen perä rantaan käännettynä, jotta siihen vaaran uhatessa olisi voinut helposti hypätä se mies, jota he palvelivat, mutta eivät rakastaneet ja jonka pään he olisivat halusta lyöneet poikki minä hetkenä tahansa, elleivät olisi häntä pelänneet.

Van Horn ei ollut aikonut mennä maihin, ja oli pelkästään laskelmointia, että hän meni sinne mustan päällikön röyhkeää uhkausta uhmaten. Tunnin verran hän retkeili ristiin rastiin oikea kätensä joka hetki lähellä kupeellaan riippuvan pistoolin päätä ja silmänsä aina tähdättyinä vierellään kulkevaan vastahakoiseen Nau-hauhun. Sillä katkerassa raivossaan Nau-hau oli kuin tulivuori, joka oli kypsä purkautumaan ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa. Ja tällä retkellään Van Horn sai nähdä, mitä vain harvat valkoiset miehet ovat nähneet, sillä Langa-Langa ja sen lähisaaret, jotka ovat kuin kauniit helmet Malaitan rannikon edustalla, ovat yhtä ainutlaatuiset kuin tutkimattomatkin.

Alkujaan nämä saaret olivat olleet pelkkiä merenhuuhtomia tai vedenalaisia hiekkasärkkiä ja koralliriuttoja. Vain joku vainottu henkipatto, joka oli kestänyt uskomattomia kärsimyksiä, olisi niillä jaksanut jatkaa viheliäistä olemassaoloaan. Mutta sellaisia henkipattoja saapui, joko verilöylyyn hukkuneista kylistä tai päällikköjen vihaa ja long-pig-juhlien keittopataa paeten, ja he kestivät. He, jotka tunsivat ainoastaan viidakon, oppivat tuntemaan suolaisen veden ja heistä tuli rannikkolaisten esi-isiä. He perehtyivät kalojen ja kuoriaiseläinten tapoihin, he keksivät koukut ja siimat, verkot ja merrat ja kaikki erilaiset ovelat välineet, joilla uivaa ruokaa voidaan pyydystää epävakaisesta, rauhattomasta merestä.

Sellaiset pakolaiset ryöstivät vaimoja mantereelta, lisääntyivät ja moninkertaistuivat lukumäärältään. Jättiläismäisellä työllä polttavan auringon paahteessa he lannistivat meren. He vallittivat koralliriuttojensa ja hiekkasärkkiensä partaat mantereelta pimeinä öinä salakuljettamallaan korallilohkareilla. He rakensivat ilman savea ja talttaa lujia muureja meren rynnäköjä vastaan. Ja samoin kuin rotat ihmisten nukkuessa näpistelevät ihmisasunnoista, he varastivat mantereelta kanoottikuormia, miljoonia kanoottikuormia voimakasta, hedelmällistä multaa.

Sukupolvet ja vuosisadat seurasivat toisiaan, ja vihdoin alastomien, puoleksi vedenpeittämien hiekkasärkkien sijalla oli vallitettuja linnoituksia, joissa oli kulkuaukkoja pitkille kanooteille ja joita manteretta vastaan suojelivat laguunit, heidän pienet sisämerensä. Kookospähkinäpalmut, banaanipuut ja maastavat leipäpuut antoivat ravintoa ja varjoa. Heidän puutarhansa kukoistivat. Heidän pitkät, kapeat sotakanoottinsa hävittivät rannikkoja ja kostivat esi-isiensä puolesta niiden jälkeläisille, jotka heitä olivat vainonneet.

Niiden pakolaisten ja luopioiden lailla, jotka asettuivat Adrianmeren suolavesiperäisille soille ja rakensivat syvään upotetuille paaluille Venetsian mahtavat palatsit, kartuttivat nämä kurjat, vainotut mustaihoiset valtaansa siksi, kunnes pääsivät mantereen herroiksi, jotka vallitsivat liikennettä ja kulkuteitä pakottaen viidakon asukkaat ainaiseksi jäämään viidakkoon, niin etteivät nämä milloinkaan uskaltaneet yrittää suolaisen veden rannalle.

Ja täällä rannikkokansan menestyksen ylpeällä näyttämöllä Van Horn kulki nyt kuolemaa uhmaten ajattelematta vaaraa: hän oli muokkaamassa maaperää voidakseen vastedes edullisesti pestata työväkeä kaukaisilla saarilla oleville plantaaseille, toisille seikkaileville valkoisille miehille, joiden uhkarohkeus ei ollut niin huimapäistä kuin hänen.

Ja tunnin kuluttua asettaessaan Jerin jälleen perätuhdolle ja noustessaan itse veneeseen Van Horn jätti rannalle hämmästyneen ja ihmettelevän mustan päällikön, ja tämä kunnioitti enemmän kuin koskaan ennen dynamiittista luotuja valkoisia miehiä, jotka toivat hänelle tankotupakkaa, karttuunia, puukkoja ja kirveitä ja aina hyötyivät kaupoissa.

YHDESTOISTA LUKU

Laivalle palattuaan Van Horn nostatti heti purjeet ja ankkurin ja lähti purjehtimaan yli laguunin kymmenen mailin päässä tuulenpuolella sijaitsevaan Somoon. Matkan varrella hän pysähtyi Binussa tervehtiäkseen päällikkö Johnnyä ja laskeakseen maihin muutamia sinne palaavia viljejä. Sitten purjehdittiin edelleen Somoon, missä Arangin ja monen siinä olleen retkeily päättyi ainaiseksi.

Somossa Van Horn sai osakseen aivan toisenlaista kohtelua kuin Langa-Langassa. Kun palaavat miehet oli saatettu rannalle, ja se oli suoritettu jo puoli neljän aikaan iltapäivällä, kutsui Van Horn päällikkö Bashtin laivalle. Ja päällikkö Bashti tuli, hyvin reippaana ja pirteänä iästään huolimatta ja hyvin ystävällisenä, niin ystävällisenä, että hän pyytämällä pyysi saada tuoda mukanaan laivalle kolme vanhinta vaimoaan. Tämä oli ennenkuulumatonta. Bashti ei ollut milloinkaan ennen sallinut ainoankaan vaimonsa näyttäytyä valkoiselle miehelle, ja Van Horn tunsikin osakseen tulleen kunnian niin suureksi, että hän lahjoitti kullekin vaimolle kirjavan savipiipun ja tusinan tupakkatankoja.

Vaikka oli myöhäinen iltapäivä, puhalsi pasaatituuli vielä virkeästi, ja Bashti, joka oli ottanut kohtuuttoman osan kahden kuolleen pojan isille tulevasta palkoista, osteli runsaasti tavaraa Arangin varastosta. Kun Bashti lupasi paljon uusia työmiehiä, vaati Van Horn tuntien villien nopeat mielenmuutokset saada merkitä ne heti kirjoihin. Bashti vastusteli ja ehdotti seuraavaa päivää. Van Horn väitti, ettei tullut toista niin sopivaa tilaisuutta, ja niin lujana hän pysyi, että vanha päällikkö lähetti kanootin rannalle keräämään plantaaseille määrättyjä miehiä.

»No, mitäs tästä ajattelet?» kysyi Van Horn Borckmanilta, jonka silmät olivat tavallista himmeämmät. »En ole milloinkaan nähnyt vanhaa veijaria näin ystävällisenä. Liekö hänellä joitakin metkuja mielessä?»

Perämies katseli laivan sivulla olevaa kanoottipaljoutta, pani merkille naisten suuren lukumäärän ja pudisti päätänsä.

»Kun niillä on jotakin tekeillä, ne lähettävät naisensa viidakkoon», hän sanoi.

»Näistä villeistä ei koskaan voi olla varma», mutisi kapteeni. »Kenties heiltä yleensä puuttuu mielikuvitusta, mutta joskus heillä on kekseliäisyyttä liiaksikin. Bashti on ovelin vanha villi, jonka milloinkaan olen nähnyt. Hän voi samaan aikaan näytellä enkeliä ja suunnitella piruja. Vaikka heillä ei ennen olekaan ollut vaimoja mukana kahakoissa, ei siitä voi päätellä, että he aina noudattaisivat samaa tapaa.»

»Ei edes Bashti ole kyllin ovela suunnitellakseen sellaista», väitti Borckman. »Hän tuntuu olevan hyvänahkainen ja tuhlaavainen. Hänhän on ostanut sinulta tavaraa jo neljänkymmenen punnan arvosta. Sen vuoksi hän tahtoo merkitä meille uuden ryhmän nostokkaita, ja lyönpä vetoa, että hän toivoo toisen puolen niistä kuolevan saadakseen niiden palkat.»

Borckmanin selitys oli hyvin järkevä, mutta Van Horn pudisti kuitenkin päätänsä.

»Ole kuitenkin hyvin valppaana», varoitti hän. »Ja muista, ettemme me kaksi saa olla alhaalla yhtäikaa. Eikä yhtään naukkua enää, muista se, ennen kuin olemme selviytyneet koko sakista.»

Bashti oli uskomattoman laiha ja tavattoman vanha. Hän ei itsekään tietänyt, miten vanha hän oli, mutta sen hän tiesi, ettei ainoakaan hänen heimonsa nykyisistä jäsenistä ollut vielä syntynyt silloin, kun hän oli nuori poika. Hän muisti päivät, joina jotkut vanhat, vielä elossa olevat miehet olivat syntyneet, ja, päinvastoin kuin hän, nämä olivat nyt raihnaisia, vanhuuttaan vapisevia, sameasilmäisiä, hampaattomia, kuuroja tai halvaantuneita. Kaikki hänen kykynsä olivat jäljellä. Saattoipa hän kerskailla tusinasta ikenen tasalle kuluneesta hampaastakin, joilla vielä voi pureskella. Vaikkei hänellä enää ollutkaan nuoruutensa aikaista ruumiillista kestävyyttä, oli hänen järkensä yhtä kirkas ja selvä kuin se aina oli ollut. Hänen viisautensa ansiota oli, että hänen heimonsa nyt oli mahtavampi kuin hänen alkaessaan sitä hallita. Hän oli ollut pieni melaneesialainen Napoleon. Soturina hän oli älykkyytensä avulla kyennyt laajentamaan viidakkolaistensa aluetta. Hänen kuihtuneen ruumiinsa arvet todistivat, että hän oli taistellut eturivissä. Päällikkönä hän oli kehittänyt ja kasvattanut voimaa ja kuntoa heimossaan. Valtiomiehenä hän oli aina saanut läpi oman ajatuksensa ennen naapuripäällikköiden ajatuksia sopimuksien teossa ja etukysymyksissä.

Ja vielä täysin terävällä järjellään hän oli äskettäin kehitellyt suunnitelman yllättääkseen Van Hornin ja pettääkseen suurta brittiläistä valtakuntaa, josta hänellä oli hyvin vähän aavistusta ja josta hän tiesi vielä vähemmän.

Somolla oli historiansa. Siellä asui poikkeuksellisesti rannikkolaisheimo mantereen rannikolla, missä luultiin asuvan vain viidakkolaisia. Somon kansantarut valaisivat himmeästi menneiden aikojen pimeyttä. Eräänä päivänä, niin kauan aikaa sitten, ettei kukaan kyennyt sanomaan milloin, eräs Somo, Umbo-nimisen saarilinnon päällikön Lotin poika, oli joutunut riitaan isänsä kanssa ja paennut tämän vihaa, mukanaan kaksitoista kanootillista nuoria miehiä. Kahden

monsuunituulen ajan he olivat harhailleet milloin missäkin. Taru kertoi, että he olivat purjehtineet kahdesti Malaitan ympäri ja tehneet ryöstöretkiä aina Ugiin ja San Cristobaliin saakka yli aavan meren.

Vaimoja he olivat ryöstäneet menestyksellisten taistelujen jälkeen, ja kun lopuksi vaimoja ja jälkeläisiä oli karttunut liikaa retkillä kuljetettaviksi, oli Somo asettunut mantereeseen rannikolle, karkoittanut viidakkolaiset sisämaahan ja perustanut Somon merenrantalinnon. Saarilintojen tavoin se oli rannalla, ja merta ja merirosvoja vastaan sillä oli suojanaan koralliluodoille rakennettu muuri pitkiä kanootteja varten tehtyine portteineen. Maan puolelta, missä linnoitus tunkeutui viidakkoon, se oli samanlainen kuin kaikki hajanaiset viidakkokylät. Mutta Somo, uuden heimon kaukonäköinen isä, oli ulottanut alueensa rajat kauas viidakon matalille kukkuloille ja sijoittanut kylän joka kukkulalle. Hänen luokseen paenneista miehistä Somo oli sallinut ainoastaan uljaimpain liittyä uuteen heimoon. Heikot ja pelkurit oli heti syöty, ja kaameat kertomukset kanoottivajoja koristaneiden päiden paljoudesta muodostivat osan muinaistarustoa.

Ja tämän heimon, linnoituksen ja maa-alueen oli aikojen kuluttua perinyt Bashti, ja hän oli kartuttanut perintöään, ja hän tahtoi sitä vieläkin kartuttaa. Kauan aikaa hän oli kypsynyt aivoissaan suunnitelmaa, jonka hän toivoi voivansa nyt toteuttaa. Kolme vuotta sitten oli muutaman peninkulman päässä rannikolla asuva Ano-Ano-heimo vallannut värväyslaivan, tuhonnut sen ja koko sen miehistön sekä saanut satumaisen varaston tupakkaa, karttuunia, helmiä ja kaikenlaista kauppatavaraa, pyssyjä ja ampumatarpeita.

Saaliiseen verrattuna rangaistus oli ollut vähäpätöinen. Puoli vuotta myöhemmin sotalaiva oli pistänyt kokkansa laguuniin, pommittanut Ano-Anoa ja karkoittanut sen asukkaat viidakkoon. Maalle noussut joukko oli nähnyt turhaa vaivaa vainotessaan niitä viidakon poluilla. Lopuksi oli se tyytynyt ampumaan neljäkymmentä lihavaa sikaa ja kaatamaan satakunta kookospalmua. Tuskin sotalaiva oli loitonnut merelle, kun Ano-Anon väki palasi viidakosta kylään. Kranaattituli ei ole kevyille ruohomajoille tuhoisa. Muutamassa tunnissa olivat naiset korjanneet vähäiset vahingot. Niiden neljäkymmenen kuolleen sian taas kävi niin, että koko heimo tarrasi ruhoihin, paistoi ne kuumilla kivillä maakuopissa ja piti pitoja. Kaadettujen palmujen tuoreet latvat syötiin niin ikään, samalla kun tuhannet kookospähkinät kuorittiin, halkaistiin, kuivattiin auringossa ja savustettiin kopraksi, mikä myytiin ensimmäiselle ohikulkevalle kauppalaille.

Siten rangaistus oli muuttunut huvirekkeksi ja juhlaiksi, ja se kaikki vetosi Bashtin vireisiin, laskelmoiviin aivoihin. Mikä oli hyväksi Ano-Anolle, oli hänen arvostelunsa mukaan varmasti hyväksi Somollekin. Kun kerran brittiläisen lipun suojassa purjehtivat valkoiset miehet kostivat verivelat ja pääntakomiset tappamalla sikoja ja hakkaamalla kookospähkinäpuita, ei Bashti nähnyt mitään pätevää syytä, mikä estäisi häntä hyötymästä samoin kuin Ano-Ano oli hyötynyt. Mahdollisesti joskus tulevaisuudessa maksettava hinta oli suhteettoman mitätön verrattuna nyt heti saataviin rikkauksiin. Sitä paitsi oli kulunut kaksi vuotta siitä, kun viimeinen brittiläinen sotalaiva oli näyttäytynyt Salomonin saarilla.

Ja sen tähden Bashti, jolla oli uusi oiva suunnitelma mielessään, nakkasi niskaansa suostuen siihen, että hänen kansansa saisi ryhmittäin tulla laivalle tekemään kauppaa. Hyvin harvat tiesivät, millainen Bashtin suunnitelma oli tai että hän suunnitteli jotakin.

Kaupanteko vilkastui sitä mukaa kuin kanootteja lisääntyi laivan kupeelle, ja mustia miehiä ja naisia tungeskeli kannella. Sitten saapuivat nostokkaat, nuoret, villit olennot, jotka pelkäsivät kuin peurat. Mutta totellen vanhempiansa ja heimon ankaraa määräystä he menivät vanhempiansa ja sukulaistensa seuraamina yksitellen alas Arangin kajuuttaan suuren valkoisen herran eteen, joka kirjoitti heidän nimensä salaperäiseen kirjaan, pani heidät vahvistamaan kolmen vuoden työsopimuksen oikean käden kosketuksella kynään ja joka maksoi ensimmäisen vuoden palkan etukäteen kauppatavarassa kullekin perheen päämiehelle.

Vanha Bashti istui vieressä ottaen tavanmukaiset raskaat kymmenyksensä jokaisesta etumaksusta, ja hänen kolme vanhaa vaimoansa kyyrötti nöyrästi hänen jaloissaan ja herätti paljaalla läsnäolollaan luottamusta Van Hornissa, joka oli kovasti hyvillään kauppojen sujumisesta. Tähän tapaan jatkuessa hänen Malaitan retkensä tulisi lyhyeksi, ja hän pääsisi pian purjehtimaan pois täysi lasti mukanaan.

Jeri kuljeskeli kannella, missä Borckman piti vahtia, ja nuuski monilukuisten mustaihoisten jalkoja, joita se ei ollut milloinkaan ennen tavannut. Villikoira oli palaavien mustaihoisten mukana mennyt maihin, ja näistä oli yksi ainoa tullut takaisin laivalle. Se oli Lerumie, jonka sivuuttaessaan Jeri joka kerta kulki jalat jäykkinä ja niska pörrössä, mutta se ei saanut jälleentuntemisen merkkiäkään vastaukseksi. Lerumie esiintyi kylmän vieraana, kävi kerran kannen alla, osti käsipeilin ja ilmoitti silmäyksellä vanhalla Bashtille, että kaikki oli valmista ja kypsää yritykseen ensimmäisenä suotuisana hetkenä.

Borckman aiheutti kannella tämän suotuisan hetken; sitä ei olisi tullut, ellei hän olisi syyllistynyt huolimattomuuteen ja tottelemattomuuteen kapteeniaan kohtaan. Hän ei jättänyt naukkuja. Hänellä ei ollut aavistustakaan vaarasta. Perällä, missä hän seiso, oli kansi miltei tyhjä. Keski-ilta ja keula olivat tungokseen asti täynnä laivamiesten kanssa lavertelevia mustia miehiä ja naisia. Hän meni mesanimaston taakse kiinnitettyjen jamssisäkkien luo ja otti esille pullonsa. Juuri ennen ryyppäämistään hän silmäsi varmuuden vuoksi ympärilleen. Hänen lähellään seiso vaaraton nainen, keski-ikäinen, lihava, lyhyt, epäsuhtainen rumilas, vyötäisillään hajareisin kaksivuotinen rintaimevä lapsi. Siltä taholta ei varmasti tarvinnut pelätä yllätystä. Lisäksi nainen oli taatusti aseeton, sillä hänellä ei ollut päällään riepuakaan, mikä olisi saattanut kätkeä aseeseen. Toisella puolella kymmenen askeleen päässä seiso Lerumie laidan ääressä ja virnisteli peiliin, jonka äsken oli ostanut.

Siitä peilistä Lerumie näki, että Borckman kumartui jamssisäkkien taakse, nousi pystyyn ja taivutti päätään taaksepäin, pullon suu huulillaan ja sen pohja taivasta tähdäten. Lerumie nosti oikean kätensä merkiksi eräälle laivan kupeella kanootissa olevalle naiselle. Tämä kumartui nopeasti ja sieppasi jonkin esineen, minkä hän heitti Lerumielle. Se oli pitkävärtinen sotakirves, jonka terä oli tavallinen kirveenterä ja varsi alkuasukkaan tekemä, mustaa, kiillotettua, kovaa puuta, johon oli upotettu kömpelöitä helmiäiskoristeita ja kiedottu kookoskuitua kädensijan kohdalle. Kirveen terä oli hiottu teräväksi kuin partaveitsi.

Aivan yhtä äänettömästi kuin kirves lensi läpi ilman Lerumien käteen, se seuraavassa silmänräpäyksessä lensi hänen kädestään läpi ilman lihavalle naiselle, joka lastaan imettäen seisoi perämiehen takana. Tämä tarttui varteen molemmin käsin, vyötäisillään olevan lapsen pidellessä hänestä kiinni molemmilla pienillä käsivarsillaan, jotka eivät läheskään ulottuneet ympäri häntä.

Hän viivytteli iskua, sillä Borckmanin pään ollessa taaksepäin taipuneena oli vaikea katkaista selkäydintä niskasta. Monet silmät katsoivat uhkaavaa murhenäytelmää. Jeri näki sen, mutta ei ymmärtänyt. Hän vihasi mustaihoisia koko sydämestään, mutta ei ollut osannut odottaa hyökkäystä ilmasta. Tambi, joka sattui olemaan lähellä kajuutanikkunaa, näki ja kurkotti samassa lee-enfieldiläistä. Lerumie näki Tambin liikkeen ja vihelsi naiselle kiirehtivästi.

Borckman, joka tiesi tästä elämänsä viimeisestä hetkestä yhtä vähän kuin oli tietänyt ensimmäisestä hetkestään, laski pullon suultaan ja kumarsi päätään. Hiottu terä suhahti maaliinsa. Mitä Borckman sinä välähtävänä hetkenä, jolloin hänen aivonsa erosivat muusta ruumiista, tunsu tai ajatteli, mikäli hän ollenkaan tunsu tai ajatteli, on elävälle ihmiselle ratkaisematon salaisuus. Ei kukaan, jonka selkäydin on siten katkaistu, ole sanalla eikä henkäykselläkään kertonut tunteistaan ja vaikutelmistaan. Kirves iski nopeasti, ja Borckmanin ruumis vajosi äänettömästi ja veltosti kannelle. Hän ei horjahdellut eikä sätkinyt. Hän sulsi kuin nopeasti tyhjäntyvä ilmapussi, kuin äkkiä lävistetty rakko. Pullo putosi hänen elottomasta kädestään särkymättä jamssisäkeille, ja sen sisällön jäännös pulpahteli hitaasti kannelle.

Kaikki tapahtui niin nopeasti, että Tambin ensimmäinen laukaus oli ennättänyt mennä naisen ohi, ennen kuin Borckman oli kokonaan vajonnut kannelle. Toisen laukauksen ampumiseen nainen ei antanut tilaisuutta, vaan pudottaen kirveen ja pitäen lastaan molemmin käsin hän syöksyi laidalle ja hyppäsi sen yli keikuttaen kumoon alleen sattuneen kanootin.

Samaan aikaan alkoivat tapahtumat vyöryä. Laivan ympärillä olevista kanooteista alkoi sataa hohtavia ja välkkyviä helmiäiskoristeisia sotakirveitä, jotka putosivat kannella olevien somolaisten miesten odottaviin käsiin, ja naiset puikkelehtivat kannelle kyyristyen pois mylläkästä. Samassa kuin Borckmanin surmannut nainen hyppäsi yli laidan, kumartui Lerumie ottamaan hänen pudottamansa kirveen ja Jeri, joka ymmärsi verisen sodan alkaneen, iski hampaansa kirvestä tavoittavaan käteen. Lerumie kavahti pystyyn ja purki äänekkääseen ulvontaan kaiken pentua kohtaan tuntemansa, kuukausia tukahdutetun raivon ja vihan. Ja kun hän pääsi pystyyn ja Jeri hyökkäsi hänen jalkoihinsa, suuntasi hän koko voimallaan potkun, joka sattui Jerin keskiruumiiseen ja linkosi sen ilmaan.

Ja seuraavassa silmänräpäyksessä, kun Jeri lensi laidan piikkilanka-aidan yli ja snidereitä ojennettiin kanooteista laivaan, ampui Tambi toisen pikalaukauksen. Ja ennen kuin Lerumie oli ennättänyt laskea Jeriä potkaiseen jalkansa kannelle, hän sai kuulan suoraan sydämeensä ja vajosi kuoleman valtakuntaan yhtä äänettömästi kuin Borckman.

Ja ennen kuin Jeri putosi veteen oli Tambi unohtanut ilonsa onnistuneesta laukauksesta, sillä sinä hetkenä, jona hän painoi liipaisinta, kirves iski hänen päähänsä aivojen alapuolelle ja pimitti ainaiseksi hänen silmiltään merenhuuhtoman, auringossa kylpevän trooppisen maailman kirkkauden. Yhtä nopeasti — kaikki tapahtui samalla kertaa — nujerrettiin muutkin laivamiehet, ja kansi muuttui teurastamoksi.

Sniderien pamahdellessa ja murhakiljunnan kaikuessa Jeri kohotti päänsä vedestä. Miehen käsi kurkottui eräästä kanootista ja tarttui sitä niskasta, ja vaikka se murisi ja koetti purra pelastajaansa, oli sen raivo vähäisempi kuin sen hirveä tuska kapteenin kohtalosta. Se tiesi, ajattelemaatta sitä, että Arangi oli joutunut sen hämärästi aavistamaan suurimpaan onnettomuuteen, jota kaikki elämä vaistomaisesti kammoaa, mutta jonka vain ihminen käsittää »kuolemaksi». Se oli nähnyt, miten Borckman iskettiin kumoon. Se oli kuullut, miten Lerumieta iskettiin. Ja nyt se kuuli kiväärien pauketta ja voitonriemun ja kauhun ulvontaa ja huutoa.

Niinpä sekin riippuessaan avuttomana niskasta ilmassa parkui ja ulvoi, nikotteli ja yski, kunnes mustaihoinen inhoten viskasi sen ra'asti kanootin pohjalle. Se kiipesi jaloilleen ja teki kaksi hyppyä: ensimmäisen kanootin reunalle, toisen — epätoivoisen ja itsesäilytysvaistoa halveksivan Arangin laitaa kohti.

Sen etujalat uupuivat laidasta yardin verran, ja se kiersi mereen. Se kohosi pinnalle, ui raivoisasti, nieli suolavettä, oli vähällä läikähtyä ja haukkui ja valitti ikävänsä kapteenin luo.

Mutta eräässä toisessa kanootissa oleva kaksitoistavuotias poika, joka oli nähnyt mustan miehen seikkailun Jerin kanssa, löi sitä muutta mutkitta päähän ensin melan lappeella, sitten syrjällä, kun se vielä jatkoi uintiaan. Ja tiedottomuuden pimeys nieli sen älykkäät, pienet, rakkauden vuoksi kärsivät aivot, niin että villipoika veti kanoottiinsa velton ja liikkumattoman koiranpennun.

Tällä välin — Jeri ei ollut vielä pudonnut veteen Lerumien potkusta, vaan pyöriskeli ilmassa — Van Horn oli alhaalla Arangin kajuutassa leimahtavana, huimaavana silmänräpäyksen murto-osana tuntenut kuolemansa. Turhaan ei vanha Bashti ollut elänyt kauemmin kuin kukaan muu heimonsa elossa olevista miehistä ja hallinnut viisaammin kuin yksikään päällikköjen lukuisasta

sarjasta Somon jälkeen. Jos aika ja paikka olisivat häntä paremmin suosineet, hänestä olisi saattanut tulla joku Aleksanteri, Napoleon tai mustaihoinen Kahehameha. Mutta näinkin hän suoritti osansa hyvin, loistavan hyvin rajoitetussa, pienessä kuningaskunnassaan Malaitan raa'an ihmissyöjäin saaren rannikolla.

Ja miten hän sen pani toimeen! Hyväntahtoisena ja rauhallisena, päällikön oikeuksistaan tarkasti kiinnipitävänä hän oli hymyillyt Van Hornille, antanut kuninkaallisen suostumuksensa nuorille miehilleen kolmivuotisen plantaasiorjuuden allekirjoittamiseen ja vaatinut jokaiselta osansa vuoden etumaksusta. Aora, jota voisi nimittää hänen pääministerikseen ja rahavarainhoitajakseen, oli ottanut vastaan vastaan kymmenykset, sitä mukaa kuin ne maksettiin, ja sullonut ne suuriin kookoskuidusta kudottuihin kukkaroihin. Bashtin selän takana penkin reunalla kyyköttävä suolakka, hienohipiäinen, kolmetoistavuotias tyttö oli karkottanut karpäset hänen kuninkaallisesta päästään kuninkaallisella karpäshuiskalla. Hänen jaloissaan oli kyyröttänyt hänen kolme vanhaa vaimoansa, joista vanhin, hampaaton ja osaksi halvautunut, oli ojentanut aina hänen nyökätessään palmunlehdistä punotun korin hänen kätensä ulottuville.

Ja Bashti höristen valppaita vanhoja korviaan kuullakseen ensimmäisen kohtalokkaan äänen kannelta, oli tavan takaa nyökäyttänyt päätään ja upottanut kätensä tarjottuun koriin ottamaan milloin betelpähkinän, rasian ja vihreän lehden kääriäkseen siihen mällin, milloin tupakkaa täyttäkseen lyhyen savipiippunsa, milloin taas tulitikkuja sytyttäkseen piippunsa, joka näytti olevan huonovetoinen ja sammui tämän tästä.

Lopuksi kori oli siirtynyt aivan hänen kätensä viereen, ja hän pisti kätensä siihen viimeisen kerran. Se tapahtui samalla hetkellä, jolloin mustan naisen kirves oli iskenyt Borckmanin kannelle ja Tambi ampunut ensimmäisen laukauksen lee-enfieldiläisellä. Ja Bashtin kuihtunut vanha käsi, jonka selkä oli yhtenä suurien korkeiden suonien muodostamana verkkona ja josta ikä oli jäytännyt lihan, veti esille suunnattoman ison pistoolin, joka oli niin vanhaa mallia, että sitä kenties oli aikoinaan käyttänyt joku Cromwellin keropää tai sen tuonut Salomonin saarille Quiros tai La Perouse. Se oli piilukkoinen, miehen kyynärvarren pituinen, ja sen oli ladannut samana iltapäivänä ei sen vähäisempi henkilö kuin Bashti itse.

Vaikka Bashti oli ollut nopea, oli Van Horn melkein yhtä nopea, mutta se ei riittänyt. Samassa kun hänen kätensä tarttui hänen polvillaan olevaan kotelosta vedettyyn uudenaikaiseen automaattipistooliin, laukesi vuosisatoja vanha pistooli. Kun se oli ladattu kahdella metallimöhkäleellä ja pyöreällä kuulalla, oli sen teho yhtä suuri kuin poikkisahatun haulikon. Ja Van Horn tunsu kuoleman valon ja pimeyden, juuri kun »Jumalan kiitos!» kuoli lausumattomana hänen huulilleen, ja hänen sormensa herposivat jo kohotetusta pistoolista, joka putosi lattialle.

Liian voimakkaasti ladattu vanha ase sai muutakin aikaan. Se räjähti Bashtin kädessä. Sillä välin kuin Aora ties mistä siepattu puukko kädessään ryhtyi leikkaamaan valkoisen herran päätä, Bashti katseli ivallisesti oikean kätensä etusormea, joka riippui vain nahkasäikeen varassa. Hän tarttui siihen vasemmalla kädellään, kiskaisi sen irti nopealla nykäisyllä ja nakkasi pilkallisesti irvistellen kuin leikkikalun palmunlehtikoriin, jota hänen vaimonsa yhä piti hänen edessään toisella kädellään. Samalla hän painoi toisella kädellään vertavuotavaa otsaansa, jota sinkoava pistoolinsirpale oli haavoittanut.

Samaan aikaan oli kolme uutta nostokasta isineen ja setineen kaatanut ja surmannut ainoan alhaalla olevan laivamiehen. Bashti, joka oli elänyt niin kauan, että hän filosofin tavoin välitti vähät kivusta ja vielä vähemmän sormen menetyksestä, nauraa kikatti ja kirskuu tyytyväisenä ja ylpeänä sankaritekonsa onnistumisesta, samalla kuin hänen kolme vanhaa vaimoansa, jotka elivät ainoastaan hänen päänsä nyökkäyksistä, mateli hänen jalkojensa juuressa lattialla kuin orjat esittäen onnittelujaan ja jumaloimistaan. Kauan he olivat eläneet, mutta he olivat eläneet kauan ainoastaan hänen kuninkaallisesta armostaan. He kieriskelivät soperrellen hänen jaloissaan, sillä hän oli elämän ja kuoleman herra ja usein osoittautunut yhtä viisaaksi kuin nytkin.

Ja laiha, kauhun valtaama tyttö katseli kontallaan sairashuoneen ovelta kuin säikähtynyt kaniini pesänsä suulta ja tiesi nyt joutuneensa keittopataan ja viimeisen hetkensä lyöneen.

KAHDESTOISTA LUKU

Jeri ei saanut milloinkaan tietää, mitä Arangilla oli tapahtunut. Se tiesi ainoastaan, että se oli hävitetty maailma, sillä se näki sen hävitettynä. Poika, joka oli lyönyt sitä melalla päähän, sitoi lujasti sen jalat ja heitti sen rannalle, ennen kuin unohti sen Arangin ryöstämisen kiihkossa.

Kovasti laulaen ja hoilaten hinattiin kaunis tiikpuinen huvipursi pitkien kanoottien avulla rantaan, lähelle sitä paikkaa, missä Jeri makasi korallikivimuurin juurella. Rannalla paloi tulia, laivalle oli sytytetty lyhtyjä, ja juhlariemun vallitessa Arangi ryöstettiin putipuhaaksi. Kaikki, mikä voitiin saada irti, raahattiin maihin pohjalastina olleista rautaharkoista purjeisiin ja köysiin asti. Ei ainoakaan somolainen nukkunut sinä yönä. Kaikkein pienimmätkin lapset pyllerehtivät juhlanuotoiden ympärillä ja sätkyttelivät ylensyöneinä hietikossa. Kahden aikaan aamulla sytytettiin laivan runko Bashtin käskystä palamaan. Ja janoinen, jaloistaan sidottu Jeri, joka oli nyyhkyttänyt ja itkenyt itsensä uuvuksiin näki maaten avuttomana kyljellään uivan uuden maailmansa kohoavan ilmaan liekkiä ja savuna.

Ja Arangin palon valossa vanha Bashti jakoi ryöstösaaliin. Ei ainoakaan heimon jäsen ollut niin halpa, että olisi jäänyt osattomaksi. Yksinpä kurjat viidakkolaisorjatkin, jotka koko vankeutensa ajan olivat vapisseet syötäväksi joutumisen pelosta, saivat kukin savipiipun ja joitakuita

tupakkatankoja. Pääosan kauppatavarasta, jota ei jaettu, Bashti kannatti omaan isoon ruohomajaansa. Mainiot laivatarpeet pantiin säilöön kanoottivajoihin. Samaan aikaan poppamiehet savustivat taikamajoissaan saaliiksi saatuja lukuisia päitä, sillä paitsi miehistöä laivalla oli ollut runsas tusina No-olaan ja useita Maluun palaavia villedä, joita Van Horn ei ollut ennättänyt saattaa perille.

Näitä ei kuitenkaan oltu kaikkia surmattu. Bashti oli ankarasti kieltänyt panemasta toimeen joukkoteurastusta. Mutta sitä hän ei ollut tehnyt sydämen hyvydestä, vaan sen tähden, että hänen päänsä oli älykäs. Aikaa myöten vangit kyllä tapettaisiin. Bashti ei ollut koskaan nähnyt jätää, ei tietänyt sitä olevan olemassakaan eikä siis tuntenut syväjäädytystä. Ainoa lihansäilytystapa, minkä hän tunsu, oli sen elävänä pitäminen. Ja vangit suljettiin suurimpaan kanoottivajaan, poikamiesten seurataloon, johon naisilta oli kidutuksen ja kuoleman uhalla pääsy kielletty.

Sidottuina kuin kanat tai siat joko erikseen tai useita yhteen sysättiin heidät kovaksi tallatulle multalattialle, jonka alla oli matalaan haudattuina entisten päällikköjen jäännöksiä, ja katossa riippui ruohomattoihin käärittyinä kaikki, mitä oli jäänyt jäljelle Bashtin lähimmistä edeltäjistä, niiden joukossa hänen isänsä. Ruumiitten annettiin riippua siten kahden sukupolven aika. Sinne oli myöskin heitetty Arangin sairashuoneessa ollut laiha pikkutyttö, joka oli määrätty syötäväksi ja jota tabu ei koskenut, koska hän joutuisi keittopataan. Nyt hän oli sidottuna samojen mustaihoisten kanssa, jotka olivat kiusalla ja pilkalla sanoneet Van Hornin lihottavan häntä hänet syödäkseen.

Ja sinne kanoottivajaan, lattialle toisten joukkoon, nakattiin Jerikin. Agno, ylitaikuri, oli kompastunut siihen rannalla ja huolimatta Jeriä omaksi saaliikseen vaativan pojan vastalauseista määrännyt sen kanoottivajaan. Kun sitä kannettiin juhlatulien ohi, sen herkat sieraimet kertoivat, mitä kemuissa syötiin. Ja niin uusi kuin tämä kokemus oli sille ollutkin, se oli pörhistelty, murissut ja taistellut päästäkseen siteistään vapaaksi. Samaten se kanoottivajaan jouduttuaan oli aluksi pörhistelty ja murissut vankitovereilleen, sillä se ei käsittänyt näiden avutonta asemaa, ja koska sitä aina oli opetettu pitämään mustaihoisia vihollisinaan, se piti näitä syyllisinä Arangin ja kapteeninsa onnettomuuteen.

Sillä Jeri oli vain pieni koira, jolla oli koiran rajoitukset, ja se oli aivan aloitteleva tässä maailmassa. Mutta kauan se ei murissut mustaihoisille vangeille raivoaan. Se alkoi hämäästi aavistaa, etteivät hekään olleet onnellisia. Muutamat, jotka olivat saaneet pahoja haavoja, voivottelivat ja huokailivat. Käsittämättä sitä selvästi Jerillä oli kuitenkin jonkinlainen tunne siitä, että heidän tilansa oli yhtä tukala kuin sen oma. Ja sen oma tila oli todellakin tuskallinen. Se makasi kyljellään, ja nuorat, joilla sen jalat oli sidottu, olivat niin tiukalla, että ne upposivat lihaan ja estivät verenkiertoa. Se oli nääntymäisillään janoon ja lähätti vajan tukahduttavassa kuumuudessa kieli ja suu kuivana.

Hirveä paikka tämä kanoottivaja, jonka täyttivät voitotukset ja huokaukset, lattian alla olevat ruumiit ja lattialle ladotut, pian ruumiiksi muuttuvat olennot, katossa riippuvat ruumiit ja pitkät mustat kanootit, jotka korkeine keuloineen olivat kuin esihistorian pitkänokkaisia hirviöitä. Kaikki tämä hämötti himmeästi savustustulen valossa, jonka ääressä istui eräs Somo-heimon vanhus viidakkolaismiehen päätä savustamassa. Hän oli kuihtunut, sokea ja ikäloppu, hän soperteli ja liikahteli kuin iso apina käännellessään ja pyöritellessään päätä kitkerässä savussa tai lisätessään kourallisen kourallisen jälkeen lahonnutta puuta savuavaan tuleen.

Väliin himmeä tuli valaisi varjostavien poikkiparrujen lomitse kuusikymmentä jalkaa korkeaa tankoa, jota peitti kookoskuiduista palmikoitu, kömpelöitä, mustia ja valkeita kuvioita täyteen maalattu, mutta aikojen kuluessa savujen melkein yksivärisen likaisenruskeaksi muuttama verho. Korkealla olevista poikkiparruista riippui pitkissä kuitunuorissa entisaikoina viidakkotaisteluissa ja merirosvoretkillä saatuja vihollisten päitä. Koko paikka huokui mädäntymisen ja kalman hajua, ja tylsä tutiseva ukko, joka käänteli savussa kuoleman tunnuskuvaa, horjui hänkin ahnaana ammottavan haudan partaalla.

Päivän koittaessa parikymmentä Somo-miestä toi kovasti hoilaten ja huutaen ison sotakanootin vajaan. He raivasivat tietä jaloin ja käsin, potkien ja tyrkkien, raahaten ja kieritellen sidottuja vankeja molemmille puolille kanootin paikkaa. He käsittelivät kaikkea muuta kuin hellästi sitä elävää lihaa, jonka onnellinen sattuma ja Bashtin oveluus oli heille hankkinut.

Jonkin aikaa he istuskelivat, tupruttelivat savipiippujaan, naureskelivat ja puhuivat kirskuttaen omituisilla ohuilla falsettiäänillä edellisen illan ja yön tapahtumista. Yksi toisensa jälkeen ojentautui ja nukahti ilman peitettä, sillä eläessään aivan auringon alla he olivat nukkuneet siten alastomina syntymästään asti.

Kun päivän sarastus alkoi hälventää pimeyttä, olivat valveilla vain pahoin haavoittuneet, liian tiukkaan sidotut vangit ja tylsä vanhus, joka ei ollut niin vanha kuin Bashti. Kun poika, joka oli iskenyt Jerin tainnoksiin melanlavalla ja tahtoi sitä omakseen, hiipi kanoottivajaan, ei vanhus kuullut sitä, eikä nähnytäkään, sillä hänhän oli sokea. Yhä soperrellen ja mielettömästi nauraa hihittäen hän käänteli viidakkolaismiehen päätä ja syöti tulta laihoilla puilla. Tämä ei olisi sopinut yötyöksi kenellekään, saati hänelle, joka oli unohtanut kaiken muunkin tekemisen. Mutta Arangin valtauksen herättämä hurmio oli vallannut hänen hämäävät aivonsa, ja riemuitsevan elinvoiman viimeisillä himmeillä välähdyksillä hän otti mielipuolen tavallaan osaa somolaisten voitonjuhlaan kuivaamalla päätä — voitonmerkkiä.

Mutta kaksitoistavuotias poika, joka hiipi sisään ja harppaili varovaisesti nukkujien yli ja tunkeutui eteenpäin vankien välitse, teki sen kaiken sydän kurkussa. Hän tiesi, mitä tabua hän sillä rikkoi. Olematta kylliksi vanha jättämään isänsä ruohomajaa ja nukkumaan nuorukaisten

kanoottivajassa, vielä vähemmän naimattomien miesten kanssa heidän kanoottivajassaan, hän tiesi panevansa elämänsä alttiiksi tunkeutuessaan täysikasvuisten miesten pyhälle alueelle.

Mutta hän tahtoi saada Jerin ja saikin sen. Ainoastaan laiha, keittämistä varten sidottu pieni tyttö näki suurilla pelokkailta silmillään, kuinka poika tarttui Jerin sidottuihin jalkoihin ja kantoi sen ulos vähentäen lihasaalista, jonka osa hän itse oli. Jeri olisi murissut ja vastustanut sellaista kohtelua, ellei se olisi ollut liian uupunut ja elleivät sen suu ja kurkku olisi olleet liian kuivat voidakseen päästää ääntäkään. Se oli niin kurjassa kunnossa ja niin avuton, että se tunsu vain epäselvästi, että sitä kuljetettiin pää alaspäin pois kuolemalta löyhkäävästä kanoottivajasta läpi kylän ja ylös polkua korkeiden tuuheiden puiden alle, jotka alkoivat hiljaa huojua aamutuulen ensimmäisistä henkäyksistä.

KOLMASTOISTA LUKU

Pojan nimi, kuten Jeri sai sittemmin tietää, oli Lamai, ja Lamain kotiin Jeri joutui. Se oli kurja ihmissyöjienkin ruohomajaksi. Vuosien liian peittämällä multaisella lattialla elivät Lamain isä ja äiti sekä neljä nuorempaa veljeä ja siskoa. Olkikatto, joka päästi lävitseen jokaisen sadekuuron, oli lattiasta kohoavan horjuvan tangon varassa. Seinät läpäisivät vieläkin paremmin sadetta. Lamain isän Lumain maja oli todellakin kurjin hökkeli Somossa.

Lumai, »talon» isäntä ja perheen pää, oli päinvastoin kuin useimmat malakalaiset lihava. Ja hänen lihavuudestaan kenties johtui hänen hyvänahkaisuutensa ja siihen liittyvä laiskuus. Mutta hänen iloluonteisen huolettomuutensa vellissä rapisteli karpäsen tavoin hänen vaimonsa Lenerengo, Somon kiukkuisin äkäpussi, joka oli yhtä laiha sekä vyötäisiltään että muulta ruumiiltaan kuin miehensä oli pyöreä, yhtä teräväkielinen kuin mies oli puheessaan lempeä, yhtä uupumattoman tarmokas kuin mies oli saamaton nahjus, ja jolla oli jo syntyessään ollut maailmasta suussa yhtä hapan maku kuin miehellään oli ollut makea.

Poika ainoastaan vilkaksi majaan kiertäessään sen taakse. Hän näki isänsä ja äitinsä nukkuvan ilman peitettä eri nurkissa ja keskilattialla neljä alastonta veljeään ja siskoaan toisiinsa kietoutuneina. Majaa, joka tuskin oli eläinten luolaa parempi, ympäröi maallinen paratiisi. Ilma oli täynnä hyvänhajuisten villikasvien ja komeiden trooppillisten kukkien suloisia tuoksuja. Kolme leipäpuuta kietoi ylväitä oksiaan yhteen majan yläpuolella. Banaanipuut ja pisangit nuokkuivat raskaitten, kypsien hedelmäkimppujen painosta. Ja suunnattoman isoja kullanvärisiä papaia-meloneja riippui valmiina syötäviksi suoraan puista, joiden ohut runko ei ollut kymmentäkään osaa hedelmien ympäröimistä. Mutta kaikkein ihastuttavin Jeristä oli pieni loriseva puro, joka virtasi näkymättömissä sammaltuneessa kivikossa hienojen, heleiden sananjalkojen alla. Ei ainoakaan kuninkaallista kasvitarta voida verrata tähän auringonsiunaaman kasvimaailman uhkeuteen.

Vaikka veden ääni sai Jerin aivan suunniltaan, sen täytyi ensin kestää pojan syleilyjä ja hyväilyjä, kun tämä kyykkyksillään istuen huojutteli ruumistaan ja hyräili hiljaa pientä laulunpätkää. Eikä Jeri voinut mitenkään ilmaista pojalle janoaan.

Sitten Lamai sitoi kuituköyden lujasti sen kaulaan ja irrotti siteet, jotka purivat sen jalkoja. Jeri oli aivan turtunut ja niin heikko veden puutteesta, että se seisomaan noustessa horjahti ja kaatui. Ja Lamai ymmärsi tai arvasi oikein. Hän otti bamburuo'on päähän kiinnitetyn kookospähkinän kuoren, pisti sen vihreitten sananjalkojen keskelle ja tarjosi Jerille kupillisen kallisarvoista vettä.

Jeri makasi juodessaan aluksi kyljellään, mutta kun elämä veden mukana virtasi jälleen sen kuivuneisiin suoniin, se nousi heikkona ja horjuvana ja jatkoi seisoen jalat harallaan pystyssä pysyäkseen, kiihkeästi latkimistaan. Poika kikatti ja kirskutti näytelmään ihastuneena, ja Jeri tunsu saaneensa tarpeekseen vettä ja lepoa kyetäkseen puhumaan omalla tavallaan. Se nosti kuononsa vedestä ja nuoli punaisen kielensä pehmeällä kärjellä Lamain kättä. Ja Lamai ihastuneena siitä, että he nyt kykenivät keskustelemaan, työnsi pähkinänkuoren jälleen Jerin kuonon eteen, ja Jeri joi uudelleen.

Se latki latkimistaan. Se joi niin kauan, että sen kuivuuden laihduttamat kupeet pullottivat kuin ilmapallo. Välillä se piti tauon ja ilmaisi kiitollisuuttaan kielellään Lamain mustalle kädelle. Ja kaikki olisi käynyt oikein hyvin, ellei Lamain äiti Lenerengo olisi pahaksi onneksi herännyt, harpannut mustien jälkeläistensä muodostaman kasan yli ja ruvennut kiihkeästi torumaan esikoistaan, joka oli tuonut taloon yhden suun lisää.

Seuranneesta kiihkeästä riidasta Jeri ei tuntenut yhtään sanaa, mutta sen merkityksen se tajusi. Lamain äiti oli sitä vastaan, mutta Lamai puolusti sitä. Vaimo esitti kiukkuisesti, että hänen poikansa ei ollut vain pöllöpää vaan sitäkin pahempi, koska hullukin kunnioittaa vanhempiansa ja säälii työn kuihduttamaa äitiään. Hän vetosi nukkumaan Lumaihin, joka saatiin suurella vaivalla hereille ja joka mutisi rauhallisesti Somon murteella, että maailma oli hyvin ihana ja että koiranpentun ja esikoispojat olivat oikein ihastuttavia onnenlahjoja ja ettei hän ollut vielä koskaan kuollut nälkään ja että rauha ja uni olivat suloisinta, mikä saattoi tulla kuolevaisen ihmisen osaksi, ja todistaakseen sen hän matkasi jälleen unen rauhanmaille, nenä tyynynä olevaa koukistettua käsivartta vasten painettuna, ja alkoi kovasti kuorsata.

Mutta silmät itsepintaisen synkkinä ja uhmaten jalkaansa polkien Lamai puolusti voimakkaasti koiranpentuansa varmistauduttuaan siitä, että pääsy metsän turviin oli avoinna, jos äiti koettaisi karata kimppuun. Tämä meni kuitenkin takaisin nukkumaan sitä ennen juhlallisesti julistettuaan, että Lamain isä oli suuri heittiö.

Ajatukset herättivät ajatuksia. Lamai oli nähnyt, kuinka hämmästyttävän janoinen Jeri oli ollut. Siitä johtui hänen mieleensä, että Jeri saattoi olla nälkäinenkin. Sen tähden hän asetteli kuivia puunoksia kyteville hiilille, jotka hän kaivoi esiin keittotulen tuhkasta, ja laati ison valkean. Sen sytyttyä poika pani siihen lähellä olevasta röykkiöstä kiviä, jotka oli polttanut mustiksi, sillä niitä oli usein käytetty samalla tavoin. Sitten hän otti purosta sinne piilotetun palmikoidun pussin, jossa oli hänen edellisenä päivänä pyydystämänsä lihava metsäkyyhkynen. Hän kääri kyyhkysen vihreihin lehtiin, ympäröi sen tulesta ottamallaan kuumilla kivillä ja peitti linnun ja kivet mullalla.

Kun hän jonkun ajan kuluttua veti kyyhkysen esiin ja nyppi pois kärventyneet käärinlehdet, lähti siitä niin makea tuoksu, että Jeri heristi korviaan sieraimet väristen. Kun poika oli leikannut höyryävän linnun halki ja jäähdyttänyt sen, alkoi Jerin ateria, eikä se loppunut, ennen kuin viimeinenkin liha oli kaluttu ja nuoltu luista sekä luutkin ratusteltu murusiksi ja nielty. Ja koko aterian ajan Lamai hyväili Jeriä pientä lauluun hyräillen, taputellen ja silitellen sitä.

Jeri taas virkistyttyään vedestä ja lihasta ei vastannut yhtä sydämellisesti lähentelyyn. Se oli kohtelias ja otti hyväilyn vastaan lempein silmin, häntäänsä heiluttaen ja tavanmukaisesti kiemurrellen, mutta se oli levoton, kuunteli jokaista etäistä ääntä ja ikävöi pois. Tämä ei jäänyt huomaamatta pojalta, ja ennen kuin hän kyyristyi maahan nukkumaan, hän sitoi Jerin kaulan ympärillä olevan köyden toisen pään lujasti puuhun.

Ponnisteltuaan jonkun aikaa köyttä vastaan Jeri kääriytyi kokoon ja nukahti. Mutta ei pitkäksi aikaa. Kapteeni oli joka hetki sen mielessä. Se tunsu, vaikkakaan ei tietänyt, että kapteenille oli tapahtunut auttamaton, lopullinen onnettomuus. Hetken hiljaa vaikeroituaan ja nyyhkytettyään se tarttui terävillä etuhampaillaan kuituköyteen ja pureskeli sitä, kunnes se katkesi.

Päästyään vapaaksi se lähti sokeasti suoraa päätä kohti rantaa ja suolaista vettä, jossa Arangi oli uinut kapteenin johdolla. Somo oli hiljainen, sillä sen asukkaat nukkuivat. Niinpä kukaan ei häirinnyt sitä, kun se juoksi majojen välillä kiemurtelevia kujia sivuuttaen lukemattomia totemipaaluja, joissa oli puisia ihmishahmoja puisten haikaloiden ammottavissa kidoissa. Sillä kantaisänsä Somon ajoista lähtien somolaiset olivat palvelleet haijumalaa ja suolaisen veden jumalia samoin kuin viidakko-, suo- ja vuorijumalia.

Jeri juoksi vallin viertä oikealle, kunnes se loppui, ja hyökkäsi rannalle. Arangia ei näkynyt laguunin tyynellä pinnalla. Kaikkialla sen ympärillä oli juhlan jäännöksiä, ja se tunsu kytevien tulien ja palaneen lihan käryä. Monet juhlijoista eivät olleet vaivautuneet palaamaan koteihinsa, vaan nukkuivat hietikolla aamuauringon paisteessa, miehet, naiset ja lapset ja kokonaiset perheet siinä, mihin olivat sattuneet nukahtamaan.

Jeri istuutui niin lähelle vesirajaa, että sen etukäpälät olivat vedessä, ja sen sydän oli pakahtumaisillaan kapteenin ikävöimisestä, ja se valitti tuskaansa niin kuin koirat ovat aina valittaneet siitä asti kun ne villedistä metsistä joutuivat ihmisten tulille.

Täältä Lamai sen löysi, tyynnytteli sen surua painamalla sitä rintaansa vasten hyväilevin käsivarsin ja kantoi sen takaisin puron luona olevalle ruohomajalle. Hän tarjosi vettä, mutta Jeriä ei enää janottanut. Hän tarjosi rakkautta, mutta Jeri ei voinut lakata tuskallisesti kaipaamasta kapteeniaan. Lopuksi Lamai kyllästyi niin vastahakoiseen koiranpentuun, unohti poikamaisessa katkeruudessaan rakkautensa, antoi Jerille läimäyksen kummallekin korvalle ja pani sen kahleeseen, jollaista harva valkoisen miehen koira on kantanut. Sillä Lamai oli tavallaan älykäs. Hän ei ollut koskaan nähnyt koiraa siten sidottavan, mutta kuitenkin hän hetken mielijohteesta keksi kahlehtia Jerin bamburuokoisella neljän jalan pituisella kepillä. Sen toisen pään hän sitoi lyhyellä köydellä Jerin niskaan ja toisen pään aivan yhtä lyhyesti puuhun. Jerin hampaat ulottuivat vain keppiin, ja kuivettunut bambu voi uhmata jokaisen koiran hampaita.

NELJÄSTOISTA LUKU

Jeri oli monta päivää keppiin sidottuna Lamain vankina. Se aika ei ollut onnellista, sillä Lamain maja oli ainaisen kinastelun ja riidan paikka. Lamai kävi järjestelmällisesti sotaa veljiänsä ja sisariaansa vastaan, koska nämä kiusasivat Jeriä, ja tällaiset taistelut saavuttivat poikkeuksetta huippukohtansa Lenerengon sekaantuessa niihin ja puolueettomasti rangaistessa kaikkia jälkeläisiään.

Sen jälkeen hän ilman muuta ja yleisille periaatteilleen uskollisena suuntasi suuttumuksensa nuolet Lumaihin, jonka lempeä ääni aina pyysi hiljaisuutta ja rauhaa ja joka aina sanasodan jälkeen läksi pariaksi päiväksi poikamiesten kanoottivajaan. Silloin Lenerengo oli voimaton. Poikamiesten kanoottivajaan ei ainoakaan nainen uskaltanut mennä. Lenerengo ei ollut koskaan unohtanut viimeisen tabua rikkoneen naisen kohtaloa. Se oli tapahtunut monta vuotta sitten hänen ollessaan vielä nuori tyttö, mutta hän muisti aivan selvästi, kuinka onneton oli riippunut auringonpahteesta toisesta kädestään koko päivän ja toisesta kädestään koko seuraavan. Sen jälkeen kanoottimajan miehet olivat valmistaneet hänestä juhla-aterian, ja pitkät ajat sen jälkeen kaikki vaimot olivat puhuneet lempeästi miehilleen.

Jeri oli kiintynyt Lamaihin, mutta ei voimakkaalla eikä kiihkeällä rakkaudella. Se johtui vain kiitollisuudesta, sillä Lamai yksin piti huolta siitä, että se sai ruokaa ja vettä. Mutta tämä poika ei ollut kapteeni eikä mister Haggin. Hän ei ollut edes Derby tai Bob. Hän oli alhainen ihmisolento, mustaihoinen, ja Jeri oli täydellisesti oppinut lyhyen elämänsä aikana lain, että valkoiset miehet olivat mahtavia hallitsevia kaksijalkaisia jumalia.

Jeriltä ei kuitenkaan jäänyt huomaamatta mustaihoisten viisaus ja voima. Se ei ajatellut sitä. Se vain havaitsi sen. Mustaihoisilla oli valta käskeä toisia olentoja ja esineitä, he saattoivat heittää keppejä ja kiviä ilman halki, saattoivatpa he senkin sitoa vangiksi keppiin, mikä teki sen avuttomaksi. Vaikka he olivat alhaisempia kuin valkoiset jumalat, olivat he kuitenkin jonkinlaisia jumalia.

Ensimmäisen kerran elämässään Jeri oli sidottuna, eikä se pitänyt siitä. Turhaan se pureskeli kipeiksi hampaansa, joista muutamat olivat irtautumassa alta nousevan uuden hampaan tieltä. Keppi oli vahvempi kuin se. Vaikkei se unohtanutkaan kapteenia, lientyi sen katkera suru ajan pitkään, kunnes lopulta sen voimakkaimpana tunteena oli halu olla vapaa.

Mutta kun tuli päivä, jolloin se vapautettiin, se jätti käyttämättä hyväkseen tilaisuuden livistäää rannalle. Sattui niin, että Lenerengo vapautti sen. Hän teki sen toivoen siten pääsevänsä koiranpennusta. Mutta kun hän irroitti Jerin kahleen, jäi se kiittämään häntä häntäänsä heiluttamalla ja hymyilemällä hänelle pähkinänruskeilla silmillään. Lenerengo polki jalkaansa ja kiljaisi tylysti ja vihaisesti saadakseen Jerin lähtemään. Sellaista ei Jeri ymmärtänyt, ja niin tottumaton se oli pelkäämään, ettei sitä voitu säilyttää juoksemaan pakoon. Se lakkasi heiluttamasta häntäänsä, ja vaikka se yhä katsoi Lenerengoon, eivät sen silmät enää hymyilleet. Jeri ymmärsi naisen käyttäytymisen ja äänen epäystävällisyyden ja kävi valppaaksi ja varovaksi valmiina vastaanottamaan jokaisen vihamielisen teon, johon toinen saattoi ryhtyä.

Lenerengo kiljaisi uudelleen ja polkaisi jalkaansa. Tämä vaikutti vain sen, että Jeri alkoi pitää jalkaa silmällä. Lenerengon lyhyttä kärsivällisyyttä koetteli liiaksi Jerin lähdön hitaus nyt, kun hän oli sen vapauttanut. Hän potkaisi, mutta Jeri väisti jalan ja satutti hampaillaan hänen nilkkaansa.

Sota puhkesi silmänräpäyksessä, ja on hyvin luultavaa, että Lenerengo olisi tappanut Jerin, ellei Lamai olisi ilmestynyt näyttämölle. Jerin niskasta irti päästetty keppi kertoi äidin salahankkeet, ja suuttunut Lamai juoksi väliin ja esti kivisellä survimella tähdätyn iskun, joka olisi murskannut Jerin aivot.

Lamai joutui nyt uhriksi, ja hänen äitinsä oli juuri lyönyt hänet maahan voimakkaalla korvapuustilla, kun poloinen Lumai, joka heräsi meteliin, uskalsi tulla hieromaan rauhaa. Ja se suuri nautinto, mitä Lenerengo tunsii saadessaan valaa vihansa ryöpyn kunnan puolisonsa niskaan, sai hänet kuten tavallisesti unohtamaan kaiken muun.

Selkkaus selveni sangen harmittomasti. Lapset herkesivät itkemästä, Lamai satoi Jerin uudelleen keppiin, Lenerengo pauhasi itsensä hengästyksiin, ja Lumai lähti loukkaantuneena kanoottivajaan, missä miehet saattoivat nukkua rauhassa ja missä naiset eivät torailleet.

Samana iltana Lumai kertoi tovereilleen koettelemuksistaan ja sanoi, että niiden syynä oli — Arangin mukana saapunut koiranpentu. Agno, poppamies, sattui kuulemaan kertomuksen ja muisti lähettäneensä Jerin kanoottivajaan vankien joukkoon. Puoli tuntia myöhemmin hän selvitti asian Lamaille. Poika oli epäilemättä rikkonut tabun, ja kahden kesken hän sanoi sen Lamaille, joka alkoi vapista ja itkeä ja mateli kauhean pelon vallassa hänen jaloissaan, sillä rangaistus oli kuolema.

Agnosta oli tilaisuus saada poika valtaansa liian houkutteleva, jotta hän olisi jättänyt sen käyttämättä. Kuollut poika ei ollut hänelle minkään arvoinen, mutta elävä poika, jonka elämä olisi hänen kädessään, olisi hänelle hyödyksi. Kun kukaan muu ei tietänyt tabun rikkomisesta, hän saattoi pitää sen salassa. Sen tähden hän määräsi, että Lamain oli heti muutettava nuorukaisten kanoottivajaan aloittaakseen siellä kokelasaikansa, jonka kuluessa oli suoritettava sarja tehtäviä ja taidonnäytteitä ja perehdyttävä erikoisiin menoihin. Sen jälkeen hän saisi oikeuden elää poikamiesten kanoottivajassa.

Totellen poppamiehen käskyä Lenerengo satoi aamulla Jerin jalat yhteen, ei tosin ilman taistelua, missä Jeri sai monta korvapuustia ja Lenerengo käsiinsä lukuisia naarmuja. Sitten Lenerengo lähti kantamaan sitä kylän läpi Agnon majalle. Matkan varrella, kylän keskustassa olevalla aukiolla, missä totemipaalut seisoivat, hän laski koiran maahan ottaakseen osaa kansan iloon.

Bashti oli myös verraton eikä vain ankara lainsäätävä. Hän oli valinnut tämän päivän samalla kertaa rangaistakseen kahta riitaista naista opiksi kaikille toisille naisille ja saattaakseen kaikki alamaisensa vielä kerran iloitsemaan siitä, että hän oli heidän johtajansa. Tiha ja Wiwau, rangaistavat naiset, olivat lyhyitä, lihavia ja nuoria, ja he olivat kauan olleet pahenuksena lakkaamattoman riitelemisensä tähden. Bashti oli määrännyt heidät juoksemaan kilpaa. Mutta millainen kilpajuoksu! Se oli pakahduttavan naurettava. Miehet, vaimot ja lapset ulvoivat ihastuksesta katsellessaan sitä. Myöskin vanhat naiset ja harmaapartaiset ukot, joiden toinen jalka jo oli haudassa, kirkuivat ja ulvoivat iloissaan näytelmästä.

Puolen mailin pituinen juoksurata kulki kylän halki alkaen rannalta siltä kohtaa, missä Arangi oli poltettu, ja päättyen rantavallin toiseen päähän. Tihan ja Wiwaun oli juostava se kerran edestakaisin, jolloin toisen heistä piti antaa vauhtia toiselle ja toisen juosta mahdollisimman nopeasti.

Vain Bashtin äly oli saattanut keksiä sellaisen näytelmän. Ensiksikin Tihan kainaloihin pantiin kaksi pyöreää korallikiveä, jotka kumpikin painoivat runsaasti neljäkymmentä naulaa. Hänen oli puristettava niitä lujasti kupeitansa vasten, etteivät ne pudonneet maahan. Hänen taakseen Bashti määräsi Wiwaun, joka oli aseistettu kevyeen pitkään bambuseipääseen sidotulla bambusälökimpulla. Sälöt olivat teräviä kuin neulat — niitä käytettiinkin tatuoisimisneuloina — ja tarkoituksena oli pistellä niillä Tihaa selkään aivan samoin kuin ajomiehet hoputtavat härkiä piikeillään. Ne koskivat kipeästi, mutta eivät pahasti vahingoittaneet, ja sitä juuri Bashti oli tarkoittanut.

Wiwau pisteli piikeillään, ja Tiha kompasteli ja horjui koettaessaan päästä mahdollisimman nopeasti eteenpäin. Radan toisessa päässä osat vaihtuisivat: Wiwau saisi kivet kannettavakseen ja Tiha pistelisi, ja tietäen, että Tiha koettaisi silloin kosta kärsimyksensä, Wiwau pani nyt parastaan. Hiki virtasi kummankin kasvoilla. Kummallakin oli katselijajoukossa omat kannattajansa, joista toiset yllyttivät kivenkantajaa ja toiset ilkkuivat häntä joka pistolla.

Vaikka tämä kaikki olikin naurettavaa, oli sen takana rautainen, armoton laki. Kiviä täytyi kantaa koko matka. Toisen naisen täytyi pistellä kovaa ja vilpittömästi, eikä pisteltävänä oleva saanut menettää malttiaan ja ryhtyä vastustamaan kiduttajaansa. Niin kuin Bashti oli heitä edeltäpäin asianmukaisesti varoittanut, rangaistaisiin hänen määräämiensä sääntöjen rikkojaa sitomalla tämä pakoveden aikana paaluun riutalle haikalojen syötäväksi.

Tullessaan sen paikan kohdalle, missä Bashti ja hänen »pääministerinsä» Aora seisoivat, kilpailijat lisäsivät ponnistuksiaan: Wiwau pisteli innokkaasti ja Tiha hypähti joka pistolla, niin että kivet olivat pudota. Heidän kintereillään parveilivat kylän lapset ja kaikki koirat kiihkeästi kiljuen ja haukkuen.

»Sinä Tiha et pitkään aikaan istu kanootissa», huusi Aora uhrille ja sai Bashtin entistä kovemmin hohottamaan.

Erään voimakkaan piston vaikutuksesta Tiha pudotti toisen kiven ja sai silloin vaipeudessaan polvilleen piston toisensa jälkeen, veti yhdellä kädellä kiven kainaloonsa, nousi jälleen jaloilleen ja vaappui edelleen.

Kerran saattoi kova tuska hänet kapinaan, hän pysähtyi uhallakin ja kääntyi kiduttajaansa päin.

»Minu sinulle kovasti vihainen», sanoi hän Wiwaulle. »Minu —»

Mutta uhkaus katkesi kesken. Uusi voimakas pisto teki lopun hänen kylmäverisyydestään ja ajoi hänet horjuen eteenpäin.

Meluavan joukon huuto heikkeni sitä mukaa kuin kilpajuoksijat lähenivät rantaa. Mutta muutamien minuuttien kuluttua se taas alkoi, tällä kertaa Wiwaun lähättäessä korallikivien painosta ja Tihan koettaessa maksaa runsain koroin kärsimänsä tuska.

Bashtin kohdalla toinen kivi putosi Wiwaulta, ja hänen koettaessaan saada sitä ylös putosi toinenkin ja vieri kymmenkunnan jalan päähän edellisestä. Tiha muuttui koston rajumyrskyksi. Ja koko Somo joutui pois suunniltaan. Bashti piteli laihoja sivujaan riemusta, samalla kun ilon kyöneleet juoksisivat pitkin hänen ryppyisiä poskia.

Ja kun leikki oli loppunut, kuulutti Bashti kansalleen: »Näin on kaikkien naisten tapeltava, kun he eivät jaksu tappeluhaluaan hillitä.»

Mutta hän ei sanonut sitä näillä sanoilla. Eikä hän sanonut sitä Somon kielellä. Hän mongersi sen etelämeren englanniksi.

»Joka Mary, kun tahtoo tapella, joka Somon Mary tapella näin tavoin.»

VIIDESTOISTA LUKU

Vähän myöhemmin kuin kilpajuoksu oli päätynyt Bashti keskusteli alipäällikköjensä kanssa, joiden joukossa oli myös Agno. Lenerengo palpatti ystävättäriensä kanssa. Jerin maatessa siinä lähellä Lenerengon unohtamana tuli sitä nuuskimaan sama villikoira, jota se oli ahdistellut Arangilla. Ensin koira nuuski kauempaa valmiina pikaiseen pakoon. Sitten se tuli varovasti lähemmäksi. Jeri katseli hehkuvin silmin. Ja samassa kuin villikoiran kuono kosketti sitä, se päästi uhkaavan murinan. Villikoira hypähti taaksepäin ja vilisti päistikkaa pakoon muutamia kymmeniä yardeja, ennen kuin se huomasi, ettei sitä ajettukaan takaa.

Se palasi varovasti hiipien kuin riistaa metsästäessään ja ryömi niin matalaksi painautuneena, että sen vatsa melkein viisti maata. Se nosti ja laski jalkojaan kissan joustavalla pehmeydellä ja vilkuili tavan takaa oikealle ja vasemmalle, ikään kuin olisi pelännyt sivustahyökkäystä. Etäältä kuuluva poikien äänekäs naurunpurskahdus sai sen yhtäkkiä kyyristymään paikoilleen ja tarraamaan kynsillään maahan joka lihas jännittyneenä pakoa varten, vaikkei se tietänyt, mihin suuntaan pakenisi, eikä edes, uhkasiko sitä mikään vaara. Sitten se tuns melun, ja päästyään siten selville, etteivät äänet merkinneet vaaraa, se jatkoi hiipimistään irlantilaista terrieriä kohti.

On mahdotonta sanoa, mitä olisi tapahtunut, sillä samalla hetkellä Bashtin silmät sattuivat kullanuskeaan pentuun ensimmäisen kerran Arangin valtauksen jälkeen. Tapausten melskeessä hän oli unohtanut pennun.

»Mikä koira tuossa on?» hän huudahti terävästi saaden villikoiran painautumaan jälleen maahan ja herättäen Lenerengon huomion.

Lenerengo heittäytyi vavisten maahan pelottavan vanhan päällikön eteen ja visersi selityksen. Hänen kelvoton poikansa Lamai oli napannut koiran vedestä. Se oli tuottanut paljon harmia hänen kotonaan. Mutta nyt oli Lamai muuttanut asumaan nuorukaisten joukkoon, ja hän oli viemässä koira Agnon majaan Agnon erikoisesta käskystä.

»Mitä aiot tehdä koiralle?» kysyi Bashti Agnolta itseltään.

»Minä kai-kai sen», kuului vastaus. »Se olla lihava koira. Se olla hyvä kai-kai-koira.»

Bashtin valppaissa vanhoissa aivoissa välähti ajatus, jota hän oli kauan kypsytellyt.

»Se on siihen liian hyvä koira», hän ilmoitti. »Parempi on, että syöt viidakko-koiran», neuvoi hän osoittaen villikoira.

Agno pudisti päätään. »Viidakko-koira ei olla hyvä kai-kai.»

»Viidakkokoira ei olla liian hyvä», kuului Bashtin tuomio. »Viidakkokoira on liian pelkuri. Kaikki viidakkokoirat olla liian pelkureita. Valkoisten herrojen koirat eivät pelkää. Viidakkokoirat eivät tappele. Valkoisten herrojen koirat tappelevat kuin pirut. Viidakkokoirat juoksevat pakoon kuin pirut. Katso silmilläsi, niin näet.»

Bashti astui Jerin luokse ja leikkasi poikki sen siteet. Ja vilahduksessa Jeri oli jaloillaan, ja sillä oli kerta kaikkiaan liian kiire, niin ettei se ennättänyt pysähtyä kiittämään. Se karkasi villikoiran jälkeen, sai sen kiinni ja kieritteli sitä kuin riepua pölypilvessä. Aina kun villikoira yritti pakoon, Jeri esti sen, löi sen kumoon ja puri sitä, ja Bashti osoitti suosiotaan ja käski alipäällikkönsä katsomaan.

Jeristä oli tullut pieni raivoava paholainen. Tulistuneena kaikista kärsimistään vääryyksistä, alkaen verisestä päivästä Arangilla ja kapteenin menettämisestä aina viimeiseen jalkojen sitomiseen asti, se tahtoi kostaa kaikki villikoiralle. Villikoiran omistaja, plantaaseilta palannut mies, erehtyi potkaisemaan Jeriä. Jeri iski silmänräpäyksessä hampaansa hänen pohkeeseensa, ja jouduttuaan tulisessa taistelussa mustaihoisten jalkojen väliin kaatoi tämän kumoon.

»Mitä teet!» ärjäisi Bashti julmistuneena miehelle, joka makasi peloissaan maassa odottaen vavisten, mitä hänen päällikkönsä nyt suvaitsi sanoa.

Mutta Bashti jo hohotti vatsaansa pidellen nähdessään villikoiran juoksevan henkensä edestä pitkin tietä Jerin seuratessa sadan jalan päässä, niin että tomu pölisi.

Kun ne katosivat näkyvistä, selitti Bashti ajatuksensa. Jos ihmiset istuttivat banaanipuita, niin ne kasvoivat banaaneja. Jos istutettiin jamssia, saatiin jamssia eikä makeita perunoita tai pisankeja, vain jamssia, ei mitään muuta kuin jamssia. Samoin oli koirienkin laita. Kun kerran kaikkien mustaihoisten miesten koirat olivat pelkureita, olivat kaikkien mustaihoisten miesten koirain jälkeläiset aina pelkureita. Valkoisten miesten koirat olivat aina rohkeita tappelijoita. Niiden jälkeläisetkin siis olivat aina rohkeita tappelijoita. No hyvä: nyt oli heillä valkoisen miehen koira hallussaan. Olisi mielettömyyden huippu syödä se ja ainaseksi tuhota se rohkeus, mikä siinä asui. Viisaampaa oli pitää sitä elossa siitoskoirana, niin että sen rohkeus yhä edelleen uudistuisi Somon koirien tulevissa sukupolvissa ja leviäisi, kunnes kaikki Somon koirat olisivat voimakkaita ja rohkeita.

Sitten Bashti käski ylitaikurinsa ottaa Jerin haltuunsa ja pitää siitä hyvää huolta. Hän antoi myös tiedoittaa koko heimolleen, että Jeri oli tabu. Ei ainoakaan mies, nainen eikä lapsi saanut heittää sitä keihäällä eikä kivellä, ei lyödä sitä puukalikalla eikä sotakirveellä eikä vahingoittaa sitä millään tavalla.

Tästä alkaen aina siihen asti, kunnes Jeri loukkasi erästä Somon suurimmista tabuista, Jerillä oli hyvät päivät Agnon synkässä ruohomajassa. Sillä päinvastoin kuin useimmat päälliköt Bashti hallitsi poppamiehiansä rautaisella kädellä. Toisia päälliköitä, myöskin Langa-Langan Nau-hauta, hallitsivat heidän noitansa. Tämän vuoksi Somon kansa luuli, että Bashtikin oli näiden vallassa. Mutta Somon kansa ei tietänyt, mitä tapahtui kulissien takana, kun Bashti, jyrkkä epäuskoinen, puheli kahden kesken milloin yhden, milloin toisen noitansa kanssa.

Näissä yksityiskeskusteluissa hän osoitti tuntevansa heidän pelinsä yhtä hyvin kuin he itse ja sanoi, ettei hän ollut niiden mustien uskomusten ja törkeiden petosten orja, joilla he pitivät kansaa vallassaan. Hän piti kunniassa oppia, joka on yhtä vanha kuin papit ja hallitsijat: pappien ja hallitsijain täytyi vetää yhtä köyttä, jotta kansaa voitaisiin rauhassa hallita. Hän oli tyytyväinen, kun kansa uskoi, että jumalilla ja papeilla, jotka olivat jumalien puhetorvia, oli viimeinen sana, mutta hän tahtoi pappien tietävän, että elämässä sittenkin hänellä oli valta. He itse, Bashti sanoi, uskoivat totisesti vähän taikoihinsa, mutta hän Bashti uskoi niihin vielä vähemmän.

Hän tunsikin kaikki tabut ja niiden todelliset synnyt. Hän määräsi itse omat tabunsa sekä sen, miten niitä tuli noudattaa. Hän ei saanut koskaan syödä simpukoita, hän sanoi Agnolle. Hän oli sen itse valinnut, koska hän ei pitänyt simpukan lihasta. Vanha Nino, Agnon edeltäjä poppamiehenä, oli toisella korvallaan ymmärtänyt haijumalan puhetta ja asettanut hänelle tämän tabun. Mutta Bashti itse oli määrännyt Ninon asettamaan hänelle simpukanlihan tabuksi, koska se ei ollut häntä milloinkaan miellyttänyt.

Koska hän oli elänyt kauemmin kuin vanhimmatkin papit, hän oli myös nimittänyt virkaan jokaisen heistä. Hän tunsikin heidät, oli valmistanut heidät papeiksi sekä antanut kullekin määrätty tehtävät, ja he elivät hänen suosiostaan. Ja he tulisivat vastakin ottamaan toimintaohjeensa häneltä, niin kuin he olivat aina ottaneet, muussa tapauksessa he saivat autuaan lopun. Hänen tarvitsi ainoastaan muistuttaa heille Korin kohtalosta, noidan, joka oli luullut itseään päällikkönsä voimakkaammaksi ja joka erehdyksensä tähden oli viikon huutanut tuskasta, ennen kuin se, mitä hän oli, lakkasi iäksi huutamasta.

Agnon ruohomajassa oli hämärää ja salaperäistä. Mutta Jerille siellä ei ollut mitään salaisuuksia, sillä se yksinkertaisesti joko tunsikin esineet tai ei niitä tuntenut, eikä se koskaan antanut sen painaa mieltään, ettei jotakin tuntenut. Kuivatut päät ja muut kuivatut ja homeiset ihmisruumiinosat eivät vaikuttaneet siihen enempää kuin kuivatut krokotiilit ja kalat, jotka muodostivat osan Agnon synkän asumuksen koristelusta.

Jeri tunsikin, että sitä hoidettiin hyvin. Ei lapsia eikä vaimoja melunnut noidan talossa. Muutamat

vanhat naiset, yksitoistavuotias karpästenkarkoittaja-tyttö ja kaksi nuorta miestä, jotka olivat suorittaneet nuorukaisten kanoottivajan kokeet ja tutkivat nyt pappistaitoa mestarin johdolla, muodostivat talonväen ja palvelivat Jeriä. Se sai valittua ruokaa. Kun Agno oli syönyt parhaan palan siasta, tarjottiin Jerille toiseksi paras. Molemmat oppilaat ja karpästyttö söivät sen jälkeen ja jättivät tähteet vanhoille naisille. Ja aivan toisin kuin viidakkokoirilla, jotka saivat pitää sadetta leveiden räystäiden suojassa, Jerillä oli paikka katon alla, josta viidakkolaisten ja unohdettujen santelipuukauppiaitten päitä riippui haikalojen kuivattujen pyrstöjen, krokotiilien kallojen ja Salomonin saarten rottien luurankojen keskellä, joiden pituus kuonon päästä häntäluun päähän on kaksi kolmasosa yardia.

Koska Jeri eli täydellisessä vapaudessa, se pujahti useita kertoja kylän läpi Lumain majalle. Mutta se ei tavannut siellä milloinkaan Lamaita, joka kapteenin jälkeen oli ainoa ihminen, johon se oli kiintynyt. Jeri ei milloinkaan näyttänyt, vaan katseli tiheästä sananjalikosta puron rannalta majaa vainuten sen asukkaita. Se ei milloinkaan tuntenut Lamain hajua, ja jonkun ajan kuluttua se lopetti turhat käyntinsä ja hyväksyi noidan majan kodikseen ja noidan isännäkseen.

Mutta se ei rakastanut tätä herraa. Agno, joka niin kauan oli pelolla vallinnut salaperäistä majaan, ei tuntenut rakkautta. Hän ei voinut tuntea ketään kohtaan myötätuntoa eikä lempeyttä. Hänellä ei ollut huumorintajua, ja hän oli kylmä kuin jääpuikko. Hän oli Somon mahtavin mies Bashtin jälkeen, ja koko hänen elämänsä katkerana kalkkina oli se seikka, ettei hän ollut mahtavin. Hän ei tuntenut ystävyttä Jeriä kohtaan. Hän pelkäsi Bashtia eikä sen tähden uskaltanut kohdella Jeriä pahoin.

Kuukausia kului. Jeri sai uudet, voimakkaat hampaat ja kasvoi sekä painoltaan että kooltaan. Se hemmoteltiin niin pilalle kuin koira voidaan hemmotella. Koska se oli tabu, se oppi mestaroimaan Somon kansaa ja pistämään kuononsa kaikkialle ja saamaan tahtonsa aina läpi. Kukaan ei uskaltanut käyttää sitä vastaan keppejä tai kiviä. Agno vihasi sitä, sen se tunsikin, mutta se oli myöskin oivaltanut, että Agno pelkäsi sitä eikä uskaltaisi tehdä sille pahaa. Mutta Agno oli kylmäverinen filosofi ja odotti aikaansa eroten Jeristä sikäli, että hänellä oli inhimillistä kaukonäköisyyttä ja että hän saattoi sovittaa tekonsa suunnitelmiaan silmälläpitäen.

Laguunin ääreltä, jonka veteen se muistaen Meringellä oppimansa krokotiili-tabun ei koskaan uskaltanut mennä, Jeri kuljeskeli Bashtin valtakunnan etäisimpiin viidakkokyläihin asti. Kaikki väistyivät sen tieltä. Kaikki syöttivät sitä, kun se tahtoi ruokaa. Sillä se oli tabu, ja se saattoi rangaistuksetta tunkeutua jokaisen makuusijalle tai ruokakupille. Se saattoi käyttäytyä niin kuin sitä miellytti tai olla vaikka kuinka julkea, eikä kukaan tohtinut vastustaa sitä. Bashti oli myöskin lähettänyt kaikille sanan, että jos täysikasvuiset viidakkokoirat hyökkäsivät Jerin kimppuun, oli somolaisten mentävä sitä auttamaan potkimalla, kivittämällä ja lyömällä viidakkokoiria. Ja siten myös sen nelijalkaiset serkut saivat tuskallisesti kokea, että se oli tabu.

Ja Jeri paisui. Se olisi helposti voinut lihoa laiskiaiseksi, ellei esteenä olisi ollut sen herkkähermoinen vilkkaus ja sen tyydyttämätön, innokas uteliaisuus. Kun koko Somo oli sille avoinna, Jeri oli aina jalkeilla opetellen tuntemaan sen rajoja ja niiden villien olentojen teitä, jotka asuttivat suot ja metsät ja jotka eivät tunnustaneet sen tabua.

Monta seikkailua se koki. Se tappeli kaksi kertaa metsärottien kanssa, jotka olivat melkein sen kokoisia ja jotka täysi-ikäisinä, viltteinä ja sitkeinä tekivät sille niin kovaa vastarintaa, ettei se vielä milloinkaan ollut sellaista kohdannut. Ensimmäisen se tappoi huomaamatta, että se oli vanha ja heikko rotta. Toinen, parhaissa voimissaan oleva, pehmitti sen niin perin pohjin, että se haavoistaan kuoleman kielissä ryömi takaisin noidan majalle, missä kuivattujen kuoleman vertauskuvien alla sai viikkokauden nuolla haavojaan, ennen kuin vähitellen toipui entiselleen.

Se hiipi merilehmän kimppuun ja nautti ajaessaan pakoon hupsun, aran jättiläisen nopealla, raivoisalla hyökkäyksellään, jonka se teki pelkästään pelottelunhalusta, mutta joka kiihoitti ja riemastutti sitä kuten onnistunut kepponen ainakin. Se karkoitteli aina samoilla asumasijoilla pysyviä trooppisia sorsia näiden taitavasti kätkeytyistä pesistä, hiiviskeli hiljaa vedestä nukkumaan nousseiden krokotiilien joukossa ja ryömi viidakkokatoksen alle vaanimaan lumivalkeita, nenäkkäitä kakaduja, kiukkuisia kalasääskiä, hiirihaukkoja, loreja, kalalokkeja ja naurettavan suulaita kääpiöpapukaijoja.

Kolme kertaa se tapasi Somon rajojen ulkopuolella pieniä, mustia viidakkomiehiä, jotka olivat enemmän varjojen kuin ihmisten kaltaisia, niin äänettämiä ja näkymättömiä ne olivat. Villisikojen kulkuteitä viidakossa vahtiessaan ne yrittivät heittää sitä keihäällään kuitenkin osumatta. Metsärotat olivat jo opettaneet sille varovaisuutta, ja samoin nämä hämärän viidakon kaksijalkaiset sissit. Se ei ollut ryhtynyt tappeluun, vaikka ne olivat koettaneet keihästä sitä. Se käsitti pian, että tämä kansa oli erilaista kuin Somon kansa, ettei sen tabu ulottunut niihin ja että nekin olivat jonkinlaisia kaksijalkaisia jumalia, sillä niilläkin oli käsissään lentävä kuolema, joka ylti kauemmaksi kuin käsi.

Samoin kuin viidakoissa Jeri kuljeskeli myös kylässä. Ei mikään paikka ollut sille pyhä. Noitien majoissa, joissa miehet ja naiset ryömivät peläten ja vavisten salaisuuden kasvojen edessä, Jeri kulki jäykin jaloin ja karvojaan pörhistellen, sillä niiden kattoihin oli ripustettu uusia päitä, jotka sen silmät ja herkat sieraimet totesivat sen kerran Arangilla tuntemien elävien mustaihoisten päiksi. Suurimmassa taikamajassa se tapasi Borckmanin pään ja murisi sille muistaessaan tappelun, joka sillä oli ollut Arangin kannella juopuneen perämiehen kanssa.

Mutta kerran se Bashtin majassa löysi kaiken, mitä kapteenista oli jäänyt jäljelle. Bashti oli elänyt hyvin kauan ja käyttänyt elämänsä viisaasti ajattelemalla paljon ja päässyt täysin selville siitä, että vaikka hän olikin sivuuttanut ympärillään elävien ihmisten tietopiirin rajat hänenkin tietopiirinsä oli sentään hyvin ahdas. Ja hän halusi tietää enemmän kaikesta olevasta, elämän

tarkoituksesta ja päämäärästä. Hän rakasti maailmaa ja elämää, johon hän oli syntynyt onnellisin edellytyksin: luonnonlahjoiltaan etevänä ja korkeaan yhteiskunnalliseen asemaan, pappiensa ja kansansa hallitsijaksi. Hän ei pelännyt kuolemaa, mutta häntä askarrutti, tulisiko hän elämään uudelleen. Hän halveksi petollisten pappien typeriä oppeja ja oli aivan yksinään elämän arvoitusten keskellä.

Hän oli elänyt niin kauan ja niin onnellisesti, että hän oli voinut panna merkille kaikkien voimakkaiden mielitekojensa ja halujensa asteittaisen sammumisen. Hänellä oli ollut vaimoja ja lapsia, ja hän oli tuntenut nuoruuden halujen voiman. Hän oli nähnyt lastensa kasvavan miehiksi ja naisiksi, tulevan isiksi ja isoisiksi, äideiksi ja isoäideiksi. Mutta opittuaan tuntemaan naisen ja rakkauden, isyyden ilot ja vatsan nautinnot, hän ei ollut tyytynyt niihin. Mitä oli ruoka? Hän tuskin enää tiesi sitä, niin vähän hän söi. Nälkä, joka oli purrut häntä kuin veitsi hänen ollessaan nuori ja reipas, oli jo kauan sitten lakannut ärsyttämästä ja kiihottamasta häntä. Hän söi velvollisuudentunnosta ja välitti vähät siitä, mitä söi, lukuunottamatta yhtä lajia: megapodikanojen munia, joita hän sai yksityisestä, ankarasti tabulla suojatusta kanatarhastaan. Tämä oli hänen viimeinen lihallinen nautintonsa. Kaikkeen muuhun hän suhtautui vain järjellään, hallitsi kansaansa ja kokosi kokemusta voidakseen sen avulla säätää lakeja, jotka vahvistaisivat hänen kansaansa ja lujittaisivat sen elämänotetta.

Sillä hän ymmärsi selvästi eron ajatuksellisen käsitteen, heimon, ja lihallistuneimman käsitteen, yksilön, välillä. Heimo pysyi. Sen jäsenet vaihtuivat. Heimo oli sen kaikkien entisten jäsenten elämän ja tapojen muisto, jota elävät jäsenet jatkuvasti säilyttivät, kunnes itse lakkasivat olemasta ja muuttuivat muistoksi siinä näkymättömässä kokonaisuudessa, joka oli heimo. Heimon jäsenenä hänen ennemmin tai myöhemmin oli lakattava olemasta ja kadottava, eikä se enää ollut kaukana. Mutta minne hän katoaisi? Siinä juuri oli salaisuus. Niinpä tapahtui toisinaan, että hän käski kaikki ulos isosta ruohomajastaan ja jäätyään kahden kesken arvoituksineen otti alas kattoparruihin ripustetut, mattoihin käärityt ihmisen päät, joiden omistajista hän oli monen nähnyt elävän ja äkkiä katoavan kuoleman salaperäiseen olemattomuuteen.

Hän ei ollut kerännyt näitä päitä niin kuin saituri, eikä hän niitä katsellut salaista aarrettaan ihailevan sairurin lailla poistettuaan niiden verhot ja pidellessään niitä käsissään tai polvillaan. Hän tahtoi tietää. Hän tahtoi tietää kaiken sen, mitä arveli vainajien voivan nyt tietää, kun he jo kauan sitten olivat lähteneet pimeyteen, joka ympäröi elämän päättymistä.

Monenlaisia päitä Bashti näin käsissään tai polvillaan tutkisteli hämärässä ruohomajassaan auringon paahtaessa taivaalla ja kaakkoistuulen huokuessa palmujen latvoissa ja leipäpuissa. Hänellä oli erään japanilaisen pää, ainoa, jonka hän oli nähnyt ja josta kuullut. Hänen isänsä oli ottanut sen ennen hänen syntymäänsä. Se oli huonosti kuivattu, iän ja kovan kohtelun kuluttama ja ränsistämä. Hän tutki kuitenkin sen piirteitä ja päätteli, että sillä oli kerran ollut kaksi yhtä elävää huulta kuin hänellä itsellään ja yhtä äänekäs ja nälkäinen suu kuin hänellä oli ollut muinoin. Sillä oli kaksi silmää ja nenä, samanlainen korvapari kuin hänen omansa. Kaksi jalkaa ja ruumis sillä oli kerran ollut sekä mielitekoja ja haluja. Raivon ja rakkauden kiihkoja, niin hän päätteli, se myöskin oli tuntenut silloin, kun se ei vielä ajatellutkaan kuolevansa.

Pää, joka herätti hänessä suurta ihmetystä ja jonka historia pohjautui kauemmas hänen isänsä ja isoisänsä aikaa, oli erään ranskalaisen, vaikkei Bashti sitä tietänyt. Hän ei myöskään tietänyt, että se oli La Perousen pää, vanhan rohkean merenkulkijan, joka oli jättänyt luunsa ja laivamiestensä luut sekä kaksi fregattiaan, Astrolaben ja Boussolein, Salomonin ihmissyöjäsaarten rannoille. Eräs toinen pää, sillä Bashti oli intohimoinen päiden kokoilija, oli kaksi vuosisataa vanhempi kuin La Perouse ja johti espanjalaisen Alvaro de Mendanan tarinaan. Se oli Mendanan aseenkantajan pää, joka jossakin rantakahakassa oli jäänyt Bashtin kaukaiselle esi-isälle.

Eräs pää, jonka historia niinkään oli hämärä, oli valkoisen naisen. Minkä merenkulkijan vaimo hän oli ollut, sitä ei kukaan tiedä. Mutta jalokivin koristetut kultarenkaat olivat vielä jäljellä kuihtuneissa korvissa, ja kaksi kolmannessyltä pitkät, kullanhohtoiset, silkinhienot hiukset valuivat pääläeltä, jonka alla kerran oli asunut naisen järki ja tahto, naisen, jonka Bashti näki ajatuksissaan rakkautta janoavana lepäävän miehen sylissä.

Tavalliset päät, viidakkolaisten ja merenrantalaisten ja myöskin ryyppäilevien valkoisten, kuten Borckmanin, hän antoi viedä kanoottivajoihin tai noitamajoihin. Sillä hän oli päiden tuntija. Hänellä oli erään saksalaisen kummallinen pää, joka viehätti häntä suuresti. Se oli punapartainen ja punatukkainen, mutta kuolleena ja kuivattunakin sen piirteet olivat rautaisen voimakkaat, ja sen korkea otsa ilmaisi Bashtille, että se oli tuntenut hänen tajuntapiirinsä ulkopuolella olevia salaisuuksia. Yhtä vähän kuin hän tiesi, että se oli ollut erään saksalaisen professorin, tähtitieteilijän pää, jossa oli aikoinaan ollut syvällisiä tietoja avaruuden tähdistä ja niiden mukaan määrättyistä laivojen kulkureiteistä merellä sekä maan matkoista taivaan tähtitarhoissa, jotka olivat lukemattomia miljoonia kertoja avarammat kuin Bashtin heikko järki käsittää.

Viimeinen ja hänen ajatuksiaan eniten askarruttava oli Van Hornin pää. Ja Van Hornin pää oli hänen polvillaan, kun Jeri, jolla oli vapaus mennä minne tahansa Somossa, astui Bashtin ruohomajaan, vainusi ja tunsi kapteeninsa kuolleen jäännöksen, valitti ensin suruaan, mutta pörhisti sitten karvansa raivon vallassa.

Bashti ei aluksi huomannut Jeriä, hän oli niin syventynyt katselemaan Van Hornin päätä. Hän mietiskeli. Vain muutama kuukausi sitten tämä pää oli ollut elävä ja teräväajatuksinen ja kiinni kaksijalkaisessa ruumiissa, joka kulki suorana ja ryhdikkäänä vaatekaistale lanteillaan ja vyössä automaattinen pistooli mahtavampana kuin hän, Bashti, mutta ei yhtä ovelana, sillä hän, Bashtihan juuri oli vanhalla pistoolillaan manannut pimeyden tähän pääkoppaan, missä järki oli asunut, ja irrottanut sen veltosta, lamaantuneesta liha- ja luurangosta, joka sitä oli kannattanut maalla ja Arangin kannella.

Mitä oli tullut siitä järjestä? Oliko se järki muodostanut ylpeän, miehekkään Van Hornin koko olemuksen, ja oliko se nyt sammunut, niin kuin lepattava liekki sammuu lastusta silloin, kun tämä on kokonaan palanut hienoksi tuhkaksi? Oliko kaikki se, mikä oli muodostanut Van Hornin, tyrehtynyt kuin lastun tuli? Oliko hänet ahmaissut ainainen pimeys, johon eläimet katosivat, johon katosi keihästetty krokotiili, koudella pyydystetty tonnikala, verkolla saatu punakala, ruoaksi teurastettu lihava sika? Oliko Van Hornin pimeys samanlaista kuin sinivatsaisen karpäsen, jonka hänen karpästyttönsä löi mäsäksi lennosta, tai kuin se pimeys, mihin katosi lentämisen salaisuuden tunteva sääski, jonka hän huolimatta sen lentotaidon täydellisyydestä saattoi miltei ajatuksettomalla kädenliikkeellä rutistaa niskaansa, kun se puri häntä?

Saman, mikä piti paikkansa tästä valkoisen miehen päästä, joka oli elänyt vielä niin äskettäin ja ollut niin pysty ja käskevä, saman Bashti tiesi pitävän paikkansa omastakin päästään. Sama, mikä oli tapahtunut tälle valkoiselle miehelle kuoleman mustan portin takana, tulisi tapahtumaan hänellekin. Sen tähden hän kyseli päältä, aivan kuin sen mykät huulet olisivat voineet selittää hänelle salaisuuden ja ilmaista, mikä tarkoitus oli elämällä ja kuolemalla, joista jälkimmäinen ikuisesti kulki edellisen kantapäällä.

Pitkä ulina, minkä Jeri päästi nähdessään ja tuntiessaan kaiken, mitä oli jäänyt jäljelle kapteenista, herätti Bashtin mietteistä. Hän katsoi voimakkaaseen kullanuskeeseen pentuun ja yhdisti sen heti ajatuksiinsa. Se eli. Se oli ihmisen kaltainen. Se tunsu nälkää ja tuskaa, vihaa ja rakkautta. Sillä oli niin kuin ihmisellä suonissaan verta, jonka veitsenisku muutti punaiseksi, kuolemaan vieväksi virraksi. Ihmisen tavoin se rakasti omaa sukuansa, siitti jälkeläisiä ja ruokki niitä ja katosi. Niin, se katosi, sillä monta koiraa niin kuin ihmistäkin hän oli ahminut nuoruutensa nälkäisinä ja iloisina päivinä, jolloin hän oli pelkkää elämää ja voimaa ja ruokki elämänsä ja voimaansa juhla-aterioilla.

Mutta Jerin suru muuttui pian vihaksi. Se lähestyi jäykin jaloin ikenet irvissä muristen ja pörhistellen karvojaan, jotka aaltoilivat sen selässä ja niskassa. Mutta se ei kohdistanut hyökkäystä kapteenin päähän, jota se vieläkin rakasti, vaan Bashtiin, joka piti päätä polvillaan. Samoin kuin villi susi vuorilaitumella hyökkää tamman ja sen vastasyntyneen varsan kimppuun, niin Jeri kävi Bashtin kimppuun. Ja Bashti, joka koko pitkän elämänsä aikana ei milloinkaan ollut pelännyt kuolemaa ja joka oli nauranut kuin mainiolle pilalle, kun piilukkopistoolin räjähdys oli repäissyt häneltä etusormen, hymyili iloisesti itseksensä, sillä hänen ilonsa oli henkistä, ja ihaillen puolikasvuista pentua hän kopautti sitä kuonoon lyhyellä kovapuisella kepillä estäen sen pääsemästä luokseen. Hyökkäsiä Jeri miten monta kertaa ja miten rajusti tahansa, keppi oli aina vastassa, ja Bashti nauraa hihitti ääneen, sillä hän ymmärsi pennun rohkeuden ja ihmetteli järjetöntä elämää, joka sai koiran aina uudestaan panemaan kuononsa alttiiksi kepin kipeälle iskulle kuolleen miehen muiston tähden.

Niin, tämäkin oli elämää, mietti Bashti, kun hän taitavalla lyönnillä pakotti ulvovan pennun peräytymään. Tuo nelijalkainen elämänpäivä, nuori, mieletön ja tulinen, sydämen tunteitten sytyttämä, muistutti täydellisesti nuorta miestä, joka ahdistaa hämärässä naistaan rakkaudellaan tai taistelee elämästä ja kuolemasta toisen nuoren miehen kanssa rakkauden intohimon, loukatun ylpeyden tai rauenneiden toiveiden vuoksi. Hän käsitti, että olemassaolon avaimen, arvoituksen selityksen täytyi olla kätkeytyneenä yhtä hyvin tähän elävään koiranpentuun kuin Van Hornin tai jonkun muun ihmisen kuolleeseen päähän.

Bashti kopautteli edelleen Jeriä kuonoon saadakseen sen pysymään tarpeellisen välimatkan päässä, ja ihmetteli siinä elävää lannistumatonta jotakin, mikä pakotti sen uudistuvasti hyppäämään keppiä vastaan, joka tuotti sille tuskaa ja sai sen silloin väistymään. Hän tiesi sen olevan nuoruuden urhoollisuutta, ylipursuavaa voimaa ja ajattelemattomuutta, ja hän ihaili sitä surullisena ja kadehti sitä ja olisi ollut valmis vaihtamaan siihen kaiken laihan, harmaan viisautensa, jos se vain olisi ollut mahdollista. »Ihmeellinen koira, sankarillinen ja ihmeellinen koira», olisi hän sanonut, jos olisi puhunut Van Hornin tavalla. Sen sijaan hän ajatteli etelämeren englanninkielellä, joka oli hänelle yhtä tuttua kuin Somon kieli: »Tuhhat tulimaine, se koira ei säikky minu.» Mutta vanhuus väsyi pikemmin leikkiin, ja Bashti teki siitä lopun kopauttamalla Jeriä navakasti korvan taakse, mikä isku tainnutti Jerin. Katsellessaan pentua, joka juuri oli ollut niin elävä ja raivostunut ja sitten silmänräpäyksessä tuupertunut maahan kuin kuollut, Bashti vaipui uudelleen häiriintyneisiin mietelmiinsä. Yhdellä ainoalla ankaralla iskulla keppi oli aiheuttanut muutoksen. Mihin oli kadonnut pennun viha ja ymmärrys? Oliko kaikki olevainen vain lastun liekki, jonka saattoi mikä satunnainen tuulenpuuska tahansa sammuttaa? Jeri oli hetken raivonnut ja kärsinyt, murissut ja hyökkäillyt, tahtonut ja hallinnut liikkeitään. Seuraavassa silmänräpäyksessä se makasi velttona ja liikkumattomana tiedottomuuden lyhyessä unessa. Bashti tiesi, että hetkisen kuluttua tietoisuus, tunne, tahto ja liikuntakyky palaisivat tuohon taintuneeseen pikku ruumiiseen. Mutta minne oli siksi aikaa kepiniskusta mennyt kaikki tietoisuus, tunne ja tahto?

Bashti huokasi väsyneesti, ja väsyneesti hän kääri päät ruohomattoihin, kaikki muut paitsi Van Hornin, ja nosti ne riippumaan katto-orsille — riippumaan, ajatteli hän, vielä kauan hänen kuolemansa jälkeen, samoin kuin muutamat niistä olivat riippuneet jo kauan ennen hänen isänsä ja isoisänsä aikoja. Van Hornin pään hän jätti lattialle. Sitten hän pujahti tirkistelemään raosta nähdäkseen, mitä pentu tekisi.

Ensin Jerin koko ruumis alkoi värähdellä, sitten se kovasti ponnisteltuaan pääsi jaloilleen ja jäi seisomaan paikoilleen huojuen vielä pökerryksissä. Ja niin näki raosta tirkistelevä Bashti elämän virtaavan jälleen pennun jähmettyneissä suonissa ja antavan jaloille voimaa jäykistyä suoriksi. Hän näki tietoisuuden, salaisuuksien salaisuuden, tulvivat karvaiseen luiseen päähän, kipinöivän ja hehkuvan avautuvissa silmissä ja pakottavan ikenet vetäytymään irviin ja kurkun väristen jatkamaan murinaa, joka oli keskeytynyt kepin iskun nukuttaessa Jerin pimeyteen.

Ja enemmänkin Bashti näki. Aluksi Jeri etsi vihollistaan muristen ja niskakarvojaan pörhistellen. Sitten se näki vihollisensa sijasta kapteeninsa pään, ryömi sen luo ja rakasti sitä suudellen kielellään kovia poskia, suljettuja silmäluomia, joita sen rakkaus ei voinut avata, ja liikkumattomia huulia, jotka eivät enää milloinkaan lausuisi ennen niin lukuisia hyväily sanoja pienelle koiralle.

Sitten Jeri istuutui lohduttomana kapteenin pään eteen, nosti kuononsa korkeaa katonharjaa kohti ja päästi pitkän, surullisen ulvonnin. Vihdoin se kärsivänä ja masentuneena hiipi ulos ja palasi poppamiehen majaan, missä se valvoi ja torkahteli runsaan vuorokauden nähden vuosisatojen pituisia painajaisunia.

Sen jälkeen Jeri pelkäsi Bashtin ruohomajaa. Se ei pelännyt Bashtia. Sen pelkoa ei voi kuvata ajatuksin ja sanoin. Siinä majassa oli se ei-mikään, mikä kerran oli ollut kapteeni. Se oli elämän lopullisen onnettomuuden tunnuskuva, onnettomuuden, minkä tietoisuus oli hämärästi imeytynyt vuosisataisperintönä sen ruumiin jokaiseen soluun. Mutta Somon kansa oli kuoleman-käsityksessään päässyt askelta kauemmaksi tätä Jerin äärimmäistä askelta ja aavisteli kuolleiden henkien vielä elävän näkymättömissä yliaistillisissa seuduissa.

Sen jälkeen Jeri vihasi katkerasti Bashtia, elämän herraa, jolla oli kapteenin ei-mikään vallassaan.

KUUDESTOISTA LUKU

Oli kulunut vielä kolme kuukautta, ja luoteinen monsuunituuli oli puolivuotisen puhalluksensa jälkeen väistynyt kaakkoispasaatin tieltä. Jeri asui yhä Agnon majassa ja juoksenteli mielin määrin Somossa. Sen paino oli lisääntynyt, se oli kasvanut ja tabun suojelemana omaksunut miltei ylimielisen itseluottamuksen. Mutta se ei ollut löytänyt itselleen isäntää. Agno ei ollut milloinkaan saanut sen sydäntä lämpenemään. Eikä Agno ollut koskaan koettanutkaan voittoa sitä. Mutta kylmäverisyydessään hän ei myöskään ollut ilmaissut vihaansa Jeriä kohtaan.

Eivät edes vanhat vaimot, molemmat oppilaat ja karpästyttö Agnon majassa aavistaneet että poppamies vihasi Jeriä. Eikä Jeri sitä arvannut. Sille Agno oli henkilö, josta ei tarvinnut välittää. Talonväen Jeri ymmärsi Agnon orjiksi ja palvelijoiksi, ja se tiesi että näiden syöttämä ruoka oli Agnon ruokaa. Kaikki muut paitsi se, joka oli tabun suojelema, pelkäsivät Agnoa, ja tämän maja oli todellinen kauhun tyyssija, missä harhaileva koiranpentu ei voinut saada rakkautta osakseen. Yksitoistavuotias tyttö olisi kenties tarjonnut rakkauttaan Jerille, ellei Agno olisi häntä jo alussa ankarasti varoittanut koskemasta tai hyväilemästä korkean tabun suojelemaa koiraa.

Agnon Jeriä vastaan suunnittelemien salahankkeiden toimeenpanoa viivytti lounaismonsuunin aikana se, että megapodi-kanojen munimisaika Bashtin yksityisessä kanatarhassa ei alkanut ennen kaakkoismonsuunikautta. Ja tehtyään ajoissa suunnitelmansa Agno tyytyi hänelle ominaisella kärsivällisyydellä odottamaan hetkeään.

Salomonin saarten megapodi on Australian viidakkokalkkunin kaukainen sukulainen. Vaikka se on ison kyyhkysen kokoinen, sen munat ovat yhtä isoja kuin ankan. Megapodi ei pelkää mitään, ja siksi se olisi hävitetty sukupuuttoon jo vuosisatoja sitten, elleivät päälliköt ja papit olisi sitä tabuilla suojeleet. Ja päälliköiden oli täytynyt valmistuttaa sille erikoisia aituksia suojaksi koiria vastaan. Se hautasi munansa kaksi jalkaa syvälle maahan ja jätti hautomisen auringon lämmön tehtäväksi. Se muni, ja hautasi, muni ja hautasi, samalla kuin mustaihoinen kaivoi sen munia hiekasta parin kolmen askeleen päässä.

Munimistarha oli Bashtin. Hän elikin koko munimisajan melkein yksinomaan megapodin munilla. Vain joskus hän teurastutti ruoakseen sellaisia megapodeja, jotka pian lakkaisivat munimasta. Mutta se tapahtui pelkästä oikusta, kun hän tahtoi ylpeillä siitä, että saattoi syödä niin erikoisia, vain korkeassa asemassa olevalle henkilölle mahdollisia aterioita. Itse asiassa hän ei välittänyt megapodin lihasta enempää kuin muustakaan lihasta. Kaikki liha maistui hänestä samanlaiselta, sillä lihan maun tunteminen oli eräs niitä nautintoja, joiden houkutuksista hän oli vapautunut.

Mutta munat! Niitä hän söi mielellään. Ne olivat ainoa ruoka-aine, josta hän nautti. Ne saivat hänet väristen muistelemaan kaukaisen nuoruutensa syömisen nautintoja. Hän tunsikin itsensä todellakin nälkäiseksi, kun hänellä oli edessään megapodin munia, ja miltei kuivettuneet sylki- ja muut ruoansulatusnesterauhaset kiihottuivat, kun hän ajatteli megapodin munia. Sen tähden hän söi yksin koko Somossa ankaran tabun suojelemaa megapodin munia. Ja kun tabu oleellisesti oli uskonnollinen, oli Agnolle annettu papilliseksi tehtäväksi kuninkaallisen kanatarhan vartioiminen ja hoitaminen.

Mutta Agnokaan ei ollut enää nuori. Nälän voimakkaat pyyteet olivat jo kauan sitten jättäneet hänetkin, ja hänkin söi vain velvollisuudentunnosta, sillä kaikki liha maistui hänestä samanlaiselta. Ainoastaan megapodin munat herättivät hänen makunsa eloon ja kiihottivat hänen ruumiinsa nesteitä. Sen tähden hän itse rikkoi tabua, minkä kunnioittamista vaati muilta, ja söi salaa munia, joita varasti Bashtin yksityisäiliöstä.

Kun munimiskausi alkoi ja sekä Bashti että Agno halusivat hartaasti munia oltuaan kuusi kuukautta niitä vailla, otti Agno Jerin mukaansa lähtiessään kanatarhalle, jonne vei mangrove-tiheikössä kiemurteleva tabun suojaama polku. Siellä he hyppelivät juurelta juurelle yli liejun, joka höyrysi ja löyhkäsi ikuisesti seisovassa ilmassa.

Polku, joka ei ansainnut polun nimeä ja jolla ihmisen täytyi tehdä pitkiä harppauksia juurelta juurelle ja koiran tasajalkahyppyjä, oli uutta Jerille. Se ei ollut retkillään kertaakaan keksinyt sitä,

kun se oli niin vähän käytetty. Jeristä oli ihastuttavaa ja ihmeellistä, että Agno kuljetti sitä niin hartaasti mukanaan, ja se tunsi hämärästi, että Agnoon saattoi suhtautua hiukan niin kuin isäntään, jota sen koiransielu lakkaamatta kaipasi.

Äkkiä mangrove-suo loppui ja he tulivat hiekka-aukeamalle, joka oli vanhaa merenpohjaa. Niinpä se oli vieläkin niin suolainen ja hedelmätön, että isot puut eivät juurtuneet siihen eivätkä voineet suojata sitä auringonpahteelta oksillaan. Kömpelötekoisesta portista päästiin aitaukseen, mutta Agno ei vienyt Jeriä sen kautta. Sen sijaan hän kummallisesti tirskuttaen rohkaisi ja usutti Jeriä kaivamaan tunnelia korkeatekoisen paaluaidan alitse. Hän auttoi omin käsin, kuopi hiekkaa kasoittain, mutta pakotti Jerin painamaan siihen koirankäpäliden ja kynsien selvät jäljet.

Ja kun Jeri oli päässyt aitaukseen, meni Agno sinne portin kautta ja usutti sen kaivamaan munia hiekasta. Mutta Jeri ei himoinnut munia. Agno joi kahdeksan raakana ja pani kaksi kainaloonsa eväikseen. Kahdeksan juomansa munan kuoret hän museri, niin kuin koira olisi ne särkenyt, ja täydentääkseen juonensa, jota hän oli kauan hautonut mielessään, hän säästi kahdeksannesta munasta pienen osan, jonka valutti, ei Jerin poskiin, mistä tämän kieli olisi voinut nuolla sen pois, vaan otsaan silmien tasalle ja niiden yläpuolelle, missä se pysyisi ja todistaisi Jeriä vastaan hänen suunnitelmansa mukaan.

Eikä Agno tyytynyt siihen. Hän teki häikäilemättömän pyhyidenloukkauksen: usutti Jerin munivan megapodikanan kimppuun. Ja sillä aikaa kuin Jeri nitisti kanan, Agno pujahti tarhasta tietäen, että herätetty murhaamishalu saisi Jerin jatkamaan typerien lintujen tappamista, ja kiiruhti mangrovetiheikön läpi kertomaan Bashtille, millaiseen ristiriitaan hänen papillinen pyhyytensä oli joutunut. Koiran tabu, kuten hän selitti, oli estänyt häntä häiritsemästä tabu-koiraa, kun tämä söi tabu-kanoja. Hän ei kyennyt ratkaisemaan, kumpi tabu oli suurempi. Ja Bashti, joka ei ollut maistanut megapodin munia puoleen vuoteen ja joka kiihkeästi halusi elää uudelleen kaukaisen nuoruutensa viimeisen värinän, harppaili mangrove-suon poikki niin hämmästyttävällä nopeudella, että sai hengen salpaantumaan monta vuotta nuoremmalta ylipapiltaan.

Ja hän saapui kanatarhaan ja tapasi Jerin käpälät ja suu verestä punaisina tappamassa neljättä kanaa, ja Agnon sivelemä räikeän keltainen ruskuainen, jonka piti olla peräisin muka monista munista, paistoi yhä sen silmien ympärillä ja otsalla. Turhaan Bashti etsi katseellaan edes yhtä ainoata munaa, sillä kuuden kuukauden nälkä vaivasi häntä ankarammin kuin milloinkaan tästä suuresta onnettomuudesta yltäneenä. Mutta Jeri vain heilutti häntätöpykkäänsä Bashtille ikään kuin pyytäen tältä tunnustusta urotyöstään — hänhän oli täyttänyt Agnon kehoituksen! — ja nauroi vertatippuvin poskin ja munakeltuaista hohtavin silmin.

Bashti ei raivostunut, kuten hän olisi tehnyt yksin ollessaan. Ylipappinsa nähden hän ei voinut alentua sellaiseen inhimilliseen heikkouteen. Niin tekevät korkeassa asemassa olevat henkilöt aina: mukauttavat luontaiset halunsa tilanteeseen ja peittävät keskinkertaisuutensa teeskenneltyyn epätsekkyteen. Niinpä Bashtikaan ei ilmaissut pettymystään. Agno hallitsi itseään jonkin verran huonommin, sillä hän ei voinut kokonaan karkottaa silmistään himokasta loistetta. Bashti huomasi sen, mutta erehtyi pitämään sitä tavallisena uteliaisuutena. Tämä todistaa kaksi seikkaa korkeassa asemassa olevista: ensiksi, että he pettävät mielellään alempiaan, ja toiseksi, että he eivät voi estää alempiaan pettamästä heitä.

Bashti katsoi Jeriä leikkisästi aivan kuin kysymyksessä olisi ollut pila, ja heitti välinpitämättömän syrjäsilmyksen ylipappiinsa, jolloin huomasi pettymyksen tämän silmissä. Kas niin, ajatteli Bashti, peijasimpa hänet kuin peijasinkin.

»Kumpi on korkeampi tabu?» kysyi Agno Somon kielellä.

»Kysytkin! Tietysti megapodi-tabu.»

»Entä koira?» oli Agnon seuraava kysymys. »Koiran on hyvitetävä tabun rikkominen. Se on korkea tabu. Se on minun tabuni. Sen on määrännyt Somo, meidän esi-isämme ja ensimmäinen hallitsijamme, ja se on aina siitä asti ollut päälliköiden tabu. Koiran täytyy kuolla.»

Hän vaikenä ja mietti asiaa, ja Jeri palasi kaivamaan hiekkaa vainunsa selvästi osoittamalta paikalta. Agno yritti estää, mutta Bashti tuli väliin.

»Anna olla», sanoi hän. »Anna koiran todistaa itsensä syylliseksi minun silmieni edessä.»

Ja Jeri teki sen kaivamalla esiin kaksi munaa, särkemällä ne ja latkimalla niiden kallisarvoisesta sisällyksestä sen, mikä ei valunut ja hävinnyt hiekkaan. Bashtin silmät olivat aivan kiillottomat, kun hän kysäisi:

»Eikö miesten koirajuhla ole tänään?»

»Huomenna keskipäivällä», vastasi Agno. »Koiria on jo tuotu paikalle. Niitä on ainakin viisikymmentä.»

»Viisikymmentäyksi», oli Bashtin tuomio samalla kun hän nyökkäsi Jeriin päin.

Pappi kumartui tarttuakseen Jeriin.

»Miksi nyt?» kysyi päällikkö. »Saisit vain taakan kantaaksesi suon yli. Kulkekoon takaisin omilla jaloillaan. Sido se vasta kanoottivajan luona.»

Jeri hyppeli innostuneena molempien miesten kannoilla suon poikki.

Kanoottivajalta kuului pelkoa ja tuskaa ilmaisevaa ulvontaa. Siinä heräsi heti epäily vaarasta, jota se ei kuitenkaan osannut arvata itseään koskevaksi. Ja sen höristäessä korviaan ja vainutessaan Bashti tarttui sen niskanahkaan ja riiputti sitä ilmassa, niin kauan kuin Agno sitoi

sen jalvoja. Jeri ei nyyhkyttänyt, ei uikuttanut eikä osoittanut pelkoa, se vain murahteli kumeasti ja raivoisasti ja potki vastaan takajaloillaan. Mutta koira, jota riiputetaan niskasta, ei koskaan voi pitää puoliaan kahdelle miehelle, joilla on ihmisymmärrys ja kätevyys.

Ristiin sidotuista jaloista riiputtamalla se kannettiin lähellä olevalle teurastus- ja keittopaikalle ja viskattiin maahan keskelle kymmeniä samoin sidottuja avuttomia koiria. Iltapäivä oli jo puolessa, ja osa niistä oli maannut varhaisesta aamusta saakka kuumassa auringonpaisteessa. Ne olivat kaikki villikoiria ja niin pelkurimaisia, että jano ja tuska, mitä liian kireät, verisuonia salpaavat siteet tuottivat, sekä hämäret aavistelut kohtalosta, jota tällainen kohtelu ennusti, sai ne vinkumaan, uikuttamaan ja ulvomaan epätoivoaan ja kärsimystään.

Seuraavat kolmekymmentä tuntia olivat Jerille koettelemusten aikaa. Uutinen siitä, että sen tabu oli lakkautettu, oli levinnyt nopeasti, eikä ollut miestä eikä poikaa, joka olisi ollut niin pähkähullu, että olisi enää osoittanut sille kunnioitusta. Sen ympärillä oli yön tuloon saakka kiusaajia ja kiduttajia. Ne puhuivat ummet lammet sen lankeemuksesta, ivasivat ja pilkkasivat sitä, potkivat sitä ja lopuksi kaivoivat hiekkaan kuopan, josta se ei voinut vierittäytyä pois, ja asettivat sen siihen selälleen, niin että jalat joutuivat häpeällisesti pystyyn.

Ja se saattoi ainoastaan murista ja raivota avuttomuudessaan. Sillä se ei tahtonut muiden koirien tavoin ulista eikä nyyhkyttää tuskaansa. Se oli nyt vuoden vanha, ja viimeiset kuusi kuukautta olivat sitä suuresti kehittäneet, ja sen rodun luonne oli peloton ja järkähtämätön. Sen valkoiset herrat olivat jo opettaneet sen kiihkeästi vihaamaan ja halveksimaan mustaihoisia, mutta näiden kolmenkymmenen tunnin aikana sen viha kasvoi entistä katkerammaksi ja leppymättömämmäksi.

Sen kiduttajat eivät häikäilleet mitään. Toivatpa ne vielä villikoirankin ja usuttivat sitä Jerin kimppuun. Mutta edes villikoiran luonteen mukaista ei ollut hyökätä vihollisen kimppuun, joka ei voinut liikkua, vaikka tämä vihollinen olikin Jeri, joka niin usein oli pehmittänyt sitä Arangin kannella. Jos Jerin jalka olisi ollut poikki, tai sillä olisi ollut jokin muu vamma, mutta vielä tallella liikuntakykynsä, olisi villikoira rusikoinut sen kenties kuoliaaksi. Mutta tämä täydellinen avuttomuus oli toista. Ja niin epäonnistui odotettu näytös. Jerin äristessä ja muristessa villikoira ärisi ja murisi vastaan, ylvästeli ja uhitteli toisen ympärillä kuten mustat herransa, mutta sitä ei saatu iskemään hampaitaan Jeriin.

Kanoottivajan edusta oli kuin hullujenhuone kaikessa kauheudessaan. Tuon tuostakin kannettiin sinne uusia sidottuja koiria. Sieltä kuului lakkaamaton ulina, jota pitivät varsinkin ne, jotka olivat varhaisesta aamusta asti maanneet auringonpaisteessa vettä saamatta. Aika ajoin yhtyivät siihen kaikki: rohkeimpienkin itsehillintä murtui kiihkon ja pelon aaltoon, joka pyyhkäisi niiden kaikkien ylitse. Tämä ylenevä ja aleneva, lakkaamaton ulina jatkui läpi yön, ja aamulla kaikki kärsivät sietämätöntä janoa.

Aurinko, joka ampui tulinuolillaan valkealla hiekalla lojuvia uhreja ja melkein paistoi ne, ei tuottanut ainakaan huojennusta. Kiduttajien kehä muodostui jälleen Jerin ympärille, ja se sai taas kuulla kunniansa tabun menettämistä. Nauru raivostutti Jeriä paljon enemmän kuin iskut ja ruumiillinen tuska. Ei ainoakaan koira pidä pilkkanaurusta, ja Jeri saattoi kaikkein vähimmin hillitä kiukkuaan, kun sitä herjattiin ja sille naurettiin päin naamaa.

Vaikkei se ollut kertaakaan ulissut, oli sen kurkku ärinästä ja janosta käynyt niin käheäksi ja kuivaksi, ettei se saanut äännähdystäkään suustaan, ellei sitä ärsyttänyt äärimmilleen. Sen kieli riippui ulkona suusta, ja aurinko alkoi jo kahdeksan ajoissa sitä hitaasti kärventää.

Samaan aikaan eräs poika keksi Jerille aivan erikoisen julmuuden. Hän vieritti Jerin pois kuopasta, missä se oli maannut koko yön selällään, käänsi sen kyljelleen ja tarjosi sille pienestä pähkinänkuorikupista vettä. Jeri latki sitä niin himokkaasti, ettei se puoleen minuuttiin huomannut pojan sekoittaneen veteen kypsiä punapippuria.

Katselijat ympärillä ulvoivat ilosta, eikä Jerin äskeinen jano ollut mitään verrattuna tähän uuteen, mihin oli tullut lisäksi pippurin tulinen poltto.

Seuraava tapaus, mikä olikin erittäin tärkeä, oli Nalasu tulo. Nalasu oli vanha kuusikymmenvuotias sokea mies, joka ohjasi kulkuaan pitkällä kepillä. Toisessa kädessään hänellä oli jaloista sidottu porsas.

»Kerrotaan, että valkoisen herran koira syödään», sanoi hän Somon kielellä. »Missä on valkoisen herran koira? Näyttäkää minulle.»

Agno, joka oli juuri saapunut paikalle, seisoi hänen vieressään, kun hän kumartui Jerin puoleen ja tutki sitä sormillaan. Jeri ei yrittänyt purra, vaikka sokean miehen kädet olivat sen hampaitten ulottuvilla useammin kuin kerran. Sillä Jeri ei tuntenut vihamielisyyttä näissä sormissa, jotka sivelivät sitä niin pehmeästi. Sitten Nalasu tunnusteli sikaa ja sen jälkeen useita kertoja sikaa ja Jeriä vuorotellen vertaillen.

Nalasu kohosi pystyyn ja lausui arvostelunsa: »Porsas on yhtä pieni kuin koira. Ne ovat samankokoiset, mutta porsaassa on enemmän syötävää lihaa. Ottakaa porsas, ja minä otan koiran.»

»Ei», sanoi Agno. »Valkoisen herran koira on rikkonut tabun. Se täytyy syödä. Ota mikä muu koira hyvänsä ja anna sika. Ota iso koira.»

»Minä tahdon saada valkoisen herran koiran», intti Nalasu. »Vain valkoisen herran koiran enkä muuta.»

Asia jäi nyt umpikujaan siksi, kunnes Bashti sattui paikalle ja seisautui kuuntelemaan.

»Ota koira, Nalasu», sanoi hän vihdoin. »Porsaasi on hyvä, ja minä syön sen itse.»

»Mutta koira on rikkonut tabun, sinun suuren kanatarha-tabusi, ja se on syötävä», puuttui Agno nopeasti puheeseen.

Liian nopeasti, ajatteli Bashti, ja samassa heräsi hänen mielessään epämääräinen epäily.

»Tabu on hyvitetävä verellä ja tulella», jatkoi Agno.

»Hyvä», sanoi Bashti. »Minä syön pikku porsaan. Leikkaa sen kurkku poikki ja paista se tulella.

»Minä puhun vain tabu-laista. Tabun rikkominen täytyy maksaa elämällä.»

»On toinenkin laki», virnisteli Bashti. »On ollut voimassa kauan, siitä asti kuin Somo rakensi nämä vallit, että elämän saattaa maksaa elämällä.»

»Ainoastaan miehen elämän ja naisen elämän», rajoitti Agno.

»Minä tunnen lain», sanoi Bashti jyrkästi. »Somo teki lain. Ei koskaan ole sanottu, ettei eläimen elämää saata maksaa eläimen elämällä.»

»Sitä ei ole koskaan sattunut käytännössä», sanoi poppamies.

»Se on luonnollista», vastasi vanha päällikkö. »Ei koskaan ennen kukaan ole ollut niin hupsu, että olisi antanut sian koirasta. Se on nuori porsas, ja se on lihava ja murea. Ota koira, Nalasu. Ota koira heti.»

Mutta poppamies ei ollut tyytyväinen.

»Kuten sanoit, oi Bashti, suuressa viisaudessasi, se on voimakas ja rohkea siitoskoira. Anna tappaa se. Kun se tulee tulesta, jaetaan sen ruumis moneen pieneen palaseen, niin että jokainen voi syödä sitä ja saa siten osansa sen voimasta ja rohkeudesta. Somolle on parempi, että sen miehet ovat voimakkaita ja rohkeita kuin että sen koirat ovat sellaisia.»

Mutta Bashti ei vihannut Jeriä. Hän oli elänyt liian kauan ja ajatellut liian paljon syyttääkseen koira sille tuntemattoman tabun rikkomisesta. Koiria tapettiin kyllä usein tabujen rikkomisesta. Mutta sen hän salli tapahtua sen tähden, että viidakkokoirat olivat arvottomia, ja myöskin siksi, että niiden kuolema teroitti kansalle tabun pyhyttä. Jeri taas oli herättänyt hänessä suurta mielenkiintoa. Useasti sen jälkeen kun Jeri oli hyökännyt hänen kimppuunsa Van Hornin pään tähden, hän oli miettinyt tapausta. Hän ihaili Jerin rohkeutta ja sitä selittämätöntä jotakin, mikä esti sen valittamasta kepin tuottamaa tuskaa. Ja vaikei Bashtilla ollut tietoista käsitystä kauneudesta, oli Jerin ääriivojen ja värin kauneus salaa täyttänyt hänet mielihyvällä. Koira oli suloinen katsella.

Mutta oli toinenkin syy Bashtin menettelyyn.

Häntä ihmetytti se, että hänen poppamiehensä niin hartaasti halusi pelkän koiran kuolemaa. Olihan siellä paljon koiria. Miksi sitten juuri tämän koiran? Oli ilmeistä, että noidalla oli jotakin mielessä, mutta Bashti ei voinut arvata, mitä se oli ellei se ollut kostonhalua siitä että hän oli estänyt Agnon syömästä koira. Jos se oli sitä, se osoitti mielenlaatua, jota hän ei voinut sietää yhdessäkään heimonsa jäsenessä. Mutta olipa vaikutin mikä hyvänsä, oli hänestä parasta antaa ojennus papilleen ja näyttää vielä kerran, kenellä oli Somossa viimeinen sana. Sen tähden hän vastasi:

»Minä olen elänyt kauan ja syönyt monta sikaa. Kuka uskaltaa sanoa, että ne monet siat ovat menneet minuun ja tehneet minut siaksi?»

Hän pysähtyi ja heitti haastavan katseen kuulijoittensa piiriin, mutta kaikki olivat vaiti. Sen sijaan muutamat miehet virnistelivät ujusti ja nostelivat levottomina jalkojaan, valmiina pötkimään pakoon, ja Agno osoitti ilmeellään lujasti uskovansa, ettei hänen päällikköllään ollut sian ominaisuuksia.

»Olen syönyt paljon kalaa», jatkoi Bashti. »Mutta milloinkaan ei ole ainoatakaan kalansuomua kasvanut ihooni. Eikä ole kiduksia ilmestynyt kurkkuuni. Niinkuin kaikki näette, ei selkärankaani ole veronnut yhtään evää. — Nalasu, ota koira. — Aga, vie porsas majaan. Syön sen tänään. — Agno, käske aloittamaan koirien tappaminen, niin että kanoottimiehet saavat syödä oikeaan aikaan.»

Kun Bashti sitten lähti pois, linkosi hän Agnolle ankarasti yli olkansa etelämeren englanninkielellä: »Tuhat tulimaine, sinä tehdä minu vihainen sinulle.»

SEITSEMÄSTOISTA LUKU

Sokean Nalasan hitaasti astellessa kanoottivajalta toisella kädellään tunnustellen tietään ja toisella kantaen pää alaspäin riippuvaa jaloista sidottua Jeriä, Jeri kuuli koirien villin ulvonnan äkkiä yltyvän, sillä teurastaminen alkoi ja ne ymmärsivät olevansa kuoleman omia.

Mutta päinvastoin kuin Lamai-poika, joka ei ollut osannut menetellä paremmin, vanha mies ei kantanut Jeriä koko matkaa majalleen. Hän pysähtyi ensimmäisen, matalassa pensaikossa virtaavan puron ääreen ja laski Jerin maahan juomaan. Ja Jeri antautui kokonaan viileän veden sen suussa ja kurkussa herättämän nautinnon valtaan. Mutta samalla kertaa sen alitajunnassa ailahteli tunne, että tämä oli ystävällisin mustaihoinen, jonka se oli Somossa tavannut, paljon ystävällisempi kuin Lamai tai Agno tai Bashti.

Juotuaan niin paljon, ettei enää jaksanut enempää, se kiitti Nalasia kielellään, ei tosin niin

lämpimästi eikä ihastuneesti kuin olisi kiittänyt kapteeninsa kättä, mutta kumminkin rehellisesti kiitollisena virkistävästä juomasta. Vanhus nauraa hihitti mielissään, vieritti Jerin paahtuneen ruumiin veteen ja pitäen Jerin päätä vedenpinnan yläpuolella hieroi vettä sen kuivaan nahkaan ja antoi sen maata siinä pitkiä, autuaita minuitteja.

Sangen pitkän taipaleen puroilta kotiinsa Nalasu kantoi Jeriä yhä jalat sidottuina, mutta ei enää pää alaspäin, vaan toisella kädellään sitä rintaansa vasten puristaen. Nalasan tarkoitus oli saada koira kiintymään häneen. Sillä hän, joka oli monet vuodet istunut yksinäisessä pimeydessä, oli ajatellut paljon enemmän häntä ympäröivää maailmaa ja tunsu sen paljon paremmin, kuin jos hän olisi kyennyt näkemään sen. Hän tarvitsi koiran omia erikoisia tarkoituksiaan varten. Hän oli tehnyt kokeita useilla viidakkokoirilla, mutta ne olivat välittäneet vähät hänen ystävällisyydestään ja olivat poikkeuksetta juosseet tiehensä. Viimeinen oli pysynyt kauimmin sen tähden, että hän oli kohdellut sitä erikoisen hyvin, mutta menojaan sekin oli mennyt, ennen kuin hän oli ehtinyt harjoittaa sen palvelemaan tarkoituksiaan. Mutta valkoisen herran koira oli erilainen, niin hän oli kuullut. Se ei paennut milloinkaan peloissaan, ja sen sanottiin myöskin olevan älykkäämpi kuin Somon koirat.

Lamain tekemästä keksinnöstä, kun hän sitoi Jerin kepillä, oli puhuttu laajalti Somossa, ja samalla tavalla sidottiin Jeri nyt Nalasukin majassa. Mutta kuitenkin oli tavassa eroa. Sokea mies ei ollut koskaan kärsimätön, ja hän istui joka päivä useita tunteja Jeriä hyväillen. Vaikkei hän olisi tätä tehnytäkään, olisi Jeri, joka söi hänen ruokaansa ja oli tottunut vaihtamaan isäntää, kuitenkin hyväksynyt Nalasan herrakseen. Sitä paitsi Jeristä oli aivan ilmeistä, että sen jälkeen kun Agno oli sitonut sen ja heittänyt toisten avuttomien koirien joukkoon teurastuskentälle, noitamestarin isännöyys oli kokonaan loppunut. Ja Jeri, jolla elämänsä ensimmäisistä päiväistä alkaen aina oli ollut isäntä, tunsu vastustamatonta isännäntarvetta.

Niinpä sen päivän tultua, jolloin se vapautettiin kepeistä, se jäi omasta tahdostaan Nalasan majalle. Päästyään varmuuteen siitä, ettei Jeri karkaisi, vanhus alkoi opettaa sitä. Päivä päivältä opetukseen käytetty aika piteni, kunnes sille omistettiin useita tunteja päivässä.

Aivan ensiksi Jeri oppi itselleen uuden nimen, Boa, ja se opetettiin vastaamaan siihen yhä pitemmän matkan päästä huolimatta siitä, kuinka hiljaa se lausuttiin, ja Nalasu jatkoi äänensä hiljentämistä siksi, kunnes hän vain kuiskasi nimen. Jerin korvat olivat tarkat, mutta Nalasan olivat pitkäaikaisesta harjaantumisesta miltei yhtä tarkat.

Sitten Jerin kuuloa harjoitettiin entistä tarkemmaksi. Tuntikausia yhteen menoon se sai istua Nalasan vieressä tai seisoa jonkun matkan päässä hänestä, ja sitä opetettiin käsittämään heikoimpiakin ääniä ja rasahduksia viidakossa. Sitten se vielä opetettiin tuntemaan eri viidakkoäänet ja eri tavat, joilla sen piti murista varoituksia Nalasulle. Jos kuului kahinaa, minkä se tunsu sian tai kanan aiheuttamaksi, se ei murissut ollenkaan. Jos se ei tuntenut ääntä, se murisi vain pehmeästi. Mutta jos äänen sai aikaan mies tai poika, joka hiipi ja herätti sen tähden epäilyksiä, oli Jerin muristava äänekkäästi. Jos taas äänet olivat selvät ja huolettomat, oli Jerin murina pehmeää.

Jerin mieleen ei koskaan tullut ihmetellä, minkä vuoksi sille tätä kaikkea opetettiin. Se vain teki niin, koska sen uusi isäntä tahtoi niin. Kaiken tämän ja paljon muutakin Nalasu opetti sille hitaasti ja kärsivällisesti, ja hän kartutti Jerin sanavarastoakin, niin että he matkan päästä saattoivat käydä nopeita ja täydellisesti ymmärrettäviä keskusteluja.

Siten Jeri saattoi viidenkymmenen jalan päästä murahtaa pehmeästi »vuff» jolla se ilmoitti, että kuului ääni, jota se ei tuntenut, ja Nalasu saattoi viheltää erilaisilla suhuäänteillä sille käskyn pysyä hiljaa, murahtaa hiljemmin, olla ääneti tai tulla äänettömästi luokseen tai mennä viidakkoon tutkimaan oudon äänen syytä tai kovasti haukkuen hyökätä hiipijän kimppuun.

Jos Nalasan tarkat korvat yksin sieppasivat salaperäisen äänen vastakkaiselta taholta, saattoi hän kysyä Jeriltä, oliko tämä sitä kuullut. Ja Jeri varpaita myöten valppaana kuunnellen saattoi muuttamalla »vuff»-äänensä laajuutta ja laatua kertoa Nalasulle, ettei se kuullut sitä tahi että se kuuli sen, ja myöskin, että se oli vieras koira tai metsärotta tai mies taikka poika — kaiken tämän mitä pehmeimmillä äänillä, jotka olivat tuskin muuta kuin hengähdyksiä. Sitä voitiin sanoa äänelliseksi pikakirjoitukseksi.

Nalasu oli omituinen vanhus. Hän eli yksikseen pienessä ruohomajassa kylän laidassa. Lähin asumus oli melkoisen matkan päässä, ja hänen omansa seiso aukeamalla keskellä tiheää viidakkoa, joka ei missään kohden ollut kuuttakymmentä jalkaa lähempänä majaa. Tämän raivatun alan hän piti aina vapaana nopeasti leviävästä kasvullisuudesta. Hänellä ei ilmeisesti ollut yhtään ystävää. Vieraita ei tullut milloinkaan hänen majalleen. Vuosia oli jo kulunut siitä, kun hän viimeiseltä riisti halun siihen. Sitäpaitsi hänellä ei ollut yhtään sukulaista. Hänen vaimonsa oli kuollut kauan sitten, ja hänen kolme poikaansa olivat vielä naimattomina menettäneet päänsä taistelussa Somon rajojen ulkopuolella korkeiden kukkuloiden viidakkopoluilla ja joutuneet surmaajiensa, viidakkolaisten vatsoihin.

Sokeaksi hän oli hyvin toimelias mies. Hän ei pyytänyt keneltäkään apua ja hankki itse toimeentulonsa. Maja-aukiollaan hän viljeli jamssia, makeita perunoita ja taroa. Hän ei pitänyt puista majan lähellä, ja niinpä hänellä oli toisella aukiolla pisanki- ja banaanipuuta ja puoli tusinaa kookospalmuja. Hedelmiä ja vihanneksia hän vaihtoi kylässä lihaan, kalaan ja tupakkaan.

Hän käytti suuren osan ajastaan Jerin kasvattamiseen ja muulloin teki jousia ja nuolia, jotka hänen heimolaistensa keskuudessa olivat niin suuressa maineessa, että ne kävivät aina kaupaksi. Kului tuskin päivääkään hänen harjoittelemattaan jousella ja nuolella. Hän ampui vain äänen ohjaamana, ja milloin vain kuului ääntä tai kahinaa viidakosta ja Jeri oli ilmoittanut hänelle sen syyn, hän ampui sitä kohti nuolen. Sitten oli Jerin velvollisuus tuoda nuoli varovasti takaisin, jos

se oli sivuuttanut maalin.

Omituista Nalasussa oli se, ettei hän nukkunut enempää kuin kolmisen tuntia kahdestakymmenestä neljästä, ettei hän koskaan nukkunut yöllä ja ettei hän lyhyttä päiväuntaan koskaan nukkunut asunnossaan. Ympäröivän viidakon sankimmassa tiheikössä hänellä oli jonkinlainen piilomaja, johon ei vinyt yhtään polkua. Hän ei koskaan mennyt sinne tai palannut sieltä samaa tietä, niin että hedelmällisen maan trooppinen kasvillisuus, kun sitä niin harvoin tallattiin, hävitti aina pienimmätkin jäljet hänen kulkemastaan tiestä. Ja hänen nukkuessaan Jeri oli opetettu pitämään vahtia hetkeksikään nukahtamatta.

Nalasun äärettömään varovaisuuteen oli omat syynsä. Vanhin hänen kolmesta pojastaan oli kerran sattuneessa riidassa tappanut erään Aon. Ao oli ollut yksi Annon perheen kuudesta veljeksestä, jotka asuivat eräässä isossa kylässä. Somon lain mukaan Annon perhe oli oikeutettu perimään verivelan Nalasun perheeltä, mutta sen oli tehnyt tyhjäksi Nalasun kolmen pojan kuolema viidakossa. Ja kun Somossa oli lakina elämä elämästä, ja kun Nalasu oli yksin elossa perheestään, tiesi koko heimo hyvin, että annolaiset eivät tyytyisi, ennenkuin olivat ottaneet sokealta mieheltä hengen.

Mutta Nalasu oli yhtä kuuluisa suurena taistelijana kuin kolmen sotaisan pojan isänä. Kahdesti annolaiset olivat yrittäneet kostaa, ensimmäisen kerran, kun Nalalalla vielä oli näkönsä. Nalasu oli huomannut heidän väijytyksensä, kiertänyt sen, tavannut vihollisten takana itse Annon, perheen isän, ja tappanut tämän tehden siten verivelan kaksinkertaiseksi.

Sitten oli tullut hänen onnettomuutensa. Hänen täyttäessään uudelleen käytettyjä sniderin patruunoita, ruudinrjähdys poltti hänen molemmat silmänsä. Heti sen jälkeen kun hän istui hoitamassa haavojaan, olivat annolaiset hyökänneet hänen kimppuunsa mutta sitä hän juuri oli odottanut. Sinä iltana Annon toinen poika ja kaksi hänen setäänsä astui myrkytettyihin orjantappuroihin ja sai kauhean kuoleman. Niin oli henkien luku, jotka hän oli annolaisille velkaa, kasvanut viideksi, ja ne saattoi periä vain yhdeltä sokealta mieheltä.

Tämän jälkeen annolaiset olivat pelänneet orjantappuroita niin kovasti, etteivät uskaltaneet tulla uudelleen, vaikka heidän kostonhimonsa kyti yhä ja he odottivat sitä päivää, jolloin Nalasun pää koristaisi heidän voitonmerkkisalkoan. Siihen päivään saakka Nalasu ja annolaisten välillä ei vallinnut aselepo, vaan pakkorauha. Vanha mies ei kyennyt ahdistamaan vihollisiaan, eivätkä nämä uskaltaneet hyökätä hänen kimppuunsa. Eikä ratkaisupäivää tullutkaan, ennen kuin Jeri joutui Nalasun kasvatiksi, mutta sen jälkeen eräs annolainen vihdoinkin teki keksinnön, jonka vertaista ei koko Malaitalla oltu milloinkaan nähty.

KAHDEKSASTOISTA LUKU

Tällä välin kuukaudet olivat kuluneet, kaakkois-pasaati oli lakannut ja luoteismonsuuni alkanut puhalttaa, Jerin ikä karttunut kuudella kuukaudella, ja sitä mukaa sen paino, koko ja luitten lujuus. Tämä puoli vuotta sokean miehen luona oli sille hyvää aikaa, huolimatta siitä, että Nalasu oli tiukka isäntä, joka hellittämättä piti sille joka päivä oppitunteja enemmän kuin useimmille koirille on pidetty. Nalasu ei koskaan lyönyt Jeriä eikä sanonut sille pahaa sanaa. Tämä mies, joka oli tappanut neljä annolaista, kolme niistä sokeaksi tultuaan ja surmannut paljon enemmän ihmisiä hurjassa nuoruudessaan, ei kertaakaan puhutellut Jeriä vihaisella äänellä eikä rangaissut sitä milloinkaan helliä nuhteita ankarammilla keinoilla.

Jerin tänä pentuikänsä loppukautena nauttiman herkeämättömän opetuksen seurauksena oli sen älykkyyden lopullinen kehittyminen. On luultavaa, ettei ainoallakaan koiralla koko maailmassa ole milloinkaan ollut niin kehittyntä puhekykyä kuin sillä, ja tähän oli kolme syytä: sen synnynnäinen lahjakkuus, Nalasun opetustaito ja opetukseen uhratut pitkät tunnit.

Sen sanavarasto oli koiran omaksumaksi tavattoman laaja. Voi melkein sanoa, että se ja mies kykenivät keskustelemaan tuntikaupalla, vaikkakin niitä käsitteitä, joista he saattoivat puhella, oli vähän ja ne olivat yksinkertaisia. Heidän ajatuksenvaihtonsa kosketteli vain hyvin vähän menneisyyttä ja vielä vähemmän, tuskin ollenkaan, tulevaisuutta. Jeri osasi kertoa Nalalalle Meringestä ja Arangista yhtä vähän kuin suuresta rakkaudestaan kapteeniaan kohtaan tai siitä, miksi vihasi Bashtia. Samaten Nalasu ei osannut kertoa sille verikostosodastaan annolaisia vastaan eikä siitä, kuinka oli kadottanut näkönsä.

Käytännössä koko heidän keskustelunsa rajoittui nykyhetkeen, joskin he saattoivat sisällyttää siihen jonkun verran aivan lähimmästä menneisyydestä. Nalasu saattoi antaa Jerille joukon määräyksiä, esimerkiksi, että Jerin piti lähteä yksikseen vakoiluretkelle, mennä piilomajalle, sitten kiertää se kaukaa, jatkaa matkaa toiselle aukiolle, missä hedelmäpuut kasvoivat, kulkea läpi viidakon pääpolulle, edetä sitä pitkin kylää kohti, kunnes tuli suurelle viikunapuulle, ja palata sitten takaisin pientä polkua myöten Nalalun luo ja Nalalun majaan. Kaiken tämän Jeri suoritti kirjaimellisesti, ja takaisin palattuaan hän esitti kertomuksensa. Esimerkiksi näin: Piilomajalla ei muuta tavallisuudesta poikkeavaa kuin se, että hiirihaukka oli sen lähistöllä; toisella aukiolla oli kolme kookospähkinää pudonnut maahan — sillä Jeri osasi erehtymättä laskea viiteen, toisen aukion ja pääpolun välillä oli neljä sikaa, pääpolulla se oli kulkenut koiran, useamman kuin viiden naisen ja kahden lapsen ohi, ja kotimatalla se oli pienellä polulla tavannut kakadun ja kaksi poikaa.

Mutta se ei osannut kertoa Nalalalle tunteistaan eikä mielialastaan, mikä esti sitä olemasta täysin onnellinen nykyisissä oloissaan. Sillä Nalasu ei ollut valkoinen jumala, vaan ainoastaan

mustaihoinen jumala. Ja Jeri vihasi ja halveksi kaikkia mustaihoisia, lukuunottamatta Lamaita ja Nalasua. Näitä se sieti, vieläpä tunsi Nalasua kohtaan jonkinlaista tyyntä, suloista kiintymystä. Mutta se ei rakastanut Nalasua, sillä se oli sille mahdotonta.

Mustaihoiset olivat korkeintaan vain toisen asteen jumalia, eikä se saattanut unohtaa suuria valkoisia jumalia, sellaisia kuin sen kapteeni ja herra Haggin ja Derby ja Bob. He olivat jotakin muuta, jotakin parempaa kuin kaikki nämä mustat villit, joiden keskuudessa se eli. He olivat kaukana saavuttamattomassa ihmemaassa, jonka se elävästi muisti, jota se kaipasi, mutta jonne se ei osannut tietä ja jonka kenties oli ahmaissut ei-mikään, se, missä kapteeni ja Arangi jo olivat.

Turhaan vanha mies koetti voittaa Jerin rakkautta. Hän ei voinut mitään Jerin monille odotuksille ja muistoille, vaikkakin hän saavutti Jerin ehdottoman uskollisuuden. Kapteeninsa puolesta Jeri olisi taistellut intohimoisesti kuolemaan asti, Nalasun puolesta velvollisuudentunnosta kuolemaan asti. Eikä vanhuksella ollut aavistustakaan siitä, ettei hän ollut voittanut Jerin koko sydäntä.

Tuli sitten päivä, jolloin eräs annolainen keksi paksut palmikoidut sandaalit suojaamaan jalkapohjia myrkytetyiltä orjantappuroilta, joilla Nalasu oli ottanut kolme heikäläistä hengiltä. Se päivä oli oikeastaan musta yö, niin musta, ettei voinut nähdä puunrunkoa kahdeksannestuuman päässä nenästään. Ja tusina annolaisia hiipi Nalasun aukiolle snidereillä, ratsupistooleilla, sotakirveillä ja -nuijilla aseistettuina, hiipi ja pelkäsi paksuista sandaaleistaan huolimatta orjantappuroita, joita Nalasu ei enää asettanut majansa ympärille.

Jeri, joka istui Nalasun polvien välissä unisena, pää nyökähdellen, antoi ensimmäisen varoituksen isännälleen, joka istui ovensa ulkopuolella sokeat silmät levällään ja kuulo jännitettynä, niin kuin hän oli istunut joka yö monta vuotta. Hän kuunteli entistä kiinteämmin monta pitkää minuuttia, mutta ei kuullut mitään, ja samalla hän kuiskaamalla kyseli Jeriltä ja käski sen puhua hiljaa, ja Jeri ääntämällä »vuff» ja »viff» ja muita pikapuheen henkäyssanoja, joita oli oppinut, kertoi hänelle, että lähestymässä oli paljon miehiä, enemmän kuin viisi.

Nalasu tarttui vieressään olevaan jouseen, asetti nuolen paikoilleen ja odotti. Vihdoin hänen omat korvansa kuuluivat milloin sieltä, milloin täällä pienen pientä kahinaa, mikä lähestyi kehässä. Yhä hiljaisuuteen kehoittaen hän pyysi varmuutta Jeriltä, jonka niskakarvat pörhistyivät Nalasun herkkien sormien alla ja joka nyt luki yöilmaa sekä vainullaan että kuulollaan. Ja Jeri kuiskasi taas yhtä hiljaa kuin Nalasu, että siellä oli miehiä, paljon miehiä, enemmän kuin viisi.

Iän opettamalla kärsivällisyydellä Nalasu istui hievahtamatta, kunnes hän läheltä, aivan viidakon reunasta, noin kuudenkymmenen askeleen päästä kuuli selvästi hiipivän miehen aiheuttaman rasahduksen. Hän jännitti jousensa, hellitti nuolen ja kuuli mielihyväkseen omituisen sekoituksen läähätystä ja huokailua. Ensimmäinen hän pidätti Jerin lähtemästä noutamaan nuolta, jonka hän tiesi osuneen maaliinsa, ja sitten hän sovitti uuden nuolen jousenjanteelle.

Neljännestunti kului hiljaisuudessa, sokea mies istui kuin kiviveistos, koira vapisi innosta hänen sormiensa puhuvien kosketusten alla ja totteli hiljaaolonkäskyjä. Sillä Jeri tiesi yhtä hyvin kuin Nalasukin, että kuolema kahisi ja väijyi ympäröivässä pimeydessä. Taas kuului hiljainen liiakahdus, lähempää kuin ennen, mutta hätiköity nuoli meni ohi. He kuuluivat sen jysähdyksen kaukana olevaan puunrunkoon ja nopeasti perääntyvän maalitaulun hiipiviä askeleita. Lyhyen hiljaisuuden jälkeen Nalasu käski Jerin noutaa nuolen. Hyvä ja pitkä harjoitus ei ollut mennyt hukkaan, sillä Nalasu näkevien ihmisten korvia tarkemmat korvat eivät kuulleet, kun Jeri hiipi nuolen jysähdyksen suuntaan ja toi nuolen takaisin suussaan.

Taas Nalasu odotti, kunnes uudelleen saattoi kuulla kehän lähestyvän, jolloin hän otti maasta kaikki nuolensa ja kiersi Jerin seuraamana äänettömästi aukion vastakkaiselle reunalle. Heidän vielä kulkiessaan pamahti snideri, joka oli tähdätty suunnilleen äsken tyhjäksi jäänyttä paikkaa kohti.

Ja sokea mies taisteli koirineen keskiyöstä aamunkoittoon asti menestyksellisesti kahtatoista ruudinukkosella ja kauaskantavilla, syvään tunkeutuvilla, pehmeillä lyijykuulilla varustettua miestä vastaan. Ja sokea mies puolustautui ainoastaan jousella ja satakunnalla nuolella. Hän ampui useita satoja nuolia, jotka Jeri toi hänelle takaisin ja jotka hän aina uudelleen ja uudelleen ampui. Mutta Jeri auttoi urhoollisesti ja taiturimaisesti liittäen Nalasun tarkkaan kuuloon oman vielä tarkemman kuulonsa, kierrellen äänettömästi ympäri majaa ja tiedottaen, mistä hyökkäys milloinkin uhkasi.

Annolaiset kuluttivat paljon kallista ruutiaan, sillä oli kuin näkymättömät henget olisivat taistelleet. Mitään muuta ei näkynyt kuin pyssynlaukausten välähdyksiä. Annolaiset eivät koskaan nähneet Jeriä, vaikka he kuuluivatkin sen liikkuvan nuolia etsiessään heidän vaiheillaan. Kerran eräs heistä etsiessään nuolta, joka oli melkein viiltänyt häntä, kosketti Jerin selkää kädellään ja päästi hurjan kauhunhuudon, kun Jeri iski hampaansa hänen sormiinsa. He koettivat ampua Nalasun jousenjanteen helähdystä kohti, mutta Nalasu vaihtoi heti jokaisen laukauksensa jälkeen paikkaa. Useita kertoja he ampuivat Jeriä kohti tämän ollessa lähellä, ja kerran kärventyikin sen kuono lievästi ruudista.

Kun yö valkeni lyhyeksi trooppiseksi hämäräksi ennen kirkasta päivää, annolaiset perääntyivät, ja samalla Nalasu vetäytyi valosta majansa suojaan hallussaan Jerin ansiosta vielä kahdeksankymmentä nuolta. Nalasu oli saalista yksi kuollut ja monta nuolten haavoittamaa miestä, jotka olivat laahautuneet pois.

Ja puoli päivää Nalasu kyyrötti Jerin puoleen kumartuneena hellillä hyväilyillä palkiten sitä kaikesta, mitä se oli tehnyt. Sitten vanhus meni Jeri mukanaan kylään ja kertoi taistelusta. Bashti tuli vierailulle hänen luokseen ennen päivän alkua ja aloitti vakavan keskustelun.

»Puhun niin kuin vanha mies vanhalle miehelle», sanoi Bashti. »Minä olen vanhempi kuin sinä, oi

Nalasu, enkä ole milloinkaan pelännyt. Mutta milloinkaan en ole ollut sinua urhoollisempi. Toivoisin heimon jokaisen miehen olevan yhtä urhoollinen kuin sinä. Sittenkin aiheutat sinä minulle suurta surua. Mitä arvoa on rohkeudellasi ja taidollasi, kun sinulla ei ole jälkeläisiä, jotka perivät rohkeutesi ja taitosi?»

»Minä olen vanha mies», aloitti Nalasu.

»Et niin vanha kuin minä», keskeytti Bashti. »Et liian vanha menemään naimisiin, jotta jälkeläisesi lisäisivät heimon voimaa.»

»Minä olin naimisissa, vieläpä kauan, ja minulla oli kolme urhoollista poikaa. Mutta he ovat kuolleet. Minä en elä niin kauan kuin sinä. Ajattelen nuoruuteni päiviä niin kuin hauskoja unia muistellaan herättyä. Mutta vielä enemmän ajattelen kuolemaa ja loppua. Naimista en ajattele ensinkään. Olen liian vanha menemään naimisiin. Olen kyllyiksi vanha valmistautumaan kuolemaan, ja olen kovin utelias tietämään, mitä minulle tapahtuu kuoltuani. Kuolenko ainiaaksi? Elätkö uudelleen unien maassa, ja muistanko vielä ne lämpimässä maailmassa eletyt päivät, jolloin nälkä sai nesteet suuhuni ja rinnassani oli rakkaus naista kohtaan?»

Bashti kohautti olkapäitään.

»Minäkin olen asiaa paljon ajatellut», sanoi hän.

»En kuitenkaan pääse mihinkään. Tiedämme vasta kun olemme kuolleet, mitä silloin olemme. Mutta tämän me tiedämme, sinä ja minä: heimo elää. Heimo ei koskaan kuole. Sen tähden, jos meidän elämällemme on ollenkaan mitään tarkoitusta, on meidän tehtävä heimo voimakkaaksi. Sinun tehtäväsi heimossa ei ole vielä suoritettu. Sinun täytyy mennä naimisiin, niin että taitosi ja rohkeutesi jäävät elämään jälkeesi. Minulla on sinulle vaimo, ei, kaksi vaimoa, sillä sinun päiväsi ovat lyhyet, ja minä elän varmasti niin kauan, että näen sinun riippuvan isieni rinnalla kanoottivajan tangossa.»

»Minä en maksa mitään vaimosta», vastusti Nalasu. »En maksa minkäänlaisesta vaimosta. En maksaisi tupakanlehteä, en murskattua kookospähkinää parhaimmastakaan Somon naisesta.»

»Ole huolehti», jatkoi Bashti levollisesti. »Minä maksan edestäsi vaimon, kahdenkin vaimon hinnan. Kylässä on Bubu. Puolella tupakkalaatikolla ostan hänet sinulle. Hän on tanakkatekoinen, pyöreäsäärinen, leveälanteinen, muhkearintainen. Siellä on Nena. Hänen isänsä vaatii hänestä kovan hinnan, kokonaisen tupakkalaatikon. Minä ostan hänet sinulle kuitenkin. Sinun aikasi on lyhyt. Meidän täytyy kiirehtiä.»

»En tahdo mennä naimisiin», julisti vanha sokea mies kiivaasti.

»Sinä tahdot. Minä olen puhunut.»

»Ei, sanon minä ja sanon vieläkin, ei, ei, ei, ei. Naiset ovat kiusanhenkiä. He ovat nuoria olentoja ja heidän päänsä on täynnä hulluutta. Heidän kielensä lörpöttelee turhia puheita. Minä olen vanha, olen rauhallinen tavoiltani, elämän tulet ovat sammuneet minussa, istun mieluummin yksin pimeydessä ja mietiskelen. Minut tekisivät hulluksi ympärilläni jaarittelevat nuoret olennot, joilla on pelkkää vaahtoa ja kuohua päässään ja kielellään. Aivan varmasti he tekisivät minut hulluksi, niin hulluksi, että minä sylkisin jokaiseen raakunkuoreen, irvistelisin kuulle ja purisin poikki suonen ja ulvoisin.»

»Ja vaikka niin tekisitkin, mitä sitten? Kunhan vain sukusi ei häviä. Minä maksan vaimoista heidän isilleen ja lähetän heidät luoksesi kolmen päivän kuluessa.»

»Minulla ei ole heidän kanssaan mitään tekemistä», tuimistui Nalasu.

»Varmasti sinulla on», väitti Bashti levollisesti. »Sillä ellet sinä tahdo, on sinun maksettava minulle. Se on vaikea, kova velka. Minä annan kiskoa sijoiltaan jokaisen nivelesi, niin että tulet nilviäiseläimen kaltaiseksi taikka sian, jonka luut on murskattu, ja sitten sidotutan sinut paaluun keskelle koirien teurastuskenttää paistumaan auringonpaahteessa. Ja mitä sinusta jää jäljelle, sen heidän koirien syötäväksi. Sinun sukusi ei tule häviämään Somosta. Minä, Bashti, sanon sen sinulle. Kolmen päivän kuluessa lähetän sinulle kaksi vaimoasi...»

Hän vaikenä, ja heidän välillään syntyi pitkä hiljaisuus.

»Suostutko?» toisti Bashti. »Joko vaimot taikka sijoiltaan kiskotuun jäsenen paaluun auringonpaisteeseen. Valitse, mutta ajattele tarkoin, ennen kuin valitset jäsentesi repimisen.»

»Minun iälläni, kun kaikki nuoruuden kiihotukset ovat jääneet niin kauas, kauas!» valitti Nalasu.

»Valitse. Sinä huomaat, että sinulla on liiaksikin kiihotusta ja tunteita, kun aurinko koirien teurastuskentällä paahtaa pakottavia niveliäsi niin, että laihan ruumiisi rasvat poreilevat niin kuin keitetyn pienen porsaan kirkas rasva.»

»Lähetä sitten minulle vaimot», sai Nalasu voihkaistua pitkän vaitiolon jälkeen. »Mutta lähetä heidät kolmantena päivänä, ei toisena eikä huomenna.»

»Hyvä on», nyökkäsi Bashti vakavasti. »Sinä olet elänyt yksinomaan jo kauan aikaa pimeydessä olleiden edeltäjiesi ansiosta, jotka toimivat niin, että heimo eläisi ja sinä tulisit olemaan. Sinä olet. He maksoivat sinusta hinnan. Se on sinun velkasi. Sinä tulit elämään tämä velka maksettavanasi. Sinun on maksettava velka, ennen kuin siirryt elämästä. Se on laki. Ja se on viisas laki.»

Ja jos Bashti olisi kiirehtinyt vaimojen lähettämistä päivällä tai parilla, olisi Nalasu joutunut avioliiton pelottavaan kiirastuleen. Mutta Bashti piti sanansa, ja kolmantena päivänä hänellä taas oli liian kiire, eikä hän tärkeämpien asioiden vuoksi ennättänyt lähettää Bubua ja Nenea sokealle miehelle, joka levottomana odotti heidän tuloaan. Sillä kolmannen päivän aamuna savusivat kaikki suojanpuoleisen Malaitan kukkulat merkkikieltä. Sotalaiva oli rannikolla, niin kertoi sanoma, suuri sotalaiva, joka purjehti Langa-Langan riuttojen lomitse. Huhu kasvoi. Sotalaiva ei pysähtynyt Langa-Langaan. Sotalaiva ei pysähtynyt Binuun. Se suuntasi kulkunsa Somoa kohti.

Sokea Nalasu ei voinut nähdä näitä ilmaan kirjoitettuja savusanomia. Kun hänen majansa oli niin erillään, ei kukaan tullut hänelle siitä kertomaan. Ensimmäisen varoituksen antoivat hänelle huutavien ja valittavien naisten ja lasten kimeät äänet isolta polulta, joka johti kylästä Somon ylänkäräjoille. Hän luki äänistä vain kauhun ja päätteli, että kylä pakeni vuorilinnoituksiinsa, mutta hän ei tiennyt paon syytä.

Hän kutsui Jerin luokseen ja käski tämän vakoilemaan ison viikunapuun luo, missä Nalasan polku ja iso polku yhtyivät, tekemään huomioita ja kertomaan ne. Ja Jeri istui viikunapuun alla ja katseli somolaisten pakoa. Miehiä, naisia ja lapsia, nuoria ja vanhoja, rintalapsia ja keppeihin ja sauvoihin nojaavia patriarkkoja kulki sen ohitse, ja kaikkien kiire ilmaisi mitä suurinta hätää. Kylän koirat olivat yhtä pelästyneitä, ne vinkuivat ja ulvoivat juostessaan. Ja kauhu tarttui rajusti Jeriinkin. Se tunsu voimakasta halua heittäytyä pakolaisvirtaan, paeta jotakin aavistamatonta, uhkaavaa vaaraa, joka herätti sen vaistomaisen kuolemankammon. Mutta se hillitsi tämän halunsa uskollisuudesta sokeata miestä kohtaan, joka oli ruokkinut ja hyväillyt sitä kuusi pitkää kuukautta.

Palattuaan Nalasan luokse se kertoi tälle tietonsa istuen hänen polviensa välissä. Se ei osannut laskea pitemmälle kuin viiteen, mutta se tiesi pakenevia olleen monta kertaa enemmän kuin viisi. Se ilmoitti siis viisi miestä ja enemmän, viisi naista ja enemmän, viisi lasta ja enemmän, viisi pikkulasta ja enemmän, viisi koiraa ja enemmän, sikojakin se ilmoitti viisi ja enemmän. Nalasan korvat kertoivat hänelle, että niitä oli monta, monta kertaa enemmän, ja hän kysyi nimiä. Jeri tiesi Bashtin, Agnon, Lamain ja Lumain nimet. Sen sanoissa ei ollut mitään näiden nimien tavallisista äänneistä, vaan se lausui ne viff-vuff-pikapuheellaan, jonka Nalasu oli sille opettanut.

Nalasu mainitsi useita muita nimiä, jotka Jeri tunsu kuulolta, mutta joita se ei itse osannut lausua, ja useimpiin niistä se vastasi kyllä nyökkäämällä päätään ja ojentamalla oikeaa kädensä. Muutamien nimien kohdalla se pysyi liikkumattomana, mikä merkitsi, ettei se niitä tuntenut. Ja toisiin nimiin, jotka se tunsu, mutta joiden omistajia se ei ollut nähnyt, se vastasi ei ojentamalla vasemman kädensä.

Ja Nalasu, joka tiesi nyt, että jokin kauhea vaara oli uhkaamassa, jokin paljon kauheampi kuin jonkin naapuri-merenrantatehimon hyökkäys, jonka Somo saattoi helposti torjua valliensa takaa. Nalasu arvasi, että se oli kauden odotettu rangaistus-sotalaiva. Kuudestakymmenestä vuodestaan huolimatta hän ei ollut milloinkaan ollut kylässä, jota pommitetaan. Hän oli kuullut epämääräisiä puheita siitä, mitä pommitus oli aiheuttanut toisissa kylissä, mutta hänellä ei ollut siitä muuta käsitystä kuin että silloin ammuttiin kuulia, jotka olivat isompia kuin sniderin kuulat ja lensivät kauemmaksi.

Mutta hän sai tutustua kranaattituleen ennen kuolemaansa. Bashti, joka oli kauan odottanut risteilijää kostamaan Arangin hävitystä ja kahden valkoisen miehen pään ottamista, oli kauan sitten arvioinut koituvan vahingon. Siksi hän oli antanut kansalleen käskyn paeta vuorille. Joukon etunenässä kaksitoista nuorta miestä kantoi hänen mattoihin käärittyä pääkokoelmaansa.

Viimeiset hitaat laahustajat pakolaisjoukon jälkipäässä olivat juuri kulkemassa viikunapuun ohi ja Nalasu, jousensa ja kahdeksankymmentä nuoltansa kainalossaan, otti Jeri kantapäällään ensimmäisiä askeleita seuratakseen muita, kun ilma hänen yläpuolellaan repesi hirvittävän voimakkaasta äänestä.

Nalasu lysähti istualleen. Se oli ensimmäinen hänen kuulemansa kranaatinräjähdys, ja se oli tuhat kertaa hirveämpi kuin hän oli kuvitellut. Se pani ilman pauhaamaan ja taivaan tärisemään: oli kuin joku voimallinen jumala olisi käsiensä välissä murskannut murskaksi kaikkeuden tai reväissyt kahtia jättiläislakanan, joka ulottui yli koko maan piirin.

Hän lysähti istualleen ovensa eteen, painoi päänsä polviensa väliin ja suojeli sitä käsivarsillaan. Myös Jeri, joka ei ollut koskaan kuullut pommitusta, vielä vähemmän arvaillut millaista se oli, joutui kauhun valtaan. Tämä oli sille samanlainen luonnonmullistus kuin se, kun pauhaava myrsky paiskasi Arangin kyljelleen. Mutta luonteelleen uskollisena se ei kyyristynyt maahan ensimmäisen kranaatin räjähtäessä. Se päinvastoin pörhisti karvojaan ja hampaat uhkaavasti irvissä murisi sille jollekin, joka oli niin lähellä ja kuitenkin näkymätön.

Nalasu painautui vielä kyyrympään, kun heidän takanaan räjähti kranaatti, ja Jeri murisi ja pörhisteli karvojaan jälleen. Kumpikin toisti saman joka kerta, kun uusi kranaatti räjähti, ja niitä räjähteli entistä lähempänä viidakossa. Ja Nalasu, joka oli elänyt pitkän elämän koskaan säikkymättä tuntemiaan vaaroja, oli määrätty kuolemaan raukan tavoin peloissaan hänelle tuntemattomasta syystä valkoisten valtiaitten teknisesti lähettämästä heittoaseesta. Kranaattien räjähdyspiirin lähenemistään lähetessä hän kadotti viimeisenkin itsehillinnän hiukkasen. Hänen kauhunsa oli niin rajaton, että hän olisi hyvin saattanut ulvoa ja purra suonensa poikki. Parkaisten mielenvikaisen tavoin hän hyppäsi jaloilleen ja syöksyi sisälle majaan, ikään kuin sen olkinen katto olisi voinut suojella hänen päätään niin suunnattomilta kuulilta. Hän törmäsi ovenpieleen, ja ennen kuin Jeri ennätti hänen luokseen, hän keskilattialla kieriskellessään sai seuraavan kranaatin suoraan päähänsä.

Jeri oli juuri päässyt ovelle, kun kranaatti räjähti. Maja ja Nalasu muuttuivat sinkoileviksi

kappaleiksi. Ovella seisovan Jerin räjähdysten ilmanpaine paiskasi parinkymmenen jalan päähän. Kaikki iski siihen samassa sekunnin murto-osassa: maanjäristys, hyökyaalto, tulivuoren purkaus, taivaan ukkonen ja pilvistä leimahtava tulinen salama, ja se menetti tajuntansa.

Se ei tiennyt lainkaan, miten kauan se siinä makasi. Viisi minuuttia kului, ennen kuin se ensimmäisen kerran suonenedontapaisesti värähti, ja kun se ponnisteli jaloilleen ja huojui pökerryksissään, ei sillä ollut pienintäkään käsitystä ajasta. Se ei ajatellut aikaa ollenkaan. Sen ainoa ajatus, joka sai sen tahattomaan toimintaan, oli että sitä silmänräpäys sitten oli hirmuisesti lyöty, lyöty paljon kovemmin kuin kukaan mustaihoinen oli sitä lyönyt kepillä.

Sen kurkku ja keuhkot olivat täynnä ruudin tukahduttavaa, pistävää savua, sen sieraimet multaa ja pölyä, se läähätti ja aivasteli raivoisasti, hyppeli puoleen ja toiseen, horjahti kumoon kuin juopunut, hypähti jälleen ilmaan, ja takajaloillaan hoiperrelleen se löi etukäpäliällään kuonoaan pää riippuen etujalkojen välissä, hieroipa kuonoaan maahankin. Sen oli saatava pureva tuska pois nenästään ja suustaan ja ilmaa keuhkoihinsa!

Ihmeen kautta se oli säilynyt kranaatin sinkoilevilta rautasirpaleilta, ja sen vahva sydän pelasti sen kuolemasta räjähdysten paineeseen. Vasta viiden hirveän minuutin jälkeen, joiden aikana se riehui kuin päätön kana, se tunsu olonsa jälleen siedettäväksi. Tukehtumisen ja tuskan vaikein aika meni ohi, ja vaikka se oli vielä heikko ja pökertynyt, se hoippui Nalasun majan suuntaan. Mutta siellä ei ollut majaa eikä Nalasia, ainoastaan molempien jätteitä.

Kranaattien yhä vonkuessa ja räjähdellessä milloin lähellä, milloin kaukana Jeri tutki, mitä oli tapahtunut. Yhtä varmasti kuin maja oli poissa, oli Nalasukin poissa. Koko sen ympärillä oleva maailma näytti tuomitulta katoamaan. Elämä säilyi vai jossakin muualla, korkeilla vuorilla ja kaukaisessa viidakossa, minne heimo jo oli paennut. Se oli uskollinen isännälleen, jota se niin kauan oli totellut, vaikka tämä olikin vain mustaihoinen, jolta se niin kauan oli saanut elatuksensa ja johon se oli todella kiintynyt. Mutta tätä isäntää ei ollut enää olemassa.

Jeri lähti pakoretkelle, mutta ei pitänyt kiirettä. Jonkun aikaa se murisi jokaiselle ilmassa vonkuvalle ja viidakossa räjähtävälle kranaatille. Mutta vaikka ne edelleen ärsyttivät sitä, se lakkasi kumminkin jonkun ajan perästä pörhistelemästä niskakarvojaan, eikä se enää murahdellut eikä paljastellut hampaitaan niille.

Se ravasi polkua pitkin tahdikkaasti ja arvokkaasti. Kun se tuli isolle polulle, tämä oli tyhjä. Viimeinenkin pakolainen oli kulkenut ohi. Polku, jolla aina oli ollut kulkijoita aamusta iltaan ja jonka se äskettäin oli nähnyt vilisevän väkeä, teki siihen tyhjiydellään syvän vaikutuksen muistuttaen kaiken päättymisestä tässä katoavassa maailmassa. Se ei istahtanut viikunapuun alle, vaan ravasi edelleen pitkän välimatkan päässä heimon jälkijoukosta.

Vainullaan se luki kertomuksen paosta. Tiellä oli kokonainen kranaatin surmaama ihmisryhmä. Siinä oli viidenkymmenen vuoden ikäinen mies, joka oli käyttänyt kainalosauvaa, koska haikala oli puraissut häneltä toisen jalan hänen poikana ollessaan, kuollut nainen kuollut rintalapsi sylissään ja kuollut kolmivuotias lapsi, joka puristi äitiään kädestä, ja kaksi kuollutta, isoa ja lihavaa sikaa, joita nainen oli ollut kuljettamassa turvaan.

Ja Jeri luki vainullaan, miten pakolaisvirta oli jakaantunut ja tulvinut siitä ohi kumpaakin puolta ja sivu päästyään virrannut jälleen yhteen. Se tapasi esineitä, jotka kertoivat paonakaisista pikkutapahtumista: puoliksi pureskellun sokeriruo'on tyngän, minkä joku lapsi oli pudottanut, savipiipun, mistä varsi oli kulunut lyhyeksi, yksinäisen höyhenen jonkun nuoren miehen hiuksista ja keitettyjä makeita perunoita ja jamssia täynnä olevan kulhon. Sen oli polun viereen huolellisesti asettanut joku nainen, jolle se oli ollut liian raskas kantaa.

Kranaattituli lakkasi Jerin ravatessa eteenpäin. Sitten Jeri kuuli mairinuousjoukon kiväärien paukkeen, kun se ampui sikoja Somon kujilla. Mutta Jeri ei kuullut kookospalmujen hakkuuta, eikä se milloinkaan palannut näkemään, mitä vahinkoa kirveet olivat tehneet.

Sillä nyt tapahtui Jerille sellainen ihme, jota koko maailman ajattelijat eivät olisi osanneet selvittää. Se teki aivojensa käskystä sellaista, mikä ei näyttänyt helpolta eikä tavalliselta. Jerin olisi ilmeisesti ollut helpointa seurata Somon heimoa sen linnoituksiin. Kuitenkin Jeri poikkesi heimon pakosuunnasta ja lähti pohjoiseen päin yli Somon rajojen ja jatkoi kulkuaan vieraaseen ja tuntemattomaan maahan.

Se ei perustellut lähtöään. Se vain toimi vaistomaisesti. Se vain lähti Somosta, koska Nalasu oli kuollut, ja hirvittävä kranaattituli siirtyi pian menneisyyteen sen tietoisuudessa, samalla kuin nykyisyys täytti sen mielen. Se kulki melkein tuskallisen jännityksen vallassa villien viidakon asukkaitten jälkiä, koska tiesi kuoleman väijyvän näillä poluilla. Sen korvat suipentuivat kuullakseen heikoimmatkin viidakon äänet ja silmät tähyilivät valppaasti näiden äänien aiheuttajia.

Ei Kolumbuskaan ollut rohkeampi uhatessaan henkensä uhalla tuntematonta kuin Jeri oli uskaltaneensa mustan Malaitan synkkiin viidakoihin. Ja tämän ihmeen, tämän vapaan tahdon sankariryön se teki melkein samasta syystä kuin ihmiset ovat aina samonneet maailman ristiin rastiin.

Jeri ei enää koskaan nähnyt Somoa, mutta Bashti palasi heimoineen sinne vielä samana päivänä ja irvisteli ja nauraa kikatti tutkiessaan vahinkoa. Kranaatit olivat vahingoittaneet vain muutamia ruohomajoja. Vain muutamia kookospalmuja oli hakattu maahan. Ja tapettujen sikojen ruhoista hän valmistutti suuret pidot estääkseen ne pilaantumasta. Eräs kranaatti oli puhkaissut hänen merivallinsa. Hän suurennutti siihen kulkuaukon, reunusti sen sivut korallilohkareilla, ja antoi määräyksen uuden kanoottivajan rakentamisesta. Ainoa suru, mikä hänelle koitui, oli Nalasun kuolema ja Jerin katoaminen, sillä hänen suvunjaloituskokeistaan ei tullut mitään.

KAHDESKYMMENES LUKU

Viikon Jeri vietti viidakossa, ja polkuja alituisen vartioivat viidakkomiehet estivät kerran toisensa jälkeen sen pääsemästä vuoristoon. Se olisi joutunut näkemään nälkää, ellei se toisena päivänä olisi tavannut pientä yksinäistä villiporsasta, joka oli eksynyt pesyeestään. Se oli Jerin ensimmäinen metsästyssaalis, eikä Jeri vaistonsa neuvomana jatkanut matkaansa, ennen kuin oli sen kokonaan syönyt.

Jeri tosin kuljeskeli laajasti ympäristössä, mutta ei tavannut muuta syötävää riistaa ja palasi aina tappamansa porsaan luokse, kunnes tämä oli loppunut. Se ei ollut onnellinen vapaudessaan. Se oli liian kesy, liian sivistynyt. Oli kulunut liian monta tuhatta vuotta siitä, kun sen esi-isät olivat juoksennelleet villissä vapaudessa. Sen oli ikävä. Se ei voinut tulla toimeen ilman ihmistä. Se ja sitä edeltäneet sukupolvet olivat liian kauan eläneet kaksijalkaisten jumalien seurassa. Sen suku oli liian kauan rakastanut ihmistä, palvelut tätä rakkaudesta, kestänyt kärsimyksiä rakkaudesta, antanut henkensä rakkaudesta ja vastalahjaksi saanut silloin tällöin arvonantoa ja tyyliä rakkautta, ymmärtämystä harvemmin.

Jeri ikävä oli niin voimakas, että se toivoi itselleen vaikka kaksijalkaista mustaa jumalaa, kun kerran valkoiset jumalat olivat kauan sitten hävinneet. Sillä jos se olisi kyennyt kuvittelemaan, se olisi uskonut, että ainoat elossa olleet valkoiset jumalat olivat tuhoutuneet. Sen tunteen vallassa, että mustakin jumala oli parempi kuin ei mikään jumala, se käänsi pienen sian syötyään kulkunsa itään, missä maat viettivät merta kohti. Tämän se teki taaskin ajattelematta asiaa vain sen tähden, että kokemus vaikutti sen alitajuiseen toimintaan. Se oli tottunut aina elämään meren luona, se oli aina tavannut ihmisiä meren luona ja alamäkeen juoksemalla se oli aina tullut meren luo.

Se saapui riuttojen suojaaman laguunin rannalle, missä ruohomajojen rauniot kertoivat kerran asuneen ihmisiä. Villiä ja rehevää viidakkoa kasvoi kaikkialla. Kuusituumaisia puita kuristivat olkikattojen mädänneet jäännökset, joiden läpi puut olivat kohonneet kohti aurinkoa. Nopeakasvuiset puut varjostivat kattoa kannattavia pylväitä, joihin veistettyjen totemi-haikalojen kitoihin sovitetut hirvittävät jumalankuvat irvistelivät ihmisten kurjuudelle kirjavan sienipeitteen alta. Pieni merivallipahainen, josta parhaimmillaankaan ei ollut suurta apua, levisi raunioina kookospalmujen juurilta tyveneeseen mereen asti. Banaaneja ja leipäpuun hedelmiä mätäni maassa, Luita, ihmisen luita oli kaikkialla, ja Jeri nuuski niitä tuntien ne elämän katoavaisuuden vertauskuvaksi. Pääkalloja se ei tavannut, sillä hajoitettuihin luihin kuuluneet päät koristivat taikamajoja ylämaan viidakkokylissä.

Meren suolainen tuoksu ilahdutti Jerin sieraimia, ja se nautti hengittäessään sitä ja mangrove-suon tymeitä höyryjä. Mutta Perjantain jäljille osuneen Robinson Crusoen lailla Jeri äkkiä sai suun sähköiskun, kun sen nenä, ei silmät, ilmaisi sille, että ihmisen jalka oli äskettäin polkenut sen edessä olevaa maata. Se oli mustaihosen jalka, mutta se oli elävä, se oli aivan vasta kulkenut. Seurattuaan sitä parikymmentä yardia Jeri tunsu toisenkin, epäilemättä valkoisen miehen jalan hajun.

Sivustakatselija olisi ajatellut, että Jeri oli tullut yhtäkkiä hulluksi. Se hyökkäili sinne tänne, kierteli ja kaarteli, kuono milloin maassa, milloin ilmassa, ja vikisi mielettömästi, hyökkäili, hyppäsi suoraan sivulle tavatessaan uusia jälkiä ja kirmaili joka suuntaan aivan kuin leikkisi jonkun näkymättömän toverin kanssa.

Mutta se luki kertomusta, jonka monet ihmiset olivat kirjoittaneet maahan. Se sai tietää, että siellä oli ollut joukko valkoisia miehiä ja yksi mustaihoinen. Tässä oli mustaihoinen kiivennyt kookospalmuun ja heitellyt alas pähkinöitä, tuolla oli banaanipuu, josta oli riistetty kimpuiksi kasvaneet hedelmät, ja kauempana oli selvästi samalla tavalla kohdeltu leipäpuuta. Yksi seikka saattoi Jerin kuitenkin ymmälle: eräs sille tuntematon haju, joka ei ollut mustan eikä valkoisen miehen. Jos sillä olisi ollut riittävästi tietoa ja kykyä tehdä huomioita silmin, se olisi pannut merkille, että jalanjälki oli pienempi kuin miehen ja että varpaanjäljet olivat toisenlaiset kuin mustan naisen, sillä ne olivat matalia ja liki toisiaan. Puuterin tuoksu tuotti sille päänvaivaa. Se ärsytti sen sieraimia, mutta milloinkaan koko sinä aikana, minkä se oli nuuskinut ihmisten jalanjälkiä, se ei ollut tavannut sellaista hajua. Ja tähän yhtyi vielä toisia heikompia hajuja, jotka olivat sille yhtä outoja.

Mutta nämä salaisuudet eivät kauan kiinnittäneet sen mieltä. Se oli tuntenut valkoisen miehen jalanjäljet, ja niitä se seurasi jälkien sekamelskassa särkyneen merivallin aukon kautta meren huuhtelemalle korallihietikolle. Täällä monien jalkojen viimeiset ja tuoreimmat jäljet olivat kokoontuneet siihen paikkaan, mihin veneen kokka oli uurtanut vaon ja missä miehet olivat nousseet veneestä maalle ja astuneet siihen takaisin. Se vainusi koko kertomuksen, ja etukäpälat hartioita myöten vedessä se katseli laguunille, johon jäljet katosivat sen vainulta.

Jos se olisi tullut puolta tuntia aikaisemmin, se olisi nähnyt airottoman, bensiniimoottorin kuljettaman veneen halkovan työntä vettä. Nyt se näki Arangin. Tämä oli tosin paljon isompi kuin se Arangi, jonka se oli tuntenut, mutta se oli valkoinen, se oli pitkä, siinä oli mastoja, ja se ui meren pinnalla. Siinä oli kolme mastoa, kaikki yhtä pitkiä, korkeita, mutta Jerin huomiokyky ei ollut harjaantunut havaitsemaan eroa niiden ja Arangin yhden pitkän ja yhden lyhyen maston välillä, Ainoa uiva maailma, minkä se oli tuntenut, oli valkoiseksi maalattu Arangi. Ja kun tämä ilman epäilyksen hiventäkään oli Arangi, oli sen rakas kapteeni tietenkin siellä! Koska Arangi saattoi palata ei-mistään, silloin saattoi kapteenikin sen tehdä, ja täydellisesti luottaen siihen, että valkoiseksi maalatun uivan maailman kannella tapasi sen ruumiittoman pään, jonka viimeksi

oli nähnyt Bashthin polvilla, jälleen yhtyneenä ruumiiseensa ja kahteen jalkaansa, Jeri kahlasi niin kauan kuin jalat ylettyivät pohjaan ja uskaltautui sitten uiden merelle.

Se oli äärimmäistä uhkarohkeutta, sillä antautuessaan veden valtaan Jeri rikkoi tabun, joka oli suurimpia ja vanhimpia sen tuntemista. Sen sanastossa ei ollut krokotiilia vastaavaa sanaa, mutta sen aivoissa oli pelottava kuva, joka tehokkuudessa veti vertoja mille ihmissanalle tahansa — kuva ajelehtivasta puunrungosta, mikä ei ollut puunrunko, mikä eli, mikä saattoi uida veden pinnalla tai pinnan alla tai nousta kuivalle maalle, millä oli suunnattoman isot hampaat ja hirvuinen kita ja mikä oli uivan koiran varma kuolema.

Mutta Jeri rikkoi uljaasti tabua edelleenkin. Toisin kuin ihmisellä, joka saattaa samalla kertaa olla tietoinen kahdesta mielentilasta ja joka uudessaan olisi tuntenut sekä pelkoa että pelon voittavaa rohkeaa päättäväisyyttä, Jerillä oli uudessaan vain yksi tunne: se ui nyt Arangin ja kapteeninsa luo. Niin kauan kuin se tunsi pohjan jalkojensa alla eikä ollut vielä tehnyt ensimmäistä ratkaisevaa uintiliikettä, se oli tietänyt vapaaehtoisesti rikkovansa hirvuista tabua. Mutta heittäytyttyään uimaan kuolemanpelkoa voimakkaamman tunteen vallassa sillä oli yksi ainoa ajatus, yksi ainoa pyrkimys: se oli menossa kapteeninsa luo.

Tottumattomana uimarina se ui kaikin voimin, ja samalla huusi rakkautensa hätää ja kiihkoa kapteenilleen, joka varmasti oli valkoisella huvialuksella puolen mailin päässä. Sen pienen tuskantäyttämän rakkauslaulun kuulivat mies ja nainen, jotka loikoilivat laivan kannella nojatuoleissa suojakatoksen alla, ja tarkkasilmäinen nainen se ensiksi näki Jerin kultaisen pään ja kertoi huomionsa.

»Anna laskea vene vesille, rakkaani», hän sanoi. »Se on pieni koira. Se ei saa hukkaa.»

»Koirat eivät huku niin helpolla», kuului »rakkaan» vastaus. »Kyllä se selviytyy. Mutta mitä kummaa koira tänne ui...?» Hän nosti merikiikarin silmilleen ja katseli hetken. »... Ja kaiken kukkuraksi valkoisen miehen koira!»

Jeri rapisteli vettä kypälillään ja eteni tasaisella vauhdilla, silmät herkeämättä suunnattuina kasvavaan huvialukseen, kunnes sen äkkiä havahdutti vaistomainen uhkaavan vaaran tietoisuus. Tabun kosto läheni. Sitä kohti tuli ajelehtiva puunrunko, joka ei ollut puunrunko, vaan elävä vaarallinen olento. Jeri näki mustan suikaleen liukuvan hitaasti vedenpintaa pitkin, ja ennen kuin suikale vajosi, Jeri huomasi, että se oli jollakin tavoin toisenlainen kuin elävä ajelehtiva puunrunko yleensä.

Sitten jokin kiisi Jerin ohitse, ja Jeri tervehti sitä murinalla ja lyömällä vettä etukypälillään. Se oli vähällä vajota pyörteeseen, mikä syntyi olennon pyrston häilähdyksestä. Se oli hai eikä krokotiili, eikä se olisi sivuuttanut Jeriä niin sävyisästi, ellei se olisi ollut täpö täysi syötyään jättiläiskilpikonna, joka oli liiaksi vanhuudenheikko päästäkseen pakoon.

Vaikkei voinut nähdä Jeri tunsi, että kuolemalla uhkaava olento väijyi sitä. Se ei nähnyt hain selkävän pilkottavan pinnasta ja lähestyvän takaapäin. Mutta laivasta se kuuli sarjan nopeasti toisiaan seuraavia kiväärin laukauksia ja takanaan pelokasta loiskintaa. Siinä kaikki. Vaara meni ohi ja unohtui. Jeri ei edes yhdistänyt laukauksia vaaran ohimenoon. Se ei tietänyt eikä saanut milloinkaan tietää, että se mies, joka ihmisille oli Harley Kennan, mutta »rakkaani» sille naiselle, jota Harley Kennan, kolmimastaisen kuunari-huvipurren Arielin omistaja, myös nimitti »rakkaakseen», oli pelastanut sen hengen ampumalla marlin-kuulan hain evänjuureen.

Mutta Jeri sai tehdä Harley Kennanin kanssa tuttavuutta pianikin, sillä juuri Harley Kennan laskettiin kainaloittensa ali sidotusta köydestä alas Arielin korkeaa kylkeä nostamaan merestä sileäkarvaista irlantilaista terrieriä, joka polki vettä eikä vilkaissutkaan sitä niskasta tarttuvaa miestä kiihkeästi etsiessään laidalta näkyvästä kasvovivistä vain yhtä: kapteeninsa kasvoja.

Eikä Jeri pysähtynyt kiittämään, kun se laskettiin alas kannelle. Sen sijaan se vaistomaisesti puhdisteli vettä karvoistaan töytäillössään puoleen ja toiseen kapteeniaan etsien. Mies ja hänen vaimonsa nauroivat katsellessaan.

»Se käyttäytyy kuin olisi menettänyt järkensä pelastumisen ilosta», huomautti rouva Kennan.

Ja herra Kennan: »Ei se siitä johdu. Varmaankin sillä on jokin ruuvi löysällä. Kenties se on sellainen, joka on menettänyt liikuntakoneistonsa sulkuhaan. Se ei ehkä voi lakata juoksemasta, ennenkuin jalat pettävät alla.»

Sillä aikaa Jeri jatkoi juoksemistaan laivan vasenta puolta keulaan ja oikeata perään, perästä keulaan ja taas takaisin heiluttaen häntätöpykkäänsä ja ystävällisesti nauraen kaksijalkaisille jumalille, joita oli niin paljon. Jos se olisi kyennyt ajattelemaan, se olisi ihmetellyt valkoisten jumalien lukumäärää. Näitä oli siellä vähintään kolmekymmentä, lukuunottamatta sellaisia jumalia, jotka eivät olleet valkoisia eivätkä mustia, mutta kumminkin kulkivat pystyssä kahdella jalalla, olivat puetut vaatteisiin ja ilmeisesti mustia jumalia mahtavampia. Samaten, jos se olisi kyennyt tekemään johtopäätöksiä, se olisi päättellyt, etteivät kaikki valkoiset jumalat olleet vielä siirtyneet olemattomuuteen. Se vain totesi sen tietämättään.

Mutta siellä ei ollut sen kapteenia. Se nuuski kattohytistä, nuuski keittiöstä, missä kaksi kiinalaista kokkia kaakatti sille käsittämätöntä lirinlorua, nuuski kajuutan käytävästä, konehuoneen kattoikkunasta ja ensimmäisen kerran tunsi bensiinin ja koneöljyn hajun. Mutta vaikka se miten nuuski ja missä juoksi, se ei tavannut kapteeninsa hajua.

Perässä ruorirattaan luona se olisi istunut ulvomaan pettymystään ja sydämentuskaansa, ellei eräs ilmeisesti päällystään kuuluva valkoinen jumala, jolla oli kultakoristeinen valkoinen lakki ja univormu, olisi puhutellut sitä. Hienokäytöksisenä kuten aina Jeri hymyili kohteliaasti, luimisti korviaan, heilutti häntäänsä ja lähestyi korkeaa jumalaa. Tämän käsi oli melkein hyväilemäsillään

sen päättä, kun kannelta kuului naisen ääni puhuvan kieltä, jota Jeri ei ymmärtänyt. Sanat ja lauseparret olivat sen ymmärryksen yläpuolella. Mutta se tunsikin käskyn, ja sitä vahvisti valkoiseen ja kultaan puettun jumalan nopea liike, kun hän vetäisi pois kätensä, joka miltei oli hyväillyt Jeriä, Jumala jäykkäni ja äänekkäällä rohkaisuilla ja kehotuksilla, joiden merkityksen Jeri saattoi vain arvata, ohjasi sen menemään yli kannen sen henkilön luo, joka oli sanonut käskävällä äänellä: »Olkaa hyvä ja lähettäkää se minun luokseni kapteeni Winters.»

Jeri kierteli ruumistaan tottelemisen mielihyvystä ja olisi halukkaasti tarjonnut päänsä naisen ojennetun käden hyväiltäväksi, ellei olennon kummallisuus ja outous olisi herättänyt siinä varovaisuutta. Se keskeytti lähestymisensä ja peräytyi tuulen liehutteleman hameen luota, hampaitaan näyttään ja muristen. Ainoat naisolennot, jotka se oli tuntenut, olivat olleet alastomia mustaihoisia. Hame, joka lepatti tuulessa kuin purje, muistutti sitä Arangin uhkaavasta emäpurjeesta, joka oli rätissyt, jyrissyt ja syöksähdellyt edestakaisin sen pään yläpuolella. Naisen lausumat sanat olivat lempeitä ja lepytteleviä, mutta vaarallinen hame liehui yhä tuulessa.

»Oletpa sinä hupsu koira!» nauroi nainen. »En minä aio purra sinua.»

Mutta hänen miehensä työnsi esiin arastelemattoman, lujan kätensä ja veti Jerin luoksensa. Ja Jeri kiemurteli hurmautuneena jumalan hyväilyssä suudellen kättä välkkyvän punaisella kielellään. Sitten Harley Kennan ohjasi sen naisen luo, joka istui lepotuolissa ja ojensi kätensä. Jeri totteli. Se lähestyi korvat luimussa ja nauravin suin, mutta juuri kun nainen oli ylettymäisillään Jeriin, tuuli hulmautti taas hänen hamettaan, ja Jeri peräytyi muristen.

»Ei se sinua pelkää, Villa», sanoi mies, »vaan sinun hamettasi. Kenties se ei milloinkaan ennen ole nähnyt hametta.»

»Tarkoitat siis», väitti Villa Kennan vastaan, »että takäläiset pääkallonmetsästäjä-ihmissyöjät pitävät koiratarhoja sukuluetteloinen. Sillä tämä mieletön seikkaileva koira on varmasti yhtä puhdas irlantilainen terrieri kuin Ariel on Oregonin männyistä rakennettu kuunari.»

Harley Kennan nauroi hyväksyvästi. Villa Kennan nauroi myöskin, ja Jeri tunsikin, että sen edessä oli kaksi onnellista jumalaa, ja sekin nauroi heidän kanssaan.

Omasta aloitteestaan se lähestyi taas naisjumalaa puuterin ja muiden heikommin tuntuvien miellyttävien tuoksujen vetämänä, jotka se jo oli tuntenut samoiksi kuin rannalla tapaamansa oudot tuoksut. Mutta pahansuopa pasaatituuli liehutti taas hametta, ja taas Jeri peräytyi, ei kumminkaan niin kauas kuin ennen eikä niin äreästi niskaansa pörhistellen ja muristen hampaat vain puoliksi paljaina.

»Se pelkää sinun hamettasi», väitti Harley. »Katsohan sitä! Se tahtoo tulla luoksesi, mutta hame pitää sen loitolla. Kun käärin sen allesi, ettei se pääse liehumaan, niin näet, mitä tapahtuu.»

Villa Kennan seurasi neuvoa, ja Jeri tuli varovasti, painoi päänsä hänen käteensä ja köyristeli selkäänsä ja nuuski hänen sukkien ja kenkien peittämiä jalkojaan ja tunsikin ne samoiksi, jotka olivat paljaina astelleet hävitetyntä rantakylän teitä.

»Ei epäilystäkään», myönteli Harley. »Se on valkoisen miehen jalostama ja kasvattama. Sillä on tarinansa. Sen koko elämä on ollut seikkailua. Jos se voisi kertoa tarinansa, istuisimme me päiväkausia hurmautuneina sitä kuuntelemaan. Varmasti se ei ole elänyt koko ikänsä mustaihoisten keskuudessa. Näyttäkäämme sille Johnnyä.»

Johnny, jonka Kennan viittasi tulemaan luokseen oli brittiläisen Salomonin saarten Tulagissa asuvan kuvernöörin Kennanille lainaama ja oli tämän muassa pikemminkin luotsina ja oppaana kuin filosofina ja ystävänä. Johnny lähestyi virnistellen, ja Jerin käytös muuttui heti. Sen ruumis jäykistyi Villa Kennanin käden alla, kun se vetäytyi pois tämän luota ja kulki jäykin jaloin mustaihoista kohti. Jerin korvat eivät luimistuneet, eikä se nauranut toverillisesti suullaan tarkastellessaan Johnnyä ja nuuskiessaan hänen pohkeitaan vastaisen varalta. Se oli kiireestä kantapäähän ritari ja palasi aivan lyhyen tarkastuksen jälkeen takaisin Villa Kennanin luo.

»Mitäs minä sanoin?» ylvästeli tämän mies. »Se tuntee värieron. Se on valkoisen miehen koira, joka on opetettu sellaiseksi.»

»Tuhat tulimaine», sanoi Johnny. »Minu tuntee se koira. Minu tuntee sen isä ja äiti. Meringellä asuu iso valkoinen herra Haggin, ja siellä hänen luona olla tämän koiran isä ja äiti.»

Harley Kennan huudahti: »Aivan niin. Kuvernööri kertoi minulle koko jutun. Arangi, jonka somolaiset valtasivat, purjehti viimeksi Meringen plantaasilta. Johnny tuntee koiran sen parin jälkeläiseksi, jonka Meringellä asuu Haggin omistaa. Mutta siitä on jo pitkä aika. Koiran on täytynyt siihen aikaan olla pieni pentu. Tietysti se on valkoisen miehen koira.»

»Ja sinä et kuitenkaan ole havainnut huomattavinta todistetta siitä», kiusoitteli Villa Kennan. »Koiralla on silmiinpistävä tuntomerkki.»

Harley katseli tarkasti Jeriä.

»Kieltämätön tuntomerkki», väitti hänen vaimonsa.

Toisen pitkän tarkastelun jälkeen Kennan pudisti päätään.

»En todellakaan huomaa.»

»Häntä», nauroi hänen vaimonsa. »Alkuasukkaat eivät leikkaa koiriensa häntiä lyhyiksi. Vai mitä, Johnny? Leikkaavatko Malaitan mustaihoiset koiran häntää?»

»Ei leikata», vastasi Johnny. »Herra Haggin Meringellä leikata se poikki. Minu lyö veto, että hän olla leikata poikki senkin häntä.»

»Sitten se on ainoa eloonjäänyt Arangilla olleista», päätteli Villa Kennan. »Etkö ole samaa mieltä, herra Sherlock Holmes Kennan?»

»Onnittelten sinua, rouva Sherlock Holmes», vastasi hänen miehensä kohteliaasti. »Nyt ei enää muuta kuin saatat minut suoraan itsensä La Perousen päätä katsomaan. Purjehdusopas kertoo, että hän jätti sen jonnekin näille saarille.»

He eivät osanneet aavistaa, että Jeri oli elänyt Somossa muutaman mailin päässä samalla rannikolla erään Bashtin turvattina ja että Bashti tällä samalla hetkellä istui ruohomajassaan tutkistellen kuihtuneilla polvillaan lepäävää suuren merenkulkijan päätä, jonka tarinan pään ottaneen päällikön jälkeläiset olivat ammuin unohtaneet.

YHDESKOLMATTAA LUKU

Kaunis sanfransicolainen kolmimastoinen kuunari Ariel oli jo vuoden ollut purjehdusretkellä maailman ympäri, ennen kuin Jeri joutui sille. Uutena elinympäristönä, varsinkin kun se oli valkoisen jumalan maailma, se oli Jeristä vertoja vailla. Se ei ollut niin pieni kuin Arangi, eikä sen keulassa ja perässä, kannella ja hyteissä melunnut mustaihoisten parvia. Ainoa Jerin siellä tapaama mustaihoinen oli Johnny. Sen sijaan sen miehistönä oli pääasiallisesti kaksijalkaisia valkoisia jumalia.

Se tapasi näitä kaikkialla, ruorirattaan luona, tähystyspaikalla, pesemässä kansia, kiilloittamassa messinkiosia, kiipeämässä mastoihin tai hoitamassa purjeita ja köysiä puolitusinaa kerrallaan. Mutta kuitenkin heidän välillään oli olemassa eroa. Oli jumalia ja jumalia, ja Jeri oppi pian tietämään, että Arielin valkoisten jumalien hierarkiassa purjeita ja laivaa hoitavat olivat kaukana kapteenin ja hänen kahden valko- ja kultapukuisen upseerinsa alapuolella. Nämä taas puolestaan olivat alempia kuin Harley Kennan ja Villa Kennan, sillä — sen Jeri heti näki — Harley Kennan komensi heitä. Kuitenkin oli yksi asia, josta se ei päässyt selville ja jota se ei saanut milloinkaan tietää, nimittäin kumpi oli Arielin ylijumala. Se ei koskaan koettanutkaan päästä tietämään sitä, sillä sen ajatuskyky ei kantanut niin kauas, mutta niinpä se ei saanutkaan tietää komensiko Harley Kennan Villa Kennania vaiko Villa Kennan Harleyta. Rasittamatta aivojaan tällä kysymyksellä se hyväksyi omalla tavallaan heidän kaksoisvaltiutensa tässä uudessa maailmassa. Ei kumpikaan ollut toista korkeampi. He näyttivät hallitsevan tasa-arvoisina, mutta kaikki muut tottelivat heitä.

Ei ole totta, että se, joka ruokkii koiraa, voittaa sen sydämen. Harley ja Villa eivät milloinkaan antaneet ruokaa Jerille, mutta kuitenkin tämä valitsi heidät isännikseen, rakastettavikseen ja palveltavikseen eikä japanilaista hovimestaria, joka sitä säännöllisesti ruokki. Jokaisen koiran tavoin Jeri kykeni tekemään eron pelkän ruoanantajan ja ruoanomistajan välillä. Se tajusi vaistomaisesti, että ei ainoastaan se itse, vaan kaikki muutkin laivalla olevat saivat ruokansa mieheltä ja naiselta. Nämä ruokkivat ja hallitsivat kaikkia. Kapteeni Winters saattoi antaa määräyksiä merimiehille, mutta hän puolestaan otti käskyjä vastaan Harley Kennanilta. Jeri tiesi tämän yhtä varmasti kuin se käyttäytyi sen mukaan, vaikkei se koko aikana kertaakaan tullut sen mieleen selvänä tietoisuutena.

Ja samoin kuin se oli tottunut tekemään aina mister Hagginin ja kapteeninsa, jopa Bashtin ja Somon ylitaikurin luona, se liittyi nytkin korkeimpiin jumaliin ja sen tähden nautti alempien jumalien kunnioitusta. Samoin kuin kapteeni Arangilla ja Bashti Somossa olivat julistaneet tabun, niin myös mies ja nainen Arielilla suojelivat Jeriä tabulla. Sanolta, japanilaiselta hovimestarilta, ja yksin häneltä, Jeri sai ruokaa. Ei ainoakaan merimies saanut tarjota sille korppupalasta tai kutsua sitä maihin menevään veneeseen. Jeri ei olisi voinut ottaa tarjousta vastaan, eivätkä he tarjonneetkaan. Heidän ei sallittu leikkiä eikä telmiä sen kanssa, ei edes viheltää sille kannella.

Jerille tämä kaikki oli mieleen, sillä se oli luonnostaan yhden miehen koira. Tietysti oli muutamia arvoon perustuvia poikkeuksia, mutta kukaan ei herkemmin ja selvemmin tuntenut niitä kuin Jeri itse. Niinpä molemmat upseerit saivat tervehtiä sitä »hei» ja »hyvää huomenta»-huudoilla, vieläpä lyhyesti ja ystävällisesti taputtaakin sitä pääläelle. Kapteeni Winters sai osoittaa vieläkin suurempaa tuttavallisuutta. Kapteeni Wintersillä oli lupa hieroa sen korvia, pudistaa sen kypälää, raaputtaa sen selkää, jopa tarttua sitä rajusti poskiin. Mutta kapteeni Winters päästi sen luotaan kohta, kun mies tai nainen ilmestyi kannelle.

Etuoikeuksia, suloisen omavaltaisia etuoikeuksia miestä ja naista kohtaan oli koko laivalla yksin Jerillä, ja toiselta puolen he kaksi olivat ainoat, joille Jeri salli sellaisia. Kaikki koirat ovat jumalanpalvoja. Jeri oli onnellisempi kuin useimmat muut koirat, sillä sillä oli kaksi jumalaa, jotka, vaikka vaativatkin paljon, rakastivat sitä sitä enemmän.

Somossa Jerin muistot kapteenistaan ja mister Hagginista eivät olleet haihtuneet. Ihmissyöjään kylän elämä ei ollut sitä tyydyttänyt. Siellä oli ollut liian vähän rakkautta. Vain rakkaus voi haihduttaa rakkauden muiston tai oikeammin surun kadotetusta rakkaudesta. Mutta Arielilla sellainen haihtuminen tapahtui nopeasti. Jeri ei unohtanut kapteeniansa eikä mister Hagginia. Mutta kun se nyt heitä muisteli, sen ikävä ei ollut yhtä tuskallinen kuin ennen. Se ikävöi yhä harvemmin, eivätkä kapteeni ja mister Haggin esiintyneet enää yhtä usein kuin ennen sen unissa, sillä kuten kaikki koirat Jeri uneksi paljon ja elävästi.

KAHDESKOLMATTI LUKU

Ariel teki hitaasti matkaa pohjoista kohti pitkin Malaitan suojanpuoleista rannikkoa pujotellen ranta- ja ulkoriuttojen välillä värikylläisissä laguuneissa, uskaltautuen läpi niin kapeista korallisärkkäisistä salmista, että kapteeni Winters vakuutti joka päivä saavansa tuhat uutta harmaata hiusta. Se laski ankkurin jokaisen ulkoriuttasarjassa olevan vallitetun saaren ja mantereen jokaisen mangrovesuon kohdalla, missä vain näytti asuvan ihmisryöpyä. Sillä Harley ja Villa Kennan eivät kiirehtineet. Niin kauan kuin matkan varrella oli mielenkiintoista nähtävää, he eivät välittäneet siitä, oliko pysähdyspaikkojen väli lyhyt vai pitkä.

Tällä ajalla Jeri oppi tuntemaan uuden nimensä — tai paremminkin kokonaisen joukon nimiänsä. Tämä johtui siitä, että Harley Kennan ei tahtonut antaa määrättyä uutta nimeä nimen jo omaavalle olennolle.

»Sillä on varmasti ollut nimi», väitti hän Villalle. »Haggin on varmasti antanut sille nimen, ennenkuin se joutui Arangille. Sen tähden sen on oltava ilman nimeä siksi, kunnes palaamme Tulagiin ja saamme tietää sen oikean nimen.»

»Mitä merkitsee nimi?» tenäsi Villa.

»Kaikki», vastasi hänen miehensä. »Ajattelehan, että sinua haaksirikkoon jouduttuasi pelastajasi nimittäisivät rouva Riggsiksi tai neiti de Maupiniksi taikka aivan yksinkertaisesti Topsyksi. Ja ajattele, että minua nimitettäisiin Benedict Arnoldiksi tai Judakseksi tai ... taikka ... Hamaniksi. Ei, anna sen olla nimetön niin kauan, kunnes saamme tietää sen alkuperäisen nimen.»

»Joksikin sitä täytyy nimittää?» intti Villa. »En voi ajatella sitä nimettömänä.»

»Nimitä sitä sitten useilla nimillä, mutta älä koskaan kahta kertaa samalla. Nimitä sitä 'koiraksi' tänään ja 'herra koiraksi' huomenna ja seuraavan päivänä jotenkin muuten.»

Niin sitten kävi, että Jeri osasi äänestä, äänenpainosta ja tilanteesta aina arvata, että sitä tarkoitettiin seuraavilla nimillä: »koira», »herra koira», »seikkailija», »kelpo poika», »hupsu laulaja», »nimetön» ja »rakastava pikku sydän». Siinä muutamia niistä monista nimistä, joita Villa sille tuhlaili. Harley taas antoi sille seuraavia nimiä: »ihmiskoira», »puhdas sielu», »messinkinappula», »joku vain», »kulta-hau», »Etelänmeren satraappi», »Nimrod», »pikku peijakas» ja »leijonantappaja». Lyhyesti: mies ja nainen antoivat antamistaan sille uusia nimiä. Ja Jeri oppi pian tietämään jokaisen heidän käyttämänsä nimen tarkoittavan sitä, vähemmän äänestä ja sanasta kuin siitä sydämellisyydestä millä se lausuttiin. Se ei enää ajatellut itseään Jerinä, vaan sen sijaan jokaisessa äänneessä, joka kuulosti kauniilta ja tulkitse rakkautta, se tunsi oman nimensä.

Sen suuri pettymys, mikäli pettymykseksi voidaan sanoa tietämättömyyttä jonkin odotuksen toteutumattomuudesta, oli kieli. Ei yksikään laivalla olevista, ei edes Villa eikä Harley, puhunut Nalasun kieltä. Koko Jerin suuri sanasto, koko sen kielen käyttämisen taito, mikä olisi kohottanut sen kaikkien muiden koirien yläpuolelle oli aivan merkityksetön Arielilla. Sen jumalat eivät voineet kuvitellakaan sellaisen viff-vuff-pikakielen olemassaoloa, vielä vähemmän he osasivat puhua sitä kieltä, minkä Nalasu oli opettanut Jerille ja minkä Nalasun kuoltua Jeri yksin koko maailmassa tunsi.

Turhaan Jeri kokeili naisjumalan kanssa. Istua kyyröttäen kannella, kurkottunut pää painettuna Villan käsiin se saattoi puhua puhumistaan, mutta ei koskaan saanut odottamaansa vastausta. Pienenpienillä vingahduksilla ja heikoilla nyhykytyksillä, »viffeillä» ja »vuffeilla» ja syvällä kurkussa muodostuvilla murahteluilla se koetti kertoa naisjumalalle katkelmia tarinastaan. Naisjumala oli täynnä lämmintä myötätuntoa, hän piti korvaansa niin lähellä sen puhuvaa suuta, että melkein hukutti sen hiustensa hyvänhajuiseen tulvaan. Mutta sittenkään hänen aivonsa eivät käsittäneet mitään siitä, mitä Jeri lausui, vaikka hänen sydämensä varmasti tunsi sen tarkoituksen.

»Ajattelehan rakkaani!» huudahti hän. »Koira puhuu. Tunnen, että se puhuu. Se kertoo minulle itsestään. Minä saisin tietää sen elämäntarinan, jos vain voisin ymmärtää sen kieltä. Se virtaa parhaillaan kurjaan, tyhmään korvaani, enkä minä kykene sitä käsittämään.»

Harley oli epäuskoinen, mutta hänen vaimonsa naisenvaisto oli oikeassa.

»Minä tiedän sen!» vakuutti Villa. »Sanon sinulle, että se saattaisi kertoa tarinan kaikista seikkailuistaan, jos me vain ymmärtäisimme. Ei ainoakaan koira ole ennen puhunut minulle tällä tavalla. Se on varmasti kertomus. Minä tunnen siinä eri vivahduksia. Joskus aivan luulen sen kertovan ilosta, rakkaudesta, suuresta ylpeydestä ja taistelusta. Toisinaan se taas ilmaisee suuttumusta, voimatonta vihaa, epätoivoa ja surua.»

»Luonnollisesti», myönsi Harley rauhallisesti. »Valkoisen miehen koira, joka on harhailut Malaitan ihmisryöpyjen keskuudessa, on kokenut kaikkia noita tunteita, ja aivan yhtä luonnollisesti valkoisen miehen vaimo, kulta-vaimoni, rakas, ihastuttava Villa Kennan, saattaa omasta päästään keksiä sellaisen koiran kokemuksia ja pitää sen tarkoituksettomia ääniä kertomuksina niistä tuntematta niitä oman suloisen, herkän, myötätuntoisen mielikuvituksensa tuotteiksi. Näkinkengän laulu meren salaisuuksista, kaikkea vielä! Sen laulun me itse sepitämme merestä ja panemme näkinkengän suuhun.»

»Aivan niin...»

»Aina aivan niin», katkaisi Kennan kohteliaasti vaimonsa puheen. »Olet aina oikeassa, etenkin silloin, kun olet eniten väärässä. Et tietenkään purjehdusta etkä kertomataulua koskevissa asioissa, joissa todellisuuden on ohjattava ihmisen laiva meren salakarien ohi, mutta aina

oikeassa, kun on kysymys aistimien havaitsemiskyvyn ulkopuolella olevista totuuksista.»

»Nyt sinun suuri miehenviisautesi koettaa pitää minua narrinaan», vastasi Villa. »Mutta minä tiedän...» Hän pysähtyi tapaillen kyllin voimakkaita sanoja, mutta kun sanat jättivät hänet pulaan, hän vei kätensä sydämelleen vedoten todistukseen, joka oli kaikkia sanoja voimakkaampi.

»Olemme yhtä mieltä, teen kunniaa», nauroi Harley iloisesti.

Harley Kennan ei uskonut todeksi nyt eikä milloinkaan vaimonsa arvelua Jerin kertomista tarinoista. Ja koko elämänsä ajan hän piti koko asiaa herkkätunteisen Villan rakastettavana runollisena kuvitelmana.

Mutta vaikka Jeri olikin vain nelijalkainen, sileäkarvainen irlantilainen terrieri, sillä oli suuri taito oppia kieltä. Vaikka se ei voinutkaan opettaa kieliä, se saattoi kuitenkin oppia niitä. Vaivattomasti ja nopeasti, käytännöllisesti — ilman opetusta — se alkoi poimia sanoja Arielin kielestä.

Onnettomuudeksi se ei ollut koiralle mahdollista viff-vuff-kieltä, jollaisen Nalasu oli keksinyt. Vaikka Jeri oppi ymmärtämään paljon siitä, mitä Arielilla puhuttiin, ei se voinut sitä ollenkaan puhua. Ainakin kolme naisjumalan nimeä se tunsi: Villa, »kulta-vaimo» ja rouva Kennan, sillä niin se kuuli naisjumalaa vaihdellen puhuteltavan. Mutta se itse ei osannut naisjumalaa niin puhutella. Se oli jumalien kieltä, jota vain Jumalat osasivat puhua. Se oli erilaista kuin Nalasin keksimä kieli, joka oli ollut yhdistelmä jumalien ja koirien puheesta, niin että jumalat ja koirat saattoivat ymmärtää toisensa.

Samoin se oppi tuntemaan monta miesjumalan nimeä: herra Kennan, Harley ja kapteeni Kennan ja kapteeni. Ja kun vain he kolme olivat yhdessä, Jeri kuuli nimiä »kulta-mieheni», »minun mieheni», »lapseni», »rakas mies», »rakkaani» ja »aurinkoni». Mutta Jerin oli mahdotonta lausua näitä nimiä puhuteltaessa miestä, samoin kuin hän ei osannut puhutella naista tämän monilla nimillä. Ja kuitenkin se oli monet kerrat kuiskaillut Nalalulle hiljaisina, tyyneinä öinä sanoja viff- ja vuff-kielellä sadan askeleen päästä.

Eräänä päivänä nainen kumartui Jerin puoleen, niin että hänen uinnin jälkeen kuivumaan avattu tukkansa aaltoili sen ympärillä, piteli kaksin käsin kiinni sen päästä, niin että sen kapean, kauniin kielen hänen nenäänsä tarkoittama suudelma hairautui tyhjiin ilmaan, ja lauloi:

En tiedä hänen nimeään,
mut ruusua hän muistuttaa...

Seuraavana päivänä nainen toisti tämän, mutta nyt hän lauloi melkein koko laulun pehmeästi Jerin korvaan. Kesken kaiken Jeri hämmästytti häntä ja hämmästytti itsekin. Kun naisjumalan ääni pehmeästi värähteli sen korvissa, se teki kummallisen teon. Se istuutui yhtäkkiä, veti päänsä pois Villan käsien välistä ja kuono suunnattuna vinosti taivaaseen alkoi väristä ja hengittää kuuluvasti Villan laulun tahdissa. Nopealla, kouristuksentapaisella nykäyksellä sen kuono nousi sitten keskitaivasta kohti, sen suu aukeni, ja siitä virtasi äänitulva, joka kohosi ja vahveni nopeassa tahdissa ja hiljeni hitaasti vihdoin vaimeten kokonaan.

Tämä ulvonta oli alkua sille, mikä tuotti Jerille »hupsun laulajan» nimen. Sillä Villa Kennan tajusi heti laulunsa koirassa herättämän musikaalisuuden ja ryhtyi sitä kehittämään. Jeri oli aina valmis, kun Villa istuutui, ojensi kätensä sitä kohti ja kutsui: »Tule tänne, hupsu laulaja.» Jeri meni hänen luokseen, istui ahmien sieraimillaan hänen hiustensa suloista tuoksua, asetti poskensa hänen poskelleen, sovitti kuononsa hänen korvansa viereen ja yhtyi melkein heti lauluun, kun hän sen hiljaa aloitti. Matalat sävelet saivat Jerin erikoisesti vauhtiin, ja kerran alkuun päästyään se lauloi niin kauan kuin Villa tahtoi.

Se oli todellakin laulamista. Tottuneena kaikkiin puhetapoihin Jeri oppi nopeasti hiljentämään ulvomistaan, kunnes se muuttui pehmeäksi ja kullankirkkaaksi. Se saattoi myöskin vaientaa sen miltei kuiskaukseksi, kohottaa ja laskea sitä, kiihdyttää ja hidastuttaa sitä, aina Villan äänen mukaan.

Jeri nautti laulamisesta melkein samalla tavalla kuin oopiuminpolttaja nauttii unelmistaan. Siinä heräsi kaihomielisiä muistoja surusta, joka oli ollut unohduksissa niin kauan, ettei se enää ollut surua. Se vain täytti sen haikeudella ja tuuditti sen ankkuroidulta Arielilta pois jonnekin muualle.

Nalasu oli opettaessaan sille viff-vuff-kieltä järjestelmällisesti vedonnut sen järkeen. Mutta Villa vetosi aivan huomaamattaan sen sydämeen ja sen sydämen perinnöllisiin lakeihin herättäessään vanhat muistot.

Joskus saattoi Jerille yöstä ilmestyä hämäriä varjomaisia olentoja, ja niiden kiitäessä aavemaisesti ohi se oli kuin unessa kuulevinaan lauman metsästysshuutoja, sen suonten tykintä kiivastui, ja senkin metsästysvaistot heräsivät, niin että sen hillitty, hiljaa valittava laulu muuttui kiihkeäksi ulvonnaksi. Se veti päänsä pois naisen hiusaalloista, sen jalat tekivät levottomia, suonenvedontapaisia liikkeitä aivan kuin se olisi juossut, ja kuin salamanleimaus se oli yhdessä hetkessä kaukana poissa, siirtyneenä todellisuudesta uneen, itsekin juoksemassa noiden varjomaisten muotojen joukossa keskellä metsästävää laumaa. Jerillä ei kuitenkaan aina ollut samanlaisia kokemuksia heidän yhdessä laulaessaan. Tavallisesti se vaipei vain epämääräisiin, suruisen-suloisiin tunnelmiin, eivätkä muistot tiivistyneet näyiksi. Toisinaan taas tämä kaihomielisyys loihti sen eteen kuvia sen kapteenista ja mister Hagginista, Panusta, Timistä ja Miksistä ja kaikesta kauan sitten kadonneesta elämästä Meringen plantaasilla.

»Lemmikkini», sanoi Harley Villalle eräitten sellaisen laulajaisten loputtua, »sen onneksi et ole eläintenkesyttäjää tai, kuten kenties on parempi sanoa, kesytettyjen eläinten näyttelijä, sillä löisit kaikki muut esiintyjät laudalta.»

»Jos olisin», vastasi Villa, »niin tiedän, että Jeri mielihalulla avustaisi minua».

»Se olisi hyvin harvinainen tapaus», sanoi Harley.

»Mitä tarkoitat?»

»Tarkoitan, että korkeintaan yhdessä tapauksessa sadasta eläin rakastaa tehtäväänsä tai kesyttää rakastaa eläintänsä.»

»Minä luulin, että kaikesta julmuudesta oli luovuttu jo ajat sitten», vastasi Villa.

»Yleisö luulee niin, mutta se on yhdeksänkymmentäyhdeksän kertaa väärässä.»

Villa päästi syvän alistumisen huokauksen ja sanoi: »Niinpä minun täytyy hylätä lupaava ja tuottava urani samalla hetkellä, kun olet sen minulle viitoittanut. Miten komeilta ilmoituslehtiset olisivatkaan näyttäneet, kun niissä olisi ollut minun nimeni jättiläiskokoisilla kirjaimilla...»

»Villa Kennan, joka laulaa kuin satakieli, ja irlantilainen terrieri Hupsu Tenorilaulaja», kaavaili hänen miehensä ilmoitusta.

Ja Jeri yhtyi nauruun, ei siksi, että se olisi tietänyt sen aiheen, vaan sen tähden, että se näki jumalien olevan onnellisia.

KOLMASKOLMATTI LUKU

Jeri sai pian Arielilla oppia, ettei mustaihoisten ahdistaminen ollut siellä sallittua. Haluten miellyttää ja palvella uusia jumaliaan se käytti hyväkseen ensimmäistä tilaisuutta hätyyttääkseen kanootintäyteistä villijoukkoa, joka tuli käymään laivalla. Villan ankarat nuhteet ja Harley'n kielto saivat sen hämmästyksestä pysähtymään. Vakaasti uskoen erehtyneensä se alkoi uudelleen raastaa villiä, jonka kimppuun oli käynyt. Toisella kertaa Harley'n kielto oli ehdottoman selvä, ja Jeri meni hänen luokseen innokkaasti häntäänsä heiluttaen ja ruumistaan kierrellen pyytääkseen anteeksi.

Sitten Villa kutsui sen luokseen. Pitäen sitä lähellä itseään, silmä vasten silmää ja nenä vasten nenää, hän puhui sille vakavasti villien vainoamisen pahuudesta. Hän sanoi Jerille, ettei tämä ollut mikään tavallinen viidakkokoira, vaan jalorotuinen irlantilainen herraskoira, ja ettei herraskoira milloinkaan metsästä syyttömiä mustia miehiä. Jeri kuunteli vakavasti, silmää räpäyttämättä ja käsitti täydelleen tarkoituksen, vaikkei ymmärtänytkaan paljon siitä, mitä Villa sanoi. »Paha» oli Arielin kielessä sana, jonka Jeri jo oli oppinut, ja Villa käytti sitä nyt usein. »Paha» merkitsi Jerille »ei saa» ja siis samaa kuin tabu.

Oliko sopivaa olla tottelematta tai arvostella heidän määräystään? Ellei mustaihoisia saanut metsästä, niin se ei sitä tehnyt, vaikka aikoinaan sen kapteeni oli sitä siihen kehottanut. Jerin mietteet eivät kulkeneet näin selkeästi, mutta omalla tavallaan se tuli loppupäätelmiin.

Rakkautta jumalaa kohtaan Jerin mielestä piti osoittaa palveluksilla. Ja kaiken palvelemisen perustana sillä oli totteleminen. Kuitenkin sen oli jonkun aikaa sangen vaikea pidäytyä murisemasta ja näykkäämästä, kun outojen ja julkeiden mustaihoisten jalkoja kulki sen ohitse Arielin valkoisella kannella.

Mutta ei sääntöä ilman poikkeusta, sai Jeri kokea kerran, kun Villa Kennan halusi kylpeä raikkaassa virtaavassa vedessä ja kun Johnny, tulagilainen musta luotsi, erehtyi.

Merikortissa oli mailin pituinen Sulin joki, joka laski mereen. Se oli merkitty vain yhden mailin pituiseksi sen tähden, ettei ainoakaan valkoinen mies ollut seurannut sen juoksua mailia kauemmas. Kun Villa ehdotti kylpyä siinä, neuvotteli hänen miehensä Johnnyn kanssa. Johnny pudisti päätänsä.

»Sillä paikalla ei asua villi», sanoi hän. »Ei yksi vaara. Viidakkomies asua enempi kaukana.»

Ja he menivät maihin, ja sillä aikaa kun veneen miehistö loikoili rannan kookospalmujen varjossa, kulkivat Villa, Harley ja Jeri joen vartta sisämaahan neljännesmailin verran, mistä löysivät soveliaan uimapaikan.

»Ei voi olla koskaan liian varovainen», sanoi Harley ottaen automaattisen pistoolinsa kotelosta ja asettaen sen vaatekasan päälle. »Harhaileva villilauma voi sattua yllättämään meidät.»

Villa kahlasi polviaan myöten veteen, katsahti korkealla päänsä päällä olevaan tiheään viidakkokatokseen, jonka läpi vain jokunen auringonsäde tunkeutui, ja värisi kauhusta.

»Sopiva paikka pimeän työn tekoa varten», hymyili hän ja heitti kourallisen viileää vettä miehensä päälle, kun tämä porhalsi hänen jälkeensä veteen.

Jonkun aikaa Jeri istui heidän vaatteittensa luona ja katseli ilonpitoa. Sitten sen huomio kiintyi tavattoman ison perhosen liehuvaan varjoon, ja pian se oli viidakossa seuraamassa metsärotan jälkiä. Ne eivät olleet enää ihan tuoreet. Sen se tunsu aivan hyvin, mutta sen sisimmässä elivät vielä kaikki sen suvun vanhat vaistot, metsästämissä, retkeilemissä ja elävien olentojen takaa-ajamisen vaistot, lyhyesti: lihan pyydystämisen vaisto, vaikka sen suku oli syönyt jo ammoiset ajat ihmisen antamaa ruokaa.

Ja niinpä se käyttäen hyväkseen nyt jo tarpeettomia kykyjä, jotka siinä yhä elivät ja vaativat käyttämistä, seurasi metsärotan vanhoja jälkiä kaikella lihanpyytäjän pehmeäjalkaisella hiivintäidolla ja äärimmäisen tarkasti lukien eri tuoksujen kertomusta. Jäljet kulkivat tuoreitten,

vain hetkistä sitten poljettujen jälkien poikki. Kun köyden kiskaisemana Jerin pää kääntyi äkkiä suoraan sivulle. Sen sieraimissa oli selvä mustaihaisen haju. Lisäksi se oli joku outo mustaihainen, sillä Jeri ei tuntenut tuoksua ainoaksikaan niistä, jotka olivat piirtäneet merkkinsä sen aivolokeroihin.

Jeri painautui uudelle uralle unohtaen metsärotan vanhat jäljet. Uteliaisuus ja toimintahalu ajoivat sitä eteenpäin. Se ei lainkaan ajatellut Villan ja Harley'n turvallisuutta, ei edes silloin, kun se saapui paikalle, johon mustaihainen nähtävästi heidän ääntensä säpsäyttämänä oli epäröiden pysähtynyt ja senvuoksi jättänyt hyvin vahvan hajun. Tältä paikalta jäljet kääntyivät joelle, missä Villa ja Harley olivat kylpemässä. Jeri seurasi niitä äärimmäisen jännittyneenä, mutta aivan rauhallisena — jälkien seuraaminen oli siitä yhä leikkiä.

Joelta kuului silloin tällöin huudahduksia ja naurua, ja joka kerta kun ne saapuivat Jerin korviin, tämä tunsi ruumiissaan ilonväreitä. Jos siltä olisi kysytty ja jos se olisi kyennyt ilmaisemaan tunteitaan ajatusten kielellä, se olisi sanonut, että maailman suloisin sävel oli Villa Kennanin ääni ja sitä lähinnä suloisin Harley Kennanin ääni. Heidän äänensä täyttivät sen riemun värinällä ja muistuttivat sille, että se rakasti heitä ja he rakastivat sitä.

Jerin epäluulot heräsivät vasta silloin, kun se ensimmäisen kerran näki oudon mustaihaisen, mikä tapahtui lähellä jokea. Mies ei käyttäytynyt niin kuin tavallinen mustaihainen, jolla ei ole pahoja aikeita. Sen sijaan sen käytöksessä ilmeni kaikkia sellaisen olennon eleitä, joka väijyy pahanteon tarkoituksessa. Se kyyristyi viidakossa maahan ja tähysteli erään leipäpuun paksun tyven takaa. Jeri pörhisti niskaansa ja kyyristyi väijymään sekin.

Kerran mustaihainen nosti kiväärinsä puolitiehen olkapäälleen, mutta hänen vaaraa aavistamattomat uhrinsa, jotka polskuttivat vettä ja nauroivat, siirtyivät pois hänen näköpiiristään. Hänen kiväärinsä ei ollut vanhamallinen snider, vaan uudenaikainen makasiiniwinchester, ja hän näytti olevan tottunut laukaisemaan sen olkapäältäään eikä lanteeltaan, kuten malaitalaiset yleensä.

Tyytymättömänä asemaansa leipäpuun takana hän laski pyssyinsä ja hiipi jokea kohti. Jeri painautui entistä enemmän maahan ja seurasi perässä. Se kyyristyi niin alas, että sen vaakasuorasti eteenpäin ojennettu pää oli paljon alempana kuin sen hartiat, jotka omituisina kohosivat muusta ruumiista. Kun mustaihainen pysähtyi, teki Jeri samoin, ikään kuin olisi silmänräpäyksessä jähmettynyt. Kun mustaihainen liikkui, liikkui Jerikin, mutta miestä nopeammin, lyhentäen matkaa heidän välillään. Ja koko ajan sen niska- ja hartiakarvat lainehtivat edestakaisin kulkevana raivon ja vihan aaltolina. Se ei ollut nyt »kulta-hau», joka istui korvat luimussa ja nauroi naisjumalan sylissä, ei »hupsu laulaja», joka lauloi vanhoja muistojaan naisen hiusten huumaavassa pilvessä, vaan se oli nelijalkainen taistelija, raateluhampainen peto, valmis repimään ja surmaamaan.

Jeri alkoi hyökätä heti, kun oli päässyt hiipimään tarpeeksi lähelle. Se ei muistanut, että mustaihainen Arielilla oli tabu. Sillä hetkellä se tabu oli poispuhallettu sen tietoisuudesta. Se tiesi vain, että villi uhkasi miestä ja naista onnettomuudella.

Niin paljon Jeri oli lyhentänyt välimatkaa mustaihaisen jälleen kyyristyessä ampumaan, että se oli mielestään kyllin lähellä voidakseen hyökätä. Kivääri oli jo kohoamassa olkapäälle, kun se teki hyppynsä. Tämä oli yhtä äänetön kuin nopea, ja saalis sai ensimmäisen varoituksen vasta silloin, kun Jerin ruumis kanuunankuulan tavoin singahti hänen hartioilleen. Samassa Jerin hampaat iskeytyivät mustaihaisen niskaan, mutta liian lähelle paksuja olkalihaksia, jotka estivät kulmahampaita yletymästä selkäyttimeen.

Ensisäikähdyksessä mustaihaisen sormi nykäisi liipasinta, ja hänen kurkkunsa päästi käheän parkaisun. Hän tuupertui kasvoilleen ja pyöriskeli käsikähmässä Jerin kanssa, joka puri häntä poskiin ja leukaan ja runteli hänen toisen korvansa, sillä irlantilainen terrieri puree salamannopeasti useita kertoja eikä riipu niin kuin verikoira kerran saamassaan otteessa.

Kun Harley Kennan automaattipistooli kädessään ja alastomana kuin Aatami saapui paikalle, hän näki koiran ja miehen toisiinsa kietoutuneina kamppailevan niin, että multa pölysi. Mustaihainen, jonka kasvoista vuoti verta, kuristi molemmin käsin Jeriä kurkusta, ja henkiihierissä korskuva ja muriseva Jeri raapi takakäpäliensä kynsillä kaikin voimin rakkaan elämän puolesta. Ne eivät olleet enää pennun, vaan täysikasvuisen koiran vahvat kynnet, joita jäykensivät taakse kasvaneet voimakkaat lihakset. Ja ne naarmuttivat naarmuttamistaan paljasta rintaa ja vatsaa näiden koko pituudelta, kunnes miehen ruumiin koko etupuoli oli yhtenä vertavuotavana haavana.

Harley Kennan ei uskaltanut ampua, kun taistelijat olivat kietoutuneet niin yhteen. Sen sijaan hän meni lähelle ja iski pistoolinsa perällä miestä ohimoon. Vapauduttuaan huumautuneen mustaihaisen höltyneistä käsistä Jeri kimposi samassa hänen paljastuneeseen kurkkuunsa, ja vain sen niskaan tarttuva Harley'n käsi ja Harley'n ankara kielto sai sen pysähtymään ja hellittämään irti. Se vapisi raivosta ja murisi julmasti, mutta taukosi siitä vilkaistakseen ylös, luimistaakseen korvansa ja heiluttaakseen häntäänsä joka kerta, kun Harley sanoi: »Hyvä poika!»

»Hyvä poika» oli kiitos, sen Jeri tunsi, ja Harley'n toistaessa sitä se tiesi varmasti tehneensä jumalalleen palveluksen ja menetelleensä oikein.

»Tiedätkö, että tuo lurjus aikoi tappa meidät», kertoi Harley Villalle, joka jatkaen puolittaista pukeutumistaan oli tullut heidän luokseen. »Matkaa ei ollut viittäkymmentä jalkaa, eikä mies olisi voinut ampua ohi. Katsohan winchesteriä. Ei mikään vanhanaikainen rihlaton. Tuollaisen pyssyn omistaja osaa sitä käyttääkin.»

»Mutta miksi hän ei tehnyt sitä?» kysyi Villa.

Hänen miehensä osoitti Jeriä.

Villan silmät kirkastuivat, kun hän nopeasti käsitti asianlaidan. »Tarkoitatko...?» alkoi hän.

Harley nyökkäsi. »Juuri sitä. Hupsu laulaja esti sen.» Hän kumartui, pyöräytti miehen vatsalleen ja huomasi raadellun niskan. »Tuohon on Jeri iskenyt ensiksi, ja miehellä on varmasti ollut sormi liipasimella laukaistakseen meitä kohti, luultavimmin ensin minua, kun hupsu laulaja sekoitti hänen suunnitelmansa.»

Villa kuunteli vain puolittain, sillä hän piti Jeriä sylissänsä ja nimitteli sitä »siunatuksi koiraksi» vaihtaen sen murinan ja silittäen tasaiseksi viimeisenkin pörhistelevän karvan.

Mutta Jeri alkoi taas murista ja oli hyökkäämisillään mustaihoisen kimppuun, kun tämä liikahti levottomasti ja nousi pökertyneenä istumaan. Harley otti mieheltä pois puukon paljaan ihon ja vyön välistä.

»Mikä on nimesi?» hän kysyi.

Mutta mustaihoinen katseli vain Jeriä, tuijotti sitä hämmästyneenä, kunnes hän tajusi tilanteen ja totesi, että tuollainen pieni koirannappula oli riistänyt häneltä saaliin.

»Tuhat tulimaine», irvisteli hän Harleylle, »se koira olla koristeltu minu kauniiksi».

Hän tunnusteli haavoja niskassaan ja kasvoissaan ja huomasi, että hänen kiväärinsä oli valkoisella herralla.

»Anta minulle minu pyssy», sanoi hän röyhkeästi.

»Annan sinulle pitkin korvia», kuului Harleyyn vastaus.

»Mies ei näytä minusta tavalliselta malaitalaiselta», sanoi hän Villalle. »Ensiksikin, mistähän hän on saanut tällaisen kiväärin? Ajattele sitten hänen uskaliaisuuttaan. Hän varmasti näki meidän laskevan ankkurin ja niinikään näki meidän nousevan maihin. Ja kuitenkin hän luuli voitavansa ottaa meidän päämme ja päästä niiden kanssa pakenemaan viidakoon.»

»Mikä on nimesi?» kysyi hän uudelleen.

Mutta sitä hän ei saanut tietää, ennen kuin Johnny ja se osa miehistöä, joka oli noussut maihin, saapuivat paikalle juoksusta hengästyneinä. Johnnyn silmät tuijottivat vankiin, ja hän puhutteli Kennania ilmeisen kiihtyneenä.

»Antaa minulle tämä mies», pyysi hän. »Eikö tosi? Te antaa hän minulle.»

»Minkä vuoksi pyydät häntä?»

Johnny ei vastannut heti tähän kysymykseen, vaan vasta sitten, kun Kennan sanoi, että koska mitään pahaa ei ollut tapahtunut, hän aikoi antaa mustaihoisen mennä. Tätä Johnny vastusti kiivaasti.

»Te viedä tämä mies Tulangiin, niin hallitus-asiamies anta teille kaksikymmenen puntaa. Se olla oikein, oikein paha mies. Sen nimi olla Makawao. Oikein paha mies. Se olla Queenslandin mies...»

»Millä tavoin Queenslandin?» keskeytti Kennan. »Onko hän sieltä kotoisin?»

Johnny pudisti päätänsä.

»Hän asu ensin Malaitalla. Oikein iso aika sitten hän otta kuunarilla pesti ja mennä työhön Queenslandiin.»

»Mies on Queenslandista palaavia työmiehiä», tulkitsi Harley Villalle. »Tiedäthän, että kun Australia muuttui 'aivan valkoiseksi', täytyi Queenslandin plantaasien lähettää mustat nostokkaansa takaisin. Tämä Makawao on nähtävästi eräs niistä, ja lisäksi pahimpia, jos on mitään perää Johnnyn puheessa, että hänestä maksetaan kahdenkymmenen punnan palkkio. Se on suuri maksu mustaihoisesta.»

Johnny jatkoi selitystään, että Makawao oli aina ollut pahantekijä. Queenslandissa hän oli istunut kokonaista neljä vuotta vankilassa varkauksien, ryöstöjen ja murhayritysten tähden. Australian hallituksen palautettua hänet Salomonin saarille hän oli ottanut pestin Bulin plantaasille saadakseen, kuten jälkepäin nähtiin, aseita ja ampumatarpeita. Tilanhoitajan tappamisyrityksestä hän oli saanut viisikymmentä raipanlyöntiä Tulagissa ja vuoden vankeutta. Palattuaan Bulin plantaasille lopettamaan palvelusaikaansa hänen oli onnistunut tilanhoitajan poissaollessa tappa omistaja ja karata valaanpyyntiveneessä.

Veneessä hän oli vienyt mukanaan kaikki plantaasin aseet ja ampumavarat, omistajan pään, kymmenen malaitalaista nostokasta ja kaksi nostokasta San Cristobalista, kaksi viimeistä sen tähden, että he olivat rannikon asukkaita ja osasivat hoitaa valaanpyyntiveneitä. Hän itse ja kymmenen malaitalaista olivat viidakkolaisina liian tottumattomia merimiehiä uskaltautuakseen Guadalcanarin ja Malaitan väliselle pitkälle taipaleelle.

Matkan varrella hän oli hyökännyt Ugin pienelle saarelle, ryöstänyt varastot ja ottanut pään ainoalta kauppiaalta, hyväntahtoiselta sekarotuiselta mieheltä, joka oli kotoisin Norfolkkin saarelta ja polveutui Pitcairniin suvusta, suoraan Bountyn Mc Coysta. Kun hän ja hänen toverinsa olivat saapuneet onnellisesti Malaitalle, he eivät enää tarvinneet San Cristobalin miehiä. Niinpä he olivat ottaneet näiden päät ja syöneet heidän ruumiinsa.

»Tuhat tulimaine, hän olla hirveän paha mies», lopetti Johnny puheensa. »Hallitus-asiamies Tulagissa olla iloinen ja antaa kaksikymmenen puntaa, kun saada tuo paha mies.»

»Sinä siunattu hupsu laulaja», kuiskasi Villa Jerin korvaan. »Ellei sinua olisi ollut...»

»Olisivat meidän kummankin päät parhaillaan matkalla viidakon kukkuloille Makawaon

kainalossa», lopetti Harley hänen edestään. »Tuo koira on totisesti ihmeotus», lisäsi hän. »Ja vaikka kielsin sitä vasta toissapäivänä ahdistamasta mustia, se tiesi nyt tehtävänsä paremmin kuin minä olisin tietänyt.»

»Koettakoonpa joku viedä sitä meiltä...», uhkasi Villa.

Harley vahvisti hänen ajatuksensa päänyökkäyksellä.

»Joka tapauksessa», hän sanoi hymyillen, »olisi ollut lohdullista, jos sinun pääsi olisi joutunut viidaksoon.»

»Lohdullista!» pääsi Villalta käheä kauhun huudahdus.

»Niin kyllä, sillä siinä tapauksessa minun pääni olisi ollut ensiksi matkavalmiina.»

»Sinä rakas, siunattu kulta-mieheni!» kuiskasi Villa ja syleili miestänsä äkillisen kosteuden himmentämällä silmillään, sillä hänen käsivartensa olivat yhä Jerin ympärillä, joka lipaisi hellästi hänen poskeansa kielellään.

NELJÄSKOLMATTI LUKU

Kun Ariel eteni Malaitan luoteisella rannikolla sijaitsevasta Malusta, vaipui Malaita takaiseen taivaanrantaan, ja Jeriltä se vaipui sinne ainaiseksi.

Jeri ei enää milloinkaan nähnyt villien synkkää saarta, vaikka tämä usein unissa palasi sen mieleen värikkäänä harhanäkynä: se oli uudelleen elävinään siellä, Arangin hävityksestä ja rannalla tapahtuneista ihmislihansyömingeistä aina siihen asti, jolloin se pakeni Nalasan kranaatintuhoaman majan ja ruumiin luota.

Malaitalta Ariel suuntasi kulkunsa luoteeseen Ongtong-Javaan ja Tasmaniin. Nämä ovat isoja kehänmuotoisia, päiväntasaajanseudun kuumuudessa paahtuvia korallisaaria, jotka tuskin kohoavat vedenpintaa korkeammalle lounaisosassa Tyynenmeren ääretöntä ulappaa. Tasmanista lähdettyä oli edessä taas pitkä merimatka Bougainvillen korkealle saarelle. Sen jälkeen Ariel pääsuuntanaan kaakkoinen luovaili hitaasti vastatuuleen laskien ankkurin melkein jokaisessa Salomonin saarten satamassa Choiseulin ja Ronongon saarilta Kulambangran, Vangunun, Pavuvun ja Uuden Georgian saarille asti. Se oli ankkurissa myös »Tuhannen laivan lahdessa», joka silloin oli aivan autio ja tyhjä.

Viimeinen paikka Salomonin saarilla, missä sen ankkuri kalisten juoksi veteen ja tarttui korallihiekkaiseen pohjaan, oli Floridan saaren rannalla oleva Tulagin satama, jossa kuvernööri eli ja hallitsi.

Harley Kennan luovutti kuvernöörille Makawaon, joka vietiin hyvin vartioituun ruohomajavankilaan jalkaraidoissa odottamaan lukuisten rikostensa laillista tutkimista. Ja luotsi Johnny sai ennen kuin palasi kuvernöörin palvelukseen, runsaan osan kahdenkymmenen punnan palkkiosta, kun Kennan jakoi sen venemiestön kesken, joka oli juossut viidakon läpi apuun silloin, kun Jeri oli tarrautunut Makawaon niskaan ja säikäyttänyt tämän vetäisemään liipasinta ennättämättä tähdätä.

»Ilmoitan teille sen nimen», sanoi kuvernööri heidän istuessaan hänen bungalovinsa avaralla kuistilla. »Se on Hagginin terrierejä Meringen laguunilta. Koiran isä on Panu ja äiti Timi. Koiran oma nimi on Jeri, sillä minä olin läsnä ristiäisissä, ennen kuin sen silmät olivat auenneet. Voinpa kaiken kukkuraksi näyttää teille sen veljenkin. Tämän nimi on Miksi. Se on villien vartijana Eugéniellä, kaksimastoisella kuunarilla, joka on ankkurissa teidän vieressänne. Kapteeni on nimeltään Kellar. Pyydän häntä tuomaan Miksin maihin. Jeri on epäilemättä ainoa eloonjäänyt Arangilla olleista.

»Kunhan saan aikaa ja tarpeeksi varoja, teen vastavierailun päällikkö Bashtin luo, enkä suinkaan brittiläisten risteilijäin ohjelman mukaan. Vuokraan pari kauppalaivaa, otan mukaan mustaihaisen poliisivoimani ja ne valkoiset, joita en voi kieltää lähtemästä vapaaehtoisina. Sillä retkellä ei pommiteta ruohomajoja. Annan joukkoni nousta maihin kyllin kaukana rannikolla, teemme kiertoliikkeen ja hyökkäämme Somoon maalta käsin samalla kun laivani saapuvat sinne meren puolelta.»

»Aiotteko siis maksaa verilöylyn verilöylyllä?» paheksui Villa Kennan.

»Maksan verilöylyn lailla», vastasi kuvernööri. »Opetan Somolle lakia. Toivon, ettei mitään onnettomuuksia tapahdu ja ettei yhtään henkeä menetetä kummallakaan puolella. Mutta aion saada kapteeni Van Hornin ja hänen perämiehensä Borckmanin päät ja tuon ne Tulagiin kristillisesti haudattaviksi. Aion tarttua vanhaa Bashtia niskasta ja istuttaa hänet maahan siksi aikaa, kun luen hänelle lakia ja oikeusoppia. Tietysti...»

Kuvernööri, entinen oxfordilainen, askeettisen näköinen, kapeaharteinen ikämies, likinäköinen ja silmälasipäinen, kuten tiedemiehet yleensä, kohautti olkapäitään. »Tietysti, elleivät he pysy järjissään, saattaa nousta meteli, jossa jollekulle heikäläiselle ja meikäläiselle voi käydä ohraisesti. Mutta lopuksi tulos on kumminkin sama. Vanha Bashti kyllä oppii, että on viisainta jättää valkoisten miesten päät heidän hartioilleen.»

»Mutta kuinka hän sen oppii?» kysyi Villa Kennan. »Jos hän on kyllyksi ovela ollakseen taistelematta teitä vastaan ja vain istuu ja kuuntelee englantilaista lakianne, muuttuu koko juttu hänelle vain mainioksi ilveilyksi. Pakollinen paikoillaan istuminen luentoa kuunnellessa on ainoa

rangaistus, minkä hän saa hirmuteoistaan.»

»Eipä olekaan, hyvä rouva Kennan. Jos hän kuuntelee rauhallisesti luentoa, sakotan häntä ainoastaan sadallatuhannella kookospähkinällä, viidellä tonnilla norsunluupähkinöitä, sadalla sylellä helmiäisrahaa ja kahdellakymmenellä lihavalla sialla. Jos hän kieltäytyy kuuntelemasta luentoa ja asettuu sotajalalle, silloin minun täytyy ensin pieksättää hänet ja hänen kyläläisensä, mikä ei ole minusta hauskaa, sen vakuutan, ja sitten kolminkertaistan sakot ja luen hänelle lakia vielä perinpohjaisemmin.»

»Otaksutaan, ettei hän taistele, mutta sulkee korvansa luennolta ja kieltäytyy maksamasta?» intti Villa Kennan.

»Silloin hän joutuu vieraakseni tänne Tulagiin niin kauaksi, kunnes muuttaa mielensä, maksaa sakot ja kuuntelee kokonaisen luentokurssin.»

Ja niin tapahtui, että Jeri sai kuulla entisen nimensä ja tavata jälleen veljensä Miksin.

»Älä sano mitään», kuiskasi Harley Villalle, kun he näkivät pörrökarvaisen, kullanuskean Miksin kurkistelevan rantaa lähestyvän valaanpyyntiveneen kokan takaa. »Emme ole tietävinämme mitään emmekä näkevinämme, mitä ne tekevät.»

Jeri, joka oli innokkaasti kaivavinaan kuoppaa hiekkaan, ikään kuin olisi ollut tuoreilla jäljillä, ei huomannut Miksin tuloa. Se oli niin eläytynyt puuhaansa, että oli unohtanut sen olevan pelkkää leikkiä, ja sen innostus oli aivan todellista, kun se niiskutti ja murahteli iloissaan kaivamansa kuopan pohjalla. Tämä oli niin syvä, että Jeristä näkyi ainoastaan takaruumis jalkoineen ja jäykästi pystyssä oleva, älykäs häntätöpykkä.

Ei ollut siis ihme, että se ja Miksi eivät heti nähneet toisiaan. Ja Miksi, joka uhkui Eugénien kannen rajoitetulla alueella käyttämättä jäänyttä elinvoimaa, kirmasi rantaa pitkin ilonhuumauksessa, ahmi sieraimiinsa tuhansia tuttuja maan tuoksuja ja syöksähteli uteliaana puoleen ja toiseen ohimennen hyväntahtoisesti näykkien merirapuja, jotka pyrkivät sen tieltä veden turviin tai nousivat pystyyn ja uhkailivat sitä peloittavilla kynsillään ja vaahtoavilla, kalisevilla suosillaan.

Ranta loppui. Sen toisessa päässä kohosi kallioniemen rosainen muuri, ja kuvernöörin esitellessä kapteeni Kellaria herra ja rouva Kennanille Miksi palasi suinpäin syöksen pitkin kosteaa hietikkoa. Se oli niin touhuissaan, että siltä jäi huomaamatta Jerin pieni takaosa, joka kohosi rannan vaakasuorasta pinnasta. Mutta Jeri sai korviltaan varoituksen, ja sen keinoitellessa itseään kiireesti takaperin kuopasta Miksi törmäsi siihen. Jeri kierähti kumoon, Miksi lensi keränä veljensä ylitse, ja molemmat puhkesivat raivoissaan murinaan ja ärinään. Ne nousivat jälleen jaloilleen, pörhistelivät ja näyttivät toisilleen hampaitaan, kävelivät jäykin jaloin ylpeästi ja arvokkaasti ja tekivät peloittavia kaarroksia toistensa ympärillä.

Mutta ne vain näyttelivät koko ajan ja olivat pyörällä päästään. Sillä kummankin aivoissa heräsi selvinä samoja kuvia Meringen plantaasin asuinrakennuksesta, ympäristöstä ja rannasta. Ne tunsivat toisensa, mutta eivät sitä ilmaisseet. Ne eivät enää olleet pentuja, vaan ylpeitä ja tietoisia täysi-ikäisyydestään, ja ne panivat parastaan pysyäkseen ylpeinä ja vakavina, vaikka vapisivat halusta syöksiä yhteen rajussa hurmauksessa.

Miksi, jolla oli vähemmän elämänkokemusta ja itsehillintäkykyä, ensiksi heitti arvokkuuden näyttelemisen sikseen, ja mielenliikutuksesta kimeästi vikisten ja ihastuksesta ruumistaan väännellen hän alkoi hieroa olkapäätänsä veljensä olkapäätä vastaan painautuen niin lähelle kuin mahdollista ja nuollen Jeriä yltä ja alta.

Jeri vastasi yhtä innokkaasti kielellään ja olan hieronnalla, sitten molemmat hypähtivät askeleen taaksepäin ja katselivat toisiaan valppaina ja kysyvinä, melkein kiistanhaluisina, jolloin Jerin korvat olivat heristyneet eläviksi kysymysmerkeiksi ja Miksin terve korva samoin, mutta sen toinen korva säilytti ainaisen omituisen, kápertyneen muotonsa. Sitten ne aivan yhtäaikaa lähtivät vierekkäin kirmaamaan hurjaa vauhtia pitkin rantaa nauraen toisilleen ja tuon tuostakin lyöden olkapäitään yhteen juostessaan.

»Aivan samoin, aivan samoin», sanoi kuvernööri, »juoksevat myös niiden isä ja äiti. Olen katsellut niitä usein.»

Mutta kymmenpäiväisen yhdessäolon jälkeen tuli ero. Miksi oli ensimmäisellä käynnillään Arielilla, ja se ja Jeri viettivät iloisen puolituntisen sen valkealla kannella, sillä aikaa kuin veneitä hinattiin kiireesti kannelle, purjeita järjestettiin ja ankkuri nostettiin. Kun Ariel alkoi liukua pitkin vedenpintaa ja kallistui virkeän pasaatituulen täyttäessä sen purjeet, hyvästelivät kuvernööri ja kapteeni Kellar viimeisen kerran ja laskeutuivat portaita myöten odottaviin veneisiinsä. Viime hetkessä kapteeni Kellar sieppasi Miksin kannelta, pani sen kainaloonsa ja hypähti valaanpyyntiveneensä perätuhdolle.

Kiinnitysköydet irrotettiin, ja kummankin veneen perätuhdolle nousi seisomaan yksinäinen valkoinen mies, kumpikin pää alttiina tropiikin kuumun auringon pistokselle, kun he heiluttivat lakkejaan kohteliaasti ja kauan viimeisiksi jäähyväisiksi. Ja Miksi, johon innostus oli tarttunut, haukkui haukkumistaan ikään kuin huomauttaakseen, että sekin oli läsnä jumalien suuressa juhlatilaisuudessa.

»Sano hyvästi veljellesi, Jeri», kuiskasi Villa Kennan Jerin korvaan pidellessään sitä värisevistä kyljistä laivan laidalla, mihin oli sen nostanut.

Ja vaikka ei ymmärtänytäkään hänen puhettaan ja vaikka ristiriitaiset tunteet raastoivat sitä, Jeri kiitti häntä väännelemällä ruumistaan, heittämillä päänsä nopeasti taaksepäin ja leiskauttamalla suutelevaa punaista kieltänsä. Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä se kurkotti päätään yli

laidan katsellen nopeasti häipyvää Miksiä ja päästi surunsa ja tuskansa ilmoille samalla tavalla kuin sen äiti Timi Meringen rannalla kauan aikaa sitten, silloin kun se itse oli purjehtinut pois kapteeninsa kanssa.

Sillä Jeri oli saanut erota niin monta kertaa, että se ymmärsi nytkin eroamisen olevan kyseessä, ja mistäpä se olisi tietänyt, että se tapaisi Miksin jälleen vuosien perästä maailman toisella puolella eräässä kaukaisen Kalifornian satumaisessa laaksossa, missä ne saivat elää päivänsä loppuun rakastettujen jumalien hellässä hoivassa.

Miksi nojasi etukäpälineen veneen reunaan ja haukkui Jerille hämmästyneellä ja kysyvällä äänellä, ja Jeri ulvoi valittavan vastauksen, jota toinen ei ymmärtänyt. Naisjumala puristi Jeriä rintaansa vasten toisella kädellään, ja hänen vapaa, puoliksi suljettu kätensä lepäsi laivan laidalla. Se jäi lepäämään ja pysyi aivan hiljaa, unohti kokonaan Arielin, joka liukui tuulessa kupariosat auringossa välkkyen, ja Miksin, joka pienehi pienemistään etäisyyteen valaanpyyntiveneen loitotessa. Yhtä hiljainen oli Villakin.

Ja niin katosi Jeriltä Tulagi, sen rantakukkulalla oleva kuvernöörin bungalov, sen satamaan ankkuroineet alukset ja Miksi-koira, sen veli. Se oli elämässään tottunut tällaisiin katoamisiin. Samoin olivat kadonneet Meringe, Arangi ja Somo kuin unen kangastukset. Samoin olivat kadonneet kaikki maailmat ja satamat ja koralliriuttojen ympäröimät laguunit Arielin matkatessa ankkuripaikasta toiseen meren ääretöntä uloppaa.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK JERI: ERÄÄN KOIRAN SEIKKAILUJA
ETELÄMERELLÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in

the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive

Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any

Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.